T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EDİRNE - KEŞAN ESKİ HAMAM RESTORASYON PROJESİ

PNAR ALİJİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

Tez Danışmanı: DR. ÖĞR. ÜYESİ TÜLAY CANITEZ

EDİRNE-2022

PNAR ALIJI'nin hazırladığı "EDİRNE-KEŞAN ESKİ HAMAM RESTORASYON PROJESİ" başlıklı bu tez, tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından Mimarlık Anabilim Dalında bir **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri (Ünvan, Ad, Soyad): İmza

Prof. Dr. İlter BÜYÜKDIĞAN

Prof. Dr. H. Burcu ÖZGÜVEN

Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ

Tez Savunma Tarihi: 11/01/2022

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

İmza

Dr. Öğr. Üyesi TÜLAY CANITEZ

Tez Danışmanı ……

Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü onayı

……

Prof. Dr. Hüseyin Rıza Ferhat KARABULUT

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

T.Ü.FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
[ANABİLİM DALINI YAZIN] YÜKSEK LİSANS/DOKTORA PROGRAMI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında, tüm verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini, kullanılan verilerde tahrifat yapılmadığını, tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını, kullanılan tüm literatür bilgilerinin bilimsel normlara uygun bir şekilde kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını ve bu tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün daha önceden Trakya Üniversitesi ya da farklı bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

11/01/2022
Pnar ALİJİ
İmza

Yüksek Lisans Tezi
Edirne - Keşan Eski Hamam Restorasyon Projesi
T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

ÖZET

Osmanlı döneminden bugüne ulaşan Yeni Camii Mahallesi, Yeni Camii sokağında, 491 ada 1 parsel üzerinde yer alan Keşan Eski Hamam belgelendirilmiş, tarihsel süreci, benzer dönem yapı tipolojisi ve hamam mimarisi incelenerek günümüze ulaşmayan kısımlarının araştırılması ve yeni fonksiyon önerisi ile restorasyon projesi hazırlanarak eserin tekrar kullanılarak sürekliliğinin sağlanması hedeflenmiştir. Yapının belgelenmesinde geleneksel ölçümler yapılmıştır. Tarihsel sürece ilişkin araştırmalardan bölgede daha önce hazırlanan tez çalışmaları, Keşan Belediyesi Arşivi, Keşan Halk Kütüphanesi Arşivi, Edirne Vakıflar Bölge Müdürlüğü (E.V.B.M.) Arşivi, Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu (E.K.V.K.B.K.) Arşivi, tescil dosyaları ve literatür araştırmaları yapılmıştır.

Bu çalışma; yedi ana başlıktan oluşmaktadır. Birinci bölümde, çalışmanın amacı, kapsamı ve izlenen araştırma yöntemi anlatılmaktadır. Keşan Eski Hamam yapısının belgelenmesi, tarihsel ve literatür çalışmaları sonucunda soyunmalık mekânın günümüze ulaşamamış olması ve harap durumda olan geri kalan bölümlerinin araştırma metodu anlatılmıştır.

İkinci bölüm, Keşan ilçesinin tanıtılması, fiziksel, coğrafi, sosyal yapısı, tarihçesi, ilçede günümüze kadar gelen anıtsal ve sivil mimarlık örnekleri ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde, hamam kültürü ve mimarisinin ortaya çıkışı tarihsel süreçte incelenmiştir. Türk hamam mimarisi, hamam tipleri ve mekân dizilimleri ile detaylı olarak incelenmiştir.

Dördüncü bölümde Keşan Eski Hamamının genel tanım yapılmış, yapım tekniği, malzeme, plan özellikleri, mimari öğeleri ve taşıyıcı sistemi incelenmiştir. Yapıdaki bozulma tipleri ve nedenleri belirlenmiştir.

Beşinci bölümde, yapının uzun süredir kullanılmaz ve harap olmasından dolayı restitüsyonu için karşılaştırmalı çalışmalar yapılmıştır. Yapılardaki veriler ve tarihsel araştırmalar ışığında yapının günümüze ulaşmayan soyunmalık bölümüne öneriler getirilmiştir.

Altıncı bölümde, yapının tekrar kullanılabilmesi için fonksiyon önerileri getirilmiş ve yapısal müdahaleler için yaklaşım yöntemi önerilmiştir.

Son bölümde yapılan tarihsel araştırma, belgeleme ve alınması gereken acil önlem kararları tartışılmıştır. Keşan Eski Hamamının koruma ve yeniden kullanım önerisi sunulmuştur.

Yıl : 2022

Sayfa Sayısı : 213

Anahtar Kelimeler : Keşan, Eski Hamam, Koruma, Onarım, Belgeleme

Master's Thesis
Edirne - Keşan Old Bath Restoration Project
Trakya University Institute of Natural Sciences
Architecture of Department

ABSTRACT

Keşan Old Bath, located on 491 block 1 parcel in Yeni Camii Mahallesi, Yeni Camii Street, which has survived from the Ottoman period, has been documented, its historical process, similar period building typology and bath architecture have been examined, researching the parts that have not survived, and a restoration project with a new function proposal and re-using the work. aimed at ensuring its continuity. Conventional measurements were made in the documentation of the structure. Among the researches related to the historical process, thesis studies prepared before in the region, Keşan Municipality Archive, Keşan Public Library Archive, Edirne Foundations Regional Directorate Archive, Edirne Cultural Heritage Preservation Regional Board Directorate Archive, registration files and literature research were carried out.

This work; It consists of seven main topics. In the first part, the aim, scope and research method followed are explained. Documentation methods of the old Keşan bath structure, the fact that the dressing room has not survived, and the research method of the remaining parts in a dilapidated state are explained.

In the second part, the introduction of Keşan district, its physical, geographical, social structure, history, and examples of monumental and civil architecture in the district are discussed.

In the third chapter, the emergence of bath culture and architecture is examined in the historical process. Turkish bath architecture has been studied in detail with bath types and space arrangement.

In the fourth chapter, a general description of the Keşan bath was made, its construction technique, material, plan features, architectural elements and carrier system were examined. Types and causes of deterioration in the structure were determined.

In the fifth chapter, comparative studies have been made for its restitution, since the building has not been used for a long time and is in ruins. In the light of the data on the buildings and historical researches, suggestions were made for the dressing room, which has not survived to the present day.

In the sixth chapter, function suggestions have been made for the reuse of the building and an approach method has been proposed for structural interventions.

In the last section, the historical research, documentation and urgent measures to be taken are discussed. Conservation and reuse proposal of the old Keşan Hamam is presented.

Year **:**2022

Page **:**213

Keywords **:** Keşan, Old Bath, Conservation, Repair, Documentation

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans eğtimim boyunca her türlü konuda bana yardımcı olan danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ'e, lisans eğitimimden bu yana ve devamında yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve desteklerini asla esirgemeyen, tez yazım teknik konuları kapsamında da her zaman yardımcı olan meslektaşım Öğr.Gör. Ali FEJZULAİi'ye teşekkür ederim. Mesleki bilgi ve tecrübelerini paylaşmayı esirgemeyen her konuda destekçim olan Mimar Bayram YAMAN'a ve mesleki anlamda kendimi yetiştirmek ile tez süresince her türlü desteğe kapılarını açan Yılmaz Grup İnşaat'ın sahibi Mimar Murat YILMAZ'a teşekkürü borç bilirim.

Her anlamda yardımları, ilgileri ve destekleriyle mesafe olarak uzakta olmalarına ragmen her zaman yanımda hissettiren annem Melahat ALİJİ, babam Talat ALİJİ ve kardeşlerim Asiye ALİJİ ile Abdül Mütalip ALİJİ'ye teşekkür ederim.

Tez çalışma süresi kapsamında hep yanımda olan başta yakın arkadaşım olan Büşra SARIKAYA'ya ve desteklerini esirgemeyen tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iv**

ABSTRACT ..... **vi**

TEŞEKKÜR ..... **viii**

İÇİNDEKİLER ..... **ix**

KISALTMALAR DİZİNİ ..... **xiv**

ŞEKİL DİZİNİ ..... **xv**

ÇİZELGELER DİZİNİ ..... **xxiv**

EKLER DİZİNİ ..... **xxv**

BÖLÜM 1 ..... **1**

GİRİŞ **1**

1.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı 1

1.2. Metaryal ve Metot 1

1.2. Araştırma Yöntemi 1

BÖLÜM 2 ..... **3**

KEŞAN İLÇESİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ **3**

2.1. Keşan'ın Coğrafi Konumu 3

2.2. Keşan'ın Tarihi 4

2.3. Fiziksel Özellikler 5

2.3.1. Topografya 5

2.3.2. İklim ve Bitki Örtüsü 5

2.4. Sosyal ve Ekonomik Yapı 6

2.4.1. Ulaşım 6

2.4.2. Nüfus 6

2.4.3. Ekonomik Yapı 6

2.4.4. Kültür ve Turizm 7
2.4.5. Keşan İlçe Mahalleleri 7
2.5. Keşan Anıtsal ve Sivil Mimari Yapıları 8
2.5.1. Hersekzade Ahmet Paşa Camii 9
2.5.2. Sağlık Meslek Lisesi (Kent Müzesi Koordinasyon Merkezi) 10
2.5.3. Öğretmen Evi 12
2.5.4. Sevgi Anaokulu 12
BÖLÜM 3 14
HAMAM MİMARİSİ 14
3.1. Hamam Geleneği, Kültürü ve Tarihsel Gelişimi 14
3.1.1. Osmanlı Dönemi Hamamları 14
3.2. Türk Hamam Mimarisi ve Mekân Düzeni 15
3.2.1. Soğukluk (Camekân) 15
3.2.2. Ilıklık 16
3.2.3. Sıcaklık 16
3.2.4. Isıtma sistemi-Külhan 16
3.2.5. Su sistemi- (sıcak ve soğuk su seposu) 16
3.3. Türk Hamamlarının Tipolojik Değerlendirmesi 17
BÖLÜM 4 21
KEŞAN ESKİ HAMAMI 21
4.1. Yapının Konumu ve Tarihçesi 21
4.2. Yapının Tarihçesi 22
4.3. Mülkiyet ve Tescil Durumu 23
4.4. Yapının Genel Tanımı 23
4.4.1. Plan özellikleri 25
4.4.1.1. Vaziyet planı 25

4.4.1.2. Z01 Mekânı - Soyunmalık 26
4.4.1.3. Z02 Mekânı - Sıcaklık 27
4.4.1.4. Z03 Mekânı - Halvet 29
4.4.1.5. Z04 Mekânı - Halvet 31
4.4.1.6. Z05 Mekânı - Tuvalet 32
4.4.1.7. Z06 Mekânı – Su deposu 33
4.4.1.8. Z07 Mekânı - Külhan 34
4.4.2. Cepheler 35
4.5. Analizler 42
4.5.1. Taşıyıcı Sistem 43
4.5.2. Taşıyıcı Elemanlar ve Malzeme 43
4.5.3. Düşey Taşıyıcı Elemanlar 44
4.5.4. Açıklık Geçici Taşıyıcı Elemanlar 46
4.6.5. Mimari Elemanlar ve Malzeme 51
4.6.6. Üst Örtü 59
4.7. Yapıdaki Bozulmalar ve Nedenleri 60
4.7.1. Bozulmalar 60
4.7.2. İnsanların neden olduğu bozulmalar 60
4.7.2.1.Yıkımlar ve tahribatlar 60
4.7.3. Terk ve bakımsızlık 60
4.8. Doğal etkenler nedeniyle oluşan bozulmalar 61
4.9. Strüktürel bozulmalar 61
BÖLÜM 5 63
KARŞILAŞTIRMALI ÇALIŞMA SONUCU KEŞAN ESKİ HAMAM RESTİTÜSYONU 63
5.1. Edirne Hamamları 63

5.1.1. Mezit Bey Hamamı 63
5.1.2. Yeniçeri Hamamı 64
5.1.3. Kum Kasrı Hamamı 66
5.1.4. İbrahim Paşa Hamamı 67
5.1.5. Tahmis Hamamı 67
5.1.6. Abdullah Hamamı 68
5.2. Gelibolu Hamamları 69
5.2.1. Kasapoğlu Ali Bey Hamamı 69
5.2.2. Pazar Hamamı 70
5.2.3. Şengül Hamamı 71
5.2.4. Yakup Paşa Hamamı 72
5.3. Keşan Eski Hamamı ile Edirne ve Gelibolu Tek Hamamlarının Karşılaştırılması 73
5.3.1. Keşan Eski Hamamı ile Edirne ve Gelibolu Tek Hamamlarının Yapım Yıllarına Göre Karşılaştırılması 74
5.3.2. Keşan Eski Hamamı ile Edirne ve Gelibolu Tek Hamamlarının Plan Özelliklerine Göre Karşılaştırılması 76
5.3.3. Keşan Eski Hamamı ile Edirne ve Gelibolu Tek Hamamlarının Mimari Öğelerine Göre Karşılaştırılması 77
5.4. Yöntem 78
5.5. Restitüsyon için Kaynak Kullanımı 79
5.6. Mekân ve İşlev İlişkisi 80
5.7. Edirne Keşan Eski Hamam Restitüsyonu 80
5.7.1. Plân elemanları 81
5.7.2. Cepheler 89
BÖLÜM 6 92
RESTORASYON 92

6.1. Edirne Keşan Eski Hamamının Mevcut Durumunun Değerlendirilmesi 92
6.2. Yasal ve Kuramsal Kabuller 93
6.3. Restorasyon Yaklaşımı 93
6.4. İşlevsel Müdahale 93
6.4.1. Acil Müdahaleler ve Askıya Alınmasına Yönelik Öneri 94
6.5. Fiziksel Müdahaleler 94
6.5.1. Kazı ve belgeleme 95
6.5.2. Sağlamlaştırma 96
6.5.3. Temizleme 96
6.5.4. Bütünleme 97
6.5.5. Yeniden Yapım 98
6.5.6. Mekanik Tesisatın Dönüşümü 99
BÖLÜM 7 100
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 100
KAYNAKÇA 102
EKLER 106
Ek 1 Rölöve Çizimleri……..106
Ek 2 Analiz Paftaları……...……...119
Ek 3 Fotoğraflar……..……...128
Ek 4 Kaynak Kullanım Paftaları…….……...147
Ek 5 Restitüsyon Çizimleri……...…….153
Ek 6 Fiziksel Müdahale Paftaları…….……..160
Ek 7 Restorasyon Çizimleri……...……172
Ek 8 Keşan Hamam Eski Hamam Restorasyon Öneri Model Çalışması……..…..186
Ek 9 Keşan Eski Hamam Tescil Kararı Belgesi……187

KISALTMALAR DİZİNİ

E.V.B.M. : Edirne Vakıflar Bölge Müdürlüğü

E.K.V.K.B.K. : Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu

ENV : Envanter

M : Metre

CM : Santimetre

Mah. : Mahalle

Sok. : Sokak

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

Y.Y. : Yüzyıl

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 2. 1. Keşan'nın Konumu (Laf Sözlük, 2009). 3
Şekil 2. 2. Keşan Tescilli Yapılar Aks Haritası ile Sokak Dokusu (Aliji, 2021).…….7
Şekil 2. 3. Keşan'da Anıtsal ve Sivil Mimari Örnekleri (Aliji, 2021). 9
Şekil 2. 4. Hersekzade Ahmet Paşa Camii Vaziyet Planı ve Giriş Cephesi (E.K.V.K.B.K, Aliji 2021). 10
Şekil 2. 5. Kent Müzesi Koordinasyon Merkezi Vaziyet Planı ve Giriş Cephesi (E.K.V.K.B.K, Aliji 2021). 11
Şekil 2. 6. Öğretmen Evi Vaziyet Planı ve Giriş Cephesi (Aliji, 2021)..... 12
Şekil 2.7. Sevgi Anaokulu Planı ve Giriş Cephesi (Aliji, 2021). 13

Şekil 3. 1. Haçvari Dört Eyvanlı ve Köşe Hücreli (A) Tipi Şematik Çizimi (Eyice,1960). 18
Şekil 3. 2. Yıldızvari Sıcaklıklı (B) Tipi Şematik Çizimi (Eyice,1960). 18
Şekil 3. 3. Kare Sıcaklıklı (C) Tipi Şematik Çizimi (Eyice,1960). 18
Şekil 3. 4. Çok Kubbeli Sıcaklıklı (D) Tipi Şematik Çizimi (Eyice,1960)..... 19
Şekil 3. 5. Ortası Kubbeli, Enine Sıcaklıklı, Çift Halvetli (E) Tipi Şematik Çizimi (Eyice,1960). 19
Şekil 3. 6. Ilıklık, Sıcaklık ve Halvetin Eş Odalar Halinde Olduğu (F) Tipi Şematik Çizimi (Eyice,1960)..... 20

Şekil 4. 1. Eski Hamamı ve Yakın Çevresi (Google Earth, 2021). 21
Şekil 4. 2. Eski Hamamı ve Hersekzade Ahmet Paşa Camii (Google Earth, 2021)..... 22
Şekil 4. 3. Keşan Eski Hamam (Aliji, 2021). 23
Şekil 4. 4. Keşan Eski Hamamı ve Çevresi (Aliji, 2021)..... 24
Şekil 4. 5. Keşan Eski Hamamı vaziyet planı (Aliji, 2021). 26
Şekil 4. 6. Z01 Soyunmalık Mekânı (Aliji, 2021). 27
Şekil 4. 7. Z02 Sıcaklık Mekânı Giriş Açıklığı ile Kemer Geçişi (Aliji, 2021)..... 28
Şekil 4. 8. Z02 Sıcaklık Mekânı Giriş Açıklığı ile Eyvanı (Aliji, 2021). 29

Şekil 4. 9. Z03 Halvet Mekânı (Aliji, 2021). 30
Şekil 4. 10. Z03 Halvet Mekânı Kubbe Örtüsü ve Duvardaki Kırılmalar (Aliji, 2021). 31
Şekil 4. 11. Z04 Halvet Mekânı (Aliji, 2021). 32
Şekil 4. 12. Z05 Tuvalet Mekânı (Aliji, 2021). 33
Şekil 4. 13. Z06 Su Deposu Mekânı (Aliji, 2021). 34
Şekil 4. 14. Z07 Külhan Mekânı (Aliji, 2021). 35
Şekil 4. 15. Kuzey Cephesi (Aiji,2021). 36
Şekil 4. 16. Kuzey Cephesi (Aiji,2021). 37
Şekil 4. 17. Havuz (Aliji, 2021)..... 38
Şekil 4. 18. Doğu Cephesi (Aliji, 2021). 38
Şekil 4. 19. Batı Cephesinde Bulunan Z07 Su Deposu Bölümü (Aliji, 2021) 39
Şekil 4. 20. Batı Cephesi (Aliji, 2021). 40
Şekil 4. 21. Güney Cephesi (Aliji, 2021). 41
Şekil 4. 22. Güney Cephesi (Aliji, 2021). 42
Şekil 4. 23. Z03 Halvet Mekânı Sıva İzleri (Aliji, 2021)..... 43
Şekil 4. 24. A-A Kesiti (Aliji, 2021)..... 45
Şekil 4. 25. Z02 Sıcaklık Mekânı Cehennemlik Ayakları (Aliji, 2021). 46
Şekil 4. 26. Z02 Sıcaklık Bölümü Döşemesi (Aliji,2021). 47
Şekil 4. 27. Z03 Halvet Mekânı Kubbe Örtüsü (Aliji,2021). 48
Şekil 4. 28. Z04 Halvet Mekânı Kubbe Örtüsü (Aliji,2021). 48
Şekil 4. 29. E-E Kesiti (Aliji,2021). 49
Şekil 4. 30. Z05 Tuvalet, Z06 Su Deposu Tonoz Örtüleri (Aliji,2021). 50
Şekil 4. 31. Z05 Su Deposu Yıkılmış Tonoz Örtüsü Açıklığı (Aliji,2021). 51
Şekil 4. 32. Z02 Sıcaklık Mekanı ile Z03 Halvete Geçiş Kemeri (Aliji,2021). 51
Şekil 4. 33. Z04 Halvet Mekanı Kontrol Penceresi (Aliji,2021). 52
Şekil 4. 34. Z02 Sıcaklık Mekanı Üst Örtüsü ile Fil Gözü Işıklıkları (Aliji,2021). 53
Şekil 4. 35. Z05 Tuvalet ve Z04 Halvet Mekanı Üst Örtüsü İç Görüntü (Aliji,2021).... 53
Şekil 4. 36. Z03 Halvet Mekanın Üst Örtüsü ile Fil Gözü Işıklıkları (Aliji,2021)..... 54
Şekil 4. 37. Tuvalet Tonoz Örtüsü (Aliji,2021)..... 54
Şekil 4. 38. Tuvalet Tonoz Örtüsü (Aliji,2021)..... 55
Şekil 4. 39. Z02 Sıcaklık Mekanı Boru İzleri (Aliji,2021). 55
Şekil 4. 40. Z04 Halvet Mekanı Boru ve Künk İzleri (Aliji,2021)..... 56

Şekil 4. 41. Z03 Halvet Mekanı Boru İzleri (Aliji,2021). 56
Şekil 4. 42. Z03 Halvet Mekan Nişi (Aliji,2021). 57
Şekil 4. 43. Z03 Halvet Mekanı Niş Detayı (Aliji,2021). 57
Şekil 4. 44. Z04 Halvet Mekanı Nişi (Aliji,2021). 58
Şekil 4. 45. Z01 Soyunmalık Bölümündeki Havuz İzi (Aliji, 2021). 59
Şekil 4. 46. Tavan Planı (Aliji,2021). 59
Şekil 4. 47. Batı Cephesi Malzeme ve Bozulma Analizi (Aliji,2021). 60
Şekil 4. 48. Kuzey Cephesi Bozulma ve Malzeme Analizi (Aliji, 2021). 61
Şekil 4. 49. C'-C' Kesiti Bozulma ve Malzeme Analizi (Aliji, 2021)..... 62

Şekil 5. 1. Mezit Bey Hamamı (Aliji,2021). 63
Şekil 5. 2. Mezit Bey Hamamı Planı (Büyükdığan,1989)..... 64
Şekil 5. 3. Yeniçeri Hamamı ve Planı (Büyükdığan, 1989). 65
Şekil 5. 4. Kum Kasrı Hamamı ve Planı (Aliji, 2021/Aydın, 2010). 66
Şekil 5. 5. İbrahim Paşa Hamamı ve Planı (Aliji, 2021/Aşut, 2012). 67
Şekil 5. 6. Tahmis Hamamı ve Planı (Büyükdığan, 1980-1990)..... 68
Şekil 5. 7. Abdullah Hamamı ve Planı (Büyükdığan, 1980-1990). 69
Şekil 5. 8. Kasapoğlu Ali Bey Hamamı ve Planı (Çanakkale Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Proje Arşivi, 2019). 70
Şekil 5. 9. Pazar Hamamı ve Planı (Gelibolu Belediyesi Proje Arşivi, 2019). 71
Şekil 5. 10. Şengül Hamamı ve Planı (Köylü Proje Arşivi,2019). 72
Şekil 5. 11. Yakup Paşa Hamamı ve Planı (Erdoğan, 2019)..... 73
Şekil 5. 12. Kaynak Kullanım Paftası (Aliji, 2021). 78
Şekil 5. 13. Kaynak Kullanım Paftası (Aliji, 2021). 79
Şekil 5. 14. Restitüsyon Zemin Kat Planı (Aliji, 2021). 81
Şekil 5. 15. Z01 Soyunmalık Bölümü Duvar İzleri (Aliji, 2021). 82
Şekil 5. 16. Restitüsyon Kat Planı (Aliji, 2021). 83
Şekil 5. 17. Restitüsyon Çatı Planı (Aliji, 2021). 83
Şekil 5. 18. Z02 Sıcaklık Duvarı (Aliji, 2021). 84
Şekil 5. 19. Z01 Sıcaklık Mekanı Kuzey Duvarı Boru İzleri (Aliji, 2021). 84
Şekil 5. 20. Z02 Sıcaklık Mekanı Özgün Döşemesi ve Detayı (Aliji, 2021). 85
Şekil 5. 21. Z03 Halvet Duvarı ve Kurna İzleri (Aliji, 2021). 86

Şekil 5. 22. Z04 Halvet Boru ve Künk İzleri (Aliji, 2021). 87
Şekil 5. 23. Z05 Tuvalet Mekanı Tonoz Örtüsü (Aliji, 2021). 88
Şekil 5. 24. Z06 Su Deposu (Aliji, 2021). 89

Şekil 6. 1. Fiziksel Müdahale Paftası (Aliji, 2021). 95
Şekil 6. 2. Malzeme ve Bozulma Analizi (Aliji, 2021) 99

Şekil 7. 1. Geleneksel Doku Güzergâh Önerisi (Aliji, 2021) 101

Ekler

Şekil 1. 1. Keşan Eski Hamam Vaziyet Plânı 106
Şekil 1. 2. Keşan Eski Hamamı Zemin Kat Plânı 107
Şekil 1. 3. Keşan Eski Hamam + 300 Kotu Planı 108
Şekil 1. 4. Keşan Eski Hamam Çatı Plânı 109
Şekil 1. 5. Keşan Eski Hamam A-A Kesiti 110
Şekil 1. 6. Keşan Eski Hamam A'-A' Kesiti 110
Şekil 1. 7. Keşan Eski Hamam B-B Kesiti 111
Şekil 1. 8. Keşan Eski Hamam B'-B' Kesiti 111
Şekil 1. 9. Keşan Eski Hamam C-C Kesiti 112
Şekil 1. 10. Keşan Eski Hamam C'-C' Kesiti 112
Şekil 1. 11. Keşan Eski Hamam D-D Kesiti 113
Şekil 1. 12. Keşan Eski Hamam D'-D' Kesiti 113
Şekil 1. 13. Keşan Eski Hamam E-E Kesiti 114
Şekil 1. 14. Keşan Eski Hamam E'-E' Kesiti 114
Şekil 1. 15. Keşan Eski Hamam F-F Kesiti 115
Şekil 1. 16. Keşan Eski Hamam F'-F' Kesiti 115
Şekil 1. 17. Keşan Eski Hamam G-G Kesiti 116
Şekil 1. 18. Keşan Eski Hamam Kuzey Cephesi 116
Şekil 1. 19. Keşan Eski Hamam Batı Cephesi 117
Şekil 1. 20. Keşan Eski Hamam Güney Cephesi 117
Şekil 1. 21. Keşan Eski Hamam Detaylar 118
Şekil 1. 22. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi Zemin Kat Plânı 119

Şekil 1. 23. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Çatı Plânı 120
Şekil 1. 24. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi Tavan Plânı..... 121
Şekil 1. 25. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi A-A Kesiti 121
Şekil 1. 26. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi Çatı Plânı 122
Şekil 1. 27. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi B-B Kesiti..... 122
Şekil 1. 28. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi B'-B' Kesiti 123
Şekil 1. 29. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi C-C Kesiti..... 123
Şekil 1. 30. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi C'-C' Kesiti 124
Şekil 1. 31. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi D-D Kesiti 124
Şekil 1. 32. Keşa Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi E-E Kesiti 125
Şekil 1. 33. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi F-F Kesiti..... 125
Şekil 1. 34. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi G-G Kesiti 126
Şekil 1. 35. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi Kuzey Cephesi..... 126
Şekil 1. 36. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi Güney Cephesi..... 127
Şekil 1. 37. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi Batı Cephesi..... 127
Şekil 1. 38. Keşan Eski Hamam Yakın Çevresi (Yücel, 2018). 128
Şekil 1. 39. Keşan Eski Hamam Doğu Cephesi (Aliji, 2021). 128
Şekil 1. 40. Keşan Eski Hamam Kuzey Cephesi (Aliji, 2021)..... 129
Şekil 1. 41. Keşan Eski Hamam Batı Cephesi (Aliji, 2021). 129
Şekil 1. 42. Keşan Eski Hamam Güney Cephesi (Aliji, 2021). 130
Şekil 1. 43. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekanına Giriş Açıklığı (Aliji, 2021). 130
Şekil 1. 44. Keşan Eski Hamam Güney Cephesi Z01 Soyunmalık Mekanının Beden Duvar Kalıntıları (Aliji, 2021)..... 131
Şekil 1. 45. Keşan Eski Hamam Z01 Soyunmalık Mekanının Soyunma Odaları Duvar İzleri (Aliji, 2021). 131
Şekil 1. 46. Keşan Eski Hamam Kuzey Cephesi Z01 Soyunmalık Mekanının Beden Duvar Kalıntıları (Aliji, 2021)..... 132
Şekil 1. 47. Keşan Eski Hamam Z01 Soyunmalık Mekanının Orta Bölümünde Bulunan Havuz İzi (Aliji, 2021). 132
Şekil 1. 48. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekanına Giriş Açıklığı (Aliji, 2021). 132
Şekil 1. 49. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekanı Sivri Kemer Geniş Açıklığı (Aliji, 2021). 133

Şekil 1. 50. Keşan Eski Hama Z02 Sıcaklık Mekanı Güney Cephesi Duvarı Kubbe Geçiş Elemanları Olan Pandantif ve Sivri Kemer (Aliji, 2021). 133
Şekil 1. 51. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekanı Güney Duvarı Kurna İzleri (Aliji, 2021). 133
Şekil 1. 52. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekanı Sal Taşı Döşeme (Aliji, 2021). 134
Şekil 1. 53. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekanı Sal Taşı Döşeme ve Cehennem Ayakları (Aliji, 2021)..... 134
Şekil 1. 54. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekanı Kuzey Duvarı Künk İzleri (Aliji, 2021). 134
Şekil 1. 55. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekanı Kuzey Duvarı Tonoz Üst Örtüsü (Aliji, 2021). 135
Şekil 1. 56. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekanı Üst Östü Kubbeleri (Aliji, 2021). 135
Şekil 1. 57. Keşan Eski Hamam Z03 Halvet Mekanına Geçiş Sivri Kemer Açıklığı (Aliji, 2021). 136
Şekil 1. 58. Keşan Eski Hamam Z03 Halvet Mekanı Z04 Halvet Mekanı ile Ortak Duvarı Olan Kuzey Duvarındaki Niş ve Su Kanalı İzi (Aliji, 2021)..... 136
Şekil 1. 59. Keşan Eski Hamam Z03 Halvet Mekanı Güney Duvarı Kurna İzi (Aliji, 2021). 136
Şekil 1. 60. Keşan Eski Hamam Z03 Halvet Mekanı Batı Duvarı Z06 Su Deposu Mekanı ile Ortak Duvarında Bulunan Kontrol Penceresi ve Kurna İzi (Aliji, 2021).. 137
Şekil 1. 61. Keşan Eski Hamam Z03 Halvet Mekanı Z02 Sıcaklık Mekanı ile Ortak Duvarında Bulunan Niş İzi (Aliji, 2021)..... 137
Şekil 1. 62. Keşan Eski Hamam Z03 Halvet Mekanı Kubbe Üst Örtüsü (Aliji, 2021). 138
Şekil 1. 63. Keşan Eski Hamam Z04 Halvet Mekanına Giriş Açıklığı (Aliji, 2021). .. 138
Şekil 1. 64. Keşan Eski Hamam Z04 Halvet Mekanı, Z03 Halvet Mekanı ile Ortak Olan Güney Duvarında Bulunan Niş (Aliji, 2021). 139
Şekil 1. 65. Keşan Eski Hamam Z04 Halvet Mekanı, Z02 Sıcaklık Mekanı ile Ortak olan Doğu Duvarında Bulunan Niş (Aliji, 2021). 139
Şekil 1. 66. Keşan Eski Hamam Z04 Halvet Mekanı Batı Cephesi Duvarı Kurna İzi (Aliji, 2021). 140

Şekil 1. 67. Keşan Eski Hamam Z04 Halvet Mekanı Kubbe Üst Örtüsü (Aliji, 2021). 140
Şekil 1. 68. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Eyvanından Z05 Tuvalet Mekanına Geçiş Açıklığı ile Kuzey Duvarında Bulunan Künk İzleri (Aliji, 2021). 141
Şekil 1. 69. Keşan Eski Hamam Z05 Tuvalet Mekanı, Batı Duvarı Helaya Geçiş Açıklığı ile Kuzey Duvarında Görülen Künk İzleri (Aliji, 2021). 141
Şekil 1. 70. Keşan Eski Hamam Z05 Tuvalet Mekanından Z02 Sıcaklık Mekanı ile Ortak Duvarında Bulunan Tromp ile Geçiş Açıklığı (Aliji, 2021)..... 142
Şekil 1. 71. Keşan Eski Hamam Z05 Tuvalet Mekanı Tonoz Üst Örtüsü (Aliji, 2021). 142
Şekil 1. 72. Keşan Eski Hamam Z06 Su Deposu Mekanı Yan Parselden Çekilen Batı Duvarı (Aliji, 2021). 143
Şekil 1. 73. Keşan Eski Hamam Z06 Su Deposu Mekanı Günümüze Ulaşamayan Tonoz Boşluğu (Aliji, 2021). 143
Şekil 1. 74. Keşan Eski Hamam Z07 Külhan Mekanı Tonoz Üst Örtüsü (Aliji, 2021). 144
Şekil 1. 75. Keşan Eski Hamam Yan Parselden Görünüşü (Aliji, 2021)..... 144
Şekil 1. 76. Keşan Eski Hamam Yan Parselde Biriken Kubbe Örtüsü Tuğla Malzeme Kalıntıları (Aliji, 2021). 144
Şekil 1. 77. Keşan Eski Hamam Günümüze Ulaşamayan Z01 Soyunmalık Mekanının Bahçedeki Kalıntıları (Aliji, 2021). 145
Şekil 1. 78. Keşan Eski Hamam Günümüze Ulaşamayan Z01 Soyunmalık Mekanının Duvar İzi (Aliji, 2021). 145
Şekil 1. 79. Keşan Eski Hamam Günümüze Ulaşamayan Z01 Soyunmalık Mekanının Yan Parselden Çekilmiş Güney Duvarı (Aliji, 2021). 146
Şekil 1. 80. Keşan Eski Hamam Günümüze Ulaşamayan Z01 Soyunmalık Mekanının Yan Parselde Bulunan Duvar Kalıntıları (Aliji, 2021). 146
Şekil 1. 81. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi..... 147
Şekil 1. 82. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi..... 148
Şekil 1. 83. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi..... 149
Şekil 1. 84. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi..... 149
Şekil 1. 85. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi..... 150
Şekil 1. 86. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi..... 150

Şekil 1. 87. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi..... 151
Şekil 1. 88. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi..... 151
Şekil 1. 89. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi..... 152
Şekil 1. 90. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi..... 152
Şekil 1. 91. Keşan Eski Hamam Zemin Kat Plânı..... 153
Şekil 1. 92. Keşan Eski Hamam Tavan Plânı..... 154
Şekil 1. 93. Keşan Eski Hamam Çatı Plânı..... 155
Şekil 1. 94. Keşan Eski Hamam A-A Kesiti 156
Şekil 1. 95. Keşan Eski Hamam B-B Kesiti..... 156
Şekil 1. 96. Keşan Eski Hamam C-C Kesiti..... 157
Şekil 1. 97. Keşan Eski Hamam D-D Kesiti 157
Şekil 1. 98. Keşan Eski Hamam Güney Cephesi..... 158
Şekil 1. 99. Keşan Eski Hamam Kuzey Cephesi..... 158
Şekil 1. 100. Keşan Eski Hamam Batı Cephesi..... 159
Şekil 1. 101. Keşan Eski Hamam Doğu Cephesi 159
Şekil 1. 102. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi..... 160
Şekil 1. 103. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi..... 161
Şekil 1. 104. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi..... 162
Şekil 1. 105. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi..... 163
Şekil 1. 106. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi..... 164
Şekil 1. 107. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi..... 165
Şekil 1. 108. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi..... 166
Şekil 1. 109. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi..... 167
Şekil 1. 110. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi..... 168
Şekil 1. 111. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi..... 169
Şekil 1. 112. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi..... 170
Şekil 1. 113. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi..... 171
Şekil 1. 114. Keşan Eski Hamam Zemin Kat Plânı..... 172
Şekil 1. 115. Keşan Eski Hamam Çatı Plânı..... 173
Şekil 1. 116. Keşan Eski Hamam A-A Kesiti 174
Şekil 1. 117. Keşan Eski Hamam A’-A’ Kesiti..... 174
Şekil 1. 118. Keşan Eski Hamam B-B Kesiti..... 175

Şekil 1. 119. Keşan Eski Hamam B'-B' Kesiti 175
Şekil 1. 120. Keşan Eski Hamam C-C Kesiti 176
Şekil 1. 121. Keşan Eski Hamam C'-C' Kesiti 176
Şekil 1. 122. Keşan Eski Hamam D-D Kesiti 177
Şekil 1. 123. Keşan Eski Hamam D'-D' Kesiti 177
Şekil 1. 124. Keşan Eski Hamam E-E Kesiti 178
Şekil 1. 125. Keşan Eski Hamam E'-E' Kesiti 178
Şekil 1. 126. Keşan Eski Hamam F-F Kesiti 179
Şekil 1. 127. Keşan Eski Hamam F'-F' Kesiti 179
Şekil 1. 128. Keşan Eski Hamam G-G Kesiti 180
Şekil 1. 129. Keşan Eski Hamam Kuzey Cephesi 180
Şekil 1. 130. Keşan Eski Hamam Güney Cephesi 181
Şekil 1. 131. Keşan Eski Hamam Doğu Cephesi 181
Şekil 1. 132. Keşan Eski Hamam Batı Cephesi 182
Şekil 1. 133. Keşan Eski Hamam Giriş Kapısı Detayı 182
Şekil 1. 134. Keşan Eski Hama Detaylar 183
Şekil 1. 135. Keşan Eski Hamam Detaylar 184
Şekil 1. 136. Keşan Eski Hamam Model Çalışması (Aliji, 2022) 185
Şekil 1. 137. Keşan Eski Hamam Model Çalışması (Aliji, 2022) 186

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1. Keşan İlçesi 2011 Yılında Yapılan Tescil Listesi (E.K.V.K.B.K. Arşivi). 8
Çizelge 2. Keşan Eski Hamamı ve Edirne ile Gelibolu Tek Hamamları Plan Tipleri (Aliji, 2021). 74
Çizelge 3. Keşan Eski Hamamı, Yakup Paşa Hamamı ve Abdullah Hamamı Mekân Analizi (Aliji, 2021). 76
Çizelge 4. Eski Hamam, Yakup Paşa Hamamı ve Abdullah Hamamı Yapı Analizi. (Aliji,2021). Not: Pand = Pandantif, Türk üç = Türk Üçgeni, Muk Pand = Mukarnaslı Pandantif (Aliji, 2021). 77

EKLER DİZİNİ

Ek 1 Rölöve Çizimleri 106
Ek 2 Analiz Paftaları 119
Ek 3 Fotoğraflar 128
Ek 4 Kaynak Kullanım Paftaları 147
Ek 5 Restitüsyon Çizimleri 153
Ek 6 Fiziksel Müdahale Paftaları 160
Ek 7 Restorasyon Çizimleri 172
Ek 8 Keşan Hamam Eski Hamam Restorasyon Öneri Model Çalışması 186
Ek 9 Keşan Eski Hamam Tescil Kararı Belgesi 187

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Günümüzde kullanımı azalmış hamam yapılarının tarihsel süreç boyunca farklılıkları, Keşan ilçesinin tarihsel gelişimi, ilçede günümüze ulaşan tek hamam olma değeri taşıyan yapının belgelenmesi ve Osmanlı döneminden kısmen de olsa günümüze gelebilen hamam yapısının işlevlendirilmesi ve korunmasıyla ilgili öneriler geliştirmek tezin amacını oluşturmaktadır.

1.2. Metaryal ve Metot

Tez kapsamında Keşan ilçesinin tarihsel gelişimi, sosyoekonomik yapısı ve geleneksel yerleşim dokusu araştırılmıştır. Hamam yapılarının tarih boyunca çeşitli uygarlıklardaki mimari özellikleri, değişimleri, gelişimleri irdelenmiş, mimari tanımlamaları yapılmıştır. Yapının mevcut durumunun saptanması ile tarihsel ve literatür araştırmaları yapımıştır. Elde edilen verilerin birlikte değerlendirilmesi sonucu restorasyon önerileri getirilmiştir.

1.3. Araştırma Yöntemi

Çalışmada; Edirne ili, Keşan ilçesi 491 ada 1 parsel üzerinde yer alan, kagir hamam yapısı ve kurtarma kazısı çalışmaları sonucu günümüze ulaşan soyunmalık bölümü izleri incelenmiştir.

Hamam yapısının belgelenmesi kapsamında yapı ve çevresinin temizliği yapılmıştır. Devamında detay ölçümleri alınmış, yapı genel ve detaylı olarak fotoğraflanmıştır.

Alınan tüm ölçümler detaylı olarak çizimlere aktarılmıştır. Rölöveler hasar ve malzeme analizleri ile birlikte oluşturulmuştur.

Taşıyıcı sistem sorunlarının tanımlanmasında bulunan mevcut yapısal hasarların tüm ölçümleri yapılmış ve çizimlere aktarılmıştır. Analiz sonucuna göre iyileştirme önerileri geliştirilmiştir.

Bulunduğu ilçenin tarihsel gelişimi, sosyal ve mimari boyutta değerlendirilmiştir. Hamam yapılarının tarihsel gelişimi, mekân düzeni ve tipolojik değerlendirmeleri hakkında literatür araştırması yapılmıştır. Yapının mevcut durumunun saptanmasının ve tarihsel literatür araştırmalarının sonrasında elde edilen verilerle birlikte değerlendirilerek bu bilgi ve belgeler ışığında restitüsyon önerisi getirilmiştir.

Yapının gelecek nesillere sağlıklı şekilde aktarılabilmesi amacıyla günümüzdeki durumu için iyileştirme ve yapının yeniden kullanım olanaklarının ortaya konulmasını hedefleyen, koruma stratejileri belirlenerek buna yönelik uygulama önerileri ve gelecek nesillere sağlıklı şekilde aktarılabilmesi için koruma önerileri geliştirilmiştir. Keşan Büyük Yeni Camii Sokağı ile Büyük Camii Mahallesi sınırları içerisinde bulunan geleneksel yapıları keşfedebilmek için bir yürüyüş rotası planlanmıştır.

BÖLÜM 2

KEŞAN İLÇESİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

2.1.Keşan Coğrafi Konumu

Keşan, Edirne ilinin 8 ilçesinden biri olup, Edirne'nin güney yarısında bulunmaktadır. Kesişim merkezi olan Keşan, Edirne, Çanakkale ve İstanbul'un Yunanistan'a ulaşan yollarının bağlantı merkezidir. Yolun başında bulunduğundan, Avrupa'yı Anadolu'ya bağlama görevi üstlenmektedir. Bağlı olduğu il (Edirne) ile arasında 112 km, İstanbul'a 215 km ve Yunanistan'a 35 km uzaklıktadır. Batı yönünde Enez ve İpsala, doğu yönünde Malkara, kuzey yönünde Uzunköprü, güneyinde de Gelibolu ve Saros Körfezi bulunmaktadır (Özalp, 1973) (Şekil 2.1).

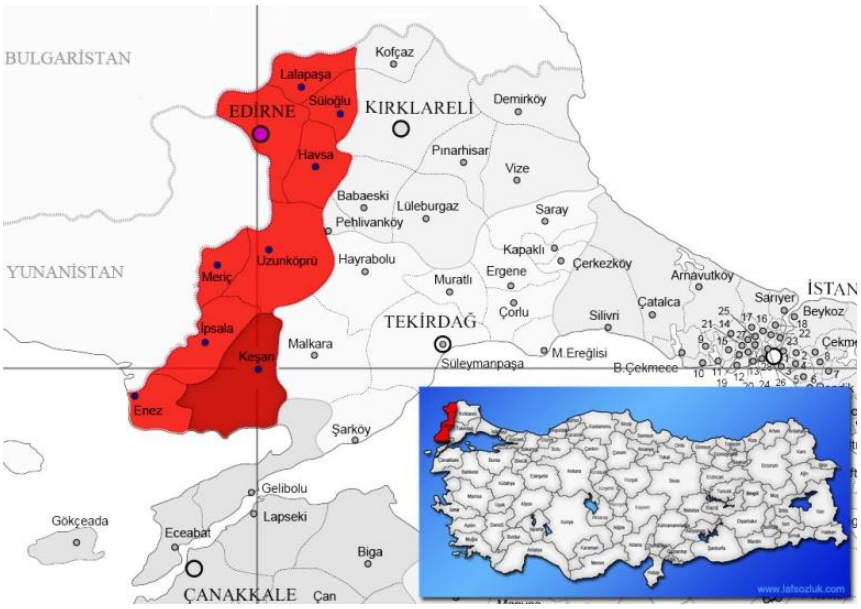

Şekil 2. 1. Keşan'ın Konumu (Laf Sözlük, 2009).

2.2. Keşan Tarihi

Yunanlı tarihçi ve yazarların anlatımlarına göre Keşan ve çevre bölgesinin Traklar tarafından iskan edildiği belirtilmektedir. Keşan bölgesinin en erken ve güçlü kabilesi olarak bilinen Apsinthi, kendilerini Trak Kabilesi olarak tanıtmaktadırlar. M.Ö 2. yüzyılda Keşan ve çevresindeki bölgelerde Roma etkileri görülmektedir. Bir takım karışıklıklar sonucu doğan ayaklanmalardan tüm Trakya gibi Keşan'ın içinde hakim olduğu bölge de Roma İmparatoru Claudius (hâkimiyeti MS 41-54) tarafından M.S 46 tarihinde resmi bir şekilde Roma toprağı olarak Provincia Thracia ile denetime alınmıştır. Başkenti Perintos olan eyaletin ve Keşan'ın da içinde bulunduğu bölgenin farklı akınları görülmeye başlar ki bunlar M.S 4.yy'da Ostrogot ve Vizigot olarak ortaya çıkmıştır. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesinin ardından bölge Doğu Roma İmparatorluğu idaresinde devam etmiştir. Gerçekleşmiş olan IV. Haçlı Seferi sonrası Trakya'nın tamamında olduğu gibi Keşan'ın da içinde bulunduğu güney kesimi de Latinlerin eline geçmektedir. Literatür araştırması sonucu kaynaklardan edinilen bilgilere göre Keşan'ın ilk yerleşimi Rhusion adını taşıdığı belirtilmektedir (Beksaç, 2012). Bu yer adı ile ilgili Rhousion, Rhysion, Rhosion, Rhusion gibi farklı şekillerde karşılaşabilmemiz mümkündür. Yazılış biçimlerinin farklı olması kelime anlamlarının aynı olduğu sonucunu değiştirmemektedir. Sözcük anlamı 'Sulak Yer' anlamına gelmektedir. 1204 yılından sonra bölgede hâkim olan Latin İmparatorluğu'na bağlı Avrupalı şövalyelerin farklı söylemleri sonucu isim bozukluğunu getirmiştir (Beksaç, 2012). Konuşma dili Fransızca olan şövalyeler şehrin adını kendi uygun dil kurallarına göre değiştirerek uyarlamışlar. İstanbul'daki Latin hakimiyetinin sona ermesi ile 1261'de İznik'te yer alan Bizans İmparatorluğu, eski başkente yerleşerek, Keşan'ın da içinde bulunduğu topraklar yeniden Bizans hakimiyeti altına geçmiştir. Keşan'ın fethi I. Murat zamanında gerçekleştiği şeklinde, Gazi Evrenos Bey tarafından resmen 1362 yılında Osmanlı topraklarına katılmıştır. Keşan fethinden sonra belli bir iskân siyasetine tabi tutularak, Osmanlı vergi ve sistemine dahil edilmiş, 17. yy'a gelindiğinde ise Keşan'ın Rumeli Eyaleti'ne, 17.yy. sonlarına doğru Gelibolu Sancağına bağlanmıştır. En son Tanzimat sonrasında verilen karar doğrultusunda da Edirne Vilayeti'nin Gelibolu Sancağına bağlı bir kaza olarak yer almaktadır. 1926 yılından itibaren Keşan, Edirne'ye bağlı bir ilçe olarak kayıtlara geçmiştir (Beksaç, 2012).

Avusturyalı tarihçi Josef Hammer'ın bahsettiği Erken Omanlı Döneminde Karamanlı ve Türkmenler ile ilgili olan Keşan Kanunnamesi içindeki kullanışıyla Keşan sözcüğünün işlevi ve Türkmenler ile olan ilişkisi netlik kazanmaktadır. Sözcük genel anlamıyla at besleyen ve hayvancılık yapan göçer karakterli insan gruplarını ve onların yaşadığı bölgeyi ifade etmektedir. Bu noktada Keşan ve çevresinin binlerce yıllık geçmişi içinde önemli bir hayvancılık bölgesi olması da rastlantı değildir. Bölgeyi tanımlamak için uzun zaman boyunca kullanılan Keşan sözcüğü'nün yerine Keşan merkez yerleşmesini belirtmek üzere, uzun bir süre Türkçe söyleniş biçimiyle Rusköy ifadesinin kullanılmış olması ilgi çekicidir. Bu da bize eski Rhussion yerleşmesine bağlı yerleşme kavramının ne kadar da köklü olduğunu ve bölgede derin izler bıraktığını göstermektedir (Beksaç, 2012).

Kaynaklarda yer alan notlara göre Keşan ilçesinde 32 cami ve mescit, 25 kilise, 502 dükkân, 2 tabakhane, 60 depo, 11 tuğla, 117 ye değirmeni, kiremit ve çömlek fırını olduğu anlaşılmaktadır. Keşan merkez nüfusunun 5000 kişiden oluştuğu ve yerleşmede 4 cami, 2 kilise, 4 mescit, 1 kiremit fırını ve 1 tabakhane bulunduğu bilinmektedir (Çelebi, 1984).

2.3. Fiziksel Özellikler

2.3.1. Topografya

Güneydoğu kısmında Korudağı mevcut olup, Saros körfezine uzanmaktadır. En yüksek tepesi Hızırilyas tepesidir. Hızırilyas tepesi yüksekliği 371 m'dir. İlçedeki arazilerin geneli düzlük ve hububat tarlaları ile örtülüdür. Diğer yüksekte kalmayan tepelerin birleşimi ile ortaya gelen güney ve güneydoğu bölgesi orman ile kaplıdır (Özalp, 1973).

2.3.2. İklim ve Bitki Örtüsü

Keşan ilçesi Marmara Bölgesi'nin Trakya bölümünde bulunmaktadır. Yörede, Akdeniz ikliminin Marmara'ya özgü iklim şekli hüküm sürmektedir. 1087 km2 yüzölçüme sahip olan Keşan'ın denizden yüksekliği ise 100 m dir. En tepe noktası 371 m ile Hızırilyas (Hıdırellez) tepesidir. Keşan ilçe merkezi ve dolayları ısınışları epey farklı olan Saros Körfezi ve Ergene Ovası arasında yer alır. Rüzgarlar orta şiddette ve

çoğunlukla az şiddetli olmakla beraber sıktır. Bu yüzden vaktiyle Keşan ilçesinde su değirmeninden çok yel değirmenlerinin varlığı kaynaklarda belirtilmektedir (Işık, 1998).

2.4. Sosyal ve Ekonomik Yapı

Keşan ilçesinin sosyal ve ekonomik yapısı, ulaşım, nüfus, ekonomik yapı ve geçim kaynağı, kültür ve turizm alt başlıkları altında incelenmiştir.

2.4.1. Ulaşım

Kesişim merkezi olan Keşan, Edirne, Çanakkale ve İstanbul'un Yunanistan'a ulaşan yollarının bağlantı merkezidir. Yolun başında bulunduğundan, Avrupa'yı Anadolu'ya bağlama görevi üstlenmektedir. İlçedeki yollar asfalt olduğundan yılın her mevsimi ulaşıma açıktır. Köyler ile bağlantısı iyi olup, ulaşım sorunu bulunmamaktadır (MEB, 2021).

2.4.2. Nüfus

Keşan ilçesinde yaşamını sürdüren çoğu yerlilerin kökeni, Karamanoğulları Beyliği'ne dayanmaktadır. Osmanlılar, Karamanoğulları Beyliği'ne son verdikten sonra Karamanoğulları'nın büyük bir kısmı Balkanlar'a yerleşmiştir. Balkanlardaki Türk iskanı yerleşimi çok eski yıllara dayansa da esas ve yakın yerleşme Osmanlı devrine dayanmaktadır. Ayrıca Osmanlı Akıncıları'da Karamanoğlu torunlarıdır (Işık, 1998). Yerli halkın ağırlıkta olduğu aynı zamanda Balkanlardaki yaşayan müslüman topluluklarından Pomak, Arnavut ve az sayıda da boşnaklar yaşamaktadır. İlçe 5 belde ve 45 köyden oluşup 2020 verilerine göre de toplam nüfusu 83.373'tür. Sayılar, mevsim özelliklerine göre değişkenlik gösterirken, yaz aylarında ise 700.000-800.000 kişiye ulaşmaktadır (TÜİK, 2020).

2.4.3. Ekonomik Yapı

Keşan ilçe ekonomisi hayvancılık ve tarım ağırlıklı olmak ile birlikte ilçede tarıma dayalı ticaret ve sanayi de gelişmiştir. Ticaretin bir başka dalı olan borsa işlemleri de Keşan Ticaret Borsasında özellikle hayvancılık ile tarım ürünleri üzerinde gelişim sağlamaktadır (Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

2.4.4. Kültür ve Turizm

Saros sahil şeridinden başlayıp devamında Erikli, Mecidiye, Yayla, Gökçetepe, Enez ve Sazlıdere gibi deniz yerleri, orman ile piknik tipi yaz turizmi merkezleridir. Berrak denizi ve yakın mesafesi ile Keşan'ı yaz turizminin ilgi odağı haline dönüştürmüştür. Orfoz balığıyla ünlü bilinen Saros Körfezi, yerli ve yabancı balık adamlar tarafından keşfedilen cennet yerlerinden biridir. Saros Körfezi'nde 170 çeşit sualtı canlısı ile 144 çeşit balık yaşamaktadır. Körfez, kendi kendini temizleyebilen *otoepürasyon* denilen dünyanın iki körfezinden biridir. Bunun yanı sıra doğa yürüyüşü (trekking), dalış turizmi (scuba diving) tarzı yaz etkinlikleri için elverişlidir. Danişment ve Gökçetepe sahillerinde Orman Bakanlığı-Milli Parklar'a bağlı günübirlik ve yataklı dinlenme tesisleri mevcuttur (Özalp, 1973).

2.4.5. Keşan ilçe Mahalleleri

Keşan ilçesi sokak dokusu incelendiğinde, bölgeye yakın konumda olan taş ocaklarından ve geleneksel yöntemlerle yapılmış olan tescilli yapılar ve arnavut kaldırımı sokaklardan oluştuğu gözlemlenmiştir. İlçede Hersekzade Ahmet Paşa Camiinin bulunduğu Büyükcami Mahallesi özgün sokak dokusunu koruduğu gözlemlenmiştir. Büyükcami Mahallesi ile Uğur Mumcu Caddesi aks doğrultusunda tescillendirilmiş yapılar da bulunmaktadır. Bu yapılar konut ve ticaret yapıları ile iç içe geçmiş durumdadır. Yol sınırlarını yapılar oluşturmaktadır (Şekil 2.2). Kent Müzesi Koordinasyon Merkezi'nin bulunduğu Yukarı Zaferiye Mahallesi ile Keşan Eski Hamamının ve Sevgi Anaokulu'nun yer aldığı Yenicamii Mahallesinde ise çarpık kentleşme oluşumu tespit edilmiştir.

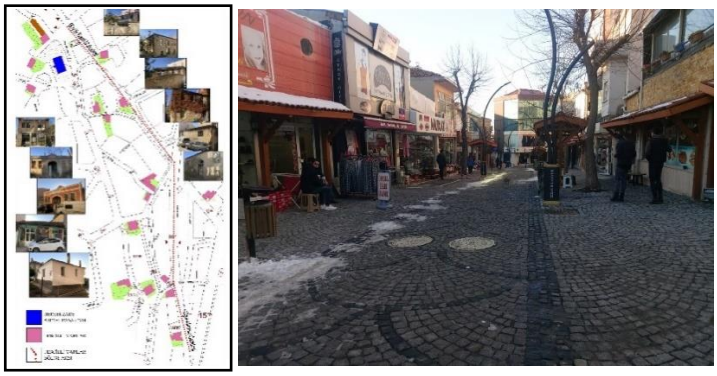

Şekil 2. 2. Keşan Tescilli Yapılar Aks Haritası ile Sokak Dokusu (Aliji, 2021).

2.5. Keşan Anıtsal ve Sivil Mimari Yapıları

Edirne Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu (E.K.V.K.B.K) tarafından 2011 yılında yapılan tespit çalışmaları sonucu sivil mimari yapıları olarak 26 konut, Sağlık Meslek Lisesi, Öğretmen Evi, Mahkeme Binası ve Sevgi Anaokulu günümüze ulaşmıştır. Anıtsal mimari olarak Hersekzade Ahmet Paşa Camii, Osmanlı Hamamı ile Keşan Eski Hamamı tescillendirilmiştir (Tablo 2.1).

Çizelge 1. Keşan İlçesi 2011 Yılında Yapılan Tescil Listesi (E.K.V.K.B.K. Arşivi).

Envanter No	Yapının Adı	Pafta	Ada	Parsel
1	Konut		379	7
2	Konut		379	19
3	Konut		368	36
4	Konut		377	14
5	Konut		368	24
6	Konut		369	18
7	Konut		364	82
8	Konut		364	41
9	Konut		364	35
10	Konut		338	1-2
11	Konut		364	33
12	Konut		338	7
13	Konut		236	28
14	Konut		236	20-21
15	Konut		277	6
16	Konut		276	11
17	Konut		276	21
18	Konut		276	3
19	Konut		235	4
20	Konut		266	8
21	Konut		378	1
22	Konut		388	3

23	Konut		346	20-28
24	Konut		382	1
25	Konut		384	1
26	Konut+Ticaret		232	6
27	Kent Müzesi		814	2
28	Mahkeme Binaası		358	6
29	Sevgi Anaokulu		520	28
30	Keşan Şehitliği		502	18
31	Osmanlı Hamamı		388	7
32	Eski Keşan Hamamı		491	1
33	Öğretmen Evi		228	11
34	Hersekzade Ahmet Paşa Camii		388	5
35	Yeni Camii Haziresi		490	4
36	Mezarlık		532	1-9-10
37	Hersekzade Ahmet Paşa Camii Çınar Ağacı			

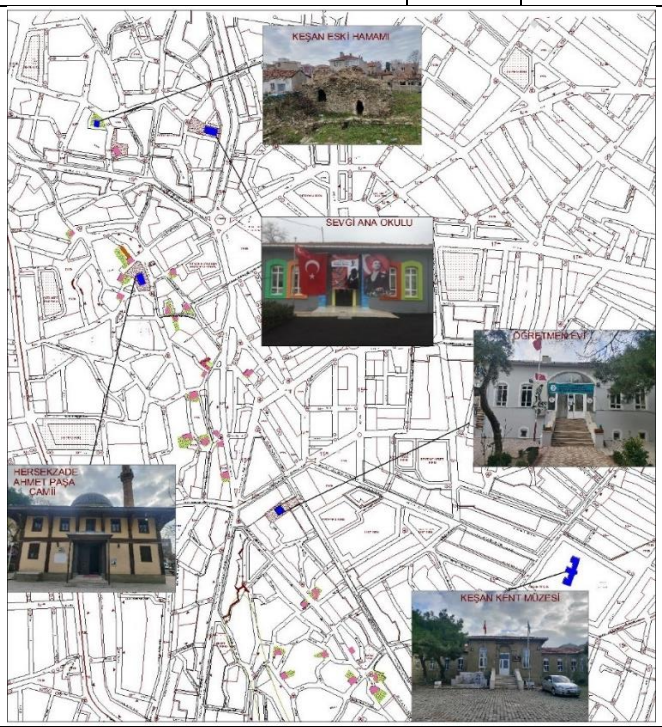

Tescilli Konut | Anıtsal ve Sivil Mimari

Şekil 2. 3. Keşan'da Anıtsal ve Sivil Mimari Örnekleri (Aliji, 2021).

2.5.1. Hersekzade Ahmet Paşa Camii

Edirne ili, Keşan ilçesi, Büyükcami Mahallesi, 388 Ada 5 parselde yer alan tescilli cami 16.yy. başlarında yapılmıştır. Veziriazam Hersekzade Ahmet Paşa'nın yaptırmış olduğu caminin kitabesi bulunmamakla birlikte 917 (1511) tarihli vakfiyesinde ise adı geçen Rus (Ros) köyündeki mescid yapısının burası olduğu düşünülmektedir (Şekil 2.3) (Ayverdi, 1989). Hersekzade Ahmet Paşa Cami tek kubbeli, kare planlı girişinde kırma çatılı son cemaat yeri bulunan plan özelliğine sahiptir. Yapının harim kısmı kesme taştan yapılmıştır. Kesme taş kaideli minareye bu mekândan giriş sağlanmaktadır. Günümüzde tuğla ve ahşap malzeme ile yeniden inşa edilmiş son cemaat yerinin yapıya eklenme tarihi bilinmemektedir. Geniş bir bahçeye sahip cami kuzey-güney yönünde konumlanmıştır. Cami taş avlu duvarları ile çevrilmiş olup, kuzeybatı-güneydoğu ve batı yönlerinden kapılarla sağlanmaktadır. Parselin batısında bir hazire bulunmaktadır. Cami avlusunda bir adet şadırvan ve tuvalet yer almaktadır. Caminin güney avlu duvarının bitişiğinde E.K.V.K.B.K tarafından korunmaya alınmış bir adet çınar ağacı bulunmaktadır.

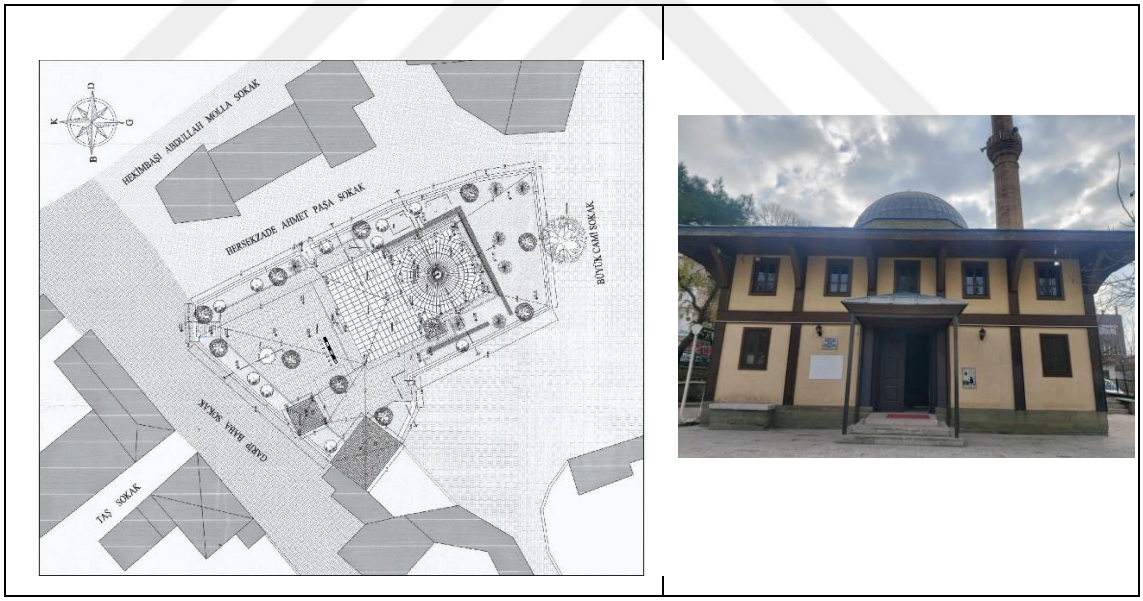

Şekil 2. 4. Hersekzade Ahmet Paşa Camii Vaziyet Planı ve Giriş Cephesi (E.K.V.K.B.K, Aliji 2021).

2.5.2. Sağlık Meslek Lisesi (Kent Müzesi Koordinasyon Merkezi)

Edirne ili Keşan ilçesi, Yukarı Zaferiye Mahallesi 814 ada 2 parselde mevcut yapı mülkiyetinde bulunmaktadır (Şekil 2.4). Yapıldığı dönem asker hastanesi, daha sonra da

sağlık lisesi olarak kullanılan tescilli yapı Hastane Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Genel özellikleri bakımından 19.yy. askeri yapı örneğidir (Özalp, 1973).

Yapı, 1918 tarihinde Almanlar tarafından Bulgar ve Rum İnşaat ustalarına kent merkezinin 4-5 km uzağına hastane binası olarak yaptırılmış. Günümüzde ise bu kimliğini kısmen kaybetmiş bir yapı olarak Keşan'daki kültürel varlıklar arasında yer almaktadır (Özalp, 1973).

Çanakkale savaşında askerlerin tedavisi yapılmak için kullanılan yapı, savaş sonrası Hilal-i Ahmer Hastanesi (Kızılay Hastanesi) olarak Kızılay tarafından, daha sonra da Memleket Hastanesi olarak kullanılmıştır (Özalp, 1973). 2021 yılından itibaren Kent Müzesi Koordinasyon Merkezi olarak faaliyet sürdürmektedir.

Şekil 2. 5. Kent Müzesi Koordinasyon Merkezi Vaziyet Planı ve Giriş Cephesi (E.K.V.K.B.K, Aliji 2021).

2.5.3. Öğretmen Evi

Edirne ili Keşan ilçesi, Yukarı Zaferiye Mahallesi, 6 pafta, 228 ada, 11 parselde Maliye Hazinesi mülkiyetinde kayıtlı Mill Eğitim Bakanlığına tahsisli bulunan, kültür varlığı sivil mimari örneği tescilli yapıdır (Şekil 2.5). Yapım tarihi bilinmemektedir. Hafif eğimli bir arazi üzerinde yarı bodrum üzeri yüksek giriş katlı, kareye yakın dikdörtgen plana sahip olan yapının üst örtüsü kırma çatı ve marsilya kiremit kaplıdır. Bahçe içerisinde yer alan yapının ana girişi kuzeydoğu cephesinde yer almaktadır. Giriş dokuz basamakla çıkılan bir merdivene sahip olup, giriş kapısı nişli ve geniş yuvarlak kemerlidir.

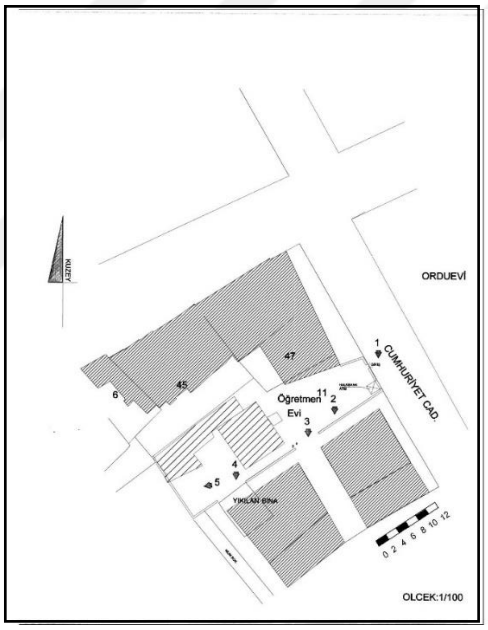

Şekil 2. 6. Öğretmen Evi Vaziyet Planı ve Giriş Cephesi (Aliji, 2021).

2.5.4. Sevgi Anaokulu

Edirne ili Keşan ilçesi, Yeni Cami Mahallesi, 520 ada, 28 parselde yer almaktadır. 20.yy. başlarında inşa edilmiş olan yapı (E.K.V.K.B.K) tarafından tescillendirilmiştir (Şekil 2.6). Tek katlı, simetrik bir plana sahip olan kagir yapım tekniğinde inşa edilen yapı geniş bir bahçe içerisinde yer almaktadır. Yapının arka bölümüne muhdes ekler inşa edilmiş olup günümüzde anaokul olarak kullanılmaktadır.

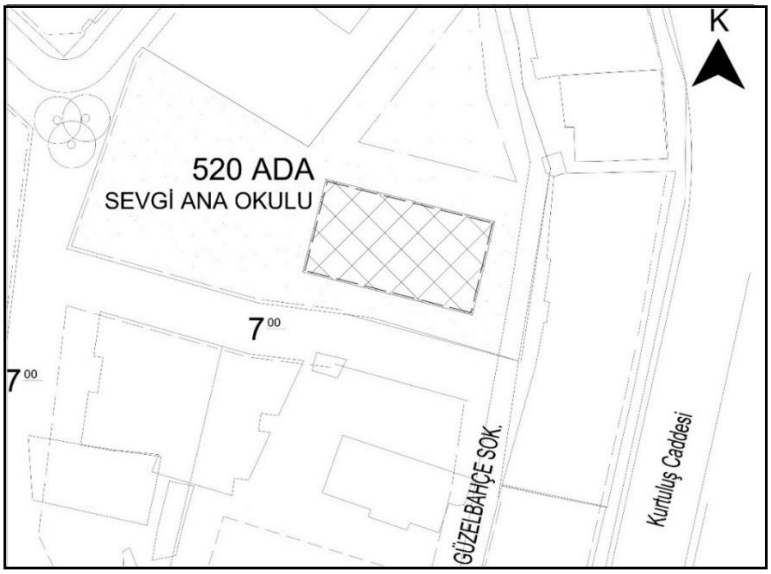

Şekil 2. 7. Sevgi Anaokulu Planı ve Giriş Cephesi (Aliji, 2021).

BÖLÜM 3

HAMAM MİMARİSİ

3.1. Hamam Geleneği, Kültürü ve Tarihsel Gelişimi

Arapça'da "ısıtmak – sıcak olmak" anlamındaki hamam (hamem) kökünden türeyen hamam kelimesinin sözlük anlamı "ısıtan yer" olup "yıkanma yeri" dir. Hamam (hammam) ısıtan yer anlamına gelirken genelde yıkanma alanı anlamında da kullanılmaktadır. Hamamın Farsça anlamı ise 'germabe'dir (Eyice, 1997).

Tarihten günümüze kadar insanlar yıkanma ihtiyacı duymuşlardır. Bu ihtiyaçları temel olarak arınma, dinde ise vücut temizliği ve ruhsal arınma olarak üç gruba ayrılabilir. Eski medeniyetlerde yıkanarak arınmanın ruhani inançlar ile arasında ilişkiler olduğu görülmektedir. Yıkanma eylemi kimi zaman dinî bir gereklilik, kimi zaman ise törensel bir eylem olarak karşımıza çıkmaktadır. Eski Mısır'da Nil Nehri kutsal su kabul edilir ve rahipler günde dört defa o suda yıkanırlar. Hint kültüründe ise belli ırmaklar kutsal sayılırken, bunlar insanların günahlarından arındırdıklarını kabul ederler.

Genel rahatlama, serinleme için yıkanma fikri Homeros'la Eski Yunan döneminde karşımıza çıkmaktadır. Bu eylem açık havada akarsularda, havuz ve banyolarda karşılanmıştır (Şehitoğlu, 2008). İnsanların yıkanmak için müstakil olarak inşa ettiği yapının ilk olarak nerede ve ne zaman olduğu hakkında kesin bilgi bulunmamaktadır. Ancak, arınmak amaçlı inşa edilen ilk kapalı mekânın izleri Hindistan, Antik Ege, Eski Mısır ve Yunan uygarlıklarındaki saraylarda rastlanmıştır (Abbasoğlu, 1998).

3.1.1. Osmanlı Dönemi Hamamları

Semavi Eyice kaynaklarında Osmanlı dönemi hamamları ''Erken Dönem (1299-1453), Klasik Dönem (1453-1703) ve Geç Klasik Dönem (1703-1922)'' olarak üç

dönemde incelenmektedir. Osmanlı döneminde şehir merkezlerinde ve külliyelerde çok sayıda hamam hem gelir getirmesi hem de cami cemaatine hizmet etmesi amacıyla inşa edilmiştir (Eyice, 1997).

Erken Dönem hamam yapılarının su ve ısıtma sistemi Roma dönemine benzemektedir. Bu yapılarda alçı işçiliklerinin yoğunluğu ve geçiş eleman çeşitliliği ve kubbelerin dekorasyonu ile zengin iç mekân özellikleri dikkat çekmektedir (Eyice, 1997). Klasik Dönem'de, daha büyük ölçekli yapılar inşa edilmiştir. Simetrik planlı, çifte hamamlar ön plan çıkmış, önceki dönem kadar olmasa da, süsleme ve zengin geçiş örtü çeşitliliği devam etmiştir (Eyice, 1997). Bu dönemin en güzel örnekleri Mimar Sinan dönemine tarihlenmektedir. Her yapı tipinde olduğu gibi geçmiş yapım teknikleri ve şemaları geliştirilerek yenilikler eklenmiş sonraki dönemleri etkilemiştir. Geç Klasik Dönem'de önceki dönemin etkisinde daha az sayıda örnek görülmektedir. Süslemelerde Avrupa etkisi yaygın olarak izlenmektedir (Eyice, 1997).

3.2. Türk Hamam Mimarisi ve Mekân Düzeni

Türk hamamları soyunmalık, sıcaklık ve halvet olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Isıtma sistemi ve su tesisat sistemine sahiptir. Tarihsel süreçte Roma ve Osmanlı hamamları işleyiş şeması olarak farklı olmasına rağmen mekânsal düzende benzerlikler bulunmaktadır. Geniş programlı imaretlerin kurulmasında cami yapılırken hem çalışanların hem de halkın kullanması için önce hamamlar yaptırılmıştır. Osmanlı'da hamam yapıları genel ve özel hamamlar olarak ikiye ayrılır. Genel hamamlar 'çarşı hamamı' ve 'halk hamamı' olarak da adlandırılır. Saray ve konutlarda bulunan hamamlar ise özel hamam olarak adlandırılır (Ödekan, 1998).

3.2.1. Soğukluk (Camekân)

Soğukluk ya da camekân olarak da adlandırılan bölüm hamamların genelde giriş bölümüdür. (Eyice, 1997). Kare ve dikdörtgen formlu aydınlık ve havadar bir bölümdür. İçerisi görünmeyecek şekilde yüksek pencereli ya da tepe fenerlidir. Mekânda ahşap ya da taştan oturma sedirleri, ortasında genellikle fıskiyeli havuz bulunmaktadır. Türk hamam etüdünde ayakkabı nişleri, havluların kurutulduğu nişler ve mangalları

tanımlanmıştır. Daha büyük ölçekli hamamlarda şirvan da denilen galeri katı bulunmaktadır (Aru, 1949).

3.2.2. Ilıklık

Sıcaklık mekânına girmeden önceki geçiş mekânıdır. Isı düzeyi fazla yüksek değildir. Sağlık sorunları olanlar ve yaşlıların kullanımı içindir. Rahatlamak ve serinlemek için kullanılır. Ilıklık bölümü genellikle enine dikdörtgen planlı, beşik tonoz ve kubbe üst örtülü bir mekândır. Bu bölümde dinlenme setleri, helalar ve traşlık mekânlarına geçişler bulunmaktadır.

3.2.3. Sıcaklık

Sıcaklık mekânına girmeden önceki geçiş mekânıdır. Isı düzeyi fazla yüksek değildir. Sağlık sorunları olanlar ve yaşlıların kullanımı içindir. Rahatlamak ve serinlemek için kullanılır. Soyunmalık bölümüne buharın geçmemesi için kapı üzerinde yaşmak bulunur (Önge, 1988). Ilıklık bölümü genellikle enine dikdörtgen planlı, beşik tonoz ve kubbe üst örtülü bir mekândır. Bu bölümde dinlenme setleri, helalar ve traşlık mekânlarına geçişler bulunmaktadır (Önge, 1988).

3.2.4. Isıtma sistemi-Külhan

Külhan hamamlarda su deposunun arkasında yer almaktadır. Yakıtın depolandığı kısım külhan bölümünde genellikle ahşaptan basit sundurma biçimindedir. Hamamlarda genellikle odun kullanılmıştır. Külhanlar kot olarak hamam döşemesinin altında yer almaktadır. Su deposunun içerisinde yer alan bakır kazanlarda su ısıtılmaktadır. Hamamlar, sıcaklık ve ılıklık bölümü altında yer alan cehennemlik ya da hipokaust denilen yükseltilmiş döşemede dolaşan sıcak hava ile yerde ısınmaktadır. Soğukluk bölümü altında cehennemlik bulunmamaktadır. Cehennemlik bölümünde dolaşan hava, duvarlarda yer alan tüteklik olarak adlandırılan düşey künklerle dışarı atılırken aynı zamanda duvarların ve mekânın ısınmasını sağlar (Şekil 3.4) (Önge, 1988).

3.2.5. Su sistemi- (sıcak ve soğuk su seposu)

Hamamlarda kullanılan su ırmak, çay gibi tabii kaynaklardan ya da çevrede açılan kuyulardan elde edilmiştir. Su deposundaki su pişmiş toprak künklerle kurnalara, havuza,

ılıklıkta yer alan hela ve tıraşlığa iletilir. Sıcaklık bölümünde yer alan kurnalara sıcak su deposundan bağlantı yapılır. Sıcaklıkta ayrıca soğuk su deposundan künklerle bağlantı bulunmaktadır. Pis su yine cehennemlik bölümünden künklerle dışarıya akıtılmaktadır (Önge, 1981).

3.3. Türk Hamamlarının Tipolojik Değerlendirmesi

Osmanlı hamamlarının tipolojisi hakkında araştırma yapmış olan Karl Klinghardt, (Klingardt 1921), Heinrich Glück (Glück 1927) ve Semavi Eyice (Eyice 1962) plan düzenini, özellikle de sıcaklık mekânının biçimini temel alan tipolojiler belirlemişlerdir. Yapılan çalışmalarda İstanbul'daki Mahmut Paşa Hamamı (1466), Bayezid Hamamı (1501), Haseki Hürrem Hamamı (1556), Çemberlitaş Hamamı (1584) ve Cağaloğlu Hamamı (1741) gibi Osmanlı döneminin önde gelen hamam yapılarına yer verilmektedir. Hamam yapılarının sınıflandırılmasını Klinghardt ve Glück beş ana grupta toplarken Eyice altı başlıkta incelemiştir. Semavi Eyice, hamamlardaki soyunmalık kısmının bazen sekizgen yapılı olmakla birlikte çoğunluğunun kare planlı olması nedeniyle bu açıdan bir sınıflandırma yapılmasının mümkün olmadığını belirtmektedir. Kadınlar ve erkekler bölümünün şekillenmesine göre bir sınıflandırmanın da mümkün olmadığını; zira bu şekillenmelerin yer ve topoğrafyaya göre olduğunu vurgular. Eyice her biri çok zengin ve çeşitli tipolojiye sahip Türk hamamlarını sıcaklık ve halvet bakımından sınıflandırmanın daha doğru olduğunu söyler (Eyice, 1960). Eyice'nin, sıcaklık ve halvet kısımlarının şekillenmesine göre altı grupta topladığı sınıflandırma aşağıdaki gibidir (Eyice,1994):

1. Haçvari dört eyvanlı ve köşe hücreli (A)tip: Soğukluk bölümünden ortası kubbeli sıcaklık bölümüne geçiş bölümüdür. Dört tarafı eyvanlarla çevreli bu sıcaklık bir haç şeklinde olup, haçın kolları arasında dört adet halvet hücresi bulunmaktadır. Yaygın olarak örneklerine rastlanan bu hamam tipinin, bir veya iki halvet hücreli, iki veya üç eyvanlı olan örnekleri de mevcuttur. Bu tipin başlıca eserleri olarak şunlar gösterilebilir: Konya'da Sahip Ata Hamamı her bir kısmı çift sıcaklıklı, Eski-Yeni Hamam, İznik'te Hacı Hamza Hamamı erkekler kısmı, Perşembe (veya Kadı) Hamamı bu tipin temsilcilerindendir (Şekil 3.1) (Eyice, 1960).

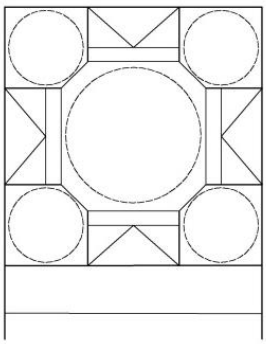

Şekil 3. 1. Haçvari Dört Eyvanlı ve Köşe Hücreli (A) Tipi Şematik Çizimi (Eyice,1960).

1. Yıldızvari sıcaklıklı (B) tip: Bu tipte ortadaki sıcaklığın çok köşeli olduğu ve bunun etrafında tonozlu nişlerin yer aldığı görülür. Antik devir kaplıca ve hamamlarından etkilendiği düşünülmektedir. Sokullu Mahmut Paşa Hamamı, Bursa Çemberlitaş Hamamı bu tipin örneklerindendir (Şekil 3.2) (Eyice, 1960).

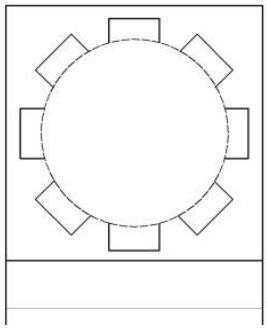

Şekil 3. 2. Yıldızvari Sıcaklıklı (B) Tipi Şematik Çizimi (Eyice,1960).

2. Kare sıcaklık etrafında sıralanan halvet hücreli (C) tip: A ve B tiplerine göre daha sadedir. Kare veya dikdörtgen sıcaklık mekanın çevresinde halvet hücreleri yer alır. Bursa Yeşil Hamam ve Tahtakale Hamamı bu tipin örneklerindendir (Şekil 3.3) (Eyice, 1960).

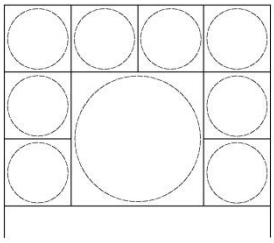

Şekil 3. 3. Kare Sıcaklıklı (C) Tipi Şematik Çizimi (Eyice,1960).

3. Çok kubbeli sıcaklıklı (D) tip: Çok sık rastlanmayan bu tipte sıcaklık mekanı kemerler, kubbeler ve sütunlarla eşit alanlara ayrılmıştır. Bu tipin en bilinen örneği

yıkılan Eminönü Haseki Hamamıdır. Ortası Kubbeli, Enine Sıcaklıklı ve Çift Halvetli (E) tip: Sıcaklık mekanı dar dikdörtgen şeklindedir. Halvet hücreleri bu bölüme açılır. Halvet hücreleri ile sıcaklık bölümü arasında duvarda genelikle niş bulunur. İstanbul Ahmet Ağa Hamamı ve Çukurçeşme Hamamı bu tip örneğini teşkil eder. Ilıklık, Sıcaklık ve Halvetin Eş Odalar Hâlinde Olduğu (F) tip: Sıcaklık, halvetler ve ılıklık eşit büyüklüktedir. Küçük ölçekli hamamlarda ve özel hamamlarda sıkkullanılan bir şemadır. İznik İsmail Bey Hamamı bu tipin en güzel örneği kabul edilir (Şekil 3.4) (Eyice, 1960).

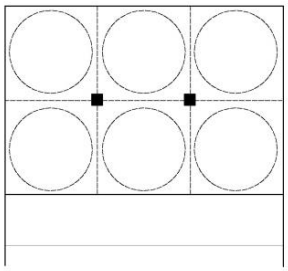

Şekil 3. 4. Çok Kubbeli Sıcaklıklı (D) Tipi Şematik Çizimi (Eyice,1960).

4. Ortası kubbeli, enine sıcaklıklı, çift halvetli (E) tip: Ortası enine sıcaklıklı çift halvetli hamam tipindeki hamamlar, ortası kubbeli, enine uzanan, iki kemerle ayrılan, yan bölümleri düz tonoz şeklinde örtülü, sıcaklık bölümünden bu bölüme geçiş kapı ile açılan bir çift halvet hücresinden oluşmaktadır. Bu tipolojide olan hamamlardaki ortak özellik çift halvet kapısı arasında yer alan duvarda bulunan mihrap formunda olan niştir. Ankara Karacabey Hamamı, Yenişehir Çifte Hamamı kadınlar kısmı, Niğde'de Çavuş Hamamı, İstanbul Tahtakale Hamamı kadınlar kısmı örnek hamamlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 3.5) (Eyice, 1960).

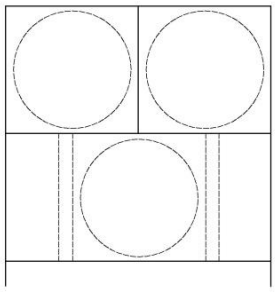

Şekil 3. 5. Ortası Kubbeli, Enine Sıcaklıklı, Çift Halvetli (E) Tipi Şematik Çizimi (Eyice,1960).

5. Sıcaklık, Ilıklık ve Halvetin Eşit Odalar Halinde Olduğu (F) tip: Genel ve özel hamamlarda karşımıza çıkan küçük ölçülerdeki bu tipte bütün bölümler genelde yakın

ölçülerde kubbeli mekanlar şeklinde düzenlenmiş olup, tüm bu bölümler birbiriyle bağlantılıdır. Bu tip hamam örneklerini, Selçuklu döneminde inşa edilen 1230 tarihli Sultan Hanı hamamında ve Bozüyük Kasımpaşa Hamamı'nda görebilmek mümkündür. Ahşap soyunmalığın yanında tuvalet bölümü yer alırken, devamında dikdörtgen bölümlü ılıklıktan kare formunda kubbeli bir mekâna geçiş yapılır. Halvet hücreleri ise bu bölümde yer almaz (Şekil 3.6) (Eyice, 1960).

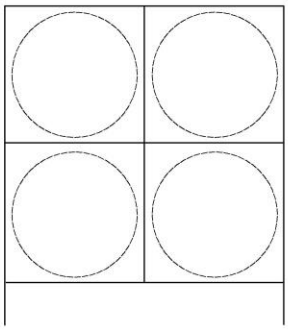

Şekil 3. 6. Ilıklık, Sıcaklık ve Halvetin Eş Odalar Halinde Olduğu (F) Tipi Şematik Çizimi (Eyice,1960).

BÖLÜM 4

KEŞAN ESKİ HAMAMI

4.1. Yapının Konumu ve Tarihçesi

Edirne ili Keşan ilçesinin merkezinde konumlanan hamam yapısı, Yeni Cami mahallesinde yer almaktadır (Şekil 4.1). Yapı, 33 pafta, 491 ada ve 1 parsel de yer almaktadır. Keşan Eski Hamamın üzerinde bir inşa veya onarım kitabesine rastlanmamıştır. Ayrıca böyle bir kitabenin varlığı da bilinmemekte olup yapıyı tarihlendirme ile ilgili imkân verecek herhangi bir yazılı kaynak bulunmamaktadır. Dolayısıyla yapıyı tarihlendirmek üzere elimizdeki tek kaynak E.K.V.K.B.K. tescil fişi olduğundan, belirtilen tarihe göre 16.yüzyıl yapısıdır. Keşan merkezinde bulunan tek hamam yapısı olarak ayakta kalmayı başarmıştır. Eski Hamamın çevresinde yaklaşık 250 m güneyinde konumlanan ilçenin en eski ve tanınan yapısı olan Hersekzade Ahmed Paşa Camii bulunmaktadır (Karademir, 2012).

Şekil 4. 1. Eski Hamam ve Yakın Çevresi (Google Earth, 2021).

4.2. Yapının Tarihçesi

Keşan Eski Hamam ile Hersekzade Ahmed Paşa Camii ile arasında bir bağlantı olabileceği konusu kaynaklarda karşımıza çıkmaktadır. 1500-1550 yılları arasında Keşan (Rus) ve çevresinde Hersekzade Ahmed Paşa'nın yaşadığı bilinmektedir (Lowry, 2011). Hersekzade Ahmet Paşa Camisini 12 Aralık 1511 yılında Rus Köyü'nde yaptırdığı vakfiyesinde geçmektedir (Simsar, 1940). Hersekzade Camii vakfiyesi incelendiğinde ise Rus Köyü olarak bilinen bu bölgede cami dışında başka bir yapıdan söz edilmemektedir. Aynı zamanda cami vakfiyesinde Hersekzade Ahmed Paşa'nın Urla'da bir hamam inşa ettirdiği anlatılmaktadır (Simsar, 1940). Yine vakfiyede bahsedilen Keşan ilçesi ve çevresinde Hersekzade'nin yalnız cami yapısından bahsedilmektedir. Keşan Eski Hamamının vakfiyede yer almaması ve konum olarak da camiye 250 m uzak mesafede olması bu iki anıtsal mimari yapının aynı tarihlerde yapılma ihtimalini ortadan kaldırmaktadır (Şekil 4.2) (Karademir, 2020). Yapıyı kullanılan malzeme ve tasarım özelliklerinden hareketle yola çıkarak belirli bir tarihe yerleştirmek mümkün olmasa da tuğla malzemenin yoğun olarak kullanılması, tasarımı, plan tipi, üst örtü tasarımı ve özellikle ışık gözlerinin sayısı gibi özelliklerden yola çıkarak 15. yüzyılda yapılmış olma ihtimali oldukça yüksektir (Karademir, 2020).

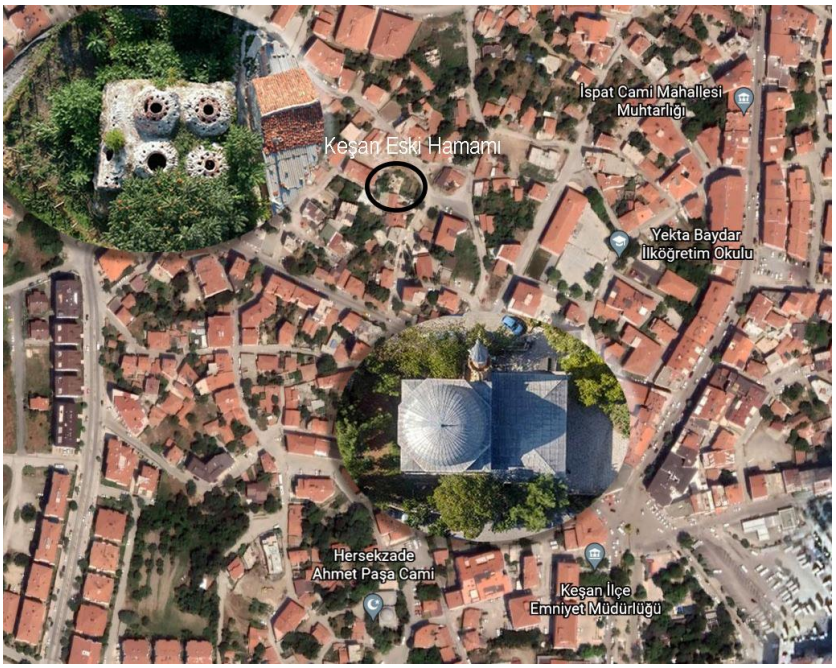

Şekil 4. 2. Eski Hamam ve Hersekzade Ahmet Paşa Camii (Google Earth, 2021).

4.3. Mülkiyet ve Tescil Durumu

Hamam yapısı, 01.07.2011 tarihli Koruma Kurulu kararı ile tescillendirlmiş olup, Edirne Vakıflar Bölge Müdürlüğü (E.V.B.M.) mülkiyetindedir (Şekil 4.3).

Şekil 4. 3. Keşan Eski Hamam (Aliji, 2021).

4.4. Yapının Genel Tanımı

Tek hamam yapısı olan yapı, doğu- batı yönünde konumlandırılmıştır. 20 x 12 m ebatlarına sahip olan, dikdörtgen bir alana yerleşmiştir (Şekil 4.4). Yapının girişi doğu cephesinde yer almaktadır. Yapı altı bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler soyunmalık, sıcaklık, halvet, tuvalet, külhan ve su deposu bölümleridir. Çevresindeki yapılara göre daha alçak bir kotta konumlandırılmış olan hamamın doğu ve kuzey cephesi hariç diğer iki cephesi de sağırdır. Herhangi bir kitabe veya vakfiyesine rastlanmadığından yapının tarihi ve banisi bilinmemektedir. Yapılan bütün bölge araştırmaları, taranmış olan yazılı belgeler, T.C Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı'nda gerçekleştirilmiş araştırmalar doğrultusunda hamam yapısının inşa tarihi ile ilgili araştırmalar yapılmış fakat herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Şekil 4. 4. Keşan Eski Hamamı ve Çevresi (Aliji, 2021).

Moloz taş ile tuğla malzemesinden inşa edilen yapının duvar kalınlığı 1 m'dir. Hamam yapısının dış cephesinde kullanılmış olan moloz taş malzeme, Keşan ilçesinin yerli malzemesi olan taş ocaklarından çıkarılmış sert ve yeşilimtırak renkte olup bu nedenden düşük kalite bir malzeme olduğu bilinmektedir. Bölgede Keşan taşı olarak da bilinen bu malzeme başta Hersekzade Ahmed Paşa Camii olmak üzere bölgedeki diğer tescilli yapılarda da görülmektedir. Üst örtü ve geçiş kemerleri ile elemanlarında ise tuğla malzeme kullanıldığı görülmektedir.

Yapılan çevre incelemelerinde yapının dış cephesinde sıva izine rastlanmamıştır. Sıcaklık bölümünde ise sıva izlerini görmek mümkündür. Sıvaların tahrip edilmiş olduğu ve döküldüğü yerlerde duvarların içinde yer alan pişmiş toprak künkler görülmektedir.

Kullanıma kapalı olan hamamın hangi tarihe kadar kullanıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Harap durumda olan hamam yapısının son yıllarda restore edilmesi konusu gündemde yer almış olsa da hayata geçirilememiştir.

Günümüzde yıkılma tehlikesi ile karşı karşıya olan yapının etrafı tel örgü ile çevrelenerek koruma altına alınmıştır. Hamamın onarılması ile ilgili Edirne Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmada yapının rölövesini çıkarmak amacıyla 2007 yılında kurtarma kazısı çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Kurtarma kazısı çalışmaları sonucu günümüze ulaşamamış olan soyunmalık bölümünün temel izleri ortaya çıkarılmış ve bu bölümün zemin seviye tespit çalışmaları da yapılmıştır. Ayrıca bu çalışmalar sonucunda soyunmalık bölümünde yer alan küçük çaplı bir havuz bulunmuştur. Yapılan çalışmalarla birlikte hamam yapısının günümüze ulaşamayan soyunmalık bölümü büyük oranda ortaya çıkarılmıştır.

4.4.1. Plan özellikleri

4.4.1.1. Vaziyet planı

Edirne ili Keşan ilçesi merkezinde yer alan Keşan Eski Hamamı tek hamam yapısıdır. Yeni Cami Mahallesi, Yeni Camii Sokak sınırları içinde 33 pafta, 491 ada ve 1 parselde yer almaktadır. (Şekil 4.5).

Doğu-batı yönünde konumlanmış olan hamamın girişi Yeni Cami Sokağından sağlanmaktadır. Giriş kapısı yol kotunun aşağısında kalmıştır. Bu nedenle giriş kapısına dört basamakla ulaşılmaktadır. Kuzeydoğu yönüne bakan ‘Camekan (Soyunmalık)’ bölümünün izleri görülmektedir. Etrafı çitlerle çevrili olan hamamın, günümüze kalan kısmı oldukça bakımsız ve harabe bir hâldedir. Yapının güney cephesinde neredeyse bitişik konut yapısı yer almaktadır. Hamamın karşısındaki parsellerde apartman ve konutlar bulunmaktadır.

Şekil 4. 5. Keşan Eski Hamamı Vaziyet Planı (Aliji, 2021).

4.4.1.2. Z01 Mekânı - Soyunmalık

Hamam yapılarının giriş bölümünü oluşturan 'Camekan (Soyunmalık)' mekânının, duvar izleri ve genel plan kurgusundan yola çıkılarak yapıda kuzeydoğu yönünde olduğu ve yaklaşık 7.10 x 12.10 m boyutlarında olduğu tespit edilmiştir.

Dikdörtgen şeklinde olan soyunmalık bölümünün güney duvarı tespit edilerek, kuzey duvarının bir bölümü ise kurtarma kazısı çalışmaları sonucu ortaya çıkarılmıştır.

Bu mekândan günümüze yalnızca kuzeydoğu yönünde moloz taş duvar kalıntıları ile, kuzey yönünde yıkıntı bir moloz taş duvar kalmıştır (EK-3. Resim 1.77).

Giriş kapısı yol kotunun aşağısında kaldığından, giriş kapısına dört basamakla ulaşılmaktadır. Bu kapı soyunmalık bölümüne açılmaktadır. Yapının batı ve doğu cephe duvarları günümüze ulaşamamıştır.

Hamamın güney duvarı ortalama 0.80 m kalınlığında ve 1.55 m yüksekliğindedir. Tespit çalışmaları sonucu ortaya çıkan izlere göre soyunmalık bölümü ölçüsü içten 10,10 x 6,10 m dikdörtgen plan şeklinde düzenlenmiştir.

Mekanın kuzeydoğu duvarına bitişik olan seki günümüze kadar ulaşmıştır. Bu sekinin önünde onikigen planlı mermer bir havuz bulunmaktadır (Şekil 4.6).

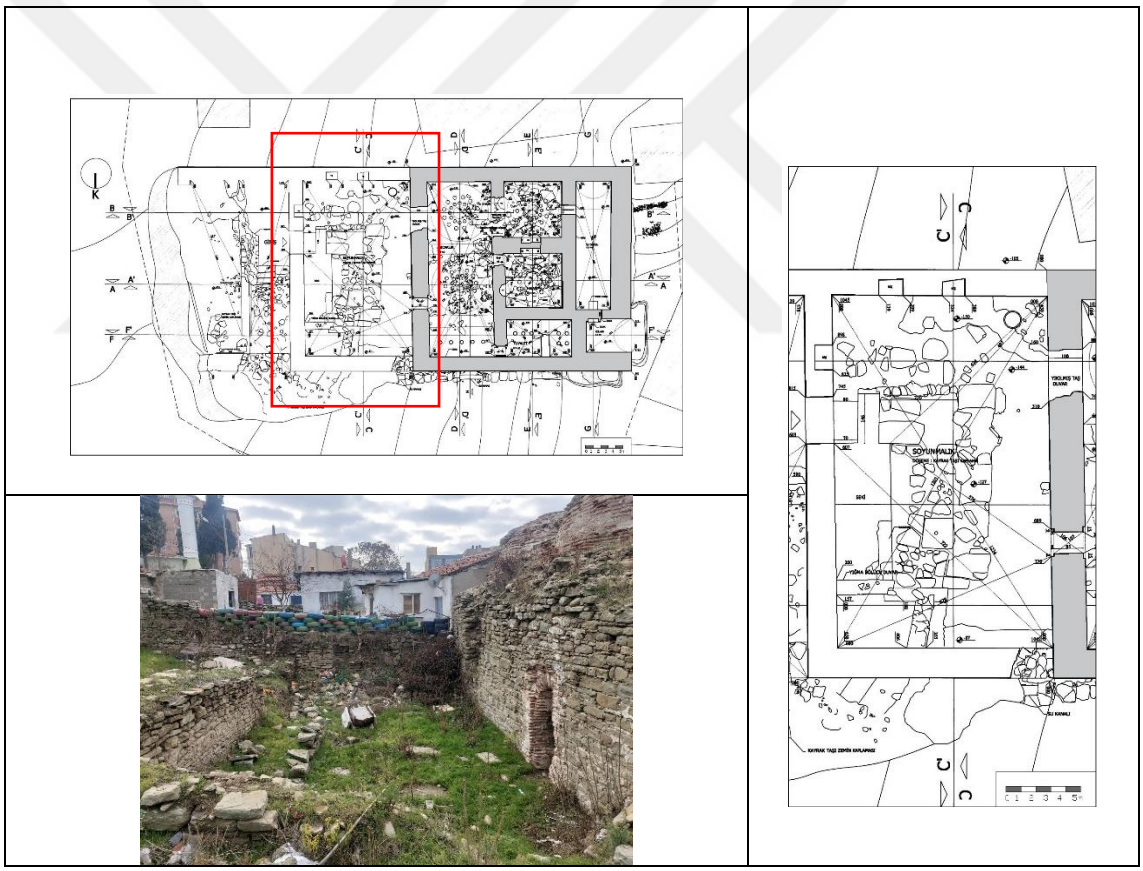

Şekil 4. 6. Z01 Soyunmalık (Aliji, 2021).

4.4.1.3. Z02 Mekânı - Sıcaklık

Soyunmalık bölümünden bir giriş açıklığı ile sıcaklık bölümüne ulaşılır. Sıcaklığa giriş açıklığı 0.70 m genişliğinde ve 1.50 m yüksekliğinde olup malzemesi tuğladır.

Yapılan incelemeler doğrultusunda kemerli giriş açıklığının oldukça tahrip edildiği görülmektedir.

Yine giriş açıklığı çevresinde dökülmüş olan sıva izleri tespit edilmiştir. Z02 Sıcaklık bölümü iki kubbeli bölümden oluşmakta olup, birbirlerinden kemer vasıtasıyla ayrılmaktadır. Kuzey yönünde konumlanan tonoz örtülü Z05 Tuvalet bölümüne geçiş de kemer vasıtasıyla ayrılmaktadır (EK-3. Resim 1.67).

Z02 Sıcaklık mekânında bulunan tonoz bölümünden Z05 Tuvalet bölümüne geçiş yapılmaktadır. (Şekil 4.7).

Şekil 4. 7. Z02 Sıcaklık Giriş Açıklığı ile Kemer Geçişi (Aliji, 2021).

Z02 Sıcaklık bölümünün kubbeye geçişleri pandantiflerle sağlanmaktadır. Bu hafifletme kemerleri tuğla malzemeden örülmüş olup kaş kemer şeklinde düzenlenmiştir. Z02 Sıcaklık mekânı kubbesinin tepe merkezi tek daire şeklinde olup, çevresinde 2 sıra halinde 12 adet fil gözü ışıklık yer almaktadır.

Z02 Sıcaklık mekânı iç duvarlarında 0.10 m kalınlığında künkler yer almaktadır. İzlerden anlaşıldığı üzere Z02 mekânın kuzeybatı yönünde 1 m genişliğinde ve 1.30 m yüksekliğindeki taş duvar yıkılmıştır. Z02 Sıcaklık mekânından Z03 Halvet mekanına geçişteki duvarda da benzer yıkılma gözlemlenmiştir.

Yapılan incelemelerde mevcut izlerden görüldüğü üzere Z02 Sıcaklık bölümünün iç duvarları sıva ile kaplıdır. Z02 Sıcaklık bölümü üst örtüsü için yapılan kemerler, kubbedeki taşıyıcı yükünü hafileterek mekândaki sadeliği de gidermiştir. Bütünüyle

günümüze ulaşmış olan sıcaklık mekanının kubbesinde ve iç duvarlarında yer yer çatlamalar tespit edilmiştir, ayrıca kubbenin bir bölümünde çökmeler görülmektedir. Zeminde oluşmuş olan göçüklere zamanla moloz taş ve toprak ile dolmuştur.

Zeminde oluşan hasarlardan döşemenin altında bulunan cehennemlik ayakları da görülmektedir (EK-3. Resim 1.52). Z02 Sıcaklık mekânı beden duvar genişliği yaklaşık 1m ölçülerindedir (Şekil 4.8).

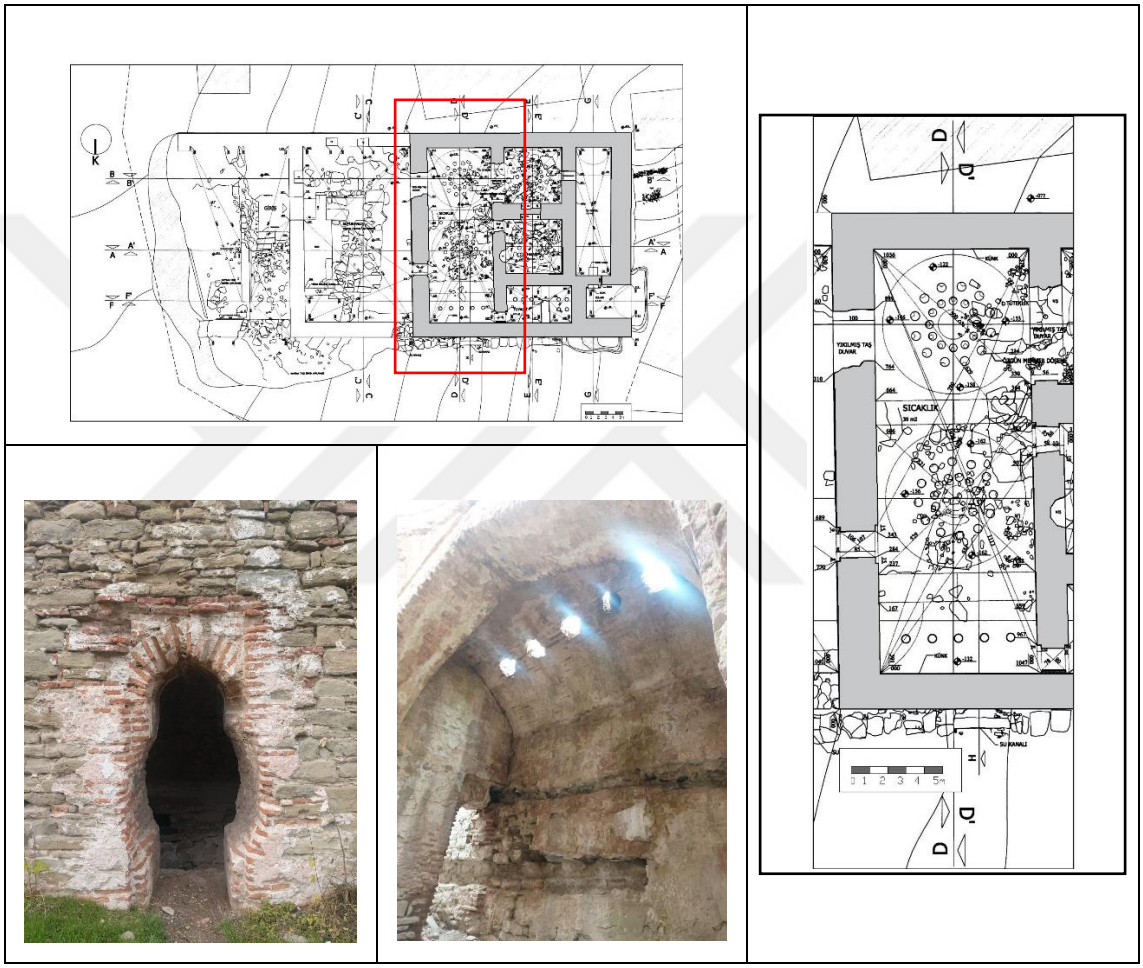

Şekil 4. 8. Z02 Sıcaklık Giriş Açıklığı ile Eyvanı (Aliji, 2021).

4.4.1.4. Z03 Mekânı - Halvet

Z02 Sıcaklık bölümünden dar bir geçişle Z03 Halvet bölümüne ulaşılmaktadır. İki ayrı bölümden oluşan halvet bölümünün ölçüleri sıcaklık bölümü ile benzerdir. Z03 Halvet mekanına geçiş kuzeydeki sıcaklık bölümününden kemerli bir açıklık ile sağlanmaktadır (EK-3. Resim 1.56). Bu açıklık 0.60 m genişliğindedir. Z03 Halvet mekanının genişiği yaklaşık 3.60 m ölçüsündedir. Bütünüyle günümüze ulaşmış olan Z03 Halvet bölümü tek kubbe ile örtümüş olup geçişleri pandantiflerle sağlanmıştır. Sıcaklık

mekânın tam merkezinde bir, ikinci sırada 12 ve üçüncü sırada 12 adet ışık gözü açılmıştır (EK-3. Resim 1.61). Z03 Halvet mekânı iç duvarlarında 0.10 m genişliğinde künkler görülmektedir. Her iki duvarında birer adet olmak üzere toplamda iki adet niş açıklığı görülmektedir. Z03 Kuzey halvet bölümündeki nişlerin biri Z04 Halvet mekânı ile ortak duvarı olan güney duvarında yer alırken diğeri batı duvarı içinde konumlanmaktadır (Şekil 4.9) (EK-3. Resim 1.63, 1.64).

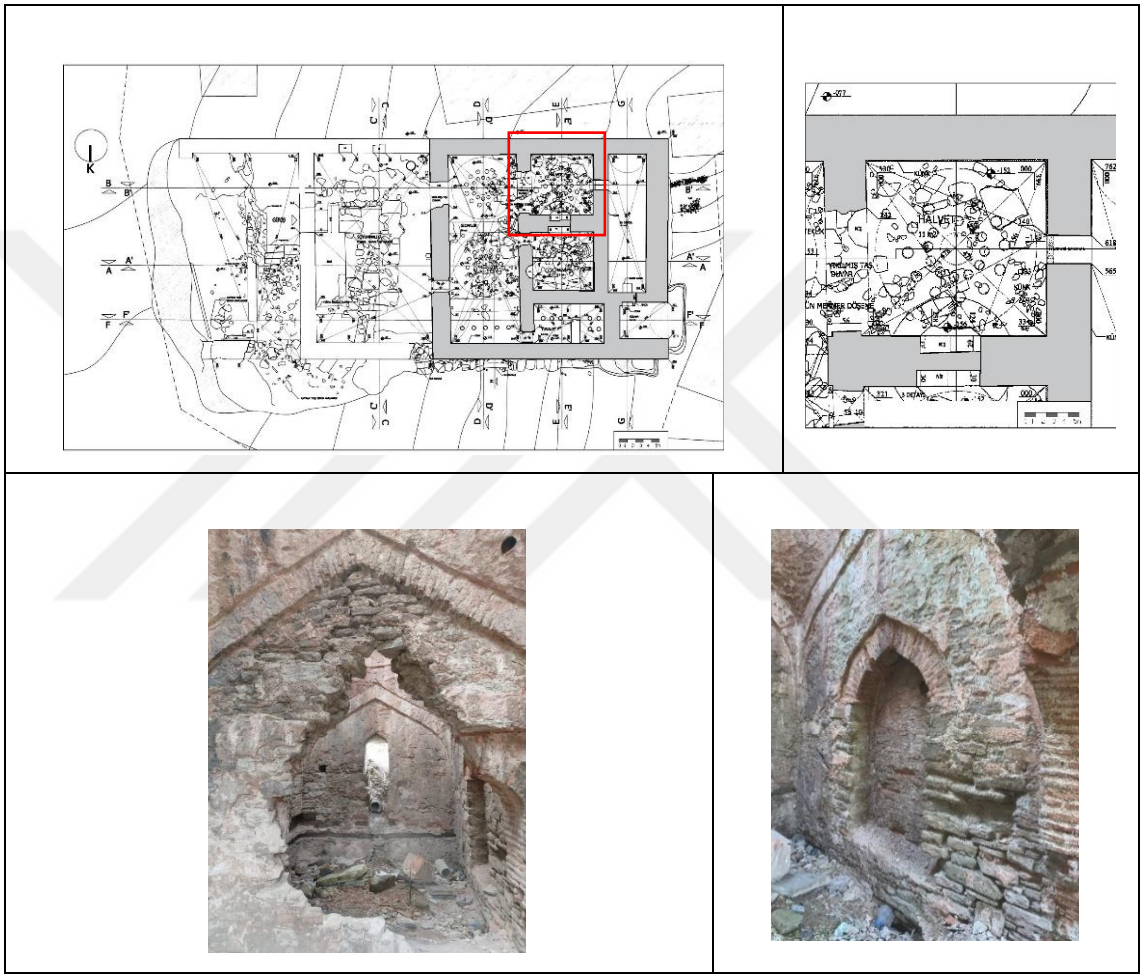

Şekil 4. 9. Z03 Halvet (Aliji, 2021).

Niş derinlikleri 0.30 m ölçülerinde olup çokgen planlı olarak düzenlenmiştir. Z03 Kuzeydeki halvet bölümünün Z06 Su deposu mekânı ile ortak duvarının merkezinde su dengesini kontrol etmek amacıyla 0.50 m genişliğinde bir pencere bulunmaktadır. Z02 Sıcaklık mekanına kıyasla Z03 Halvet mekanının daha çok tahribata uğradığı görülmüştür (EK-3. Resim 1.66).

Halvet bölümünün en çok hasar görmüş kısmı duvarlarıdır. İzlerden görüldüğü üzere sıvalı olan duvarların özellikle künklerin bulunduğu duvarlarda yıkılma ve kırılmaya uğradığı tespit edilmiştir (Şekil 4.10).

Şekil 4. 10. Z03 Halvet Kubbe Örtüsü ve Duvardaki Kırılmalar (Aliji, 2021).

4.4.1.5. Z04 Mekânı - Halvet

Z02 Sıcaklık bölümünün güneyinde konumlanan ve bu bölümden geniş bir kemer vasıtasıyla ayrılan Z04 Halvet mekânı bulunmaktadır. (EK-3. Resim 1.60). Bu mekân kare olarak planlanmış olup, günümüze ulaşan üst örtüsü kubbeli olarak düzenlenmiştir.

Kubbeye geçişler Z02 ile Z03 mekanlarında olduğu gibi pandantiflerle sağlanmıştır. Kubbe tipi ve fil gözü ışıklıkları diğer mekanlarla aynı olup, Z04 Halvet mekânı kubbesinin bir bölümü çökmüştür. Mekân duvarlarında 0.10 m genişliğinde künkler bulunmaktadır (EK-3. Resim 1.53).

Bu bölümün Z03 mekânı ve Z02 mekânı ile ortak duvarında birer adet olmak üzere nişler yer almaktadır. Bu bölümde de zemin çökmeleri görülmektedir. Üst örtüsü kısmen çökmüş olduğundan, zemine moloz taş ve toprak dolmuştur. (Şekil 4.11).

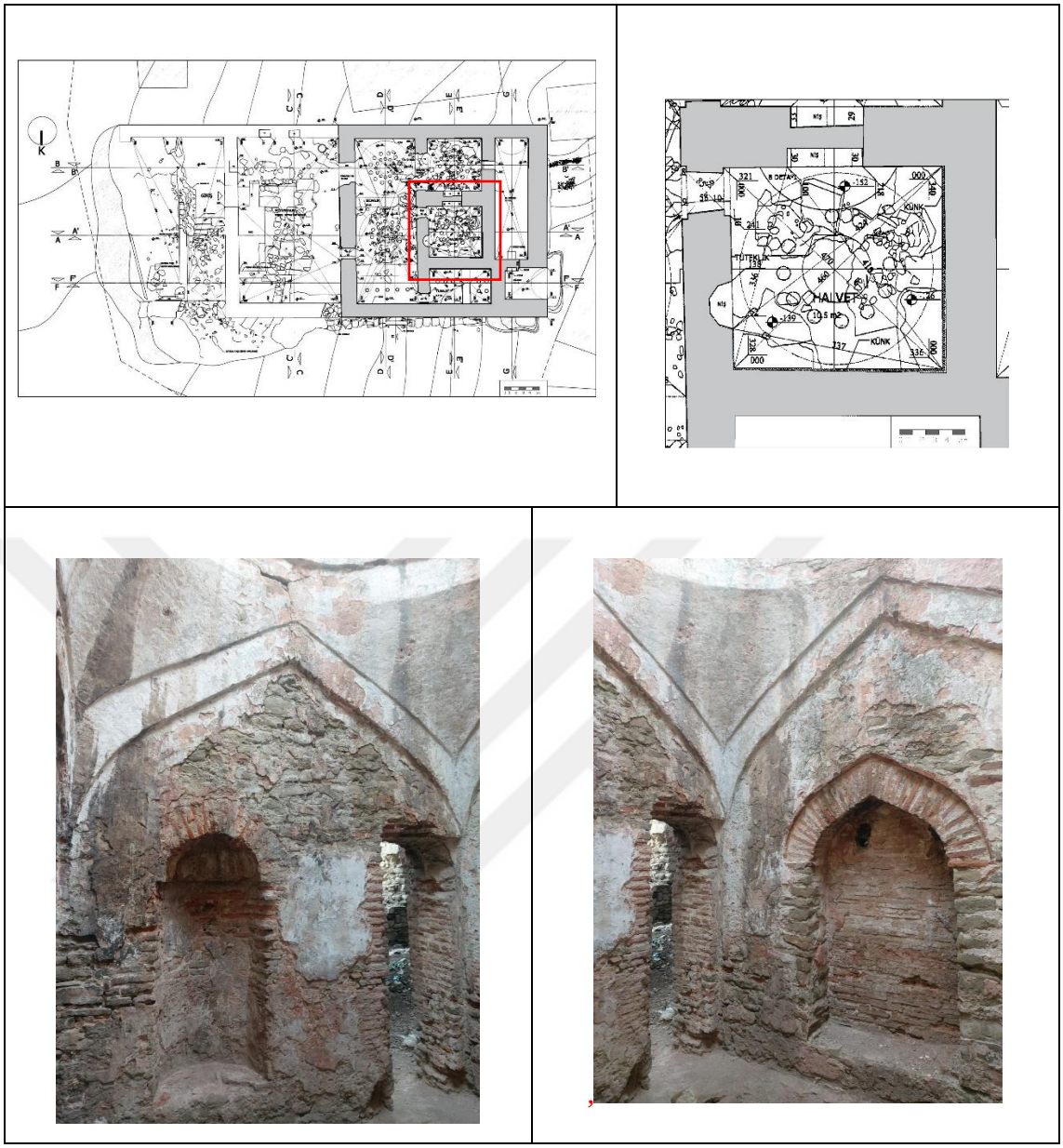

Şekil 4. 11. Z04 Halvet (Aliji, 2021).

4.4.1.6. Z05 Mekânı - Tuvalet

Z02 Sıcaklık bölümünün kuzeyinde yer alan tonoz örtülü bölümden bir geçiş açıklığı ile Z05 Tuvalet mekânına geçiş yapılabilen bölümüdür (EK-3. Resim 1.67, 1.68). Doğu-batı doğrultusunda uzanan dikdörtgen plan şeması olarak planlanmıştır. Üst örtüsü tonoz olarak düzenlenmiş olan bu bölümde yine doğu-batı doğrultusunda uzanan tek sıra halinde 5 adet fil gözü ışıklık yer almaktadır (EK-3. Resim 1.70). Üst örtüsü kısmen çökmüş olup, zemin moloz taş ve toprakla dolmuştur. Zeminde ise yer yer göçükler tespit edilmiştir (Şekil 4.12).

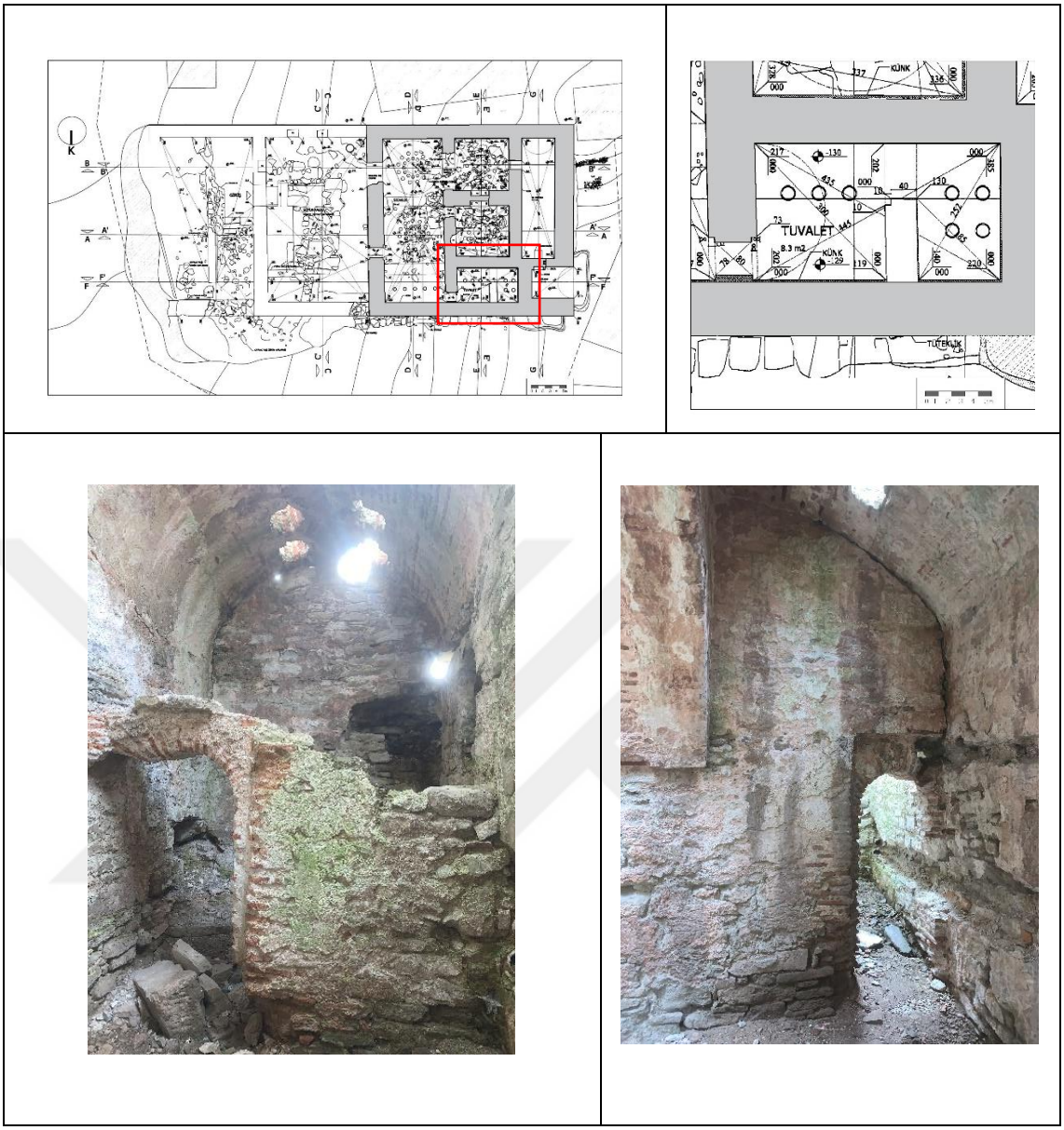

Şekil 4. 12. Z05 Tuvalet (Aliji, 2021).

4.4.1.7. Z06 Mekânı – Su deposu

Z06 Su deposu mekânı dikdörtgen bir plana sahip olup hamam bölümünün doğusunda bulunmaktadır. Bu mekân içten 2.00 x 7.50 m ölçülerinde olup kuzey-güney doğrultusunda yer almaktadır. Mekânın üst örtüsü beşik tonozdur. Hamamın Z01 Soyunmalık bölümünden sonra en fazla zarara uğrayan mekanıdır (EK-3. Resim 1.72). Üst örtü tamamen çökmüş olduğundan zemin moloz taş ve toprakla dolmuştur (Şekil 4.13).

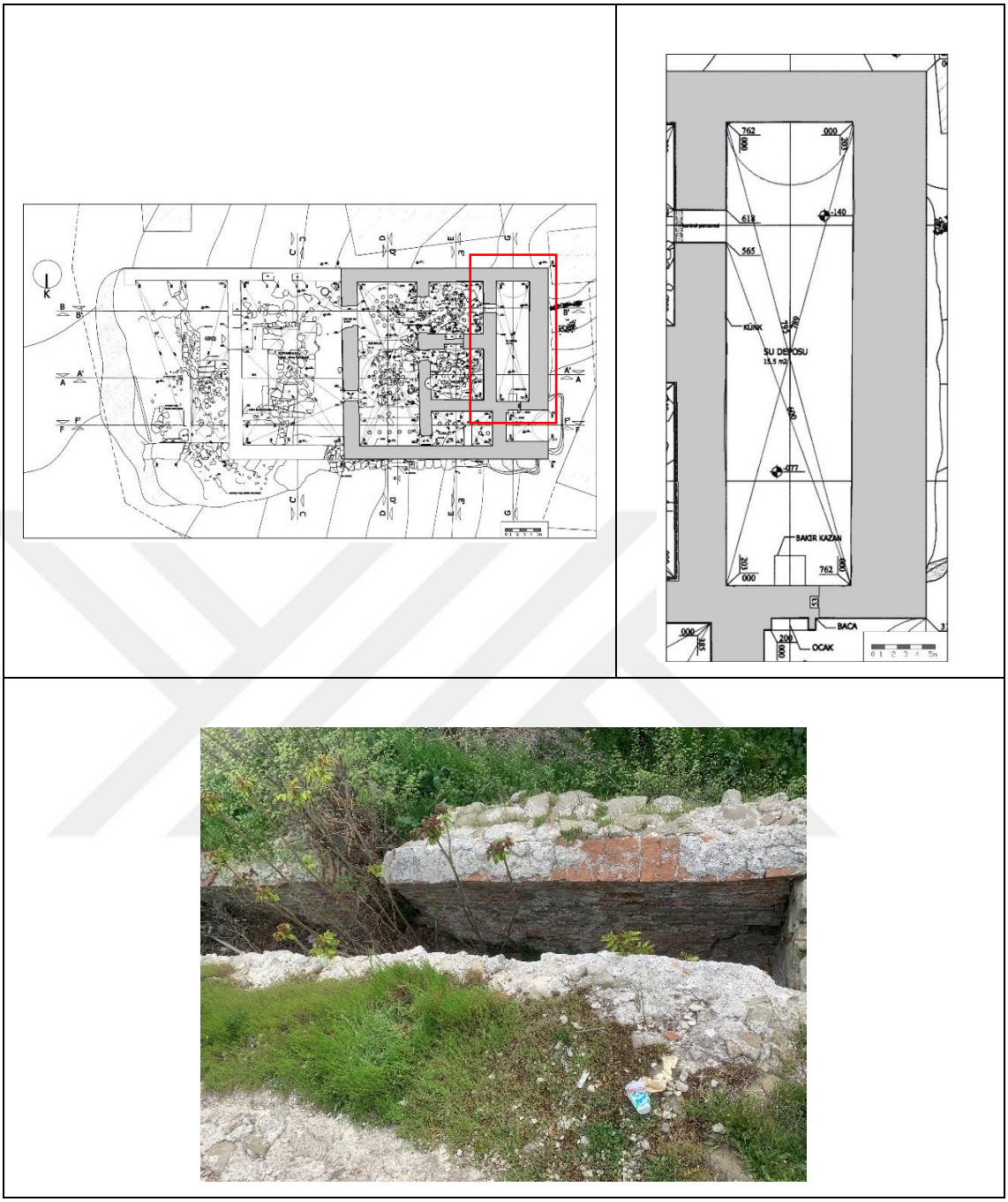

Şekil 4. 13. Z06 Su Deposu (Aliji, 2021).

4.4.1.8. Z07 Mekânı - Külhan

Z07 Külhan bölümü Z06 Su deposu bölümünün kuzeyinde olup Z05 Tuvalet bölümünün arkasında yer almaktadır. Z06 Su deposu ile büyük oranda tahribata uğramış olup üst örtüsü beşik tonozla örtülü olduğu izlerden anlaşılmaktadır (EK-3. Resim 1.73). Bu bölümde de üst örtü çöktüğünden, zemin tamamen moloz taş ve toprak ile kaplanmıştır (Şekil 4.14).

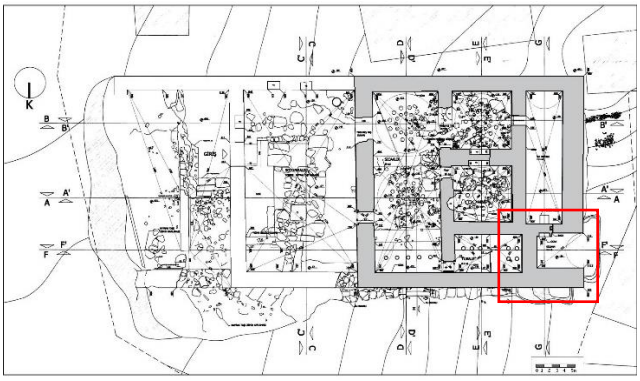

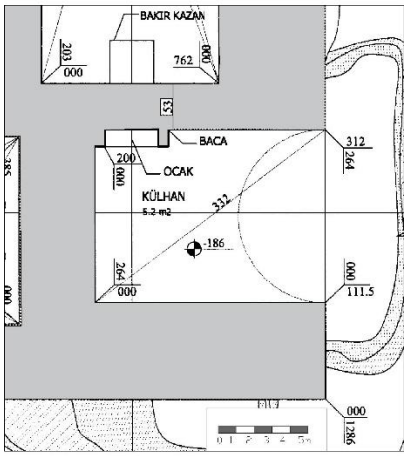

Şekil 4. 14. Z07 Külhan (Aliji, 2021).

4.4.2. Cepheler

Kuzey Cephesi

Hamamın Yeni Camii yolu üzerinde bulunan cephesi kuzey cephesi olup çevresi çitlerle çevrilidir. 20 m genişliğe sahip cephe moloz taş almaşık örgülüdür. Yapının günümüze ulaşan mahallerinden olan Z01 Soyunmalık (duvar izleri), Z02 Sıcaklık ile eyvanı, Z05 Tuvalet bölümü ve Z07 Külhan bölümü bu cephededir. Kuzey cephede üst

örtüsü tonoz ve oldukça harap durumda bulunan Z05 Tuvalet mekanı yer almaktadır. Bu cephede kuzey-güney yönünde ortalama 3.10 m uzunluğunda bulunan duvar parçası girişe doğru yakın bir noktaya kadar devam etmektedir. Bu aralıkta yapının zemin taşları yer almaktadır (EK-3. Resim 1.79) (Şekil 4.15, 4.16).

Şekil 4. 15. Kuzey Cephesi (Aiji,2021).

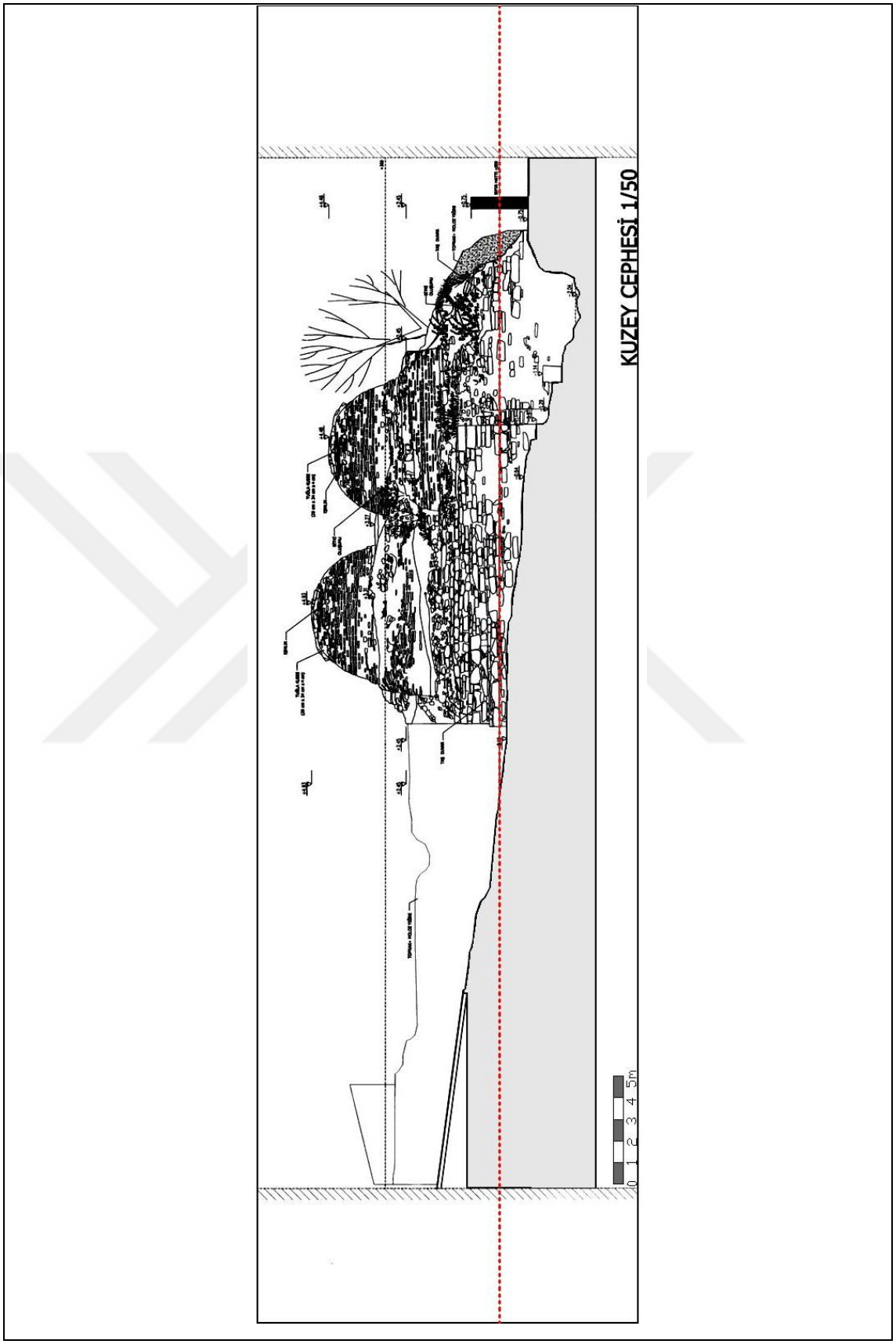

Şekil 4. 16. Kuzey Cephesi (Aiji,2021).

Doğu Cephesi

Hamamın yol üzerinde bulunan diğer cephesi doğu cephesi olup, kurtarma kazısı çalışmaları sonucu çıkartılan duvar izlerinden hamamın giriş cephesi olduğunu anlıyoruz. Bu cephede bulunan Z01 Soyunmalık mekanın kalan duvar izlerinin zemin seviyesi tespit edilmiştir. Z01 Soyunmalık bölümünde kazı çalışmaları sonucu ortaya çıkarılan küçük çaplı havuz da burada yer almaktadır (Şekil 4.17). Yapılan kazı çalışmaları sonucunda hamamın Z01 Soyunmalık bölümünün tüm beden duvar izleri ortaya çıkarılmıştır. Hamam yapısında en çok hasar almış olan bölüm Z01 Soyunmalık bölümü kuzeydoğu cephesinde bulunmaktadır. Bu bölümün güney duvarı tespit edilmiş ancak doğu ve batı cephe duvarları ise günümüze ulaşamamıştır. Günümüze gelen güney duvarı 0.80 m genişliğinde ve 1.55 m yüksekliğindedir. Duvar, hamamın giriş kısmından yaklaşık 0.20 m kadar batısındadır. Soyunmalık bölümünün girişi tespit edilememiştir. Zemini bugün bütünüyle toprak ve bitkisel oluşumlar ile dolmuş vaziyettedir (Şekil 4.18).

Şekil 4. 17. Havuz (Aliji, 2021).

Şekil 4. 18. Doğu Cephesi (Aliji, 2021).

Batı Cephesi

Hamamın batı cephesi 12 m genişliğinde moloz taş+tuğla almaşık örgülü olup Z07 Su deposu ile Z08 Külhan bölümleri bu cephede bulunmakatdır. Z07 Su deposu mekanının üst örtüsü beşik tonozdur. Yapının Z01 Soyunmalık mekanından sonra en fazla hasara uğramış olan kısmı Z06 Su deposu mekanıdır (Şekil 4.19). Z07 Su deposu bölümü üst tonoz örtüsü büyük oranda çökmüştür. Hamamın Z08 Külhan bölümü de bu cephede yer almaktadır. Z08 Külhan aynı zamanda Z07 Su deposunun güneyinde yer almaktadır. Her

iki mekanda da örtülerde çökme sonucu zemin moloz taş ve toprak dolgu ile kaplanmıştır (Şekil 4.20).

Şekil 4. 19. Batı Cephesinde Bulunan Z07 Su Deposu Bölümü (Aliji, 2021)

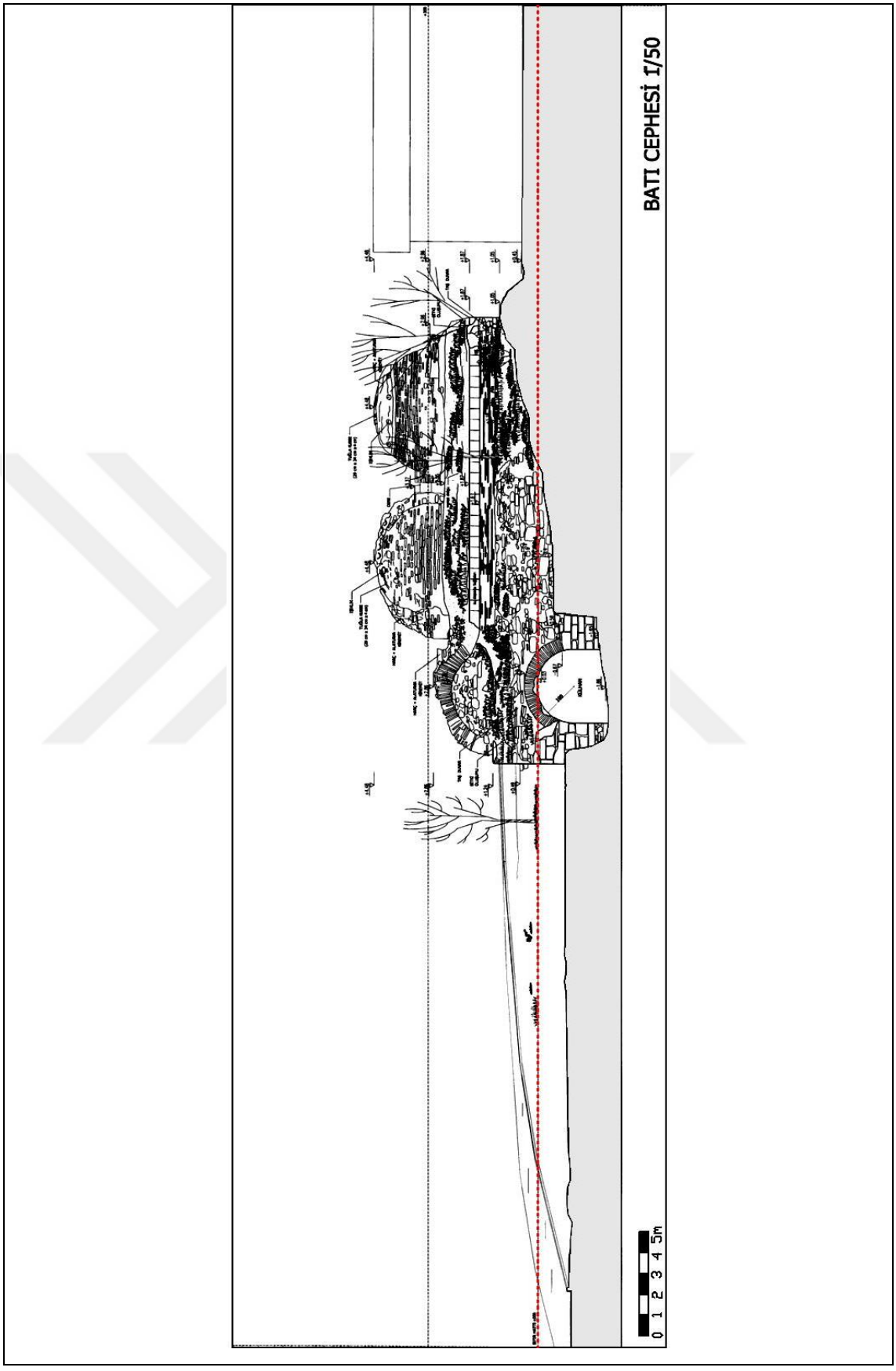

Şekil 4. 20. Batı Cephesi (Aliji, 2021).

Güney Cephesi

Hamamın sağır cephesi diyebileceğimiz güney cephesi 20 m genişlikte olup, cephe moloz taş+tuğla almaşık örgülüdür. Yapının günümüze ulaşan mahallerinden olan Z02 Sıcaklık, Z03 Halvet ve Z07 Su deposu bölümü bu cephededir (Şekil 4.21). Hamam yapısının batısında konumlanan ve yapıdaki en önemli bölümlerinden biri de kuzey cephede bulunan üzeri tonoz örtülü diğer bölümdür. Zaman içerisinde yapı bütünlüğü bozulmuştur ve cephede kullanılan tuğla malzemeler dökülmüştür (EK-3. Resim 1.66, 1.72) (Şekil 4.22).

Şekil 4. 21. Güney Cephesi (Aliji, 2021).

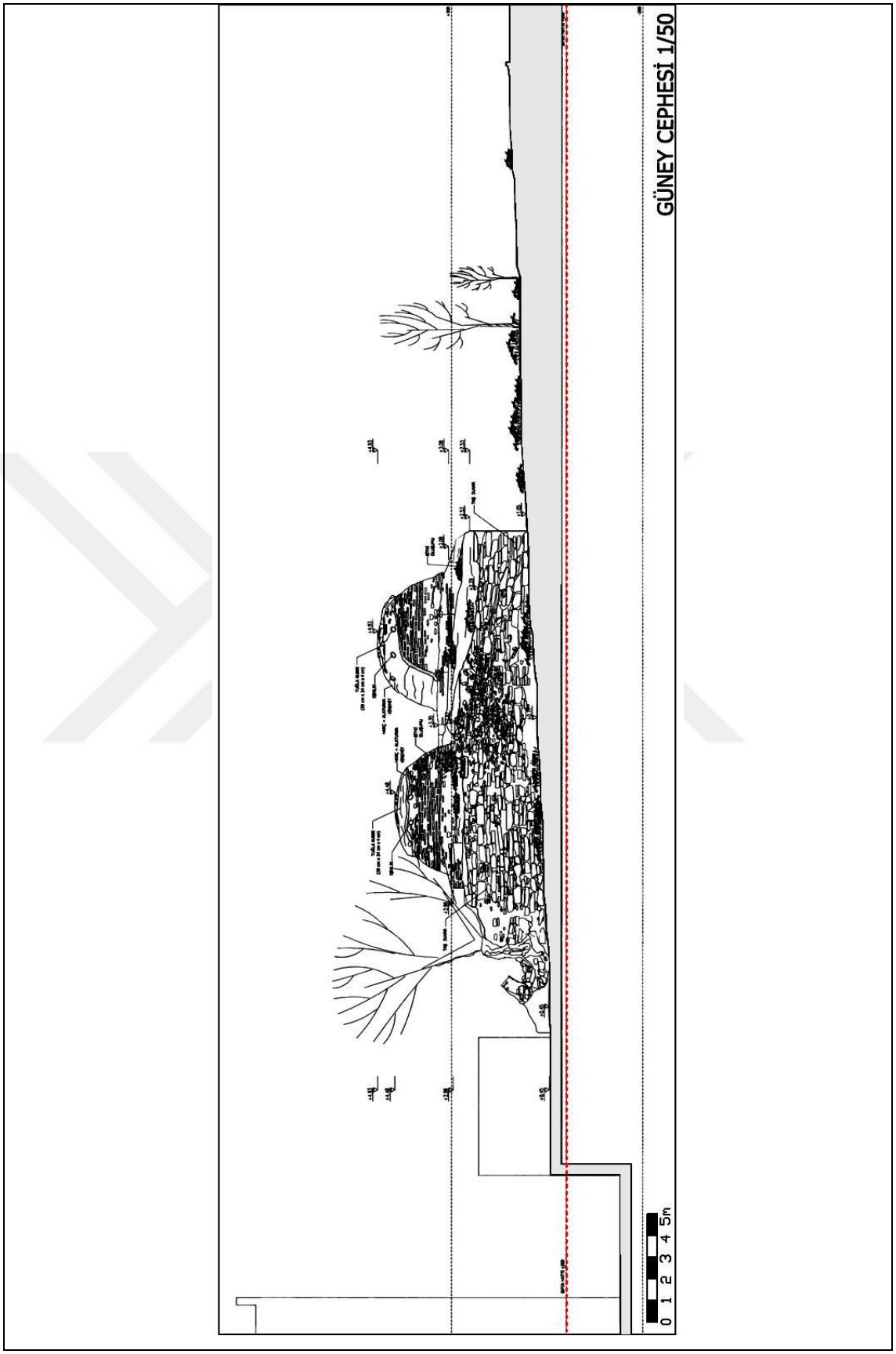

Şekil 4. 22. Güney Cephesi (Aliji, 2021).

4.5. Analizler

4.5.1. Taşıyıcı Sistem

Keşan Eski Hamamında dış duvarlar tamamen moloz taş, kapı, niş ve pencere kemeri ile kubbe ve tonoz örtüleri ile örtüye geçiş elemanlarında tuğla malzeme kullanılmış, yığma tekniğinde inşa edilmiştir. Birleştirici malzeme seçiminde horasan harcı kullanılmıştır. Hamamın Z01 Soyunmalık mekanı günümüze ulaşamadığından, bölümde kullanılan malzemeler belirlenememiştir. Hamamın iç duvarlarında özellikle Z02 Sıcaklık, Z03 ve Z04 Halvet mekanlarında sıva kullanıldığı ancak bu sıvaların zamanla döküldüğü tespit edilmiştir (Şekil 4.23). Günümüzde sıva izleri belirli alanlarda gözlemlenmektedir. Hamamda sıvaların yoğun olarak dökülmeye uğradığı bölgelerde, dış duvarlarda ve üst örtüye geçiş elemanlarında tuğla tespit edilebilmiştir. Yapıda Z02 Sıcaklık ve Z03 Halvet ile Z04 Halvet bölümlerinde Z07 Külhan mekanından gelen sıcak havanın duvarları ısıtması için konumlandırılmış künklere de rastlanılır. Hamam yapısının tüm mekanlarında üst örtüden düşen tuğla ve moloz taş parçaları ve toprak ile dolmuş olması nedeniyle zeminde kullanılan malzeme tespit edilememiştir.

Şekil 4. 23. Z03 Halvet Mekânı Sıva İzleri (Aliji, 2021)

4.5.2. Taşıyıcı Elemanlar ve Malzeme

Keşan Eski Hamamının taşıyıcı elemanları, düşey taşıyıcı ve açıklık geçici taşıyıcı elemanlar olmak üzere iki başlıkta incelenmiştir.

4.5.3. Düşey Taşıyıcı Elemanlar

Yapıda düşey taşıyıcı elemanlar; duvarlar, cehennemlik ayakları ve temellerdir.

Duvarlar

Hamamın özgün duvarları yığmadır ve düzensiz kullanılan tuğla ve moloz taştan örülmüştür. Kalınlıkları 0,70-2,50 m arasında değişmekte olup sıvalı olduğu mevcut sıva izlerinden görülmektedir. Z01 soyunmalık beden duvarları izlerden tespit edildiği üzere 1,00 m kalınlıktadır. Duvar aralarında tuğla ve tuğla boyutlarında taş hatıllar yer almaktadır. Aralık beden duvarları, 1,00 ile 1,20 m kalınlığında değişmekte olup kuzey yönünde yer alan ara duvar ise 0,70 m kalınlığındadır.

Z02 Sıcaklıkta; kuzey ara duvarı haricinde, 1,00 m ile 1,20 m kalınlığında değişen beden duvarları bulunmaktadır. Z03 Halvette kalınlıkları 1,00 m ile 1,10 m arasında değişen beden duvarları bulunmaktadır. Z04 Halvette; 1,10 m ile 1,20 m arasında değişmektedir. Z06 Su deposunda; kuzey ara duvarı haricinde, kalınlıkları 1,10 m ile 1,30 m arasında değişen duvarlar bulunmaktadır. Z06 Su deposu iç duvarları 2,10 m olup Z05 ile ortak ara duvarı ise 0,80 m'dir. Bu duvarların iç yüzeyleri tuğla kaplıdır. Z07 Su deposunun Z08 Külhan ile ortak güney duvarında ise 1,65 m kalınlıktadır. Moloz taşla örülmüş duvar aralarında tuğla ve taş hatıllar bulunmaktadır.

Z01 Soyunmalık duvarlarının diğer bölüm duvarlarına göre daha ince olması, diğer bölümlerin yalıtım ihtiyacının daha fazla olmasıyla açıklanabilir. Z07 Su deposu duvarlarının diğer bölümlere ait duvarlara göre daha kalın olması da yalıtım ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Ara duvarlar ise bu duvarlar arasında kalınlığı en az olandır. Z02 Sıcaklık duvarları, eyvan duvarlarının aynı hizada bitmesinden dolayı kalın tutulmuştur (Şekil 4.24).

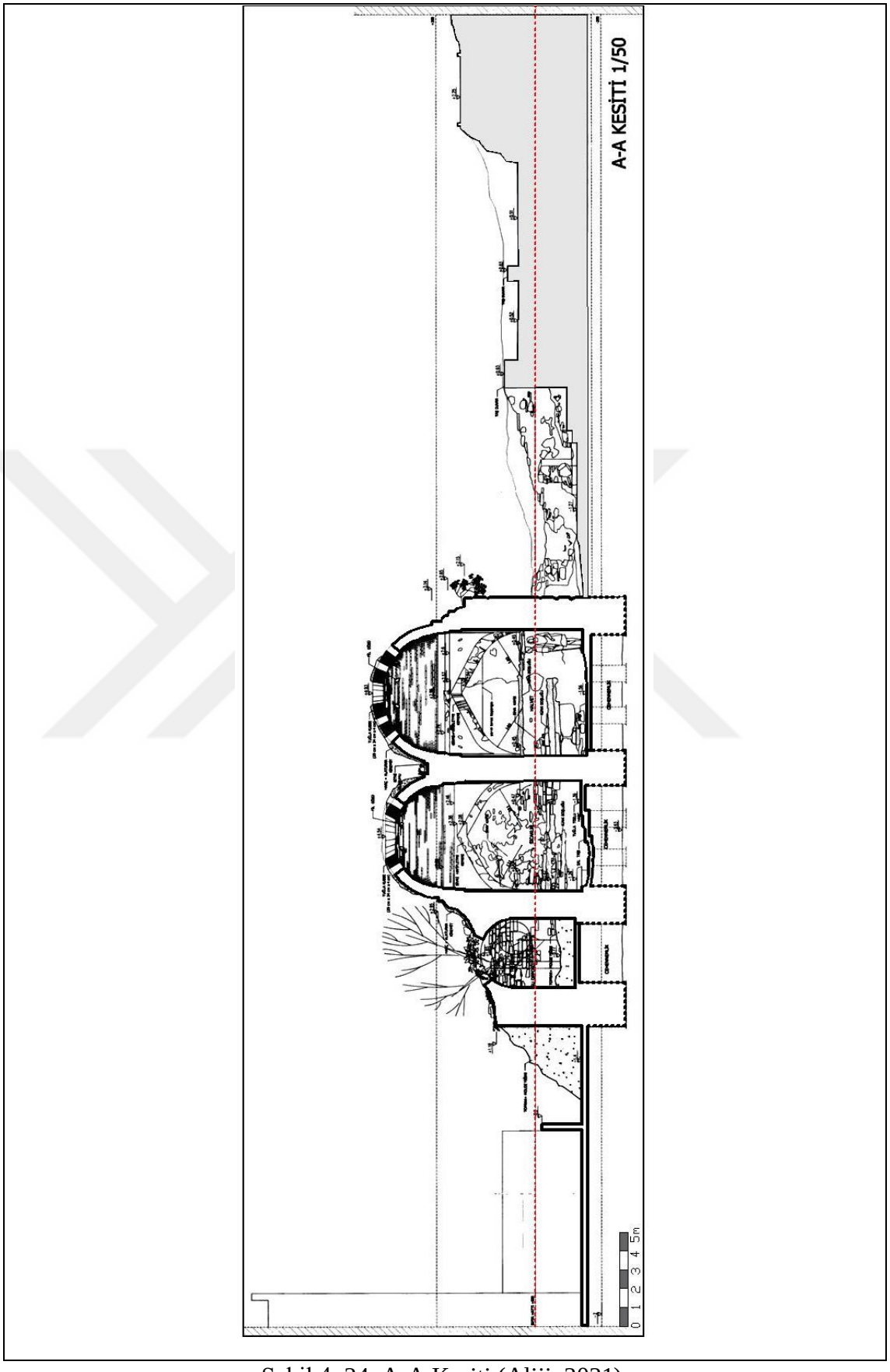

Şekil 4. 24. A-A Kesiti (Aliji, 2021).

Cehennemlik Ayakları ve Temeller

Z04 Halvet mekânı döşemesinde, cehennemliğe açılan bir boşluk bulunmaktadır. Z04 Halvet başlığı altında da belirtildiği gibi, cehennemlik kotu mekân zemininden 1.00 m aşağıdadır. Cehennemlik ayakları tuğla; duvar altları ise moloz taş ile örülmüş olup moloz taş aralarında düzensiz yerleştirilmiş tuğlalara rastlanmaktadır. Tuğla ayaklar arası mesafe ortalama 0,45 m olup ayak genişlikleri 0,30 m ile 0,50 m arasında değişmektedir. Hamamın yerden ısınmasını sağlayan cehennemlik, Z02 Sıcaklık mekânı bitimine kadar devam etmektedir. Cehennemlikte, duvar altlarının moloz taş ile devam etmesinden dolayı temeller de moloz taş ile yapılmış olmalıdır. Temeller hakkında kesin bilgi edinebilmek için kazı yapılması gerekmektedir (Şekil 4.25).

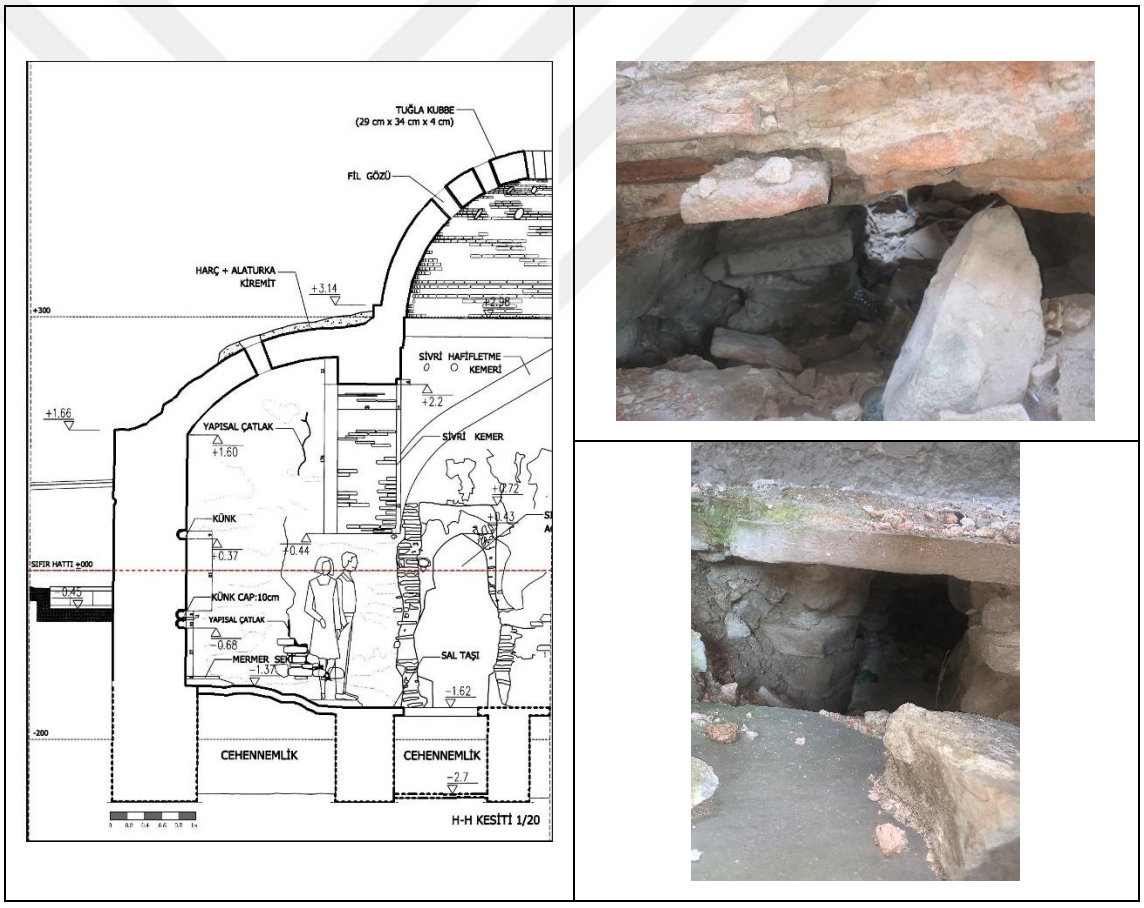

Şekil 4. 25. Z02 Sıcaklık Mekânı Cehennemlik Ayakları (Aliji, 2021).

4.5.4. Açıklık Geçici Taşıyıcı Elemanlar

Yapıda açıklık geçici olan yatay taşıyıcı elemanlar; döşemeler, kubbeler ve geçiş elemanları (tromp ve pandantifler), tonozlar ve kemerlerdir.

Döşemeler

Z01 Soyunmalık mekânı döşemesi günümüze ulaşamamıştır. Z02 Sıcaklık mekân döşemesinin bir bölümü mermer kaplamadır. Z03 Halvet, Z05 Tuvalet, Z06 Su deposu ve Z07 Külhan bölümlerinin döşemesi günümüze ulaşamamıştır. Mekan döşemeleri toprak yığmadır. Z04 Halvet mekânının döşemesi ise özgün sıva kaplamadır. Mekânın döşemesi üzerinde bulunan cehennemlik kapağından, cehennemlik ayakları üzerine 12 cm kalınlığında sal taşları yerleştirildiği ve bu taşların üzerinin 8 cm kalınlığında sıva ile kaplandığı tespit edilmiştir (Şekil 4.26).

Şekil 4. 26. Z02 Sıcaklık Bölümü Döşemesi (Aliji,2021).

Kubbeler ve Geçiş Elemanları

Hamamda, Z02 Sıcaklık ve Z03 ile Z04 Halvetler mekânlarının örtüsü tuğla kubbelerdir. Z05 Tuvalet mekânı ile Z06 Su deposu ve Z07 Külhan mekânları tuğla tonoz ile örtülüdür (Şeki 4.27, 4.28).

Z02 Sıcaklık ve Z03 ile Z04 Halvetler bölümlerinin her bir kubbe ortasında 24 adet fil gözü ışıklık yer almaktadır. Z06 Su deposu mekanın üzerinde beşik tonoz üzerinde beş adet fil gözü açıklık bulunmaktadır.

Z02 Sıcaklık mekânı kubbesi, yarım küre biçimindedir. Pandantiflere istinat eden kubbe çapı 5,10 m'dir. Kubbenin üzengi çizgisi zeminden 3,65 m tepe noktası ise 6,65 m yüksektedir (Şekil 4.29).

Şekil 4. 27. Z03 Halvet Mekânı Kubbe Örtüsü (Aliji,2021).

Şekil 4. 28. Z04 Halvet Mekânı Kubbe Örtüsü (Aliji,2021).

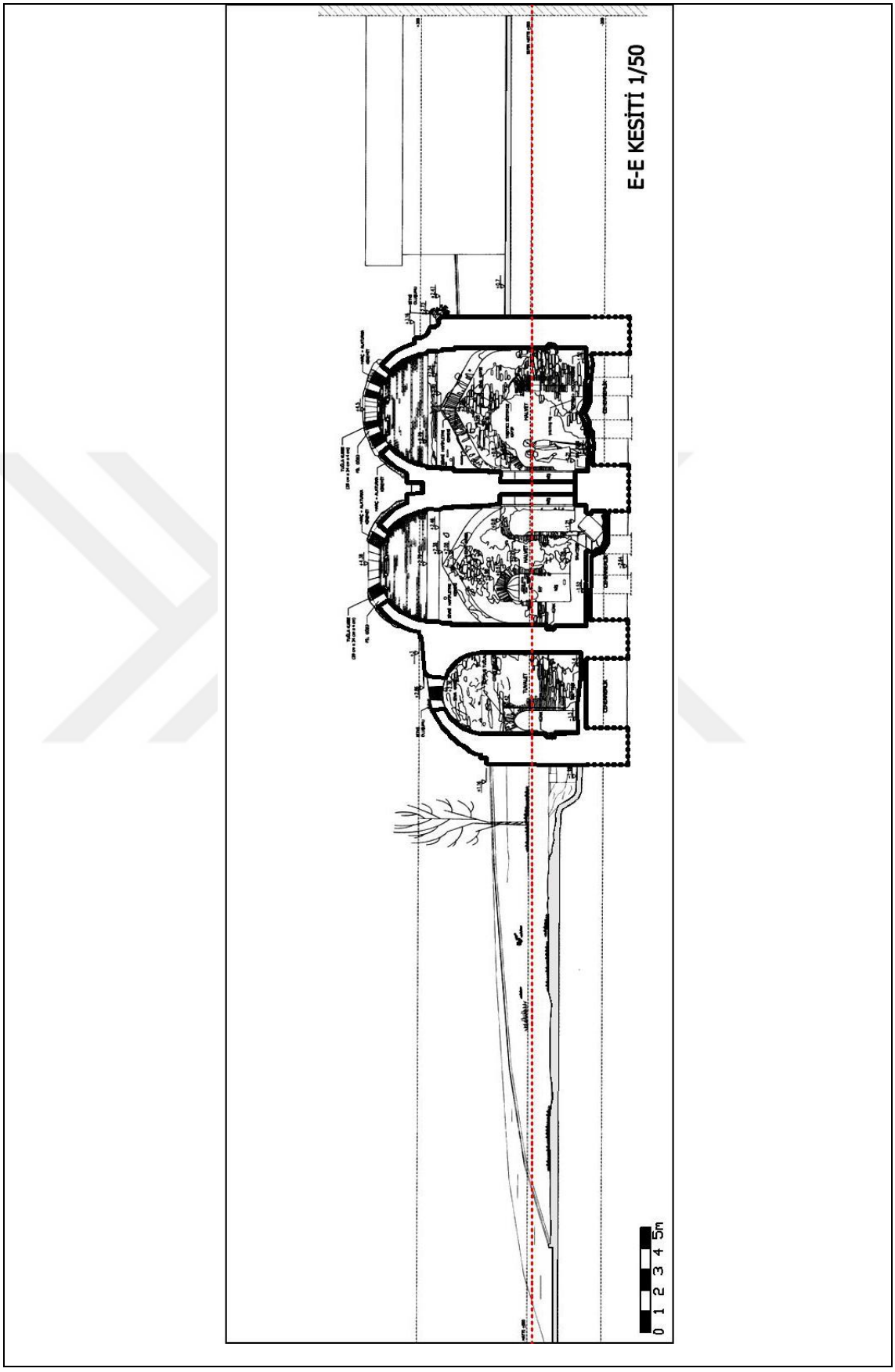

Şekil 4. 29. E-E Kesiti (Aliji,2021).

Tonozlar

Hamamda, Z02 Sıcaklık eyvanı, Z05 Tuvalet, Z06 Su deposu ve Z07 Külhan mekânlarının örtüsü tonozdur. Tüm tonozlar harap durumdadır (Şekil 4.30).

Şekil 4. 30. Z05 Tuvalet, Z06 Su Deposu Tonoz Örtüleri (Aliji,2021).

Z02 Sıcaklık eyvanı mekanı yarım tonoz ile örtülü olup üzerinde beş adet fil gözü ışıklık bulunmaktadır. Z05 Tuvalet mekânı, beşik tonoz ile örtülüdür. Üzengi çizgisi zeminden 1,65 m tepe noktası ise 3,05 m yüksektedir. Tonozun tepe noktasının yerden yüksekliği değişkenlik göstermektedir ve tonoz kavsarası bozulmuştur. Tuğla ile örülmüş tonozun iç yüzeyi iki katman sıvalı ve boyalıdır. Tonoz sırtında beş adet dairesel ışıklık bulunmaktadır. Z06 Su deposu tonoz üst örtüsünün büyük bir bölümü yıkılmıştır. Tuğla malzeme ile yapılmış beşik tonoz olduğu düşünülmektedir. Z07 Külhan, Z06 Su deposu ile birlikte büyük oranda yıkılmış üzeri beşik tonozla örtülü olduğu izlerden anlaşılmaktadır (Şekil 4.31).

Şekil 4. 31. Z05 Su Deposu Yıkılmış Tonoz Örtüsü Açıklığı (Aliji,2021).

Kemerler

Z02 Sıcaklık duvarlarında üzengi taşlarına istinat eden ve kubbenin yükünü duvarlara aktaran; iki adet sivri kemer bulunmaktadır. Duvarlardan 8 cm çıkıntı yapan kemerlerin üzengi çizgileri zeminden 3,30 m tepe noktası ise 5,10 m yüksekliktedir. Tuğla ile örülmüş kemeler, sıvalı ve boyalıdır. Z03 ve Z04 Halvet mekânlarına geçiş iki taşıyıcı sivri beşik kemer ile sağlanmakatdır. Üzengi çizgileri zeminden 1,75 m tepe noktaları ise 3,05 m yüksektedir. Tuğla ile örülmüş kemerler, iki katman sıvalı ve boyalıdır (Şekil 4.32).

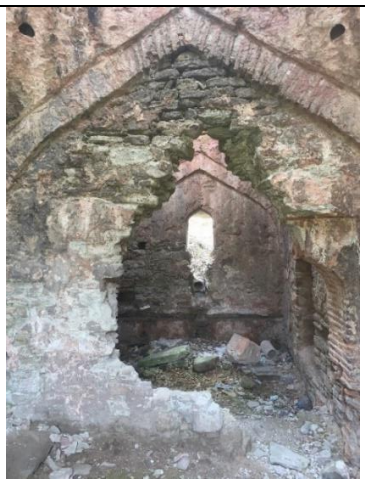

Şekil 4. 32. Z02 Sıcaklık Mekânı ile Z03 Halvete Geçiş Kemeri (Aliji,2021).

4.6.5. Mimari Elemanlar ve Malzeme

Hamamda mimari elemanlar olarak; pencere, ışıklıklar, tüteklik bacaları, saçaklar, sekiler, kurnalar, nişler, havuz yer almaktadır.

Pencereler

Yapıda tek tipte pencere bulunmaktadır.

Z03 Halvet ile Z06 Su deposu mekanında bulunan, sıcak su deposuyla bağlantılı kontrol penceresi bulunmaktadır. Bu kontrol penceresi beşik kemerli alt pencere olmasıyla dikkati çekmektedir. Üzengi çizgisi zeminden 2,36 m tepe noktası 2,96 m alt kotu ise 1,08 m yüksekte olan pencerede kasa ve kanat bulunmamaktadır (Şekil 4.33).

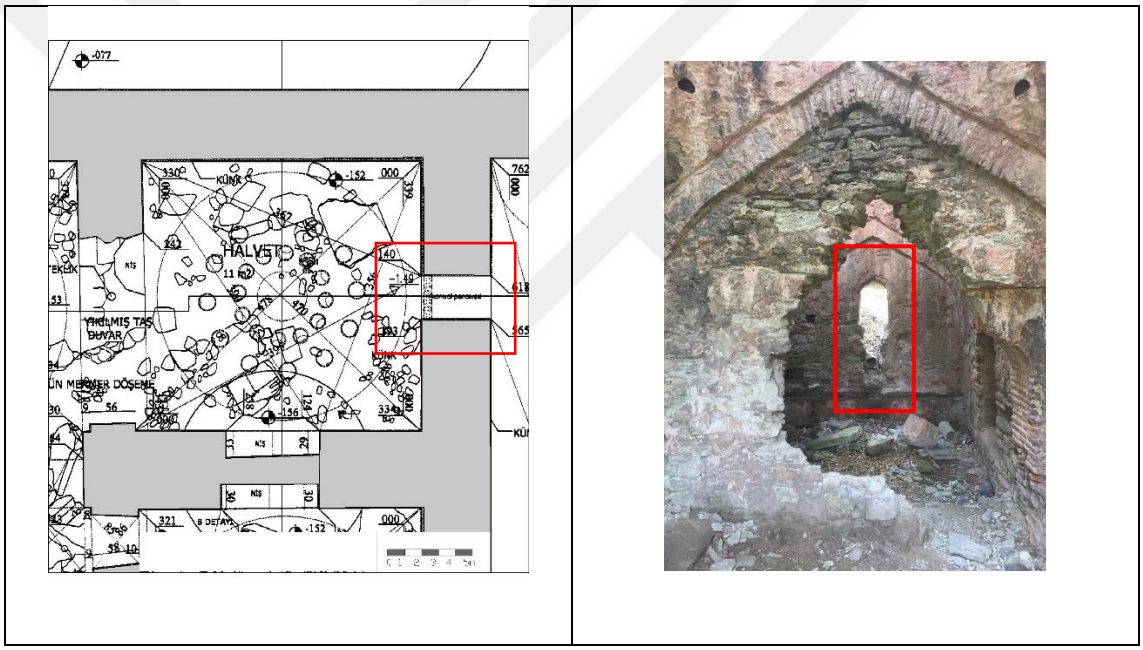

Şekil 4. 33. Z04 Halvet Mekânı Kontrol Penceresi (Aliji,2021).

Bir sıra taş bir sıra tuğla ile oluşan almaşık düzen görülen pencere, yol kotundan aşağıda kalması nedeniyle taş, toprak ve moloz ile dolmuştur. Bu nedenle açıklığın nerede bittiği belirlenememiştir. Yapının cephe duvarlarında pencereye yer verilmemiştir.

Işıklıklar

Z02 Sıcaklık kubbesinde, Z02 Sıcaklık eyvanında, Z03 ve Z04 Halvetlerinde ve Z05 Tuvalet bölümünde ışıklık bulunmaktadır. Günümüze ulaşmış olan bütün ışıklıkların üstü bugün açık durumdadır.

Z02 Sıcaklık mekanı kubbesi 2 adet olup, sırtlarında merkezlerinde tek etrafında ikişer sıra toplamda 24 adet ışıklık bulunmaktadır. İçten dışa doğru daralan ışıklıklar, içte elips dışta ise dairesel biçimlidir. Toprak dam üzerindeki bu ışıklıklar tuğla ile çevrelenmiştir. Z02 Sıcaklık eyvanı tonozu mihveri üzerinde sıralanmış 5 adet ışıklık bulunmaktadır. Toprak malzeme üzerinde tuğla malzeme ile dairesel biçimdedir (Şekil 4.34, 4.35).

Şekil 4. 34. Z02 Sıcaklık Mekânı Üst Örtüsü ile Fil Gözü Işıklıkları (Aliji,2021).

Şekil 4. 35. Z05 Tuvalet ve Z04 Halvet Mekânı Üst Örtüsü İç Görüntü (Aliji,2021).

Z03 Halvet mekânı kubbesi ortasında 0,40 m çapında ve merkezinde tek etrafında dairesel toplamda 24 adet fil gözü ışıklık yer almaktadır. Merkezde tek etrafında 20 cm çaplarında, ilk sırada 12 adet, ikici sırada 12 adet dairesel ışıklık yer almaktadır. İçten dışa doğru daralan ışıklık; toprak dam üzerinde tuğla malzeme ile dairesel biçiminde çevrelenmiş olup yüksekliği 0,50 m'dir (Şekil 4.36).

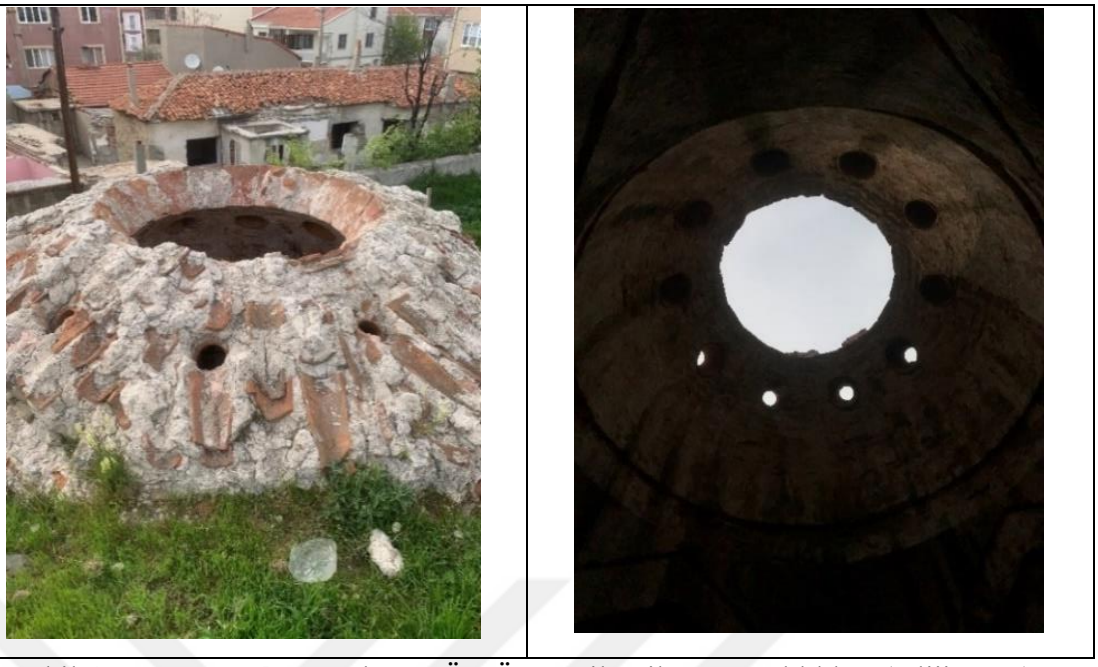

Şekil 4. 36. Z03 Halvet Mekânın Üst Örtüsü ile Fil Gözü Işıklıkları (Aliji,2021).

Tüm kubbelerde olduğu gibi Z03 Halvet mekanında da ışık gözleri aynı çap ve adet ile merkezinde tek etrafında dairesel ışıklık gözleri yer almaktadır. İçten dışa doğru daralan ışıklık; toprak dam üzerinde tuğla malzeme ile dairesel biçiminde çevrelenmiştir. Z05 Tuvalet mekanı tonozu mihveri üzerinde sıralanmış 7 adet ışıklık bulunmaktadır. 0,45 m çapındadır. Bu ışıklığın üzeri bugün bitkilerle kapanmıştır (Şekil 4.37, 4.38).

Şekil 4. 37. Tuvalet Tonoz Örtüsü (Aliji,2021).

Şekil 4. 38. Tuvalet Tonoz Örtüsü (Aliji,2021).

Tüteklik ve Aydınlık Bacaları

Hamamda, günümüzde herhangi bir tüteklik ya da aydınlık bacaları izleri tespit edilememiştir.

Saçaklar

Oldukça sade tasarım özelliklerine sahip olan yapıda işlevselliğin ön planda tutulduğu anlaşılmaktadır. Cephede saçak izlerine rastlanmamıştır.

Kurnalar

Hamamda günümüze ulaşan hiçbir özgün kurna bulunmamaktadır. Ancak izlerden tespit edildiği üzere Z02 Sıcaklık mekanında 5 adet su borusu izine rastlanmıştır. Z03 Halvet mekanında 2 adet su borusu izi tespit edilirken Z04 Halvet mekanında da 2 adet su borusu izi tespit edilmiştir (Şekil 4.39, 4.40, 4.41).

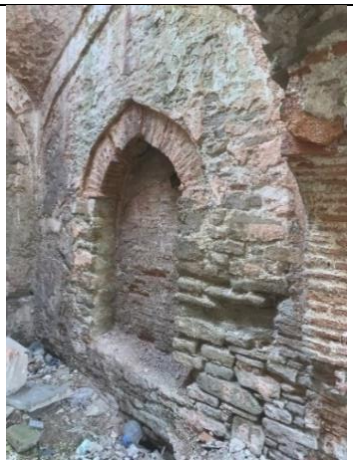

Şekil 4. 39. Z02 Sıcaklık Mekânı Boru İzleri (Aliji,2021).

Şekil 4. 40. Z04 Halvet Mekânı Boru ve Künk İzleri (Aliji,2021).

Şekil 4. 41. Z03 Halvet Mekânı Boru İzleri (Aliji,2021).

Nişler

Hamamda altı adet niş bulunmaktadır. Z01 Soyunmalık mekanında izlerden 3 adet niş izi tespit edilmiştir. Z03 Halvet mekanında Z04 Halvet mekanı ile ortak duvarında bir adet niş izine rastlanmıştır. Z04 Halvet mekanında ise Z03 Halvet mekanı ile ortak duvarında bir adet niş izi tespit edilirken, doğu cephesi duvarında da bir niş izine rastlanmıştır (Şekil 4.42, 4.43, 4.44).

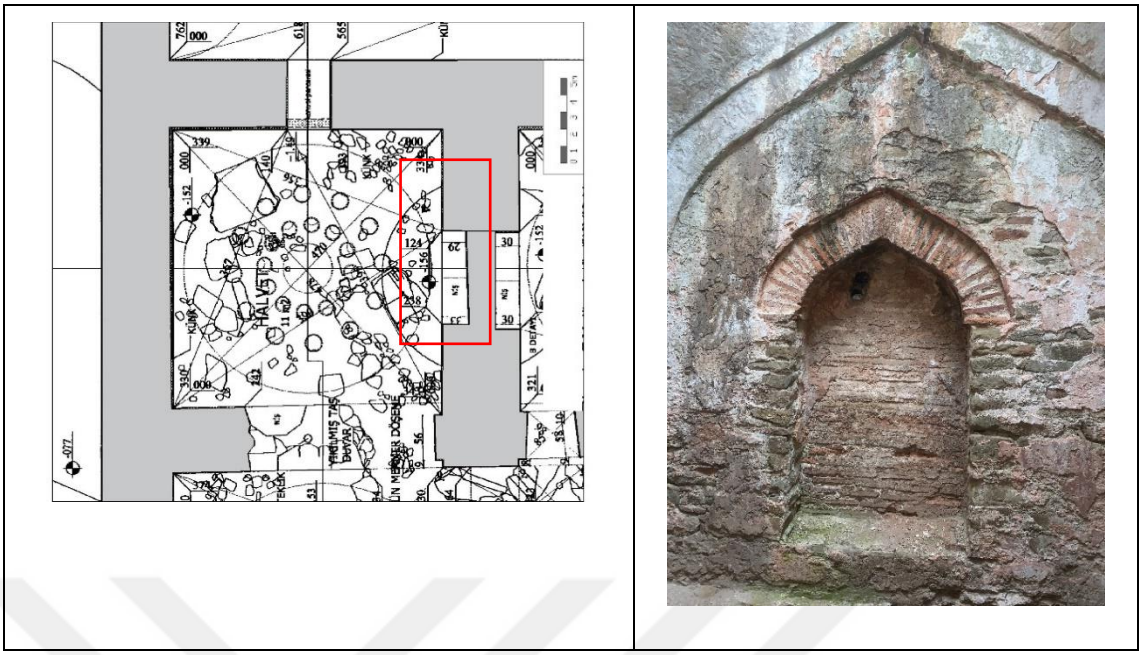
HALVET
KUBBE
KUBBE
KUBBE

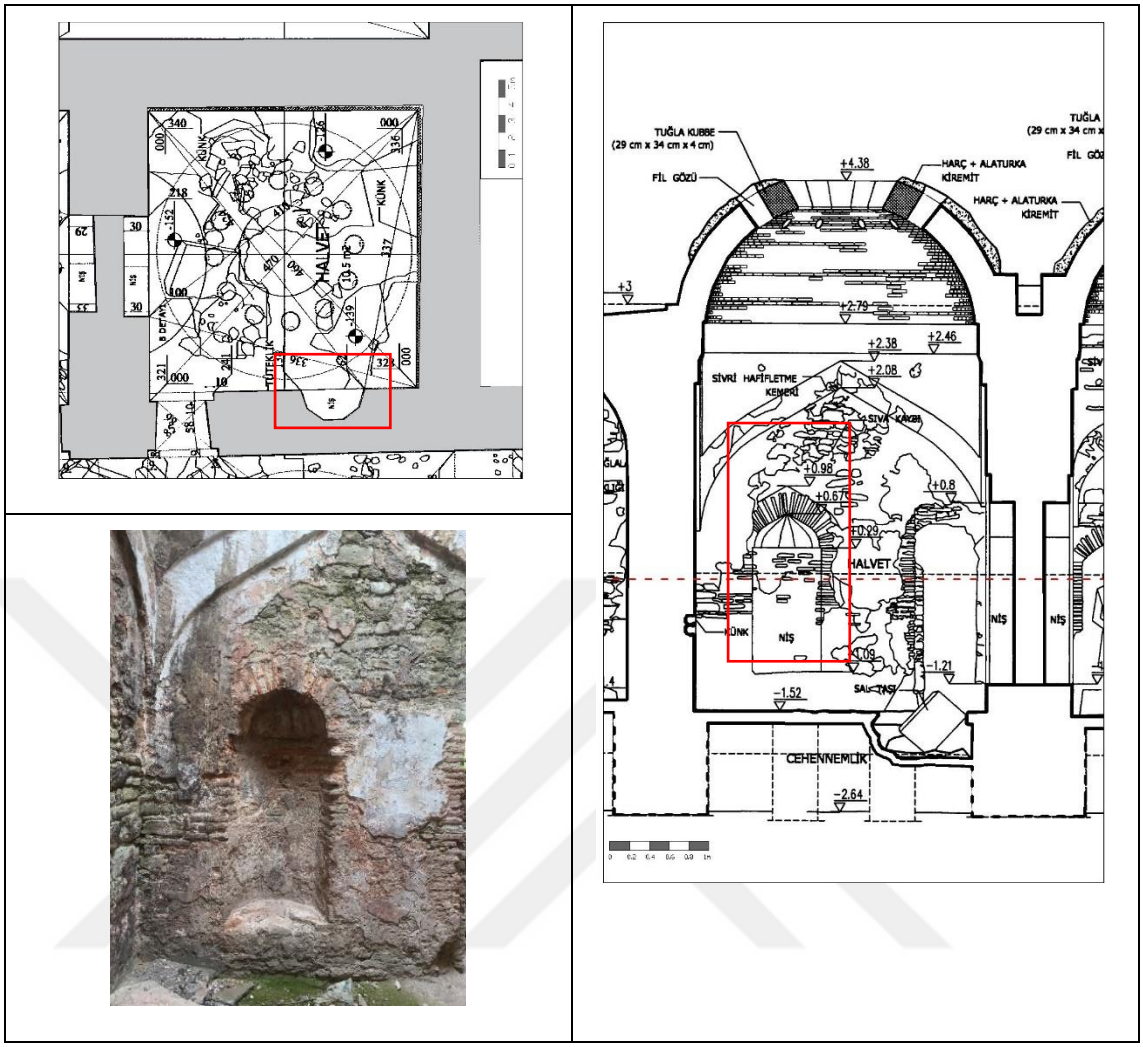

Şekil 4. 44. Z04 Halvet Mekânı Nişi (Aliji,2021).

Havuz

Yapıda kazı sonucu bulunmuş olan mermer havuz izi Z01 Soyunmalık mekânı ortasında 0,95 m çapında bulunan onikigen prizma biçimindeki mermer su haznesidir (Şekil 4.45).

Hamamın soyunmalık bölümü izlerinin olduğu bölümde çokgen bir mermer havuza rastlanmıştır. Günümüze bir parçası ulaşmış olan bu eleman, soyunmalık bölümünün ortasındaki şadırvan olduğu düşünülmektedir.

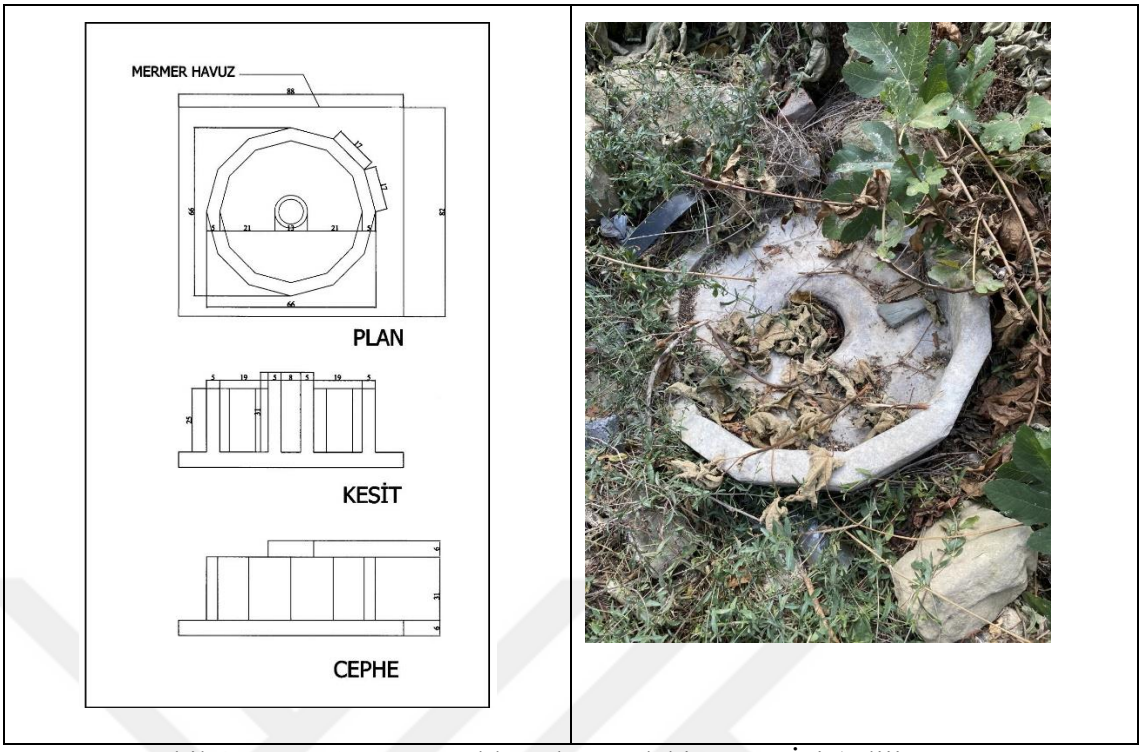

Şekil 4. 45. Z01 Soyunmalık Bölümündeki Havuz İzi (Aliji, 2021).

4.6.6 Üst Örtü

Hamamın günümüze ulaşan bölümlerinde örtü sistemi olarak tonoz ve kubbe kullanılmıştır (Şekil 4.46).

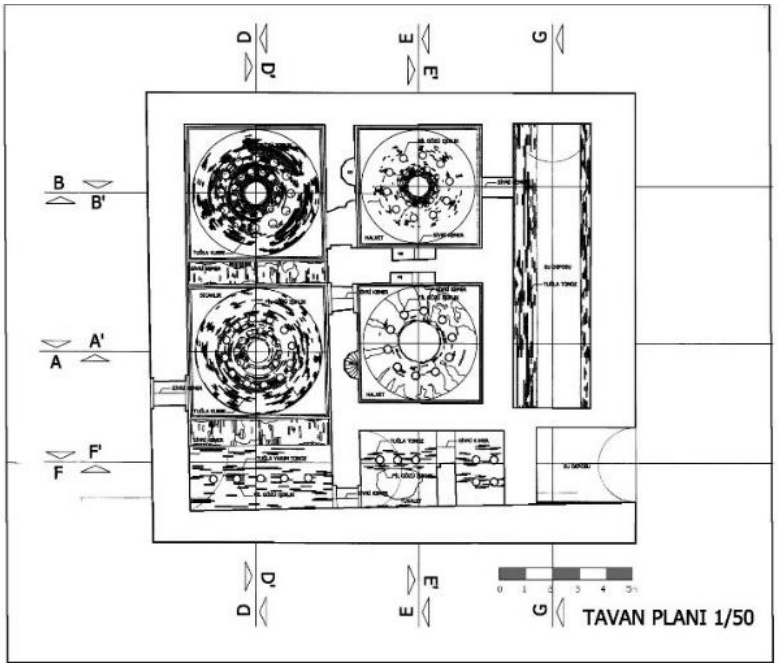

Şekil 4. 46. Tavan Planı (Aliji,2021).

4.7. Yapıdaki Bozulmalar ve Nedenleri

4.7.1. Bozulmalar

Keşan Eski Hamamında yapısal ve malzeme kapsamlı bozulmaların sebebini insan kökenli tahribat, terk ve bakımsızlık oluşturmaktadır.

4.7.2. İnsanların neden olduğu bozulmalar

4.7.2.1. Yıkımlar ve tahribatlar

Batı cephesinde bulunan Z06 Su deposu ve Z07 Külhan bölümlerinin büyük bir kısmı bakımsızlık sonucu yıkılmış olduğu çevre halkı tarafından belirtilmektedir. Z02 Sıcaklık mekanının kısmi beden duvarlarında ve kubbelerinde geniş ayrılmalar tespit edilmiştir. Z05 Tuvalet bölümü, Z06 Su deposu ve Z07 Külhan bölümlerinin üst örtüleri tamamiyle günümüze ulaşamamıştır. Günümüze ulaşamayan Z01 Soyunmalık bölümünün üst örtüsü çevre koşullarına dayanamayıp yıkıldığı, kurtarma kazısı çalışmaları sonucunda beden izlerinin varlığından tespit edilebilmiştir (Şekil 4.47) (Ek-2 Resim 1.22).

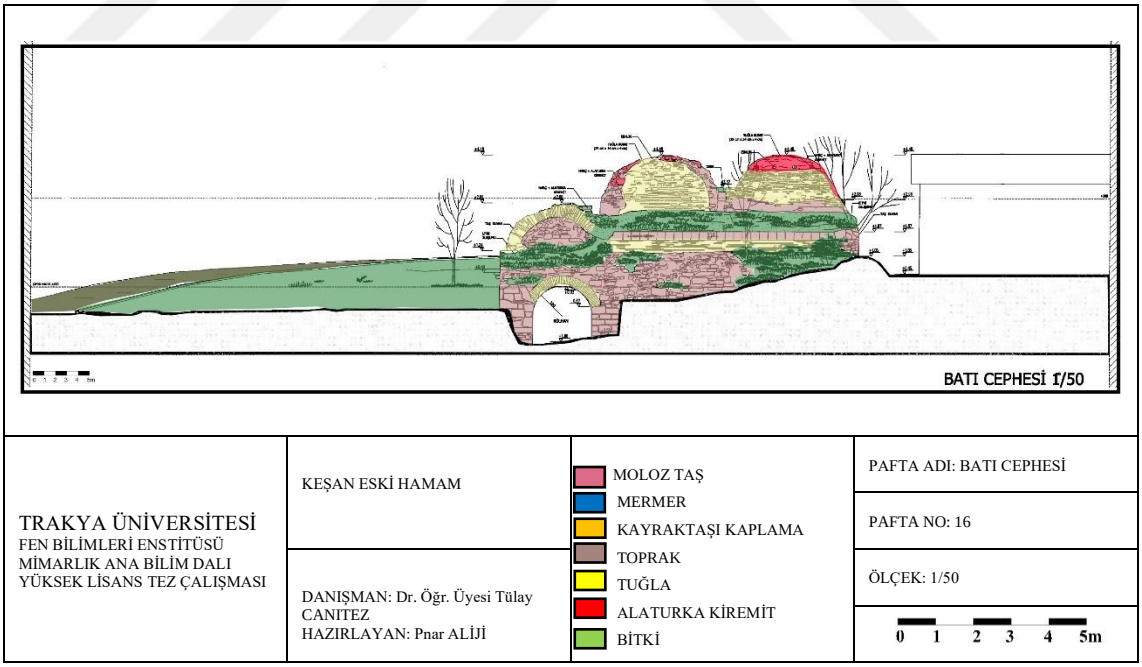

Şekil 4. 47. Batı Cephesi Malzeme ve Bozulma Analizi (Aliji,2021).

4.7.3. Terk ve bakımsızlık

Yapının kullanılmamasına bağlı olarak mimari öğeler tümüyle zarar görmüştür. Yapı içerisinde bulunan mermer kaplamalar, kurnalar, çatı kaplaması ve fil gözü ışıklıkları, su tesisatına ait borular ve diğer aksam sökülmüştür. Uzun bir süre birçok defa hazine aramak maksadı ile yapılan yasa dışı kazılar ile içerisi tahrip edilmiştir.

4.8. Doğal etkenler nedeniyle oluşan bozulmalar

Yapı üst örtüsünün yıkılmış olmasından, hava şartlarına ve dış etkenlere karşı uzun süre dayanamamış ve bozulmalar daha hızlı bir şekilde ilerlemiştir. Çatı üst örtüsü ağaç ve odunsu bitki örtüsü ile kaplanmıştır. Taş derzleri arasında boşalmalar oluşmuş, yapısal çatlaklar ilerlemiş yapıda bulunan baca boşlukları ve yıkımlarla oluşan çatlaklar üzerinden odunsu bitki ve ağaç oluşumu tüm yapı içerisinde daha büyük harabiyete sebep olmuştur. Tüm cephelerde moloz ve tuğla malzemelerde kirlenme ve malzeme kaybı görülmektedir. İç mekân sıvalarında yağış ve nemden kaynaklanan sıva kayıpları görülmektedir. Yapının etrafındaki yapılaşma ve dolgular binanın temeline ve duvarlarına zarar vermiştir (Şekil 4.48) (Ek-2 Resim 1.24).

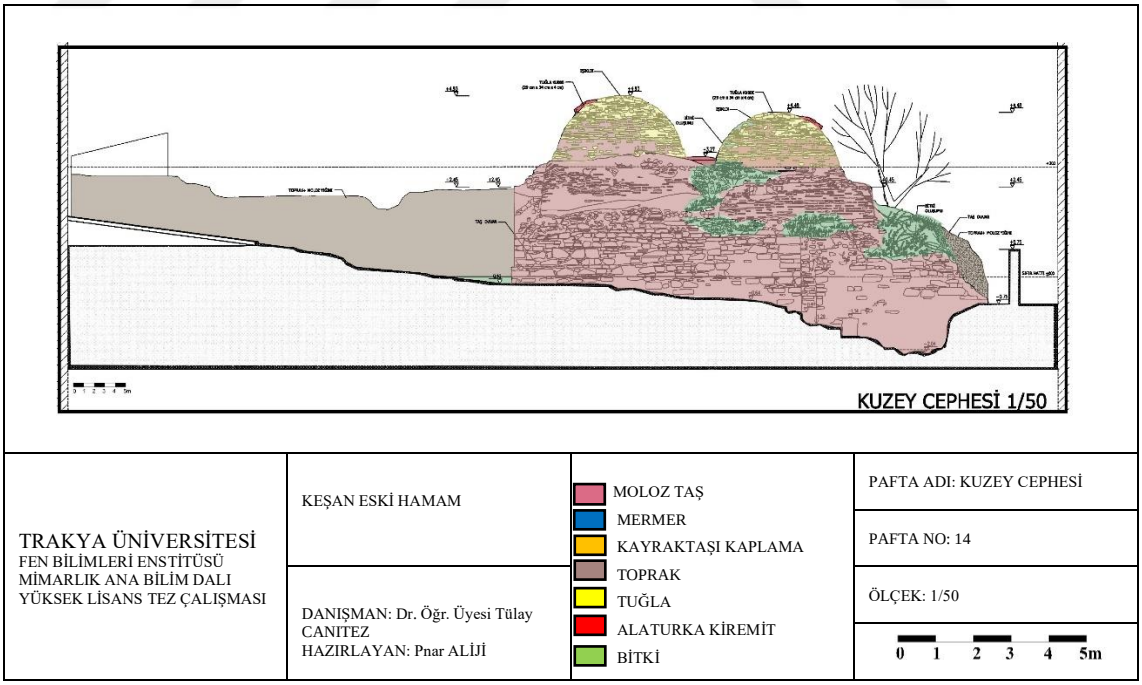

Şekil 4. 48. Kuzey Cephesi Bozulma ve Malzeme Analizi (Aliji, 2021).

4.9. Strüktürel bozulmalar

Yapının genelinde görülen strüktrel bozulmaların sebebi temel ve zeminden kaynaklanan değişiklikler yüzünden oluşan hasarlardır. Yapının beden duvarlarında tüm cephelerde ayrılma ve yarılmalar görülmektedir. Z06 Su deposu ve Z07 külhana ait tonoz ve kemerler büyük ölçüde yıkılmıştır. Sıcaklık bölümü kubbe yüzeyleri tuğla ayrılmaları ve beden duvarları ve geçiş elmanlarından temele kadar ayrılmalar devam etmiştir. Z03 ile Z04 Halvet mekanlarında kubbe örtülerinde görülen kısmi çatlaklar kemer ve beden duvarlarında devam etmektedir. Beden duvarlarının altında geniş yarıklar ve boşluklar bulunmaktadır. Hela ve yıkanma alanı üst örtü tonozları binadan ayrılmıştır. Temel yapısı kısmi olarak görülmekte olup tuğla ayaklar insan ve doğa etkisiyle tahrip olmuştur. Soyunmalık bölümünde ana binaya ait beden duvarları büyük ölçüde yıkılmış olup, beden duvar izleri bulunmaktadır (Şekil 4.49) (Ek-2 Resim 1.29).

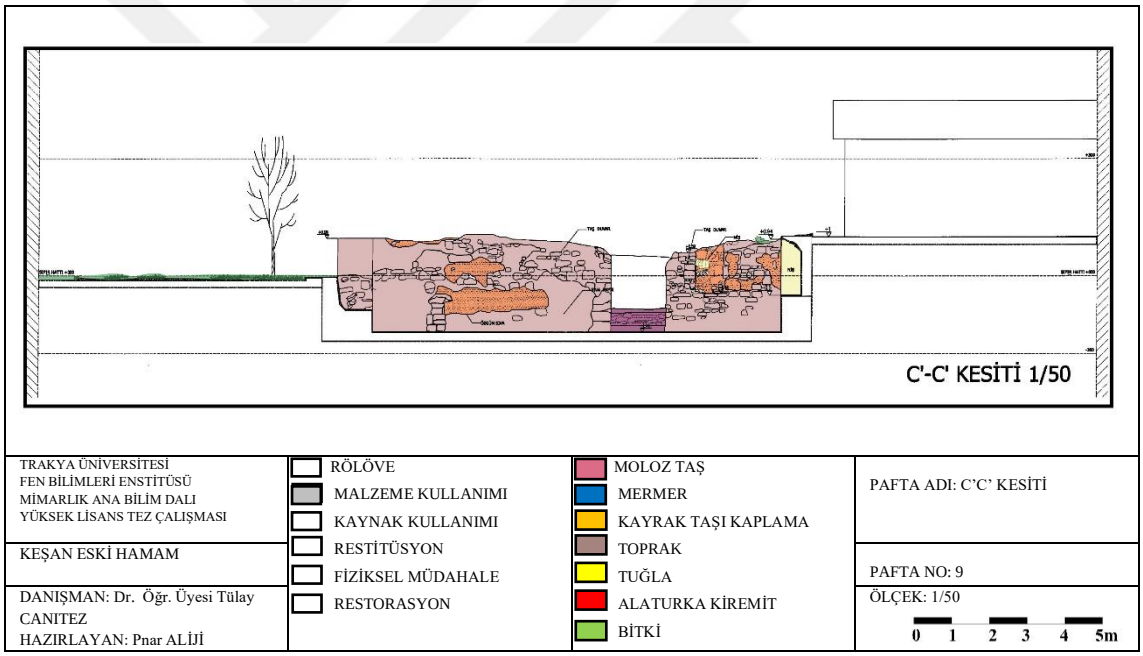

Şekil 4. 49. C'-C' Kesiti Bozulma ve Malzeme Analizi (Aliji, 2021).

BÖLÜM 5

KARŞILAŞTIRMALI ÇALIŞMA SONUCU KEŞAN ESKİ HAMAM RESTİTÜSYONU

Karşılaştırmalı çalışmanın amacı; Keşan Eski Hamamında zamanla özgünlüğünü kaybeden, değişen, eklenen, kısmen yıkılan ya da yok olan elemanların; aynı dönem, aynı yöre, aynı üsluptaki diğer örneklerle karşılaştırılarak, restitüsyon için gerekli bilgileri elde etmektir. Keşan Eski Hamamı ile yakın çevresindeki Edirne ve Gelibolu olmak üzere on adet tek hamam incelenerek karşılaştırmalı çalışma yapılmıştır.

5.1. Edirne Hamamları

5.1.1. Mezit Bey Hamamı

Yapının Konumu: 408 ada, 20 parsel numaralı Alipaşa Mahallesi, Kıyık Caddesi üzerinde bulunur (Şekil 5.1).

Şekil 5. 1. Mezit Bey Hamamı (Aliji,2021).

Yapının Tarihi: Mezit Bey Hamamı, kesin yapım tarihi belli olmayan hamamlardan biridir. Enis-ül Müsamirin‟de “Cami Atik kurbinde” denmekte ve hamamın 15.yüzyılda yapılmış olduğunu belirtmektedir. O. Nuri Peremeci, 845-1441/42 yılına tarihlendirmektedir. Ancak yapının banisi olarak bilinen Mezit Bey'in 1442 yılında Eflak‟ta şehit dütüğünü dikkate aldığımızda hamamın bu tarihten önce yapılmış olması gerekmektedir. Hamamın Mezit Bey tarafından yaptırıldığı bilinmektedir (Büyükdığan,1989).

Yapının Kullanım Durumu: Günümüzde hala kullanılmakta olan hamam Çukur Hamamı olarak bilinmektedir.

Yapının Mimari Özellikleri: Yapı doğu-batı doğrultusunda uzanan dikdörtgen alanı kaplamakta ve tek hamam plan tipini gösterir. Hamam, soyunmalık, ılıklık, sıcaklık, su deposu ve külhandan oluşmaktadır. İnşa malzemesi olarak hamamın beden duvarları ve örtü sisteminde taş ve tuğla kullanılmıştır. Yapının soyunmalık kısmı haricinde, kuzey, güney ve batı cephesinde bir sıra kesme taş arasına iki sıra tuğla ile oluşturulan almaşık duvar tekniği görülmektedir (Şekil 5.2).

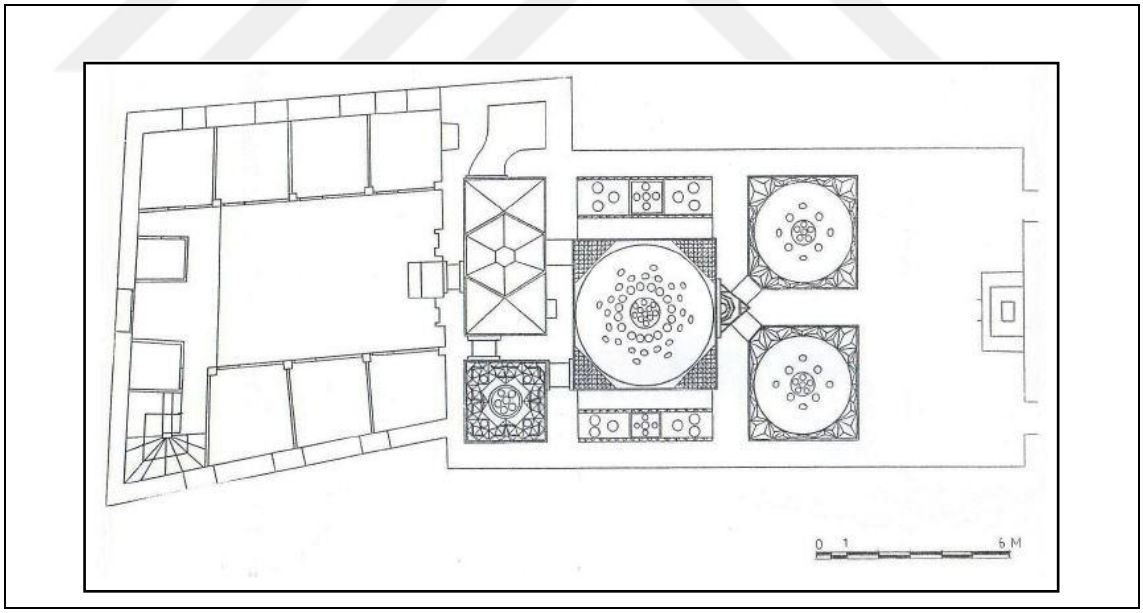

Şekil 5. 2. Mezit Bey Hamamı Planı (Büyükdığan,1989).

5.1.2. Yeniçeri Hamamı

Yapının Konumu: 367 ada, 2 parsel numaralı Meydan Mahallesi, Hamam Sokak üzerinde bununur (Şekil 5.3).

Yapının Tarihi: Yeniçeri Hamamı, kesin inşa tarihi bilinmemekle birlikte yapının II. Murat döneminde (1421/51) yapıldığı bilinmektedir. II. Murat devri beylerinden Sinaneddin Yusuf Paşa tarafından yaptırıldığı düşünülmekte, ancak kesin bir bilgiye rastlanılamamaktadır (Büyükdığan, 1989).

Yapının Kullanım Durumu: Günümüzde kullanılmamaktadır.

Yapının Mimari Özellikleri: Tek hamam plan tipinde, doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen alanı kaplayan hamam, soyunmalık, ılıklık, sıcaklık, su deposu ve külhandan oluşmaktadır. Yapıda inşa malzemesi olarak taş, tuğla, mermer ve alçı kullanılmıştır. Cephelerde taş ve tuğlanın birlikte kullanıldığı almaşık duvar örgü sistemi vardır. Hamam örtü sisteminde ise kubbe ve tonoz kullanılmıştır. Kubbe çeşitlerinin zenginliği açısından oldukça önemli bir yapıdır (Şekil 5.3) (Kazancıgil, 1839).

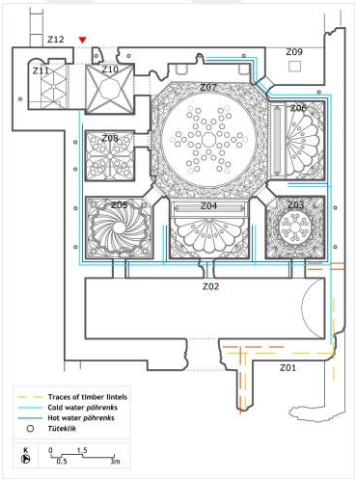

Şekil 5. 3. Yeniçeri Hamamı ve Planı (Büyükdığan, 1989).

5.1.3. Kum Kasrı Hamamı

Yapının Konumu: 766 ada, 1 parsel numaralı Sarayiçi bölgesi, Yeni İmaret Mahallesi üzerinde bulunur (Şekil 5.4).

Yapının Tarihi: Hamam, Yeni Saray ile birlikte Fatih dönemine (1451-1481) tarihlendirilmektedir (Ayverdi,1991).

Yapının Kullanım Durumu: Günümüzde kullanılmamaktadır.

Yapının Mimari Özellikleri: Doğu-batı doğrultusunda uzanan tek hamam plan tipindeki yapı; ılıklık, sıcaklık, su deposu ve külhan bölümlerinden oluşmaktadır. Hamamın inşa malzemesi olarak taş ve tuğla kullanılmıştır. Beden duvarlarında, kesme taş ve tuğlanın birlikte kullanıldığı almaşık duvar örgüsü görülmektedir. Bu duvar örgüsü, 15. yüzyılda sıkça kullanılan kesme taşlar arasına yatay ve dikey konumda yerleştirilen tuğla malzeme ile oluşturulmuştur. Yapıda kubbe ve tonoz örtü sistemi kullanılmıştır. Ilıklık ve iki bölümden oluşan sıcaklıkta kubbe, mekânı genişleten eyvanlarda küçük ölçekli kubbe ve yarım kubbe, su deposunda ise beşik tonoz örtü görülmektedir. Geçişler pandantif ve mukarnaslarla sağlanmıştır (Şekil 5.4) (Osman,1981).

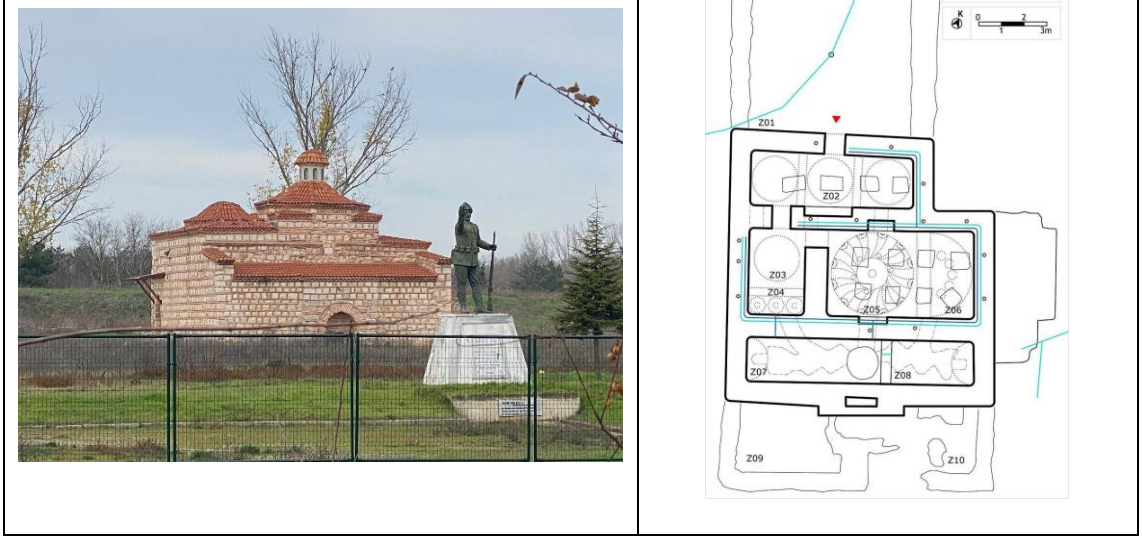

Şekil 5. 4. Kum Kasrı Hamamı ve Planı (Aliji, 2021/Aydın, 2010).

5.1.4. İbrahim Paşa Hamamı

Yapının Konumu: 723 ada, 3 parsel numaralı İbrahim Paşa Mahallesi, Araplar Caddesi üzerinde bulunur.

Yapının Tarihi: İbrahim Paşa Hamamı'nın kesin yapım tarihi bilinmemekle birlikte 889-1484/85 yılına ait vakfiyesinin bulunması bu tarihe yakın bir dönemde yapıldığını düşündürmektedir (Erken, 1973).

Yapının Kullanım Durumu: Günümüzde kullanılmamaktadır.

Yapının Mimari Özellikleri: İbrahim Paşa Hamamı kuzey-güney doğrultusunda uzanan dikdörtgen bir alanı kaplamaktadır.

Yapı tek hamam plan tipinde inşa edilmiştir. İnşa malzemesi olarak taş ve tuğla almaşık duvar tekniğindedir. Kesme taşlar arasına yatay ve düşey doğrultuda yerleştirilen tuğla malzeme 15. yüzyılda kullanılan mimari cephe düzenini göstermektedir (Şekil 5.5) (Kazancıgil, 1839).

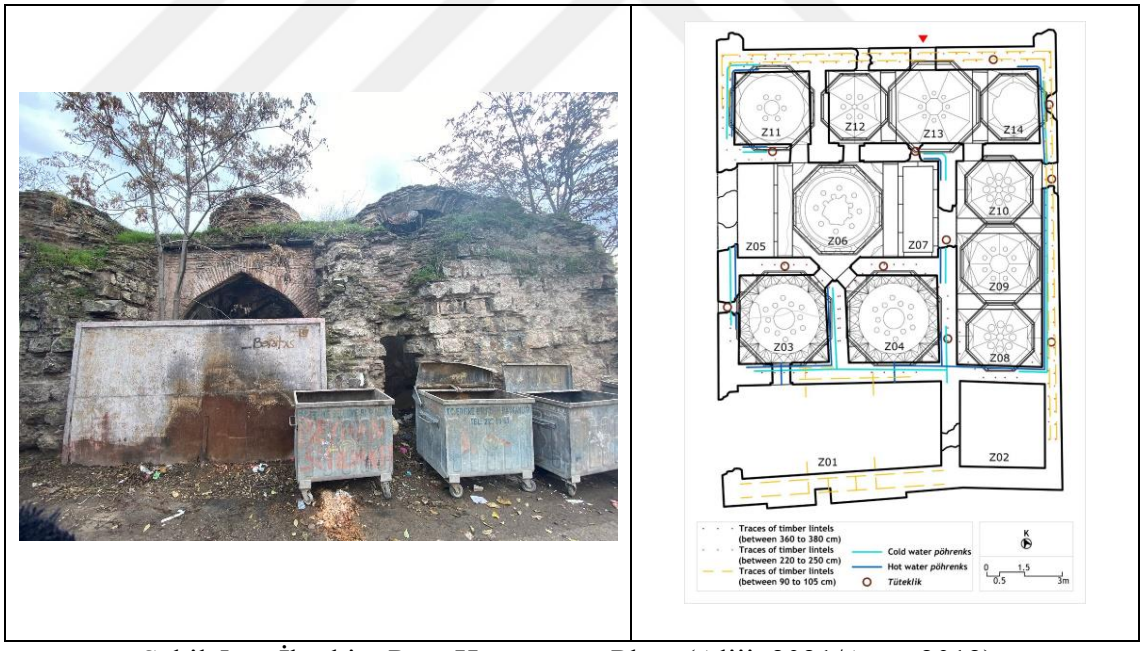

Şekil 5. 5. İbrahim Paşa Hamamı ve Planı (Aliji, 2021/Aşut, 2012).

5.1.5. Tahmis Hamamı

Yapının Konumu: 661 ada, 36 parsel şehir merkezinde, Sabuni Mahallesi, Eski Caminin batısı, Tahmis Meydanı civarında yer almaktadır.

Yapının Tarihi: Yapı 16. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir. Hamamın banisi, günümüzde yok olan 931-1524/25 yılında iki Kapılı Han'ı yaptıran, 1529'da vefat eden Çoban Mustafa Paşa tarafından inşa ettirilmiştir (Peremeci,1939).

Yapının Kullanım Durumu: Günümüzde kullanılmamaktadır.

Yapının Mimari Özellikleri: Yapı kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir alanı kaplamaktadır. Tek hamam plan tipindedir. Hamamın inşa malzemesi olarak kesme taş ve tuğla kullanılmıştır. Beden duvarlarında kesme taş ve tuğlanın almaşık duvar tekniğinde uygulandığı görülmektedir. Aynı zamanda yapının bazı bölümlerinde kesme taş arasına düşey ve yatay şekilde tuğla dizileri yerleştirilmiştir. Üst örtüde ise tuğla malzeme yoğunluktadır (Şekil 5.6) (Kazancıgil,1839).

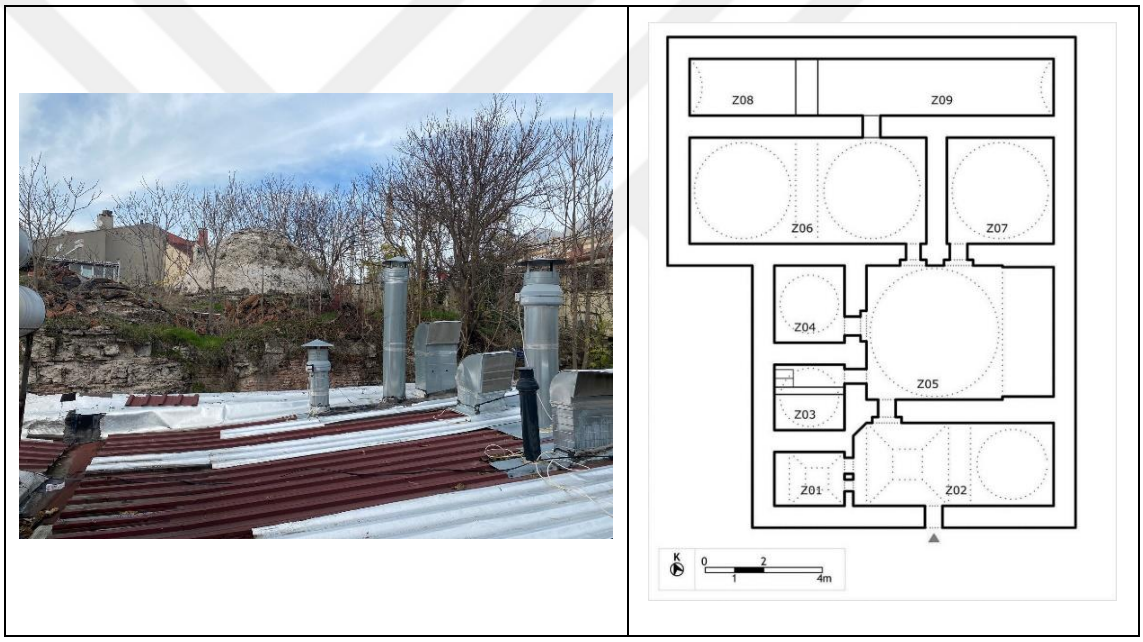

Şekil 5. 6. Tahmis Hamamı ve Planı (Büyükdığan, 1980-1990).

5.1.6. Abdullah Hamamı

Yapının Konumu: 537 ada, 2 parsel Talat Paşa Mahallesi, Abddullah Hamamı Sokak üzerinde bulunur (Şekil 5.7).

Yapının Tarihi: Yapının inşa tarihi ile ilgili kesin bir bilgi olmamakla birlikte 16.yy'a tarihlendirilmektedir. Hamamın kim tarafından yaptırıldığı konusunda kesin bir bilgi yoktur. Ancak H.935/M.1528-1529 tarihinde Edirne mahalleleri arasında rastlanan "odahay-ı Abdullah der mahalle-i sevindik" odalarının bu hamamın yaptıranı ile ilgili olduğu ve H.1018/M.1609-1610 tarihli vakıf kayıtlarında "odahay-ı vakf-ı Abdullah" adı

geçen kişinin 16. yüzyılda yaşamış olan şarapdar (şerbettar) Abdullah Bey olabileceği düşünülmektedir.

Yapının Kullanım Durumu: Günümüzde kullanılmamaktadır.

Yapının Mimari Özellikleri: Abdullah Hamamı diğer ismiyle Yeşil Direk Hamamı olarak bilinmektedir. Tek hamam plan tipindeki yapı, kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir alanı kaplamaktadır. Hamam soyunmalık, ılıklık, sıcaklık, temizlik hücreleri, su deposu ve külhandan oluşmaktadır. Hamamda ana inşa malzemesi taş ve tuğladır. Beden duvarlarında taş ile tuğla almaşık duvar tekniğindedir. Üst örtüde tuğla malzeme yoğunluktadır. Mermer, kurna ve zemin döşemelerinde; alçı, örtüye geçiş öğelerinde; ahşap ise soyunmalık bölümünde kullanılmıştır.

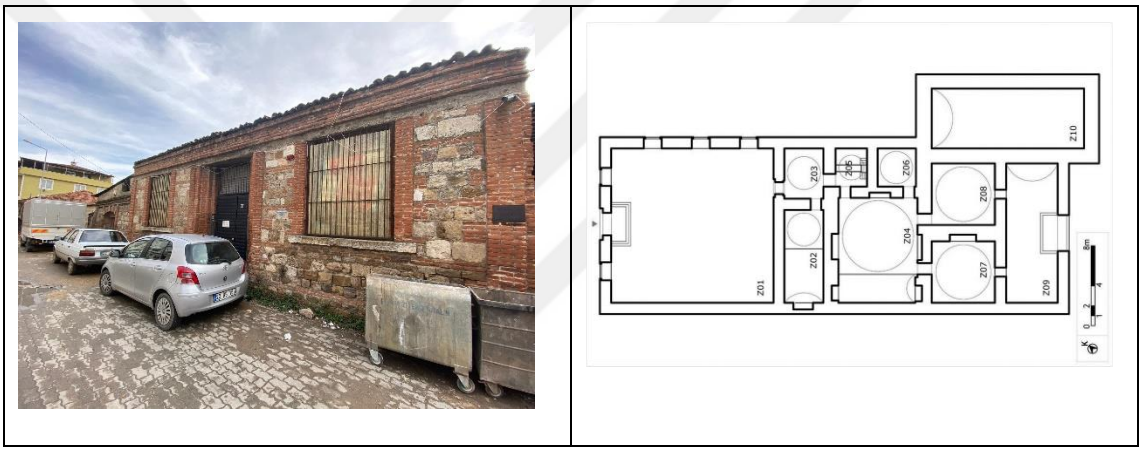

Şekil 5. 7. Abdullah Hamamı ve Planı (Büyükdığan, 1980-1990).

5.2. Gelibolu Hamamları

5.2.1. Kasapoğlu Ali Bey Hamamı

Yapının Konumu: 98 ada, 1 parsel numaralı Kasapoğlu Ali Bey Hamamı Camikebir Mahallesi, Altıyol Caddesi üzerinde bulunur.

Yapının Tarihi: Malkara'da medrese ve zayiyesi bulunan Kasaboğulları ailesinden Ali Bey'in bir vakfı bulunmaktadır. Bu vakıf için Malkara'da çifte hamam, bağ, debbağhane ve Gelibolu'da bir hamam tahsis edilmiştir (Gökbilgin, 1952:281).

Yapım Tarihi: Hamamın yapım tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte 1335 yılı kayıtlarında mevcuttur (Ayverdi,1989:491).

Yapının Kullanım Durumu: Günümüzde hala kullanılmakta olan hamam Kasap Hamamı olarak bilinmektedir.

Yapının Mimari Özellikleri: Tek hamam olarak yapılan yapının bölümleri soyunmalık, soğukluk, sıcaklık, su deposu ve külhandır. Hamamın sıcaklık bölümüne göre plan şemasına bakıldığında ortası kubbeli, enine sıcaklıklı, çift halvetli tipte olduğu görülmektedir (Şekil 5.8).

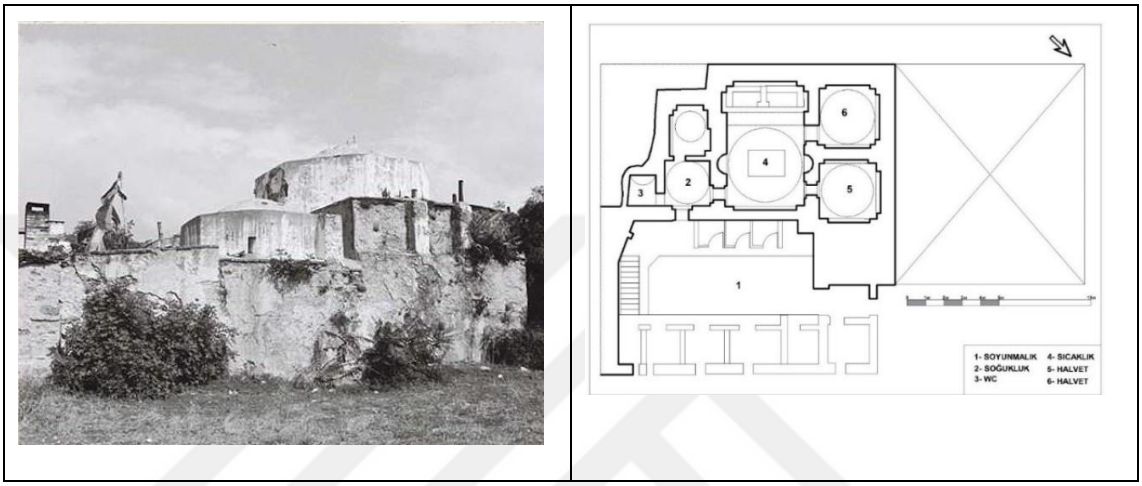

Şekil 5. 8. Kasapoğlu Ali Bey Hamamı ve Planı (Çanakkale Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Proje Arşivi, 2019).

5.2.2. Pazar Hamamı

Yapının Konumu: 103 ada, 1 parsel numaralı Pazar Hamamı Camikebir Mahallesi, Büyük Cami Sokak üzerinde bulunur (Şekil 5.8).

Yapım Tarihi: Hamamın yapım tarihi tam olarak bilinememekte XVI. yüzyılda yapıldığı tahmin edilmektedir (Erat,1995).

Yapının Kullanım Durumu: Yapı kullanılmaktadır.

Yapının Mimari Özellikleri: Hamam kare sıcaklık etrafına sıralanan halvet hücreli plan tipinde yapılmıştı. Hamamın girişi kuzey cephesindendir. Giriş bölümünde eyvan vardır. Giriş kapısının geçişi sivri kemerle yapılmıştır. Soyunmalık bölümü kare planlıdır ve üst örtüsü aşap kırma çatıdır. Duvar kalınlığı ve diğer bölümler gözönüne alınırsa özgün örtü kubbedir. Bölümün kuzey cephesine bakan giriş kapısının doğusunda ve batısında birer pencere vardı.

Soyunmalık bölümünün doğusunda soğukluk bölümü vardır. Dikdörtgen planlı bölümün üst örtüsü tonozdur. Soğukluk bölümünden doğusunda bulunan sıcaklık bölümüne geçilir. Mekân örtüsü kubbedir. Sıcaklığın kuzeyinden 4 numaralı halvet hücresine oradan da 5 numaralı halvet hücresine geçilir. 4 numaralı halvetin örtüsü kubbe diğerinin ise tonozdur. Sıcaklığın güneyinde ayrı girişleri olan iki halvet daha vardır. 6 ve 7 numaralı halvetlerin üst örtüleri kubbedir (Şekil 5.9).

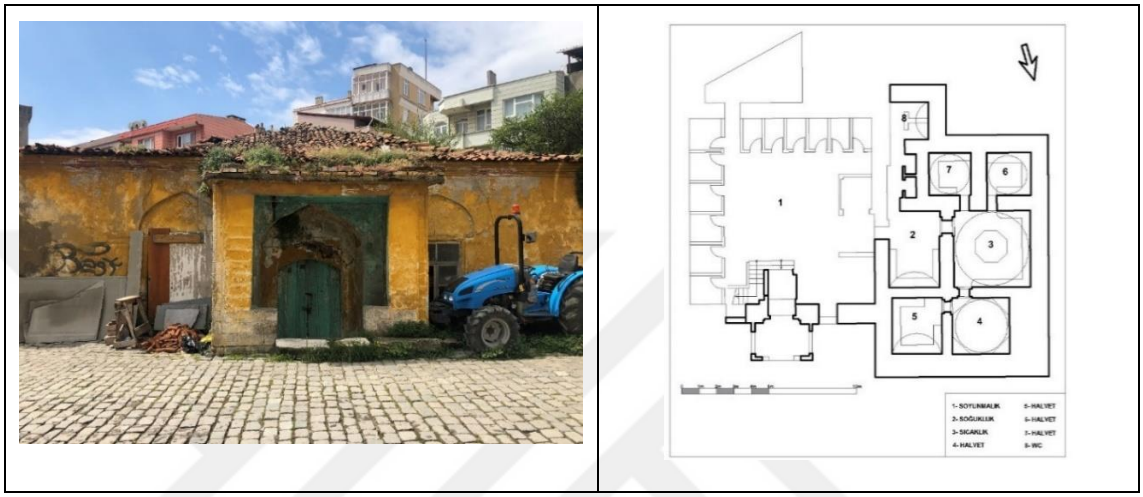

Şekil 5. 9. Pazar Hamamı ve Planı (Gelibolu Belediyesi Proje Arşivi, 2019).

5.2.3. Şengül Hamamı

Yapının Konumu: 418 ada, 1 parsel numaralı Şengül Hamamı Hoca Hamza Mahallesi, Şengül Sokak üzerinde bulunur.

Yapının Tarihi: Yapı Çandarlı Halil Paşa'nın İznik'teki imaretine vakıf olarak yapılmıştır (Erat,1995).

Yapım Tarihi: Hamamın yapım tarihi 1437'dir (Erat,1995).

Yapının Kullanım Durumu: Restorasyonu yapılmış ve yeniden işlevlendirilmiştir.

Yapının Mimari Özellikleri: Hamam ortası kubbeli enine sıcaklıklı çift halvetli plan tipindedir. Yapının planında dört halvet görmekteyiz ancak 9 ve 10 numara ile gösterilmiş olan küçük halvetlerin sonradan eklenmiş olması muhtemeldir (Şekil 5.10).

Şekil 5. 10. Şengül Hamamı ve Planı (Köylü Proje Arşivi,2019).

5.2.4. Yakup Paşa Hamamı

Yapının Konumu: 176 ada, 1 parsel numaralı Yakup Paşa Hamamı Yazıcızade Mahallesi, Yakup Paşa Sokak üzerinde bulunur.

Yapının Tarihi: Hamam, Yakup Bey'in Çardak Külliyesi'ne vakfedilmiştir (Birsen,1995).

Yapım Tarihi: Hamamın yapım tarihi tam olarak bilinememekte, külliyenin yapım tarihi olan 1463-1475 yılları arasında yapıldığı kabul edilebilir (Erat,1995).

Yapının Kullanım Durumu: Yapı kullanılmamakta olup bazı kısımları yıkılmıştır.

Yapının Mimari Özellikleri: Hamam ortası kubbeli enine sıcaklıklı ve çift halvetli plan tipindedir. Yapı izleri ve plan tipoloji gözönüne alındığında yapının soyunmalık ve soğukluk kısımlarının yıkıldığı anlaşılmaktadır. Yapının mevcut halinde yapıya giriş sıcaklık bölümünden yapılmaktadır.

Sıcaklık girişi doğu cephesindendir. Kuzey güney yönünde uzanan dikdörtgen planlı sıcaklık mekânı tek eyvanlıdır. Ana mekân kubbe ile eyvan kısmı tonoz ile örtülmüştür. Sıcaklık bölümünden ayrı girişlerle halvet hücrelerine geçilir. Halvetlerin üst örtüleri kubbedir. Halvet hücrelerinin batısında külhan bölümü vardır. Bu bölüm tonoz ile örtülmüştür (Şekil 5.11).

Şekil 5. 11. Yakup Paşa Hamamı ve Planı (Erdoğan, 2019).

5.3. Keşan Eski Hamamı ile Edirne ve Gelibolu Tek Hamamlarının Karşılaştırılması

Keşan'da tek hamam özelliği taşıyan Eski Hamam, XVI. yüzyıla tarihlenen günümüze ulaşmış tek hamamdır.

Gelibolu'da tek hamam özelliği taşıyan 4 adet hamam vardır. XV. Ve XVI. yüzyıla tarihlenen hamamların çoğu günümüzde kullanılmamaktadır.

Edirne'de tek hamam özelliği taşıyan 6 adet hamam vardır. XV. Ve XVI. yüzyıla tarihlenen hamamların çoğu günümüzde kullanılmamaktadır.

5.3.1. Keşan Eski Hamamı ile Edirne ve Gelibolu Tek Hamamlarının Yapım Yıllarına Göre Karşılaştırılması

Çizelge 2. Keşan Eski Hamamı ve Edirne ile Gelibolu Tek Hamamları Plan Tipleri (Aliji, 2021).

Yapı Adı /Yeri	**Yapım Yılı**	**Plan Tipi**	**Malzeme/ Strüktür**	**Plan Şeması**
Keşan Eski Hamamı/ Keşan	15-16.yy	Enine Sıcaklıklı Çift Halvetli 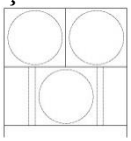	Moloz Taş-Tuğla/Almaşık Teknik/ Yığma Sistem	
Mezit Bey Hamamı/ Çukur Hamamı Edirne	15. yy	Enine Sıcaklıklı Çift Halvetli 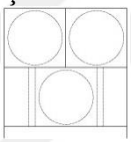	Kesme Taş-Tuğla/Almaşık Teknik/ Yığma Sistem	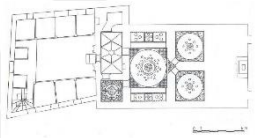
Yeniçeri Hamamı/ Edirne	1421/51	Haçvari Dört Eyvanlı ve Köşe Hücreli Tip 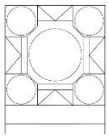	Taş-Tuğla-Mermer/ Almaşık Teknik/ Yığma Sistem	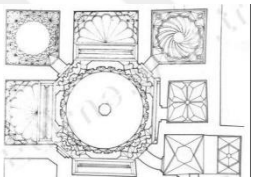
Kum Kasrı Hamamı/ Edirne	1451-1481	Enine Sıcaklıklı, Çift Halvetli Tipi 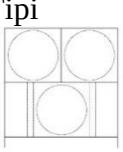	Kesme Taş-Tuğla/Almaşık Teknik/ Yığma Sistem	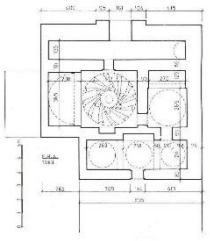
İbrahim Paşa Hamamı/ Edirne	1484/85	Enine Sıcaklıklı Çift Halvetli 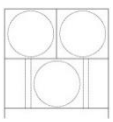	Kesme Taş-Tuğla/Almaşık Teknik/ Yığma Sistem	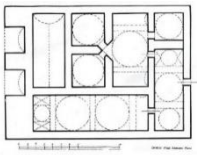

Tahmis Hamamı/ Edirne	16.yy ilk yarısı		Kesme Taş-Tuğla/Almaşık Teknik/ Yığma Sistem	
Abdullah Hamamı/ Edirne	16. yy	Enine Sıcaklıklı, Çift Halvetli Tipi	Taş-Tuğla/Almaşık Teknik/ Yığma Sistem	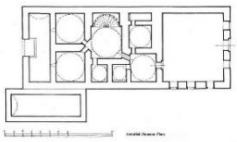
Kasapoğlu Ali Bey Hamamı/ Gelibolu	1335 y.	Enine Sıcaklıklı Çift Halvetli 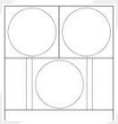	Taş- Tuğla /Almaşık Teknik/ Yığma Sistem	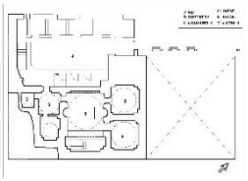
Pazar Hamamı/ Gelibolu	16.yy	Kare Sıcaklık Etrafında Sıralanan Halvet Hücreli Tip	Moloz Taş-Tuğla /Almaşık Teknik/ Yığma Sistem	
Şengül Hamamı/ Gelibolu	1437 y.	Enine Sıcaklıklı Çift Halvetli 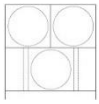	Moloz Taş/Almaşık Teknik/ Yığma Sistem	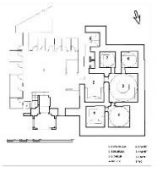
Yakup Paşa Hamamı/ Gelibolu	1463-75	Dört Eyvanlı Köşe Hücreli	Kesme Taş-Tuğla /Almaşık Teknik/ Yığma Sistem	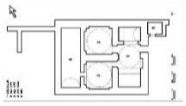

XVI. yüzyıllarda tarihlenen Keşan Eski Hamamı tek hamamdır. Enine sıcaklıklı çift halvetli plan tipinde olan erkekler hamamı kesme taş ve tuğla malzemeleri ile almaşık teknikle yığma sistem yapılmıştır. Gelibolu ile Edirne XV. ve XVI. yüzyıl tek hamamları yapım sistemleri incelendiğinde yine aynı teknikte kesme taş ve tuğla ile yapılmış olduğu görülmektedir. Ancak plan tiplerine bakıldığında daha çok dört eyvanlı köşe hücreli plan tipi yanısıra enine sıcaklıklı çift halvetli tipi uygulandığını görürülür.

5.3.2. Keşan Eski Hamamı ile Edirne ve Gelibolu Tek Hamamlarının Plan Özelliklerine Göre Karşılaştırılması

Çizelge 3. Keşan Eski Hamamı, Yakup Paşa Hamamı ve Abdullah Hamamı Mekân Analizi (Aliji, 2021).

MEKâN ANALİZİ	ERKEKLER BÖLÜMÜ						
	Soy	Ilık	Sıc	Hal	Wc	S.D	Kül
ESKİ HAMAM / KEŞAN 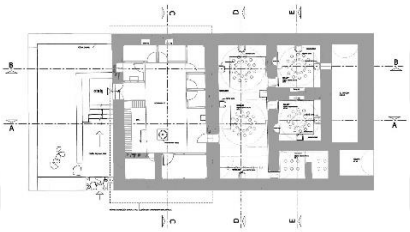	x		x	x	x	x	x
YAKUP PAŞA HAMAMI / GELİBOLU 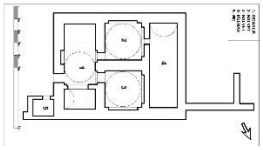	x		x	x	x		x
ABDULLAH HAMAMI/ EDİRNE 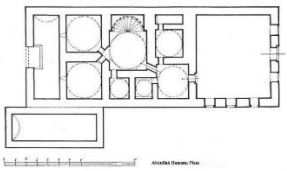	x	x	x	x		x	x

Not: Soy = Soyunmalık, Ilık = Ilıklık, Sıc = Sıcaklık, Hal = Halvet, Wc = Tuvalet, S.D = Su Deposu, Kül = Külhan.

Gelibolu'daki Yakup Paşa Hamamı'nın soyunmalık bölümü yıkılmıştr. Keşan Eski Hamamı ile benzer plan tipine sahiptir. Edirne'deki Abdullah Hamamının Keşan Eski Hamamından farkı ılıklık bölümünün olmasıdır.

5.3.3. Keşan Eski Hamamı ile Edirne ve Gelibolu Tek Hamamlarının Mimari Öğelerine Göre Karşılaştırılması

Çizelge 4. Eski Hamam, Yakup Paşa Hamamı ve Abdullah Hamamı Yapı Analizi. (Aliji,2021). Not: Pand = Pandantif, Türk üç = Türk Üçgeni, Muk Pand = Mukarnaslı Pandantif (Aliji, 2021).

YAPI ANALİZİ												
ESKİ KEŞAN HAMAMI	ÖRTÜ			GEÇİŞ ELEMANLARI			KEMERLER Pencere,kapı, eyvan,niş			KASNAK		
ERKEKLER	**Kubbe**	**Tonoz**	**Kırma**	**Pand**	**Türk üç**	**Muk Pand**	**Sivri**	**Sepet Kulplu**	**Beşik**	**6 gen**	**8 gen**	**12 gen**
Soyunmalık												
Sıcaklık	x			x			x				x	
Halvet	x			x			x				x	
Wc		x										
Su deposu		x										
Külhan		x										
YAKUP PAŞA HAMAMI												
ERKEKLER												
Soyunmalık												
Sıcaklık	x			x			x				x	
Halvet	x			x			x				x	
Wc												
Su deposu												
Külhan		x										
ABDULLAH HAMAMI												
ERKEKLER												
Soyunmalık			x									
Sıcaklık	x			x		x	x				x	
Halvet	x			x	x	x			x			
Ilıklık	x				x	x					x	
Su deposu		x										
Külhan		x										

Her üç yapıda da üst örtü olarak sıcaklık ve halvet mekanlarında kubbe kullanılmıştır. Sıcaklık ve halvet bölümlerinde kubbe geçiş öğesi olarak her yapıda pandandif kullanılmıştır. Keşan Eski Hamam ve Yakup Paşa Hamamında tüm kubbe geçişlerinde sekizgen kasnak kullanılırken, Abdullah Hamamında halvet ve ılıklık mekanlarında üçgen kuşaklar ile mukarnaslı pandantifler kullanılmıştır. Ek olarak halvet bölümünde beşik kemer kullanılmıştır. Soyunmalık bölümünde üst örtü olarak Edirne

Abdullah Hamam'ında kırma çatı kullanılmıştır. Bunların dışında üç hamamda kapı, pencere geçişlerinde ve eyvanlarda sivri kemer kullanıldığı görülmektedir.

5.4. Yöntem

Restitüsyon; kısmen yıkılmış, yok olmuş veya sonradan değişikliğe uğramış öğelerin, yapıların ya da yerleşmelerin ilk tasarımlarındaki veya belirli bir tarihteki durumlarının, arşiv kayıtlarından, yapı üzerindeki izlerden, yapıya, yerleşmeye ait çizim, fotoğraf gibi belgelerden faydalanılarak plân, kesit, görünüş ile anlatımıdır. Keşan Eski Hamamının restitüsyonundaki amaç; yapının günümüze gelene kadar uğradığı değişikliklerden yola çıkarak, bilimsel veriler ışığında özgün halinin tespit edilmesi ve restorasyon çalışmasına zemin hazırlanmasıdır. Yapıda izi olan veya tamamen yok olmuş plân ve mimari elemanların özgün halleri, kullanılan kaynaklardan elde edilen bilgilerden yararlanılarak ortaya konmuştur. Bu kaynaklar renkli gösterimlerle kaynak kullanımı paftalarında işlenmiş (Şekil 5.12, 5.13) (EK-4. Şekil 1.80-1.89) ve bu verilerden yararlanılarak restitüsyon çizimleri yapılmıştır (EK-5. Şekil 1.90-1.101).

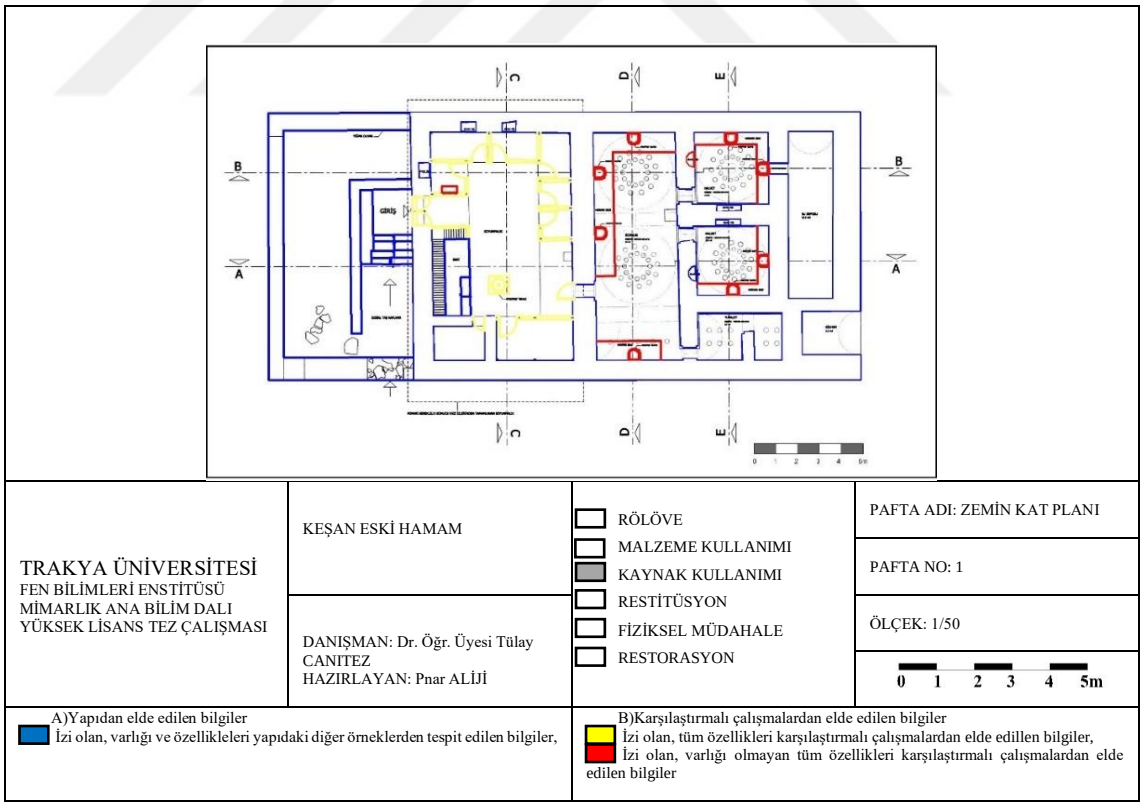

Şekil 5. 12. Kaynak Kullanım Paftası (Aliji, 2021).

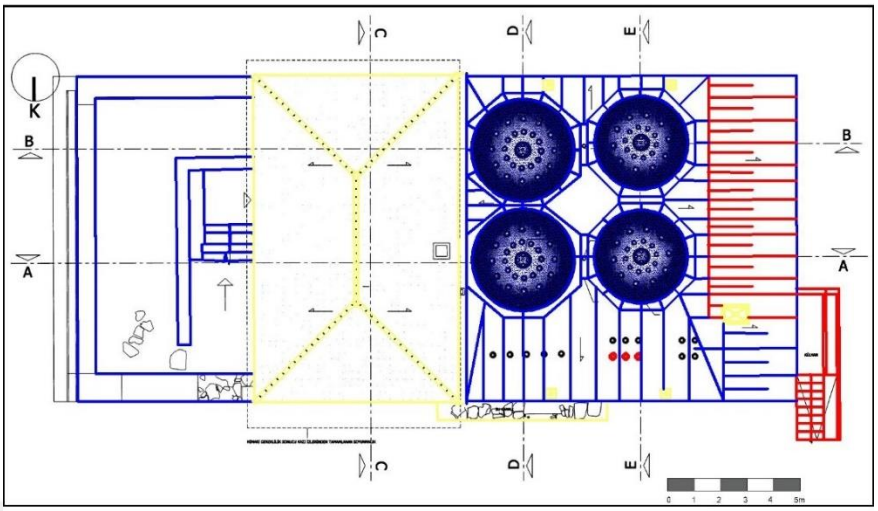

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: ÇATI PLANI
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANİTEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 2
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m
A)Yapıdan elde edilen bilgiler İzi olan, varlığı ve özellikleleri yapıdaki diğer örneklerden tespit edilen bilgiler,		B)Karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler İzi olan, tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edillen bilgiler, İzi olan, varlığı olmayan tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler	

Şekil 5. 13. Kaynak Kullanım Paftası (Aliji, 2021).

5.5. Restitüsyon için Kaynak Kullanımı

Restitüsyon aşamasında kullanılan temel kaynaklar, güvenilirlik derecelerine göre aşağıda sıralanmıştır.

A. Yapıdan elde edilen bilgiler: Birinci derece güvenilirdir. Yerinde tespit çalışmalarında yapıdan elde edilen bilgilerdir. Üç gruba ayrılmaktadır;

1. Varlığı ve tüm özellikleri tespit edilen bilgiler.

2. İzi olan, varlığı ve özellikleri yapıdaki diğer örneklerden tespit edilen bilgiler.

3. İzi olmayan, varlığı ve tüm özellikleri yapıdaki diğer örneklerden tespit edilen bilgiler.

B. Yazılı, görsel kaynaklardan elde edilen bilgiler: İkinci derece güvenilirdir. Yapı hakkında bilgi veren eski yazılı belgeler, araştırmalar, fotoğraf, çizim gibi kaynaklardan elde edilen bilgilerdir.

C. Karşılaştırmalı çalışma ile elde edilen bilgiler: Üçüncü derece güvenilirdir. Aynı dönem, aynı yöre veya aynı üslupta inşa edilen yapılar ile karşılaştırmalı çalışma neticesinde elde edilen bilgilerdir. İki gruba ayrılmaktadır;

1. İzi olan, tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgiler.

2. İzi olmayan, varlığı ve tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgiler.

D. Mimari gereklilikler: Dördüncü derece güvenilirdir. Yapıda izi olmayan, özellikleri bilinmeyen fakat yapının işlevi sebebiyle olması gereken elemanlardır.

E. Sözlü kaynaklar: En az güvenilirlik derecesine sahiptir. Yapının geçmişi ile ilgili elde edilen sözlü bilgilerdir.

5.6. Mekân ve İşlev İlişkisi

Keşan Eski Hamamı, tek hamam olarak yapılmıştır. Özgün işlevi dışında başka bir amaçla kullanılmayan yapı kimliğini kaybetmemiştir. Buna rağmen yapının bazı mekânlarında, taşıyıcı ve mimari elemanlarında yüzyıllar içinde kayıplar meydana gelmiştir. Soyunmalık bölümü günümüze ulaşamamıştır.

5.7. Edirne Keşan Eski Hamam Restitüsyonu

Keşan Eski Hamamının restitüsyonu, yapının ilk halinin belirlenebilmesi için yapılmıştır. Bu restitüsyon çalışması baz alınarak, yapının restorasyonunda müdahale kararları verilmiştir. Restitüsyonda, yapıya ait müdahaleler belirlenerek niteliksiz ekler kaldırılmıştır. Yapıda yok olan ya da değiştirilen mekân ve mimari elemanlar; restitüsyon kaynaklarından elde edilen bilgiler vasıtası ile düzenlenmiştir (Şekil 5.14) (EK-4 Şekil 1.114-1.135).

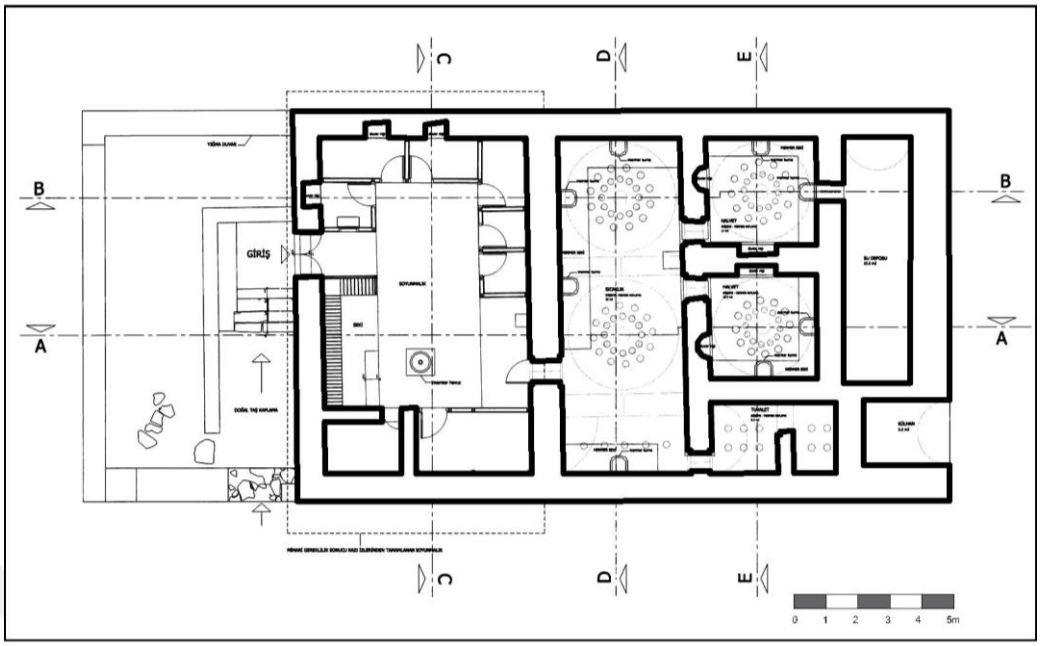

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: ZEMİN KAT PLANI
			PAFTA NO: 1
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 5. 14. Restitüsyon Zemin Kat Planı (Aliji, 2021).

5.7.1. Plân elemanları

Hamamda; Z01 Soyunmalık, Z02 Sıcaklık, Z03 Halvet, Z04 Halvet, Z05 Tuvalet, Z06 Su deposu, Z07 Külhan mekânı bulunmaktadır. Karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgiler ile yeniden düzenlenmiştir.

Z01 soyunmalık

Keşan Eski Hamamı ile ilgili kayıtlarda eski bir fotoğrafa rastlanmamıştır.

Hamamın giriş bölümü olan ancak günümüze ulaşamayan izlerden anlaşıldığı üzere dikdörtgen plânlı mekândır. Mevcut güney duvarı izinden yola çıkılarak, döşeme izlerinden beden duvarları tamamlanacaktır (Şekil 5.15).

Şekil 5. 15. Z01 Soyunmalık Bölümü Duvar İzleri (Aliji, 2021).

Giriş cephesi olan mevcut doğu duvarında bulunan kapı boşluğu izi, karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgilere bağlı olarak çift kanatlı ahşap doğrama çevresine taş söve olarak restitüe edilmiştir.

Mekanın kuzeydoğu duvarına bitişik olan seki günümüze kadar ulaşmıştır. Bu sekinin önünde sekizgen planlı mermer bir havuz bulunmaktadır. Havuzun kırılmış olan mermer parçaları orjinaline uygun olarak yeniden yapılacak ve izlerden görünen orjinal yerine yerleştirilecektir. Z01 Soyunmalık bölümünden sivri kemerli dar bir açıklıktan Z02 Sıcaklık bölümüne geçiş için batı duvarı izinde bulunan tek kanatlı ahşap doğrama kapı olarak restitüe edilmiştir.

Soyunmalık mekanı kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen planlı olduğu için üzeri tek bir kubbe ile örtülmemiştir. Bu mekanın üzerinin iki ayrı kubbe ile örtülmüş olması gibi bir ihtimal daha vardır. Fakat kubbeye geçiş elemanlarına pandantif veya tromp izine rastlanmamıştır. Bu nedenle yapının üstünün ahşap konstrüksiyonla örtülü olduğu düşünülmektedir.

Karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgilere bağlı olarak 16.yy. yapılarında soyunmalık mekanın ahşap malzemeden yapıldığı örneklerden yola çıkarak, söz konusu olan hamama kırma çatı önerisi getirilmiştir (Şekil 5.16, 5.17) (Ek-5 Resim 1,102, 1.103). Soyunmalık mekanı yeniden yapılacağından, kuzey duvarına karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler doğrultusunda mekanı aydınlatmak amaçlı Abdullah Hamamından örneklenerek dikdörtgen iki adet pencere açılmıştır. Çatıdaki yağmur sularını yapının dışına almak için Z01 Soyunmalık ile Z02 Sıcaklık mekanı arasına taş çörten restitüe edilmiştir.

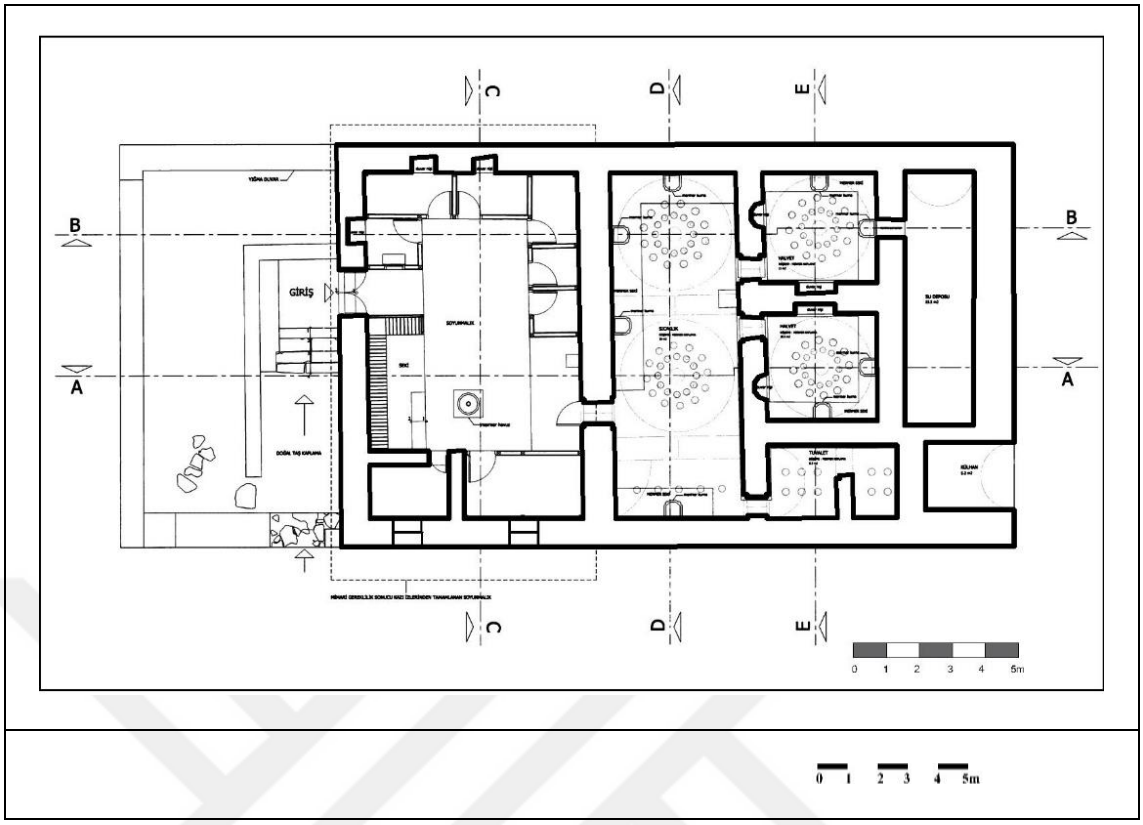

Şekil 5. 16. Restitüsyon Kat Planı (Aliji, 2021).

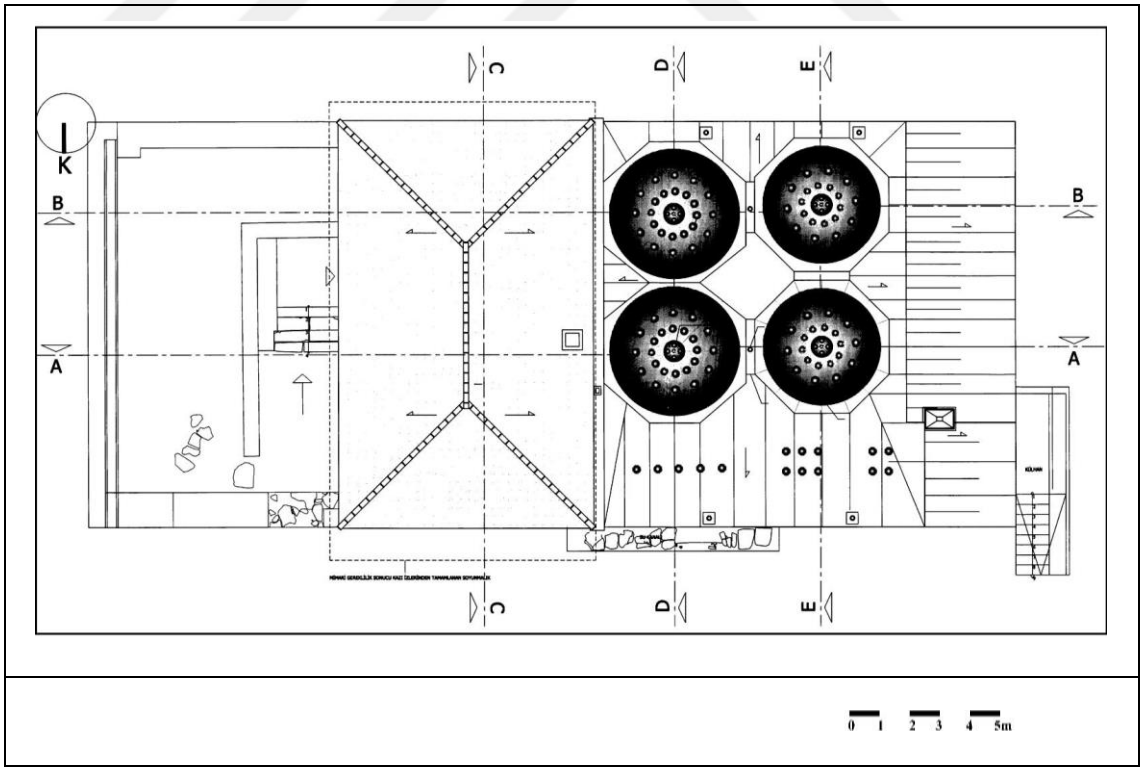

Şekil 5. 17. Restitüsyon Çatı Planı (Aliji, 2021).

Z02 sıcaklık

Günümüze tamamen ulaşabilmiş olan bölüm Z02 Sıcaklık mekanıdır. Z01 Soyunmalık mekânı batı duvarı üzerindeki karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgiler üzerine sivri kemerli tek kanatlı ahşap doğramalı kapıdan, dikdörtgen plânlı Z02 Sıcaklık mekânına geçilmektedir. Mevcut duvarın bir parçası yıkılmış olan bölümü yerdeki özgün taşlar ile tümlenmiştir (Şekil 5.18). Mekanın kuzey duvarındaki boru izlerinden kurna yerleri olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.19). Z01 Soyunmalık bölümü ile ortak duvarında ise iki adet boru izine rastlanmıştır. Mekanın güney duvarında da kuzey duvarı ile aynı hizada bir adet daha boru izi görülmüştür.

Şekil 5. 18. Z02 Sıcaklık Duvarı (Aliji, 2021).

Şekil 5. 19. Z01 Sıcaklık Mekânı Kuzey Duvarı Boru İzleri (Aliji, 2021).

Karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgilere bağlı olarak, 16. yy. hamamlarda en fazla rastlanan tip olan altı kenarlı çokgen planlı içi yarım küre biçimli mermer kurna ile örneklenerek, mermer seki üzerine restitüe edilmiştir.

Mekanın iki yerinde orjinal döşeme kaplamasına rastlanmıştır (Şekil 5.20). Hamam geri kalan döşemelerinin devamı da buna göre restitüe edilmiştir. Ayrıca duvarların açığa çıkan tek sıra pişmiş toprak künkleri ve dökülen duvar sıvaları tamamlanmıştır.

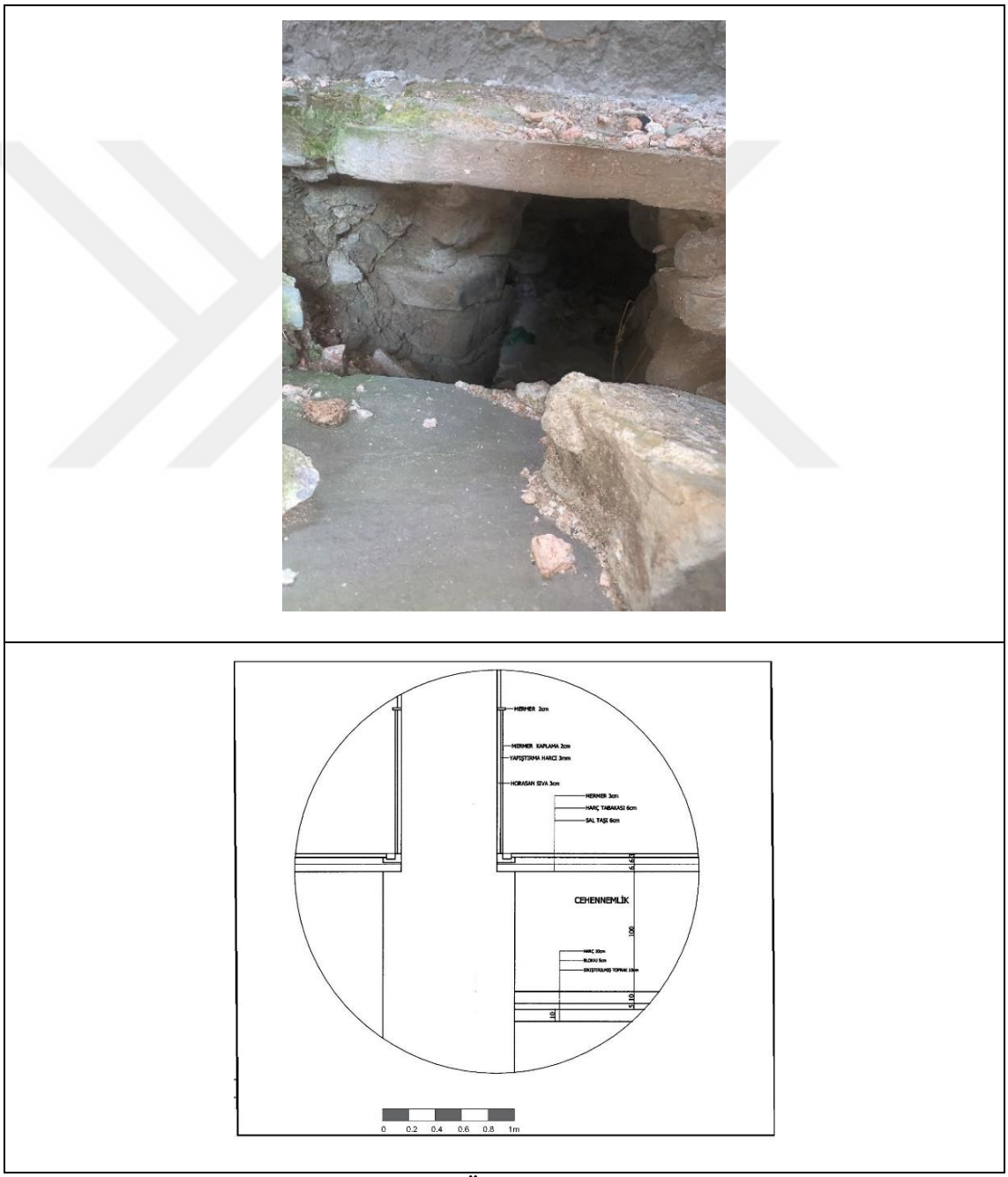

Şekil 5. 20. Z02 Sıcaklık Mekânı Özgün Döşemesi ve Detayı (Aliji, 2021).

Z03 halvet

Z02 Sıcaklık mekanından, kareye yakın planlı Z03 Halvet mekanına sivri kemer açıklığı ile geçilmektedir. Bu halvetin doğu duvarı kısmen yıkılmış olup özgüne yakın malzeme ile tamamlanmıştır (Şekil 5.20). Bu duvar üzerindeki nişin yeri belli olmaktadır. Mekanın Z04 Halvet mekanı ile ortak duvarında sivri kemerli bir niş bulunmaktadır. Z03 Halvet mekanının güney duvarında bir adet boru izi görülürken, batı duvarında Z06 Su deposuna açılan sivri kemerli kontrol penceresinin altında da bir adet su borusu izi tespit edilmiştir (Şekil 5.21).

Şekil 5. 21. Z03 Halvet Duvarı ve Kurna İzleri (Aliji, 2021).

Karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgilere bağlı olarak, hamamda en fazla rastlanan tip olan altı kenarlı çok gen planlı içi yarım küre biçimli mermer kurna ile Z02 Sıcaklık mekanında örneklenerek, Z03 Halvet mekanında da aynı örnekten devam edilip mermer seki üzerine restitüe edilmiştir.

Z03 Halvet mekanın döşeme kaplaması günümüze kadar ulaşamamıştır. Bu nedenle hamamın Z02 Sıcaklık mekanında bulunmuş olan döşeme ile restitüe edilmiştir.

Z04 halvet

Z02 Sıcaklık mekanından, Z03 Halvet mekanına olduğu gibi Z04 Halvet kareye yakın planlı mekana da sivri kemer açıklığı ile geçilmektedir. Z03 Halvet mekanı ile ortak duvarında sivri kemerli bir niş bulunmaktadır. Mekanın Z02 Sıcaklık mekanı ile ortak duvarında bir adet niş bulunmaktadır. Mekandaki batı duvarında bir adet boru izi tespit edilmiştir. Z05 Tuvalet mekanı ile ortak duvarında da bir adet boru ve seki izine rastlanmıştır (Şekil 5.22).

Mekanda günümüze ulaşan özgün kurna olmadığından, Z02 Sıcaklık ve Z03 Halvet mekanlarında gidilen örnekten devam edilip, mermer seki üzerine mermer kurna restitüe edilmiştir.

Z04 Halvet mekanın döşeme kaplaması günümüze kadar ulaşamamıştır. Bu nedenle hamamın Z02 Sıcaklık mekanında bulunmuş olan döşeme ile restitüe edilmiştir.

Şekil 5. 22. Z04 Halvet Boru ve Künk İzleri (Aliji, 2021).

Z05 tuvalet

Z02 Sıcaklık mekanından, Z05 dikdörtgen planlı tuvalet mekana da sivri kemer açıklığı ile geçilmektedir. Tonoz ile örtülü olan mekanın kuzey cepheye bakan tarafı kısmen çökmüştür. Giriş bölümünde 3 adet fil gözü ışıklık bulunurken hela kısmında 4 adet fil gözü ışıklık bulunmaktadır. Mevcut tonozun simetri ve paralel dengesini düşünerek, giriş bölümünde 3 adet daha fil gözü ışıklık olduğu restitüe edilmiştir (Şekil

5.23). Z05 Tuvalet mekanın döşeme kaplaması günümüze kadar ulaşamamıştır. Bu nedenle hamamın Z02 Sıcaklık mekanında bulunmuş olan döşeme ile restitüe edilmiştir.

Şekil 5. 23. Z05 Tuvalet Mekânı Tonoz Örtüsü (Aliji, 2021).

Z06 Su deposu

Hamam su deposunun kısmen yıkılmış olan moloz taş batı ve güney duvarları sağlam olan kısım örnek alınarak restitüe edilmiştir.

Z06 Su deposu mekanı kuzey güney doğrultusunda uzanıp üst örtüsü kısmen yıkılmıştır (Şekil 5.24). Günümüze ulaşmış kısımları örnek alınarak tonoz örtüsü restitüe edilmiştir.

Z06 Soğuk su deposu mekanın döşeme kaplaması günümüze kadar ulaşamamıştır. Bu nedenle hamamın Z02 Sıcaklık mekanında bulunmuş olan döşeme ile restitüe edilmiştir.

Şekil 5. 24. Z06 Su Deposu (Aliji, 2021).

Z07 külhan

Z07 Külhan mekanın tonoz örtüsü kısmen yıkılmıştır. Bu nedenle yıkılan kısım özgün tuğla malzemeleri ile tümlenmiştir.

5.7.2. Cepheler

Kuzey Cephesi

Kuzey cephesi, hamamın yol üzerinde bulunan cephesidir ve günümüze ulaşamamış olan soyunmalık mekanı bu cephede görülmektedir. Yol kotu bahçe kotundan yüksekte olduğu için yol ile bahçe arasında taş istinat duvarı yapılmıştır. Yeni Camii sokağından hamama ulaşımı sağlamak için bahçede özgün bulunan kayrak taşlarından yol yapılmıştır.

Restitüsyonda, hamama ait giriş mekânı Z01 Soyunmalık bölümünün, giriş kotu Z02 sıcaklık mekânı kotuna göre düzenlenerek giriş kapısı önüne merdiven eklenmiştir. Hamama ulaşım sağlamak için yapılan merdivenler traverten malzeme ile kaplanmıştır.

Soyunmalığının beden duvarları; hamamın güney cephe yönündeki izlerden elde edilen bilgiler doğrultusunda tamamlanmıştır. Hersekzade Ahmet Paşa Cami yanında bulunan Osmanlı Hamamı soyunmalık bölümü ile karşılaştırılarak soyunmalık bölümünün üst örtüsü beşik çatı şeklinde çözülmüştür. Asma çatı sistemi ile yapılacak

olan yeni çatının üzeri alaturka kiremit malzeme ile kaplanmıştır. Kuzey duvarına karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgilere göre mekanı aydınlatmak amaçlı Abdullah Hamamdan örneklenerek dikdörtgen iki adet pencere açılmıştır. Çatının yağmur sularını mekanın dışına atmak için taş çörten yapılmıştır.

Kubbe fenerleri yıkılmış olduğundan günümüze kadar ulaşamamıştır. Fenerlerin formları hakkında elimizde herhangi bir bilgi yoktur. Karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgilerle dönem yapılarındaki mevcut formlar uygun olacaktır. Günümüze kadar ulaşmış olan fil gözü ışıklık doğramaları, karşılaştırmalı çalışmalar sonucu pik döküm demir bilezikler üzerine cam fanus örneğine uygun olacaktır.

Doğu Cephesi

Doğu cephesinde, restitüsyonda tamamlanan hamamın Z01 Soyunmalık bölümünün ara sokağa açılan giriş kapısı bulunmaktadır. Kapı önüne; kazı sonucu ortaya çıkmış olan merdivenler aynen korunacak, kopmuş olan bölümlerinde sağlamlaştırma yapılacaktır.

Bahçenin zemini kazı sonucu ortaya çıkmış olan kayrak taşı malzeme ile kaplanacaktır.

Yeni Camii sokağından hamama ulaşımı sağlamak için, traverten malzeme ile kaplı merdivenler düzenlenmiştir. Yol ile bahçe kotu arasında kot farkı olduğundan, yol ile bahçe arasında taş istinat duvarı yapılmıştır.

Hamamın giriş cephesi olan doğu cephesinde, karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgilerle izlerden tespit edildiği üzere çift kanatlı ahşap doğramalı tabalı ahşap üzeri taş söve kaplamalı kapı eklenmiştir.

Batı Cephesi

Hamamın batı cephesinde Z06 Su deposu ile Z07 Külhan bölümleri bu cephede bulunmaktadır. Kısmen yıkılmış olan kuzey cephe duvarları moloz taş malzeme ile tümlenmiştir.

Üst örtüsü tonoz olan Z06 Su deposu mekanı günümüze ulaşmış kısımları örnek alınarak beşik tonoz örtüsü tamamlanmıştır.

Z07 Külhan mekanın beden duvarları sağlam olup, bitki temizliği yapıldıktan sonra kısmen yıkılmış olan beşik tonoz örtüsü tamamlanmıştır.

Güney Cephesi

Hamamın kör cephesi olan güney cephesi duvarlarında kısmen yıkılmalar olduğundan moloz taş+tuğla almaşık malzeme ile tamamlanmıştır.

İzlerden tespit edilen tüteklik bacaları ile doğal taş çörten, karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgilerle pişmiş toprak malzeme ile bu cephede yeniden yapılmıştır.

Z02 Sıcaklık bölümü ile Z03 Halvet mekanlarının kubbeleri bu cepheden görünüp, kubbe kasnak duvarları raspa edilerek çimento sıvadan arındırılacak, duvarlar üzerinde oluşmuş bitkilerden temizlenecektir. Duvarların yıkık olan bölümleri özgün tuğla malzemeleri ile tamamlanacaktır. Duvar doğal taş silme ile tamamlanacaktır.

Kuzey cephesinden de görünen bu kubbeler, kubbe fenerleri yıkılmış olduğundan günümüze kadar ulaşamamıştır. Karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgilerle dönem yapılarındaki mevcut formlar ile benzer nitelikte yapılacak, fil gözü ışıklık doğramaları, pik döküm demir bilezikler kullanılarak yeniden yapılacaktır. Fil gözü ışıklıklar cam fanus ile kapatılacaktır.

BÖLÜM 6

RESTORASYON

6.1. Edirne Keşan (Eski Hamam'ın) Mevcut Durumunun Değerlendirilmesi

Hamam yapısının yok olmasının önüne geçmek, sürdürülebilir bir şekilde korunmasını sağlamak ve bölgenin ihtiyaçları düşünülerek özgün işlevine uygun kullanımı için rölöve ve ona bağlı analizler hazırlanmıştır. Tespit edilen sorunlara ve restitüsyon çalışmalarına uygun olarak restorasyon projesi önerisi hazırlanmıştır. Restorasyon yaklaşımında muhdeslerden arındırma, temizleme, nitelikli dönem özelliklerinin korunması, bütünleme, sağlamlaştırma, gibi teknik ve yöntemler kullanılmıştır. Yapının planlanan restorasyon sürecine kadar mevcut durumunun korunması ve hasarların artmaması için hava şartlarından korumak adına geçici çatı ile koruma altına alınması ve acil destek sistemleri ile duvar ve üst örtülerin korunması önerilmiştir.

Yapıya ait detaylar yerinde ölçüsü alınabilen ve görülebilen kısımlarda detaylı bir şekilde irdelenmiştir, ancak erişilemeyen kısımlardan E.K.V.K.B.K. tarafından veri elde edilmiştir. Bu nedenle yapının restorasyonu sırasında kurulacak çalışma iskeleleri ile yapının her noktasına ulaşılabilecek olması sonucu daha detaylı mimari ve strüktür incelemesi ile rölöve kontrolü önerilmektedir. Bunun yanı sıra yapı ve çevresinin zemin durumunun belirlenmesi için zemin etüdü yapılması, yapının kâgir duvar ve üst örtülerinin tanımlaması için az hasarlı testlerde kullanılmak üzere numune alınması ve mekanik özelliklerinin belirlenmesi sonucunda verilerin kontrol edilerek gerekli durumda yenilenmesi önerilmiştir.

6.2. Yasal ve Kuramsal Kabuller

Keşan Eski Hamamının restorasyon kararları, aşağıda belirtilen uluslararası ilkeler ve yasal kabuller doğrultusunda verilmiştir.

- Venedik Tüzüğü: Mayıs 1964 yılında Venedik'te toplanan kongre, anıt ve sitlerin korunma ve restorasyonu konusunda çağdaş görüşlerini belirtmiştir. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 24 Eylül 1967 tarih ve 3674 sayılı kararı ile Türkiye'de kabul edilmiş ve uygulanmasına karar verilmiştir.
- Amsterdam Bildirgesi: 1975 Avrupa Mimarlık Mirası yılında yayınlanmıştır.
- Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rolleri Konusunda Tavsiyeler: 30 Kasım 1976'da Nairobi'de yapılmıştır.
- T.C. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu: 21 Temmuz 1983 yılında Kabul edilmiştir. 22 Temmuz 1983 tarih 18113 sayılı resmi gazetede yayımlanmasıyla yürürlüğe girmiştir.
- Avrupa Mimari Mirasının Korunma Sözleşmesi: 3 Ekim 1985 yılında Granada'da kabul edilmiştir. 13.04.1989 tarih ve 3534 sayılı kanun ile Türkiye'de Kabul edilmiştir.
- Nara Özgünlük Belgesi: 1-6 Kasım 1994 yılında Japonya'da düzenlenen Nara Özgünlük Konferansı'nda hazırlanmıştır.

6.3. Restorasyon Yaklaşımı

Keşan Eski Hamamının özgün özellikleri ile restore edilmesi mümkündür. Kurtarma kazısı çalışmalarında çıkartılan izler ile Z01 Soyunmalık mekanı için rekonstrüksiyon yapılacaktır.

6.4. İşlevsel Müdahale

Vakıflar mülkiyetinde bulunan Keşan Eski Hamamının belirli bir bütçe ayrılarak yapılacak restorasyonunda, yapıya gelir getirecek bir işlevle donatılması uygun olacaktır. Yapının sürdürülebilir koruması için en uygun olan; özgün işlevinde yeniden kullanıma açılmasıdır. Keşan merkezinin anıtsal mimarisinin en önemli eserlerinden biri olan

Hersekzade Ahmet Paşa Camii'ne yürüme mesafesinde yer alması; yerli yabancı misafir çekme potansiyelini artırmaktadır. Çevre sakinleri ile yapılan görüşmelerde, hamamın özgün işlevinde kullanılması olumlu karşılanmıştır. Karşılaştırmalı çalışmada incelenen on hamamdan sekizi kullanılmamakta olup tek bir hamamın işlev değişikliğine uğradığı tespit edilmiştir. Hamam kültürünün yok olmaması adına yapılan tespitler sonucunda yapının hem şehirde yaşayanlara hem de turistlere hizmet veren tek hamam örneği olarak yaşatılmasının uygun olacağını göstermiştir.

6.4.1. Acil Müdahaleler ve Askıya Alınmasına Yönelik Öneri

Herhangi bir tarihî yapıda aşırı yükleme, deprem, zemin oturması gibi nedenlerle yapısal bir bozulma varsa ve bu bozulmalardan dolayı yapıda göçme veya yıkılma tehlikesi oluşuyorsa kapsamlı restorasyon çalışmaları başlamadan önce geçici acil müdahale yapılması kaçınılmazdır. Hamam yapısının kubbe ve duvarlarında ciddi yapısal hasarlar olduğu göz önüne alındığında, herhangi bir müdahaleden önce acil müdahale yöntemi olarak askıya alınması önerilmektedir. Yapının tonoz, kemer ve kubbelerin askıya alınması, payandaların yapılması acil müdahale önlemleri olarak çalışma konusu hamam yapısında ivedilikle uygulanması önerilmektedir. Yapının uzun süre hasarlı olarak çevresel olumsuz faktörlere maruz kalması nedeni ile de esaslı onarım sürecinin başlatılmasına kadar acil müdahale önlemleri ile birlikte geçici koruyucu çatı uygulamasının da tamamlanması önemlidir. Yapının yığma kâgir olması ve geometrisinin değişken olması nedeniyle acil müdahale sistemi olarak askı, payanda ve destek sistemlerinde ahşap malzeme kullanımı uygulama aşamasında kolaylık sağlayacağı için önerilmektedir.

6.5. Fiziksel Müdahaleler

Keşan Eski Hamamının restorasyon projesinde, yapının korunması amaçlanmıştır. Bu bağlamda hamamın içinde bulunduğu durumun iyileştirilmesi ve özgün işlevini devam ettirebilmesi için yapılacak fiziksel müdahaleler belirlenmiştir (Şekil 6.1) (EK-6 Şekil 1.102-1.113).

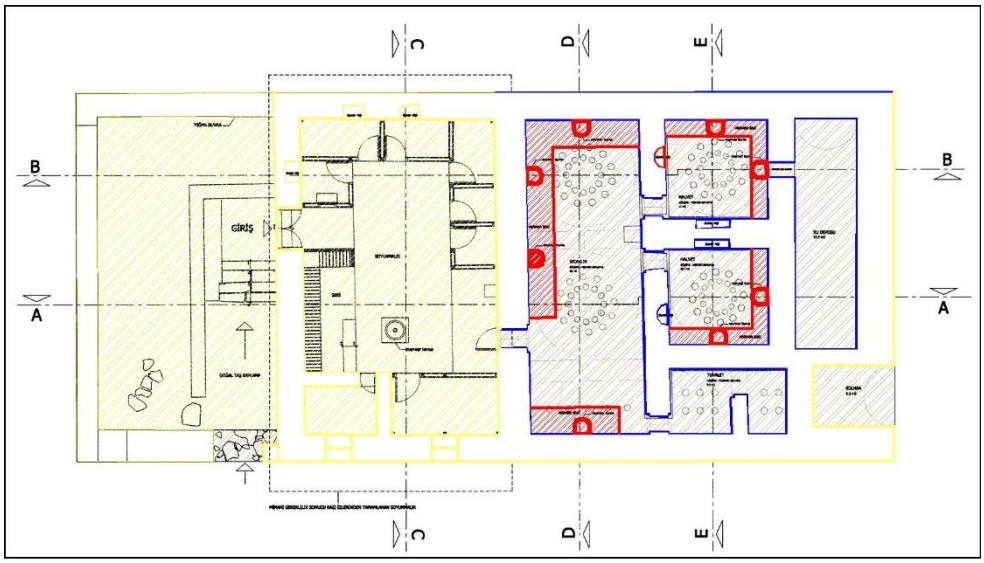

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: ZEMİN KAT PLANI
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 1
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Doğal etkenler kaynaklı bozulmalar için müdahaleler:	Diğer nedenelere bağlı bozulmalar için müdahaleler:
☐ Aşınma ve yüzey kaybı olan taşlar kimyasal malzeme ile sağlamlaştırılacak. Hasar çok ise özgün biçim ve malzemedeki taşlarla değiştirilecek. ☐ Harç boşalması olan yerler özgün malzeme ile doldurulacak. ☐ Sıva ayrışması ve kabarması olan yerler, mekanik raspa ile temizlenecek ve özgün malzeme ile tamamlanacak. ☐ Sıva dökülmesi olan yerler, özgün malzeme ile tamamlanacak. ☐ Renk değişimi için kimyasal temizleyici uygulanacak. ☐ Bitkiler, kimyasal malzeme ile kurtulacak, mümkünse temizlenecek. ☐ Toprak-moloz yığını kaldırılacak.	☐ Yok olan noktasal elemanlar, özgün biçim ve malzeme ile tamamlanacak. ☐ Derin oyuk ve delikler özgün harç ve malzeme ile kapatılacak. ☐ Strüktürel çatlklar, kimyasal bağlayıcı takviyeli harç ile enjeksiyon yapılarak sağlamlaştırılacak. ☐ Yok olan elemanlar tamamlanacak.

Şekil 6. 1. Fiziksel Müdahale Paftası (Aliji, 2021).

6.5.1. Kazı ve belgeleme

Hamamın ortaya çıkarılan bölümlerin bir kısmı toprakla dolduğu için bölümlerin ortaya çıkarılması ve mevcut temellerin durumunun tespiti için batı, kuzey ve doğu cephesinde kazı yapılması gerekmektedir. Açığa çıkan elemanların fotoğrafik belgelemesi yapılacak ve ortaya çıkan sonuçlara göre restitüsyon ve restorasyon projeleri revize edilecektir.

6.5.2. Sağlamlaştırma

Sağlamlaştırma çalışması; yapı malzemelerinin, taşıyıcı sistem ve zemin sağlamlaştırılması olarak ele alınabilir. Keşan Eski Hamamı'nın taş ve tuğlalarında aşınma ve yüzey kaybı bulunmaktadır. Sağlamlaştırma, zayıflamış taşları güçlendirmek ve yüzey kaybını yavaşlatmak için kimyasalların emdirilmesi ile yapılacaktır. Bunun için malzemeye uygulanacak kimyasallar, koruma kimyası ile ilgilenen uzmanlar tarafından laboratuvar ortamında yapılacak incelemeler neticesinde seçilecektir. Ayrıca taş duvar yüzey kaybının 5 cm'den az olduğu durumlarda kozmetik onarım; yüzey kaybının 5 cm'den fazla olduğu durumlarda taşın değiştirilmesine alternatif olarak plastik onarım şeklinde harçlı onarım teknikleri uygulanacaktır. Yapı malzemeleri arkeometrik çalışmalarında incelenen tüm özgün sıva örneklerinde, ileri derecede nemden etkilenme ve ayrışma tespit edilmiştir. Korunabilecek düzeydeki sıvalara, koruma kimyası ile ilgilenen uzmanlar tarafından seçilen enjeksiyon malzemesi ve mikro-enjeksiyon yöntemi ile sağlamlaştırma uygulanacaktır.

Taşıyıcı sistem sağlamlaştırması; enjeksiyon, öngerme, ankraj, sağlam temele inen kazıklı temellerle destekleme ve temel genişletme gibi tekniklerle yapılmaktadır. Strüktürel bozulmaların tespiti ve onarım önerileri; tarihi strüktürler üzerine deneyimli zemin ve strüktür mühendislerinin çalışmalarını gerektirmektedir. Yapının taşıyıcı sisteminde uygulanacak olan sağlamlaştırma teknikleri; yatay ve düşey taşıyıcı elemanlarda bulunan strüktürel çatlaklarda uygulanacaktır. Bu konuların netleştirilmesi için statik projesi hazırlanacaktır.

6.5.3. Temizleme

Anıt ve kentsel sit alanların genel etkisini bozan, estetik ve tarihi değer taşımayan eklerin uzaklaştırılması işlemine temizleme denir. İç ve dış duvarlarda görülen çimentolu sıvalar, iç mekân döşemelerindeki beton ile iç duvar boyalarında raspa yapılacaktır. Çimentolu sıvalarda mekanik raspa, özgün sıva üzeri boyalı yüzeylerde ise kimyasal raspa uygulanacaktır. Yenilenen mermer döşeme kaplamaları ve cephelerde tuğla duvar aralarında görülen çimentolu harç kaldırılacaktır. Ayrıca yapının kabaran ve korunamayacak düzeydeki özgün sıvaları kaldırılarak, "6.5.4. Bütünleme" başlığı altında anlatıldığı gibi tamamlanacaktır.

Cephe Temizliği

Hava kirliliği, trafik, atmosfer etkileri, malzeme bozulma etkenleri gibi nedenlerle cephelerde kararmalar oluşmaktadır. Cephe malzemesine, kir tabakasının niteliğine, yüzey bozulmaları ve yapının bulunduğu ortama göre koruma kimyacıları tarafından incelenerek temizliğin hangi teknikle yapılmasına karar verilir. Yapının yüzeylerinde aşınma olduğu için cephe temizliğinde, mümkün olabildiğince küçük el aletleri ile kuru temizleme yöntemleri uygulanacaktır.

Toprak birikmesi ve moloz yığını temizliği hamamın toprak damının özgün toprak seviyesi üzerindeki toprak katmanı, kubbelerde biriken toprak ve mekân döşemelerinde biriken moloz ve toprak yığını; uzman kişilerin denetimi altında kaldırılacaktır. Kaldırılan katmanlardan çıkan yapıya ait elemanlar, belgelenerek korunacaktır.

Bitki temizliği

Hamamın toprak damında ve kubbeler üzerinde, cephe duvarlarında, taş yüzeylerde, derzlerde ve yüzey kaybı olan yerlerde otsu ve odunsu bitkilenme görülmektedir. Otsu bitkilerin temizliği; yaprakların en geniş olduğu zamanda, kimyasallar uygulanarak yapılacaktır. Kuruyan bitkiler mümkünse yerlerinden çıkarılacaktır ve oyuklar plastik onarımlarla doldurulacaktır. Odunsu bitkiler ise köke en yakın, yere paralel bir biçimde kesilerek, kimyasal uygulanacaktır ve bitki kuruyana kadar bu uygulama tekrarlanacaktır.

Oyuk oluşan yerler, plastik onarımla doldurulacaktır. Bitki temizliği; periyodik olarak tekrarlanarak, yeni bitki oluşumları önlenecektir.

6.5.4. Bütünleme

Kısmen hasar görmüş veya yok olmuş yapı ve elemanları, ilk tasarımdaki bütünlüğe kavuşturacak biçimde çağdaş veya geleneksel malzeme kullanarak tamamlamaya bütünleme (reintegrasyon) denir. Keşan Eski Hamamı'nın estetik bütünlüğe kavuşması, özgün işlevinde yeniden kullanıma açılması ve strüktürel dengenin sağlanabilmesi amacıyla restitüsyona dayalı plân, yapı ve mimari elemanlarında bütünleme yapılacaktır.

- Yapıdan elde edilen bilgilere (1. derece güvenilir kaynaklara) ve yapının görsel kaynaklarına (2. derece güvenilir kaynaklara) göre bütünlenecek elemanlar özgün biçim, malzeme ve detaylar ile
- Karşılaştırmalı çalışma ile elde edilen bilgilere (3. derece güvenilir kaynaklara) ve yazılı kaynaklardan elde edilen bilgilere göre bütünlenecek elemanlar özgün biçim ve malzeme fakat günümüz detayları ile
- Özgün işlev gereği yapıda olması gerekenler ise mimari gereklilik (dördüncü derece güvenilir kaynaklar) olarak bütünlenecek elemanlardır. Bu elemanlar, özgün biçimde fakat yeni malzeme ve detaylar ile yapılacaktır. Malzeme seçimi, özgün malzemeyle aynı kimyasal yapıda olmalıdır ve yapılacak laboratuvar çalışmalarına göre seçilmelidir.

Özgünden ayrılabilmesi amacıyla bütünlemeler, günümüz damgasını taşıyacak ve bütünlenen her elemana günümüz tarihi atılacaktır. Yapı malzemelerinin arkeometrik çalışmalarından yararlanılarak bütünlenecek sıvalarda, renk ve doku bakımından özgünden ayrılması sağlanacaktır.

6.5.5. Yeniden Yapım

- Z01 Soyunmalık mekânı, yapılan araştırmalardan ve karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler doğrultusunda özgün malzeme ile aynı ve benzer malzeme kullanılarak, yapı izleri doğrultusunda yeniden yapılacaktır (Ek-7 Resim 1.120). Mekanı aydınlatmak amaçlı giriş cephesi uygun olmadığından, kuzey duvarına dikdörtgen iki adet pencere açılmıştır. Çatıdaki yağmur sularını mekanın dışına atmak için taş çörten yapılacaktır. Özgün sıcaklık mekanı ile rekonstrüksiyonu yapılacak olan soyunmalık mekanını birbirinden ayırmak için, çörtenden zemine kadar 35 cm genişliğinde sıvalı bir duvar yapılacaktır (Ek-8 Resim 1-136).
- Z02 Sıcaklık, Z03 Halvet ve Z04 Halvet mekanlarında tespit edilen niş izleri yapılan araştırmalar ve karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler doğrultusunda benzer malzeme kullanılarak, yeniden yapılacaktır (Şekil 7.2) (Ek-7 Resim 1.121).

- Mekan döşemeleri, Z02 Sıcaklık mekanında tespit edilen özgün döşeme ile benzer malzeme kullanılarak Z01 Soyunmalık, Z03 Halvet, Z04 Halvet, Z05 Tuvalet, Z06 Su deposu, Z07 Külhan mekanları döşemeleri yeniden yapılacaktır.

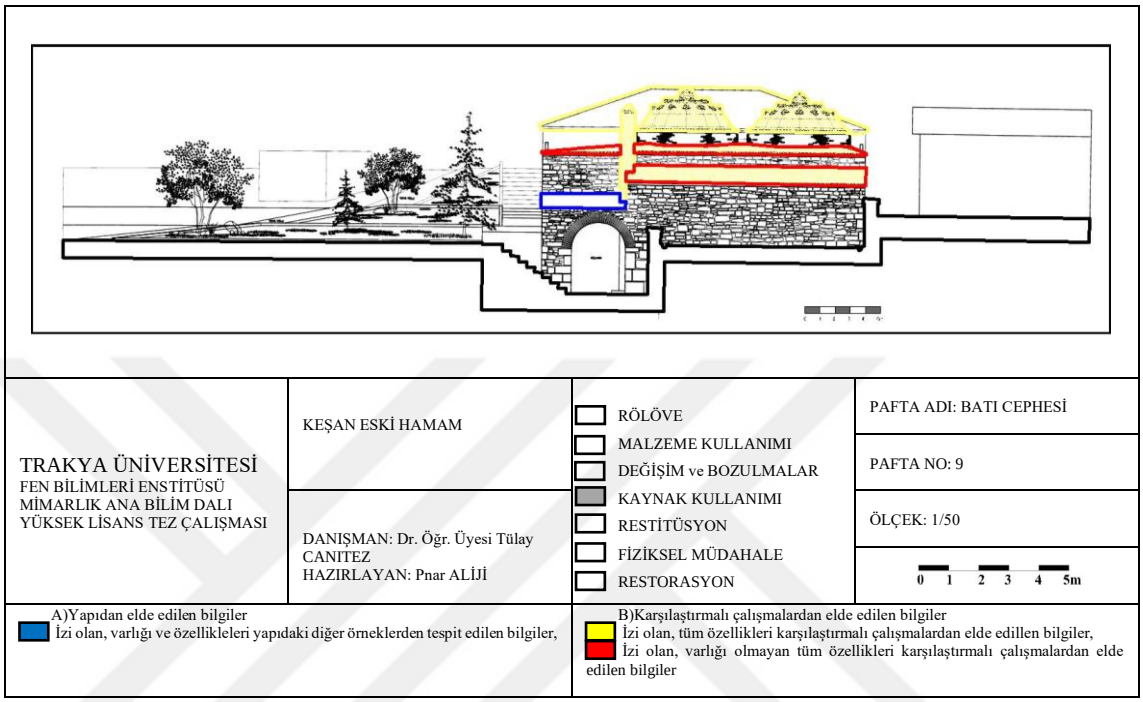

Şekil 6. 2. Malzeme ve Bozulma Analizi (Aliji, 2021).

6.5.6. Mekanik Tesisatın Dönüşümü

Keşan Eski Hamamında mekanik tesisatın dönüşümü ile ilgili adımlar aşağıda verilmiştir:

- Z01 Soyunmalık, Z02 Sıcaklık, Z03 Halvet, Z04 Halvet, Z05 Tuvalet, Z06 Su deposu ve Z07 Külhan bölümlerinin yerden ısıtma sistemi ile ısıtılacaktır.
- Z01 Sıcaklık bölümünde açık olan döşeme yerlerinden cehennemlik ayaklarının onarımı yapılacaktır.
- Fil gözü ışıklıkları ile temiz hava sirkülasyonu sağlanacaktır.

BÖLÜM 7

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye'de hızla gelişen ve değişen plansız kentleşme çalışmaları, çevresel sorunları, kültürel mirasımıza ait yapıların korunamaması ve kent kimliklerinin yok olmasını beraberinde getirmiştir. Kentlerin tarihi kimliğinin korunması için tarihi yapılarının korunması, bilimsel restorasyon tekniklerinin uygulanması, yapılara uygun işlevlerin seçilmesi ve çevresel ilişkilerinin düzenlenmesi gerekmektedir.

Osmanlı mimarlığı açısından kendisine özgü mimari özellikleri, yapım teknikleri ve mekansal özelikleri bulunan hamam yapıları, çağdaş yaşamımızda özgün kullanımı ile yaşamlarını sürdürememektedir. Tarihi hamamların çok azı turistik ya da kısıtlı kullanıcı ile mevcudiyetlerini sürdürürken, birçoğu bakımsız ve harabe halde yok olmaya yüz tutmuştur.

Yeniden işlevlendirme ve restorasyon adına birçok örnekte özgün planemetrik özellikleri değiştirilmiş, mimari elemanları ve özellikleri yok edilmiştir. Bu tez kapsamında yapılan çalışmada Keşan'da günümüze ulaşmış anıtsal ve sivil mimari örnekleri tespit edilmiş, aralarındaki tahrip olan hamam yapısı belgelenmiş, özellikleri tanımlanmış ve mevcut durumu analiz edilmiştir.

Tarihsel araştırmalarla özgün durumu ile ilgili öneriler yapılmıştır. Yapının öncelikle sağlamlaştırılması ve mevcut durumunda günümüze kadar ulaşmış bölümlerinin korunması için öneriler geliştirilmiştir. Yapının soyunmalık bölümünün yok olması sebebiyle özgün malzeme ve tekniklerle yeniden yapım önerilmiştir. Kültür varlığı olarak kent içindeki varlığını sürdürebilmesi ve hamam yapısı olarak mimari özelliklerini yitirmemesi amacıyla özgün işlev önerisi sunulmuştur.

Korunacak değerlerin tanımlanması olarak yapının mevcut durumunun korunması, mevcut durumunun stabilitesinin sağlanması için yapısal koruma önerileri

yapılmış ve bununla birlikte yapıya aynı işlevi verilerek korumanın sürdürülmesi için öneriler geliştirilmiştir. Keşan Büyük Yeni Camii Sokağı ile Büyük Camii Mahallesi sınırları içerisinde bulunan geleneksel yapıları keşfedebilmek için bir yürüyüş rotası planlanmıştır (Şekil 7.1). Keşan Eski Hamamdan başlayarak geleneksel doku ve kültürel miras değeri taşıyan anıtsal ve sivil mimari örneklerinden olan Hersekzade Ahmet Paşa Camii, Sevgi Anaokulu, Öğretmen Evi ile Sağlık Meslek Lisesi (Kent Müzesi Koordinasyon Merkezi) ve konut yapıları gözlemlenebilir.

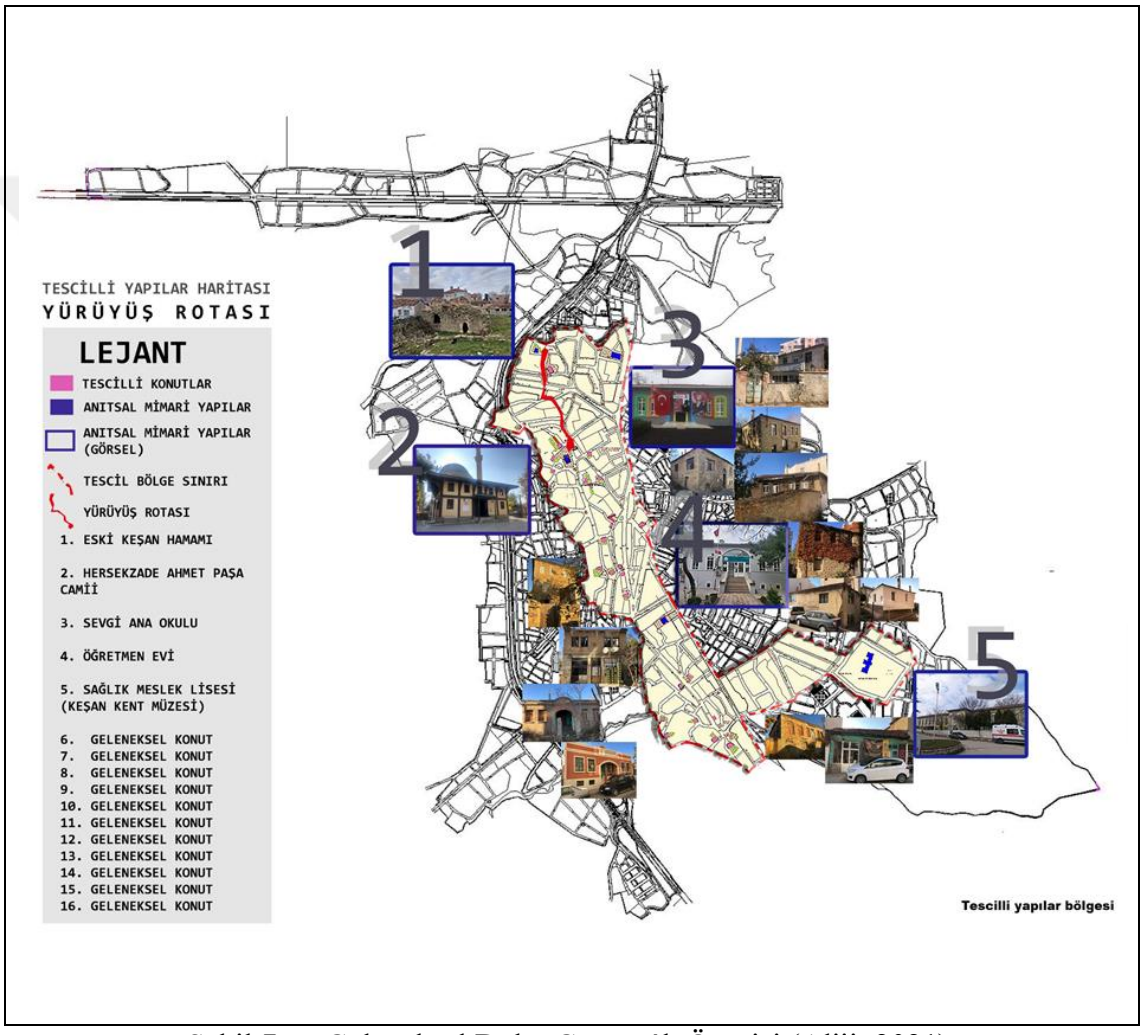

Şekil 7. 1. Geleneksel Doku Güzergâh Önerisi (Aliji, 2021).

KAYNAKÇA

Acar, T. (2012). *"Urla Hersekzade Ahmet Paşa Hamamı'nın Araştırma Kazısı Sonrasında Rölöve- Restitüsyon-Restorasyon Yaklaşımı"*, Tarih Okulu Dergisi, sayı: 12, s. 129-153.

Akın, S. (2014) Osmanlı Klasik Döneminde Tekirdağ ve Keşan: 1456-1556, T.C. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu. Erişim adresi https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp

Aru, K.A. (1949). Türk Hamamları Etüdü. İstanbul/Türkiye: İstanbul Matbaacılık, 12-42.

Aslanapa, Oktay, (1986), Osmanlı Devri Mimarisi, İnkılap Kitapevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş., İstanbul, s.528-532.

Ayverdi, E.H. Osmanlı Mimarisinde Çelebi ve II. Sultan Murat Devri (1403-1451), C. 2, İstanbul, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, 1972.

Ayverdi, E.H. Osmanlı Mimarisinde Fatih Devri, C. 4, İstanbul, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, 1974.

Aydın, M.F. Aydın, A.K. 2010. Edirne Sarayı Kum Kasrı Hamamı Rölöve Projesi (18.08.2010), Edirne KVKBK Arşiv, Edirne.

Akyıldız, F.D A Thesis Submitted To The Graduate School Of Natural And Applied Sciences Of Middle East Technical University, 2018.

Badi, A. (çev. R. Kazancıgil), Riyaz-ı Belde-i Edirne, İstanbul (Edirne Valiliği Yayınları), 1.Cilt, S.143-149, (2000 (M.1839)).

Büyükdığan, İ. (1989). İkinci Murad Çağı Edirne Hamamlarında Alçı Mukarnas Bezeme, İstanbul.

Büyükdığan, İ. (1991). "Edirne Hamamlarının Restitüsyon Sorunları", Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi, vol. 10, p. 27-34.

Büyükdığan, İ. (1998). "İkinci Murad Çağı Edirne Hamamlarında Üst Örtü ve Aydınlatma Düzenleri", Edirne: Serhattaki Payitaht, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, p. 389-413.

Baş, A. (1997). *"Eskipazar'daki Türk Devri Yapıları"*, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi, sayı: 11, s. 99-120.

Beksaç E. (2012). Keşan ve Çevresinin Trakya'nın Erken Tarihi'ndeki Yeri. Hersekzade Ahmet Paşa Camii Sempozyum Bildirileri ve Etkinlikleri, (ss 24-31), İçinde. Keşan: Keşan Kaymakamlığı.

Beşbaş, N.D.H Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler, C. 3, Ankara, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 1983.

Bostan, İ. (2009). Saruca Paşa. Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (Cilt 36). Ankara.

Çanakkale Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Proje Arşivi.

Çekim, B. (2017) Osmanlı Mimarlığında Merkez – Çeper İlişkileri; Prizren Gazi Mehmed Paşa Hamamı Örneği, Trakya Üniversitesi/Fen bilimleri Enstitüsü, Edirne. Erişim adresi https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp

Dinçer, H. (2012). Keşan Tarihi. Çorlu: Can Matbaacılık.

Beksaç, E. "Keşan ve Çevresinin Trakya erken tarihindeki yeri" Yöre-Aylık Kültür Dergisi, Edirne, c.13 sayı.145 s. 3-12.

Erdoğan, M. (1978). *"Osmanlı Devrinde Trakya Abidelerinde Yapılan İmar Çalışmaları"*, Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, sayı: 6-7, s. 121-188.

Erken, S. (2006). *"Edirne Hamamları"*, Vakıflar Dergisi, sayı: 10, s. 403-419.

Evliya Çelebi. Seyahatname (Rumeli-Solkol ve Edirne), Haz. İ. Parmaksızoğlu, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1984.

Eyice, S. (1960). *"İznik'te Büyük Hamam ve Osmanlı Devri Hamamları Hakkında Bir Deneme",* Tarih Dergisi, 11 (15): 99-120.

Eyice, S. (1998). Hersekzâde Ahmed Paşa Camii. DİA (C. 17, ss. 237-238). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Müdürlüğü Belge ve Fotoğraf Arşivi.

Edirne Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi.

Gökbilgin, T. XV.- XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası, Vakıflar-Mülkler-Mukataalar, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1952.

Güney, E. (2013). Trakya'nın, Anadolu'nun Tarihi Coğrafya Bölgeleri ve Antik Kentleri. Ankara: Edge Akademi.

Gelibolu Belediyesi Arşivi.

Hibri, A. Enisü'l- Müsamirin, Edirne Tarihi 1360-1650, Çev.: R. Kazancıgil, İstanbul, Edirne Valiliği Yayınları, 1999.

Işık, T. (1998). ''Keşan Tarihi ve Keşan'da İz Bırakanlar'' Keşan, 1998.

Karademir, M. (2012). *"Keşan'da bir Osmanlı hatırası: Hersekzade Ahmed Paşa Camii", Hersekzade Ahmed Paşa Camii Sempozyum Bildirileri Kitabı,* Edirne.

Lowry, H. *Hersekzade Ahmed Paşa: Bir Osmanlı Devlet Adamının Meslek Hayatı ve Kurduğu Vakıflar,* Çev.: M. A. Öztürk, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, 2011.

Laf Sözlük Kaynağından 02 Ekim 2021 Kaynağından https://www.lafsozluk.com/2009/02/keşan-nerededir-nereye-baglidir.html adresinden erişildi.

Mansel, A. M. (1938) Trakya'nın Kültür ve Tarihi, İstanbul.

Mansel, A. M. (1993). İlkçağda Edirne. Edirne'nin 600. Fethi Armağan Kitabı, (2. Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Meriç, R. M. (1963). *"Edirne'nin Tarihi ve Mimari Eserleri Hakkında"*, Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri, sayı: 1, s. 454-455.

MEB, 2009, "Keşan'ın Coğrafik Yapısı ve Ulaşım", Keşan Milli Eğitim Müdürlüğü.

MTA., 1998, "1/100 000 Ölçekli Açınsama Nitelikli Türkiye Jeoloji Haritaları", Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Jeoloji Etütleri Dairesi, No:63 Çanakkale D3 Paftası, Ankara.

Önge, Y. (1978). *"Eski Türk Hamamlarında Aydınlatma", Vakıflar Dergisi,* sayı: 12, s. 130-132.

Önge, Y. (1988). Anadolu Türk Hamamları Hakkında Genel Bilgiler ve Mimar Koca Sinan'ın İnşa Ettiği Hamamlar. Mimarbaşı Koca Sinan Yaşadığı Çağ ve Eserleri (C. 1, ss. 403-412). İstanbul: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları.

Önge, Y. Anadolu'da XII- XIII. Yüzyıl Türk Hamamları, Ankara, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 1995.

Özalp, İ. İlçemiz Keşan, Keşan, Tunardan Matbaası, 1973.

Peremeci, O. Edirne Tarihi, İstanbul, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu Yayınları, 1939.

Simsar, M. The Waqfiyah of ’Ahmed Pasa, London, 1940.

Süreyya M. Sicill-i Osmani, C. 2, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1996.

Erken, S. Edirne Hamamları, Ankara (Vakıflar Dergisi), 10. Cilt, s. 403-420, (1973).

Tunca, A. Keşan, İstanbul, 2003.

Turan, Ş. (1998). Hersekzâde Ahmed Paşa. DİA (C. 17, ss. 235-237). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı.

Türkiye Nüfusu ilçe Mahalle Köy Nüfusları 08 Ekim 2021 tarihinde https://www.nufusune.com/kesan-ilce-nufusu- adresinden erişildi.

EKLER

EK-1. Rölöve Çizimleri

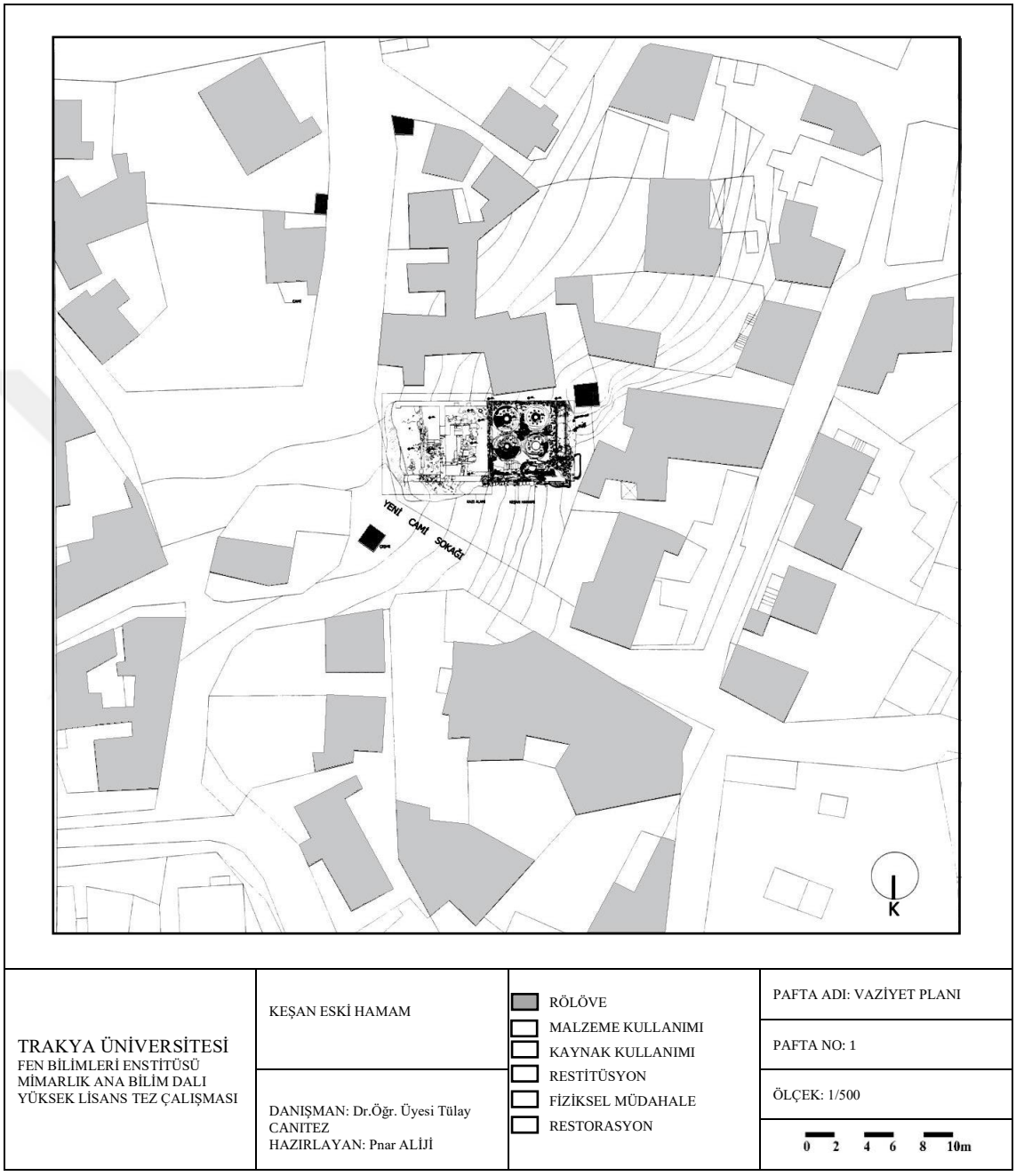

Şekil 1. 1. Keşan Eski Hamam Vaziyet Plânı

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

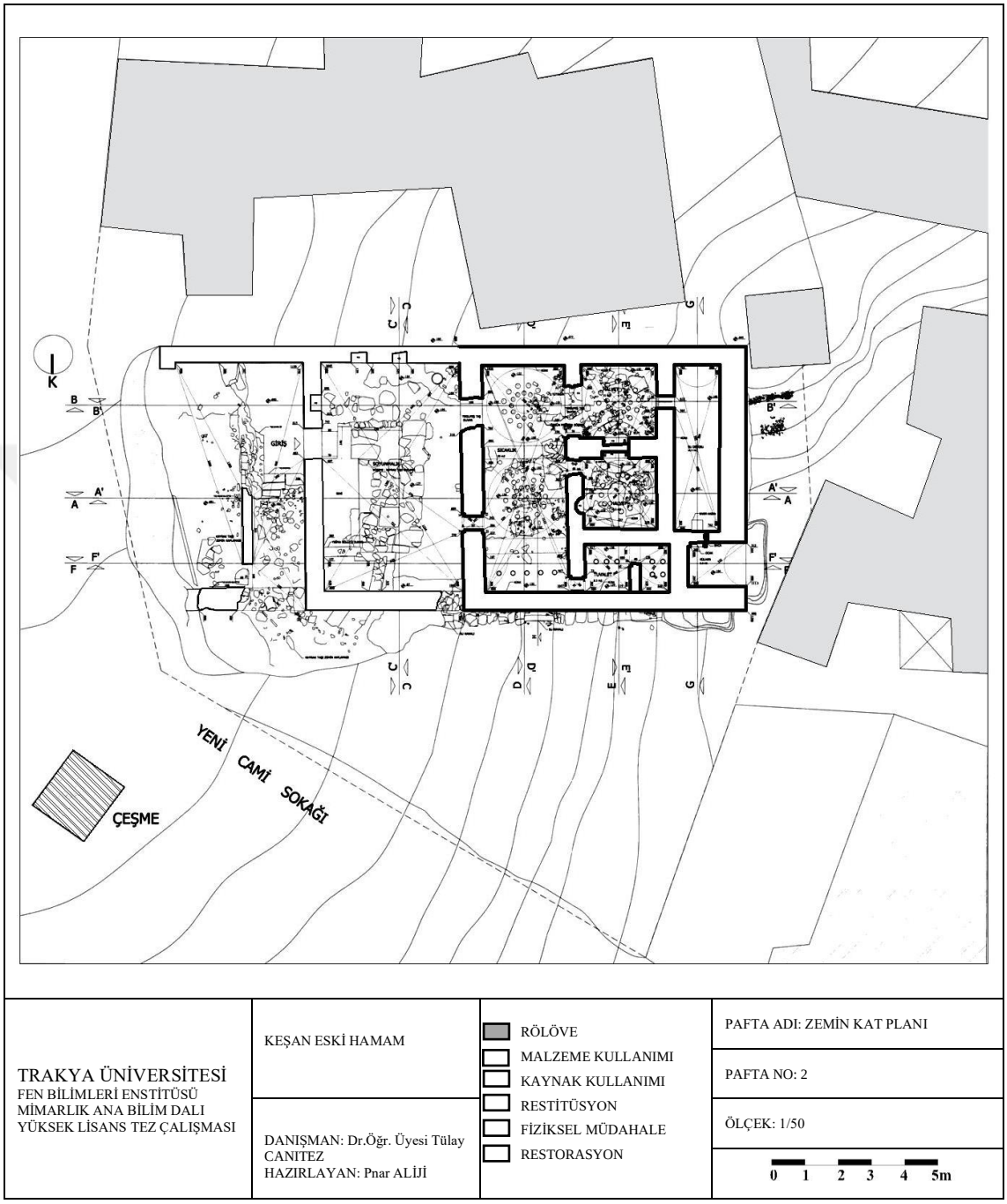

Şekil 1. 2. Keşan Eski Hamamı Zemin Kat Plânı

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

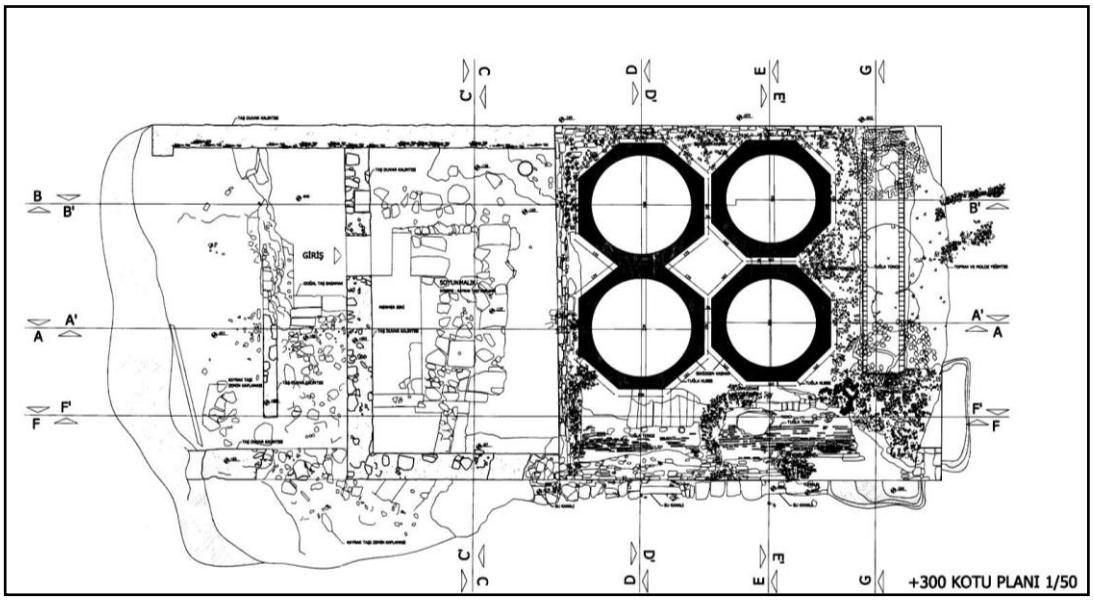

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: +300 KOTU PLANI
			PAFTA NO: 3
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 3. Keşan Eski Hamam + 300 Kotu Planı

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

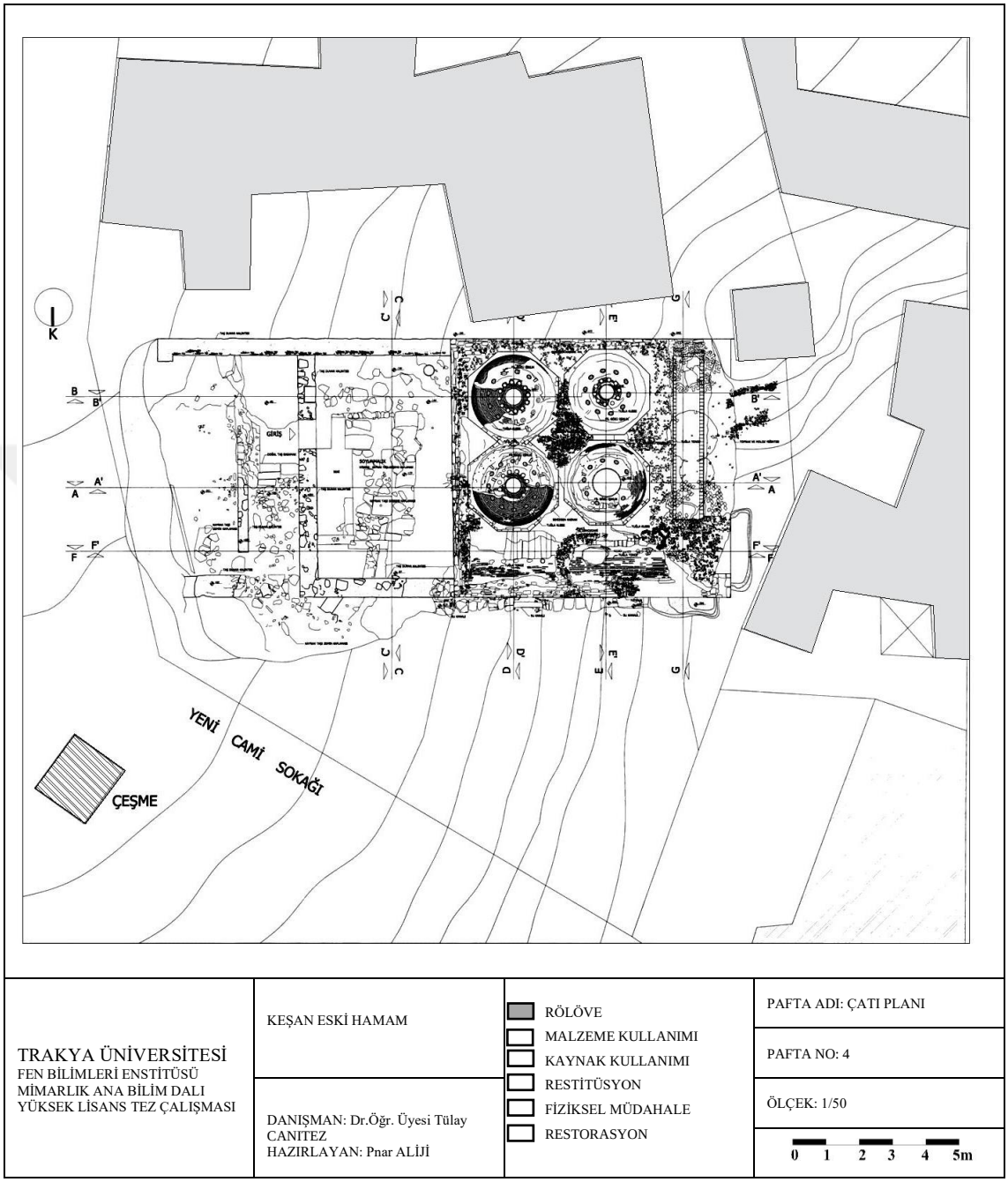

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: ÇATI PLANI
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 4
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 4. Keşan Eski Hamam Çatı Plânı

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

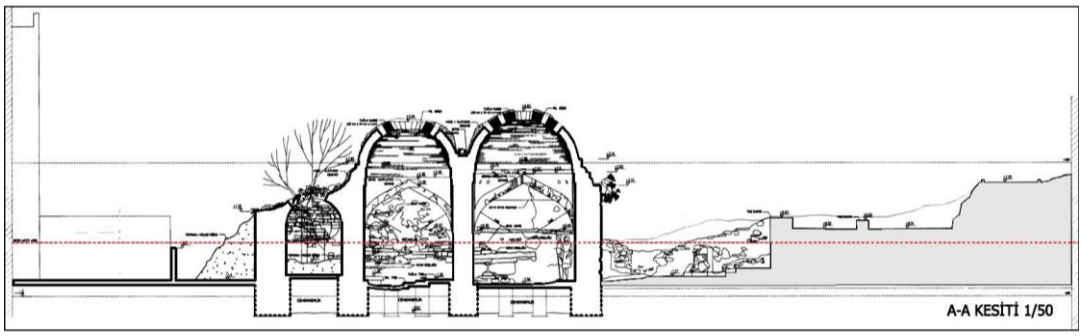

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: A-A KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 5
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 5. Keşan Eski Hamam A-A Kesiti

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

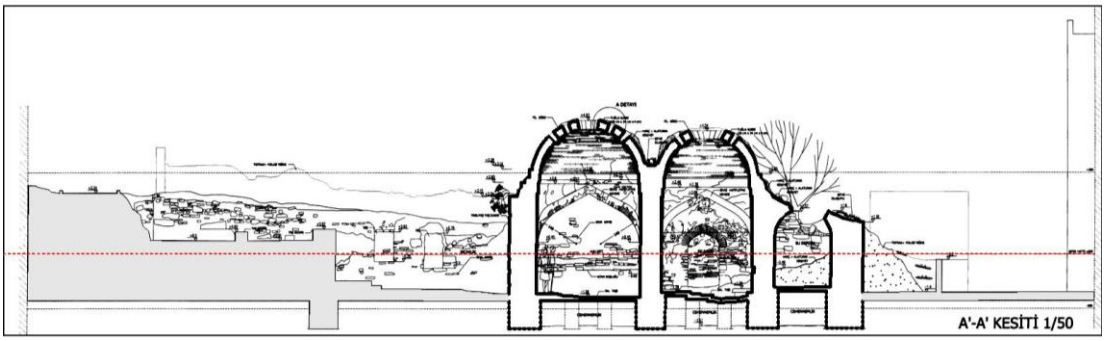

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: A'-A' KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 6
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 6. Keşan Eski Hamam A'-A' Kesiti

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

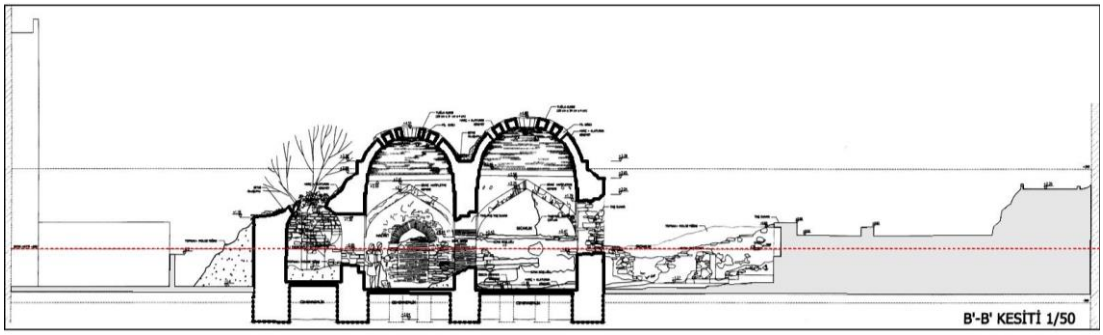

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: B-B KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 7
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 7. Keşan Eski Hamam B-B Kesiti

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

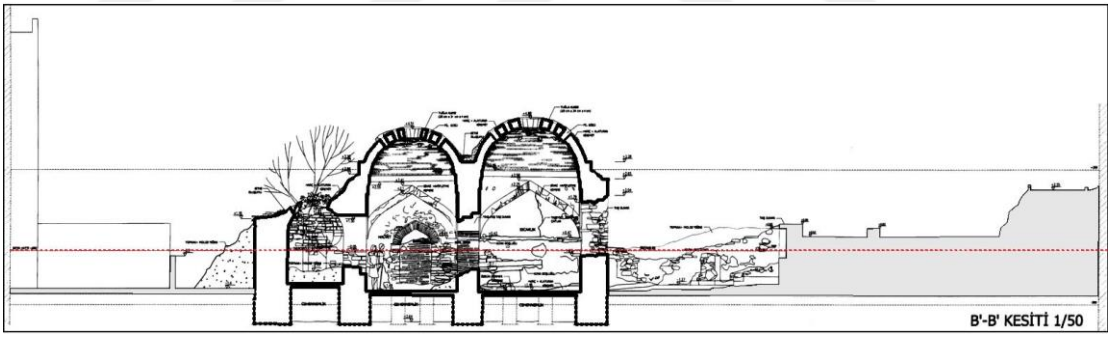

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: B'-B' KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 8
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 8. Keşan Eski Hamam B'-B' Kesiti

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

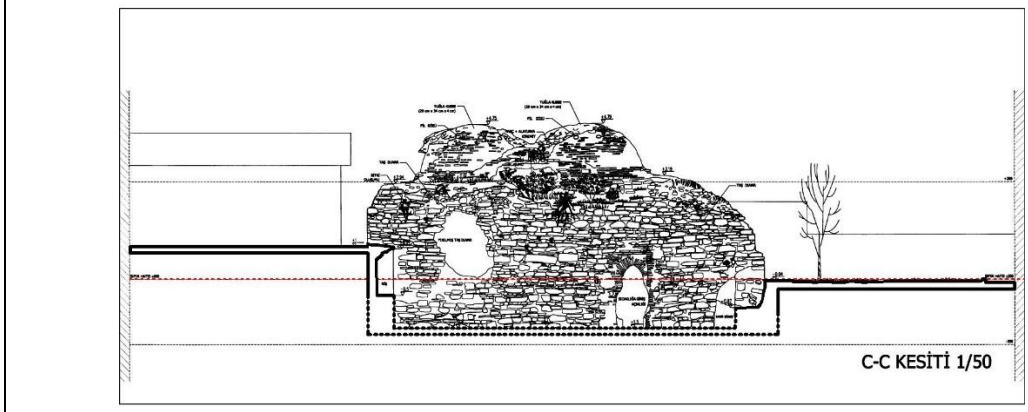

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: C-C KESİTİ
			PAFTA NO: 8
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 9. Keşan Eski Hamam C-C Kesiti

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

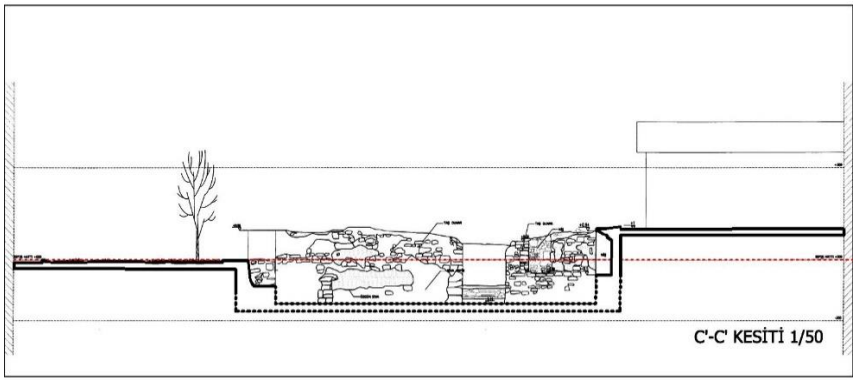

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: C'-C' KESİTİ
			PAFTA NO: 9
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 10. Keşan Eski Hamam C'-C' Kesiti

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

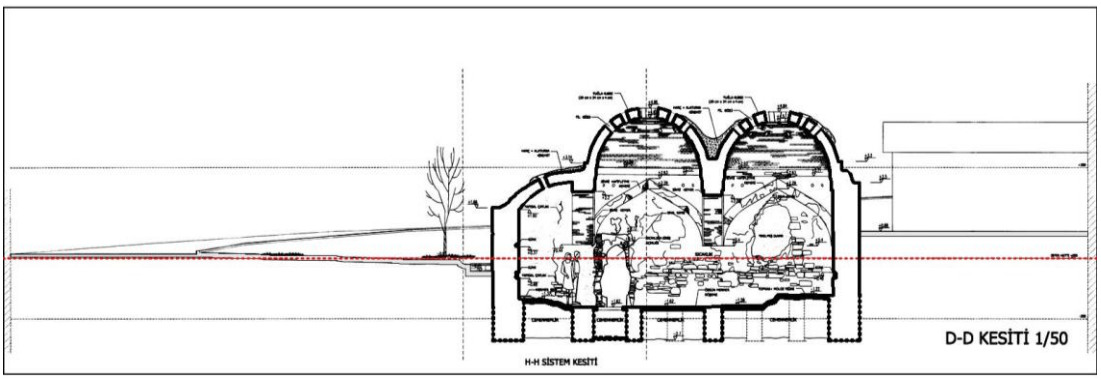

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: D-D KESİTİ PAFTA NO: 10 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		

Şekil 1. 11. Keşan Eski Hamam D-D Kesiti

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

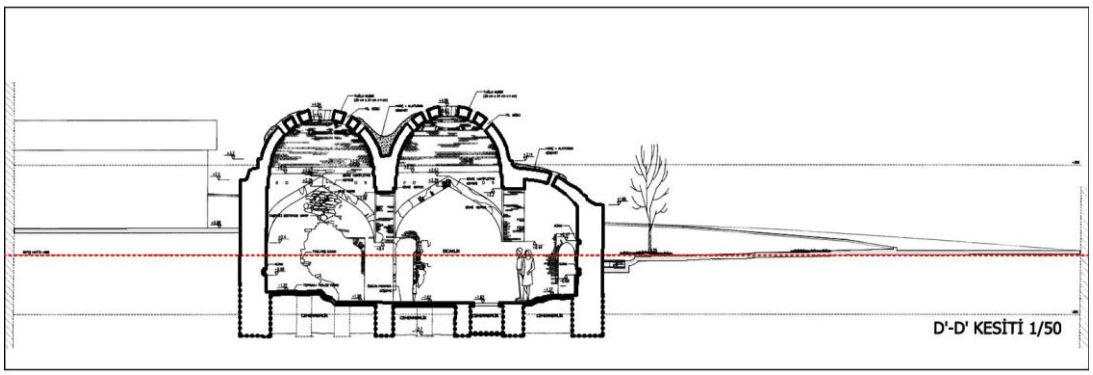

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: D'-D' KESİTİ PAFTA NO: 11 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		

Şekil 1. 12. Keşan Eski Hamam D'-D' Kesiti

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

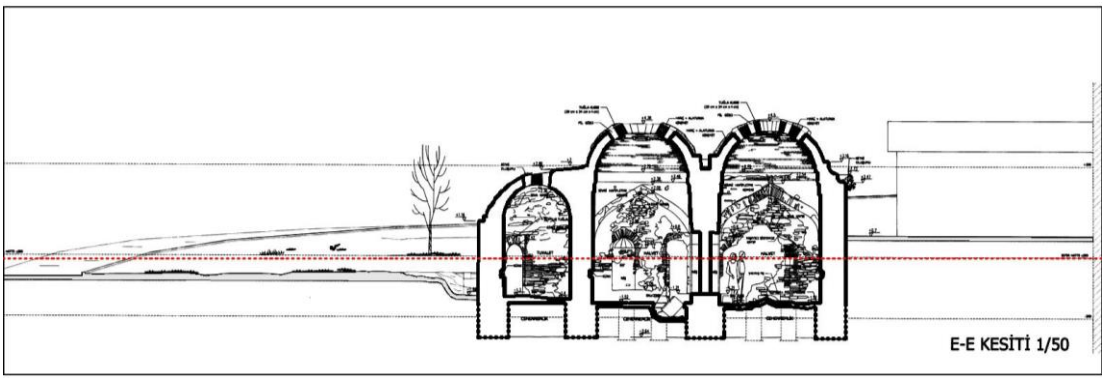

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: E-E KESİTİ
			PAFTA NO: 12
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 13. Keşan Eski Hamam E-E Kesiti

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

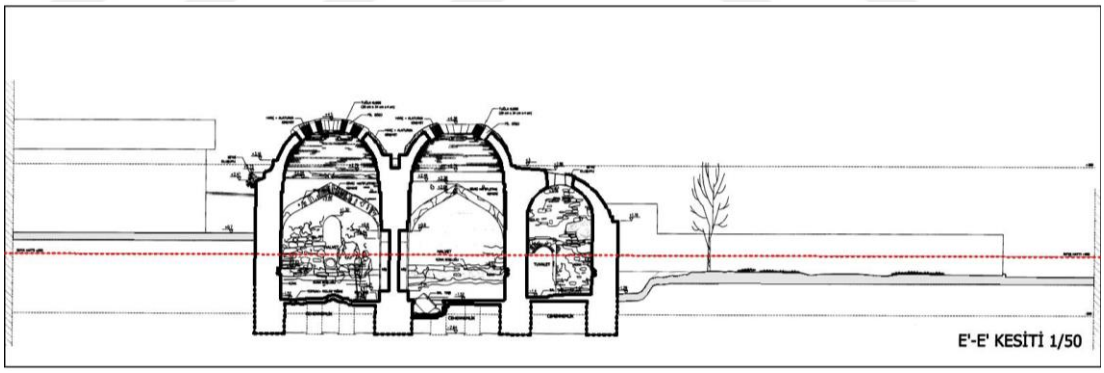

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: E'-E' KESİTİ
			PAFTA NO: 13
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 14. Keşan Eski Hamam E'-E' Kesiti

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

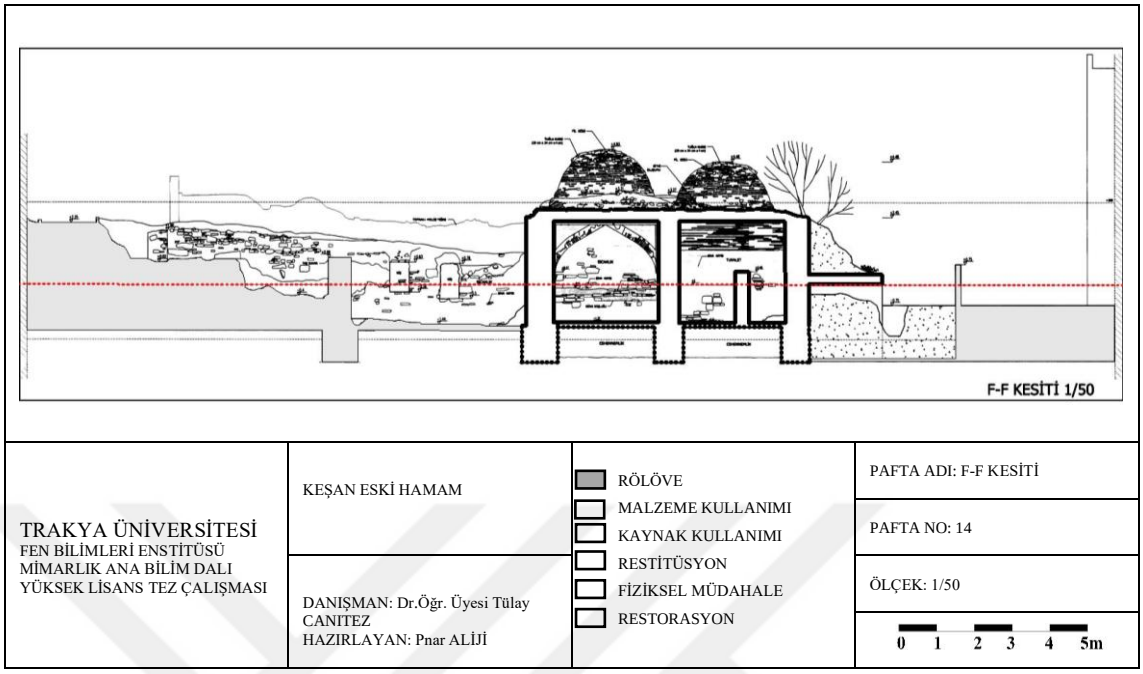

Şekil 1. 15. Keşan Eski Hamam F-F Kesiti

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

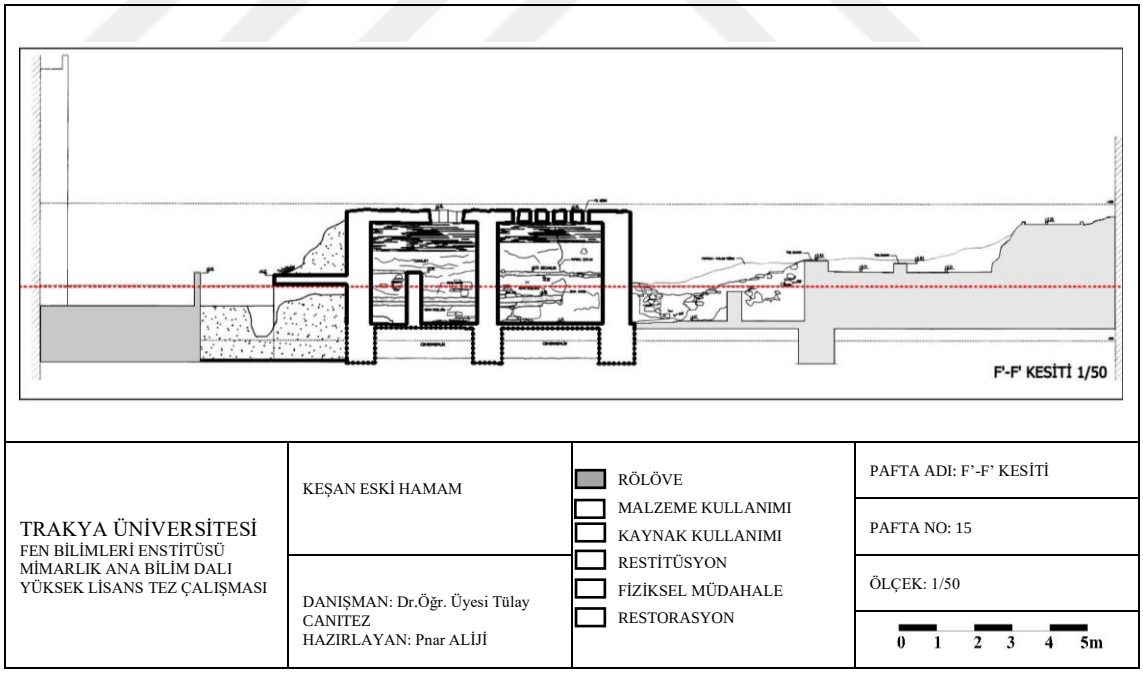

Şekil 1. 16. Keşan Eski Hamam F'-F' Kesiti

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

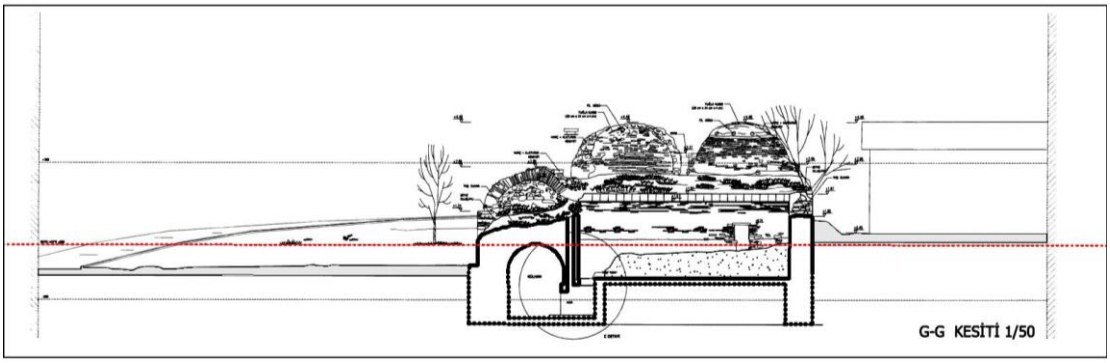

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: G-G KESİTİ
			PAFTA NO: 16
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 17. Keşan Eski Hamam G-G Kesiti

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

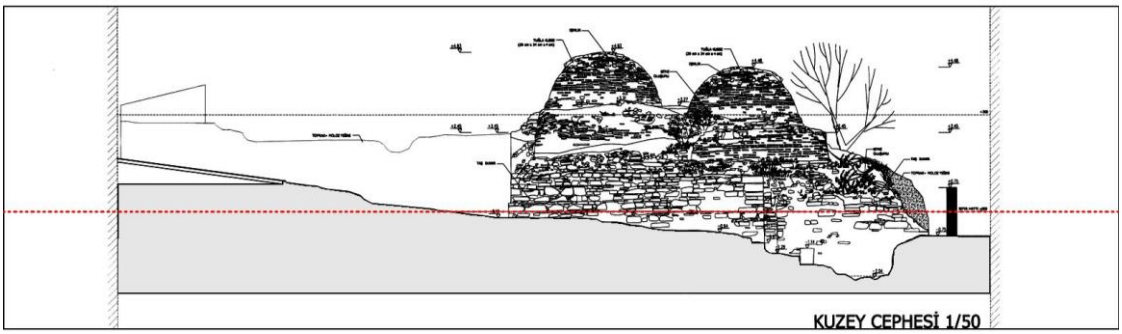

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: KUZEY CEPHESİ
			PAFTA NO: 17
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 18. Keşan Eski Hamam Kuzey Cephesi

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

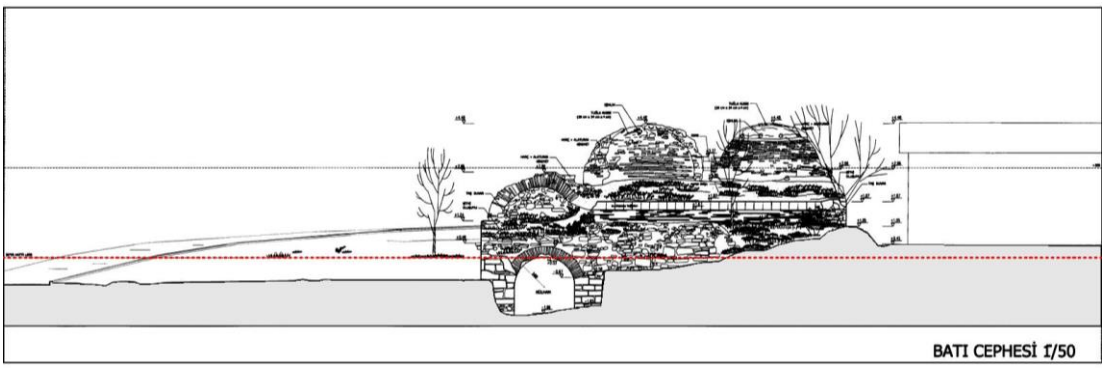

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: BATI CEPHESİ
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: nar ALİJİ		PAFTA NO: 18
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 19. Keşan Eski Hamam Batı Cephesi

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

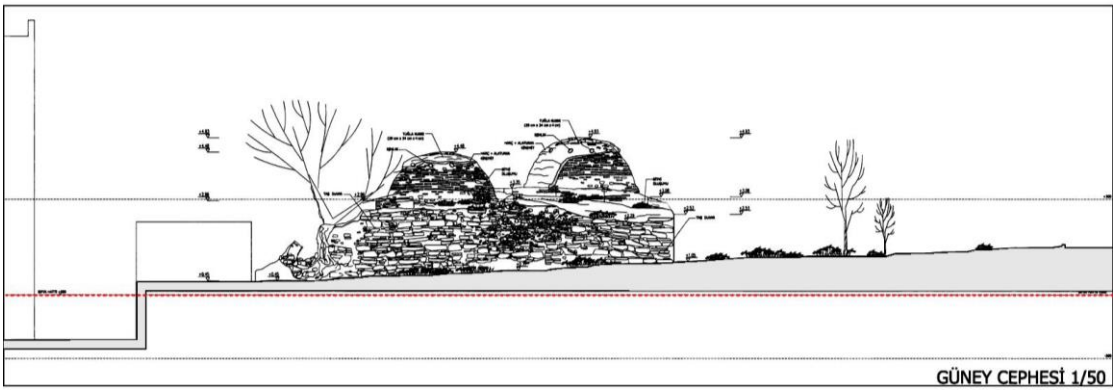

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: GÜNEY CEPHESİ
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 19
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 20. Keşan Eski Hamam Güney Cephesi

EK-1. (devam) Rölöve Çizimleri

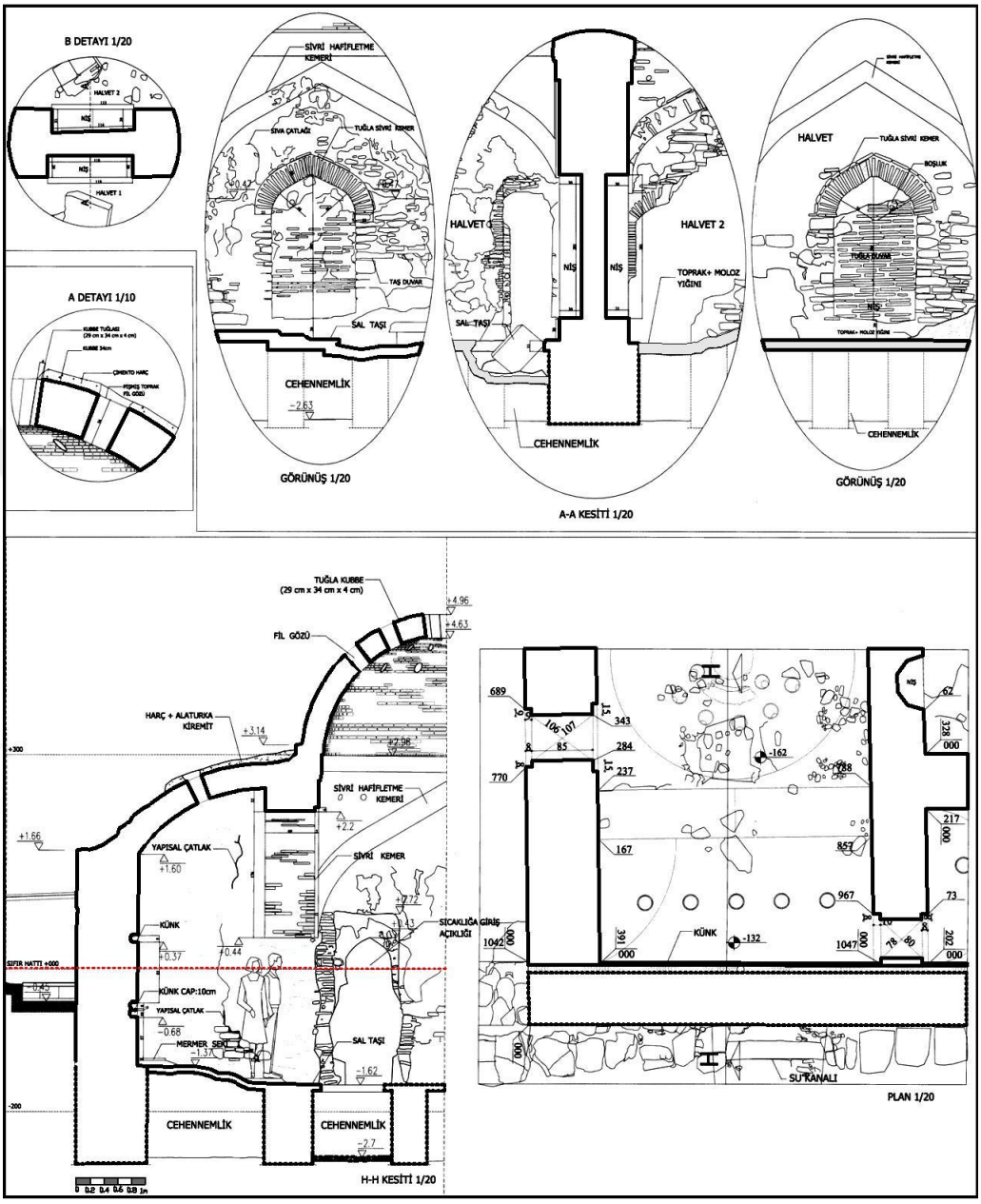

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: DETAY
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pınar ALİJİ		PAFTA NO: 20
			ÖLÇEK: 1/20

Şekil 1. 21. Keşan Eski Hamam Detaylar

EK-2. Analiz Paftaları

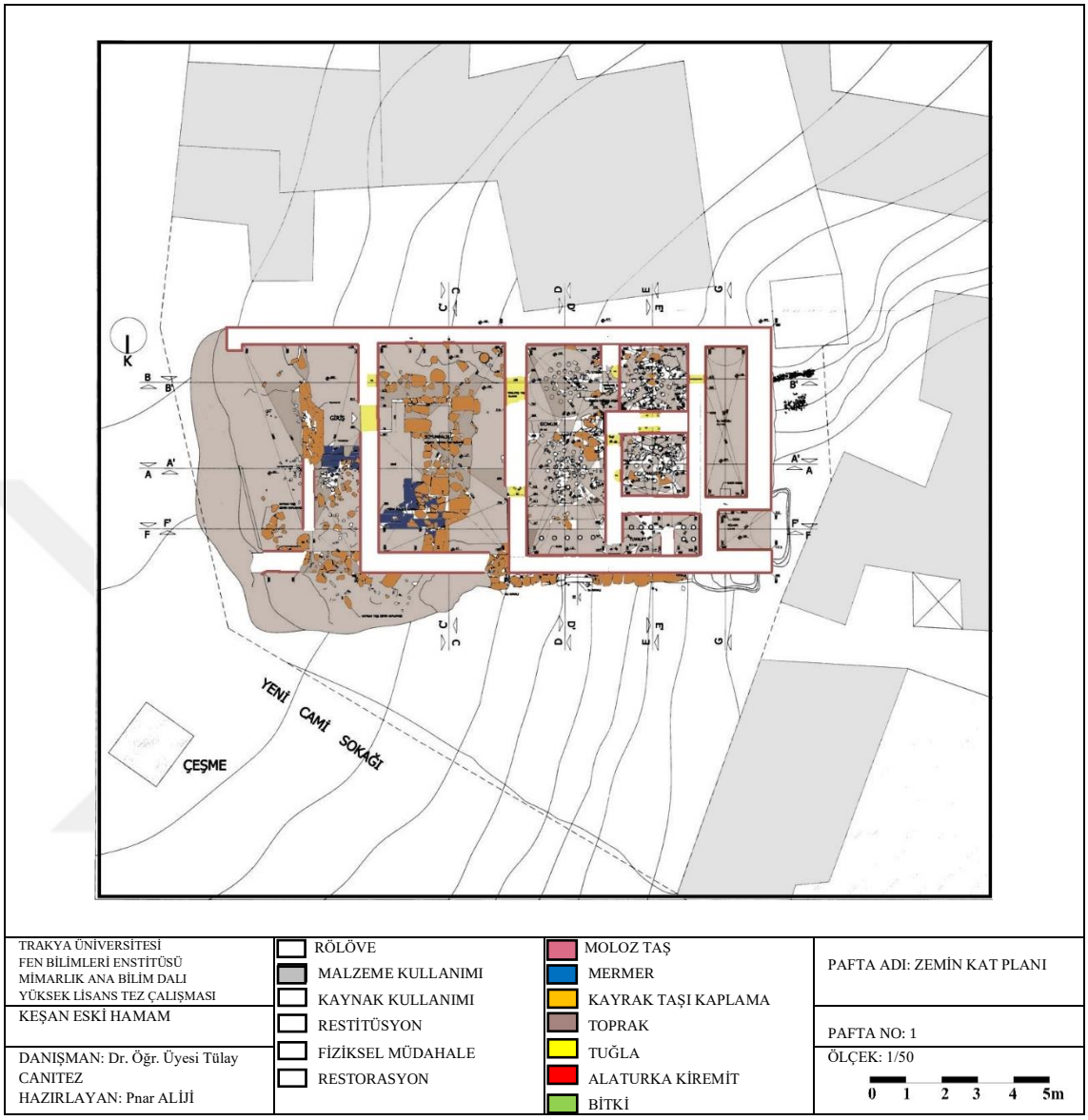

Şekil 1. 22. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi Zemin Kat Plânı

EK-2. (devam) Analiz Paftaları

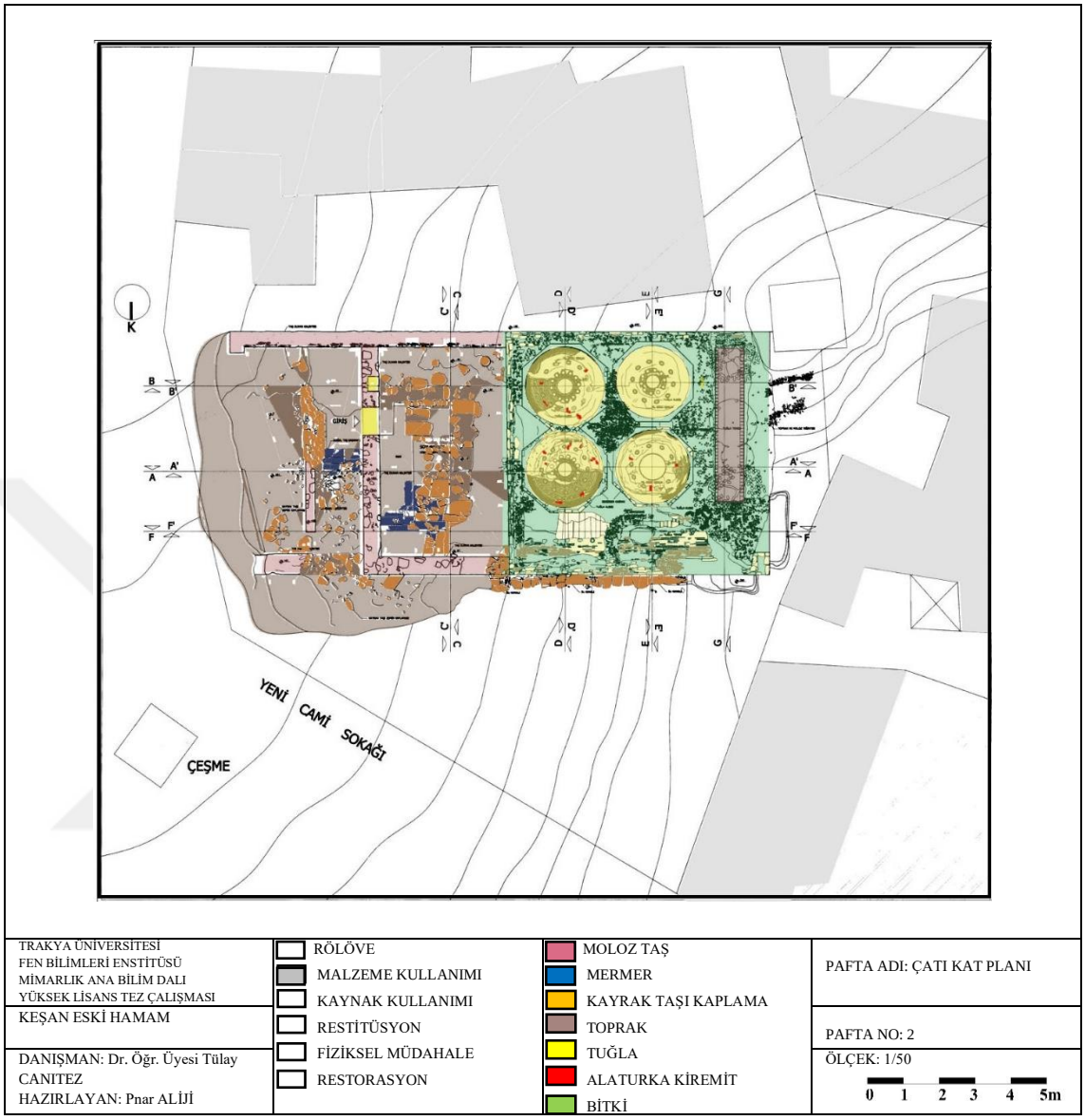

Şekil 1. 23. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Çatı Plânı

EK-2. (devam) Analiz Paftaları

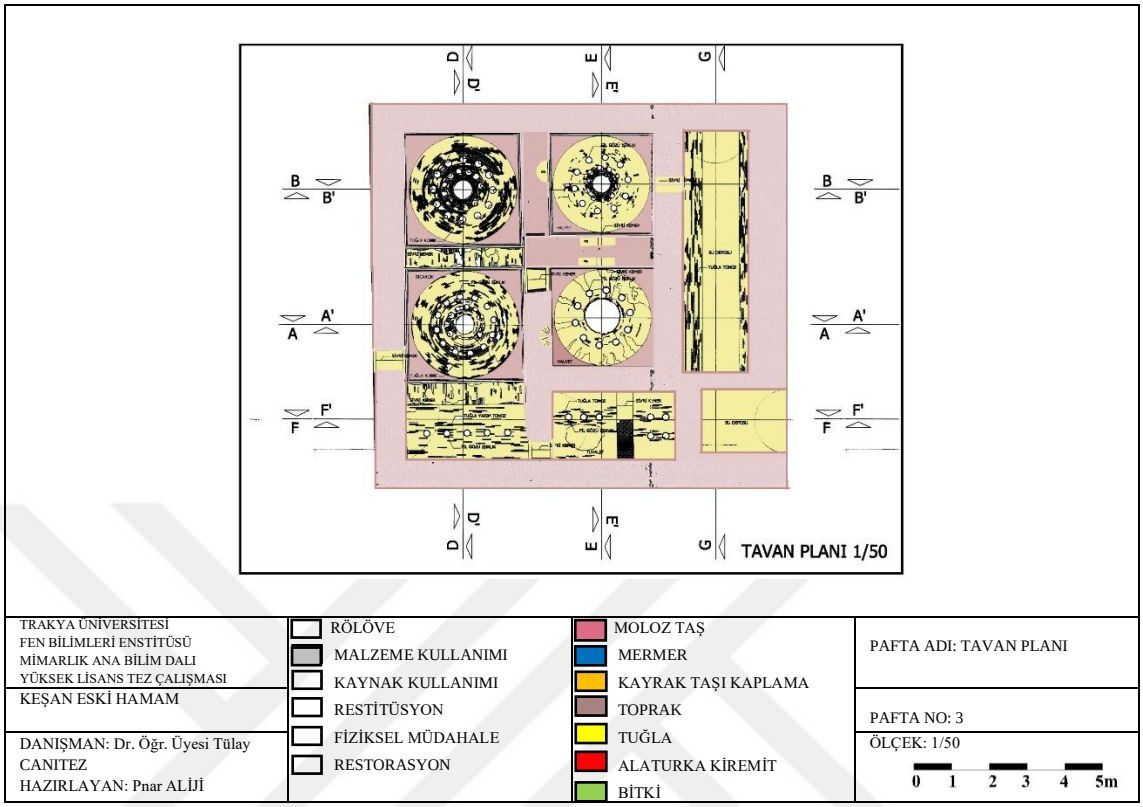

Şekil 1. 24. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi Tavan Plânı

EK-2. (devam) Analiz Paftaları

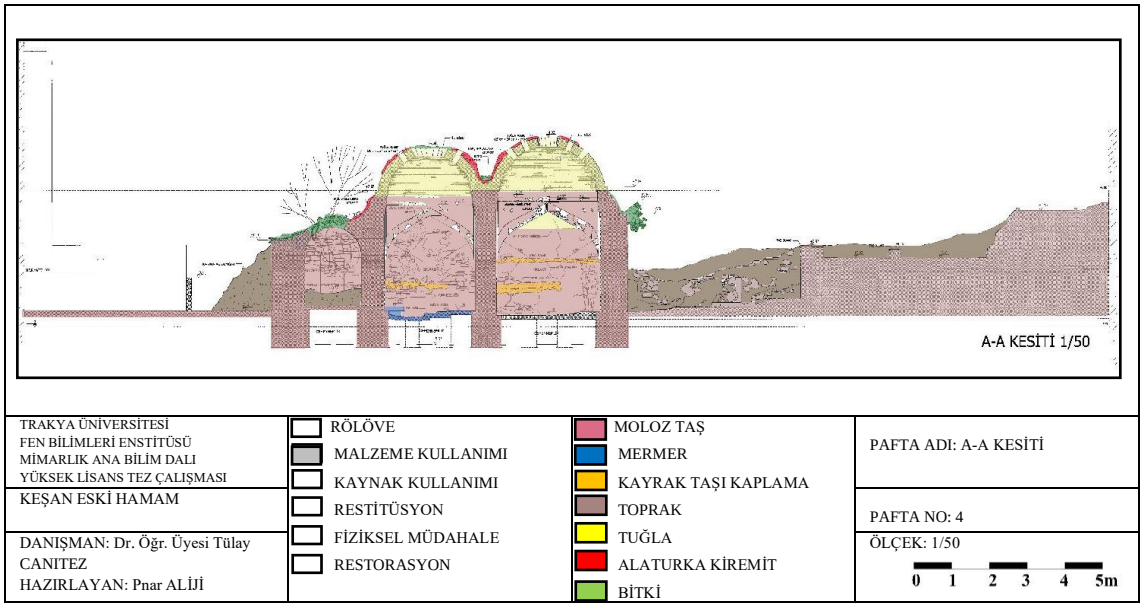

Şekil 1. 25. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi A-A Kesiti

EK-2. (devam) Analiz Paftaları

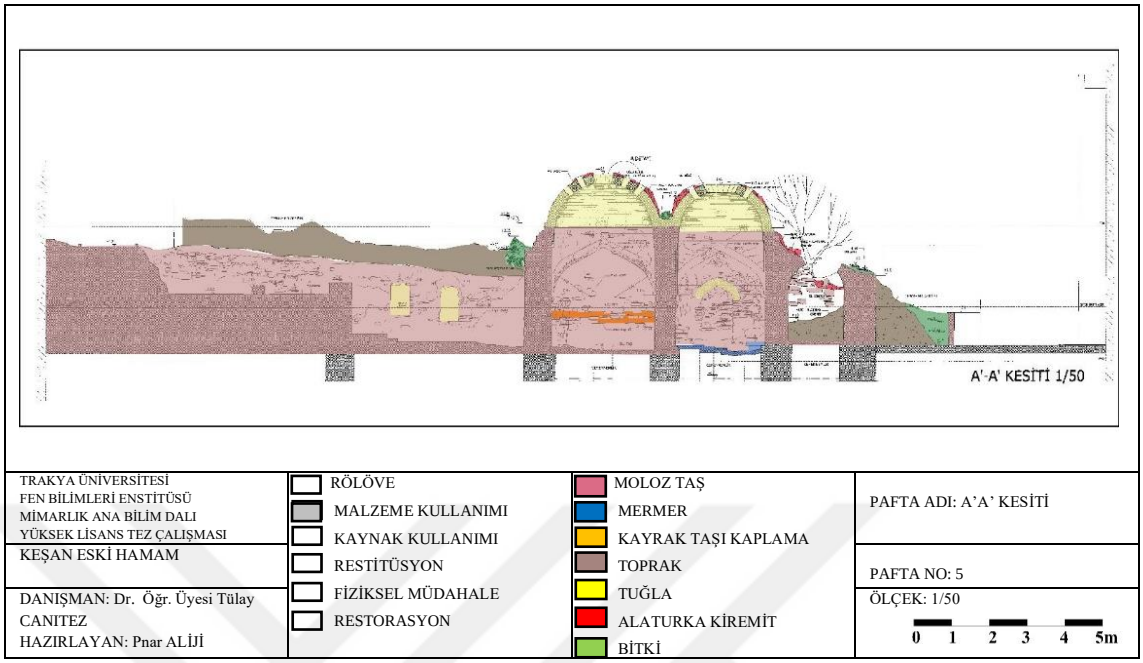

Şekil 1. 26. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi Çatı Plânı

EK-2. (devam) Analiz Paftaları

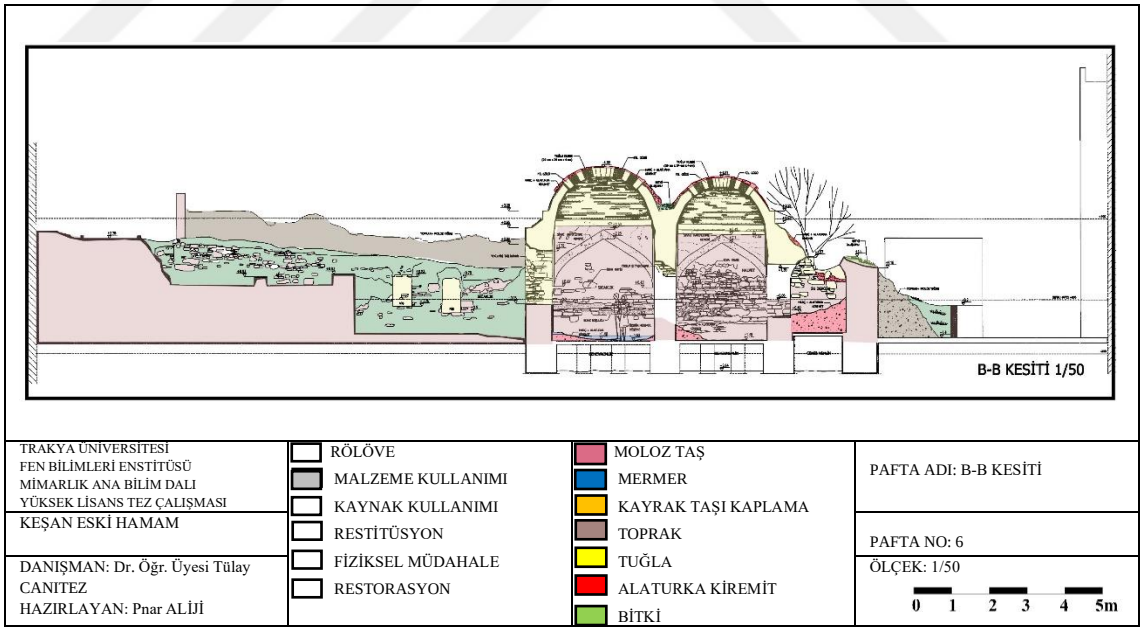

Şekil 1. 27. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi B-B Kesiti

EK-2. (devam) Analiz Paftaları

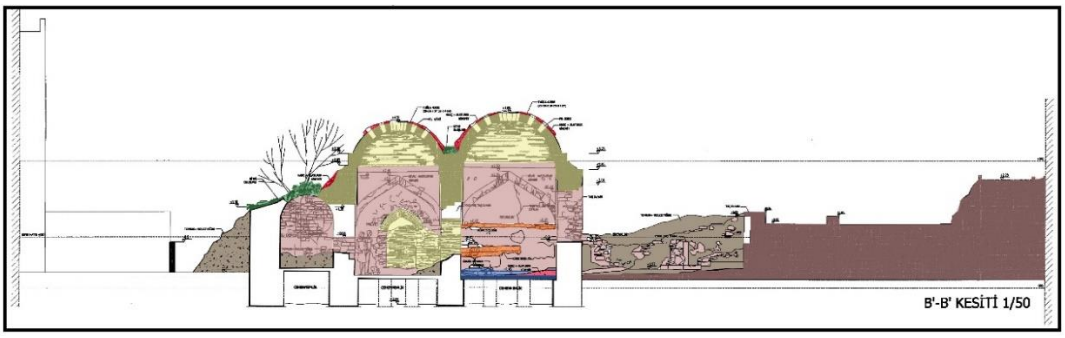

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	MOLOZ TAŞ MERMER KAYRAK TAŞI KAPLAMA TOPRAK TUĞLA ALATURKA KİREMİT BİTKİ	PAFTA ADI: B'B' KESİTİ
KEŞAN ESKİ HAMAM			PAFTA NO: 7
DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ			ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 28. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi B'-B' Kesiti

EK-2. (devam) Analiz Paftaları

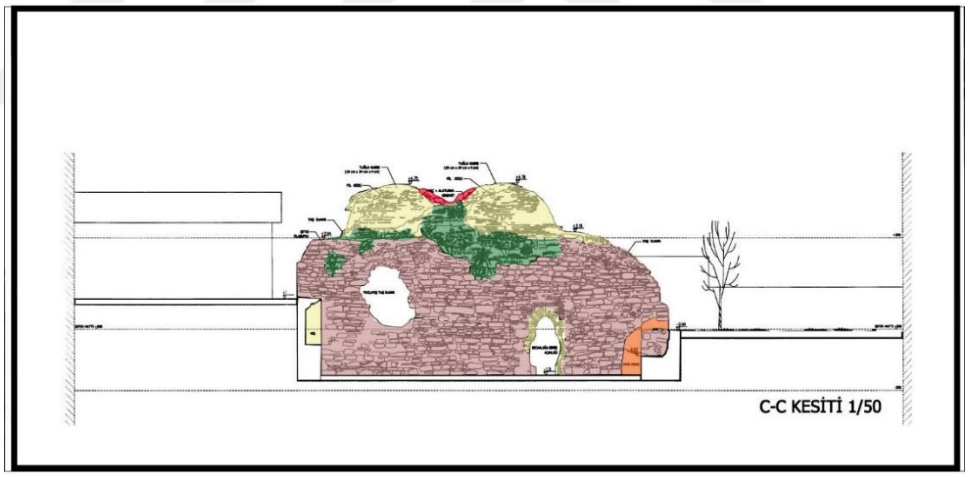

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	MOLOZ TAŞ MERMER KAYRAK TAŞI KAPLAMA TOPRAK TUĞLA ALATURKA KİREMİT BİTKİ	PAFTA ADI: C-C KESİTİ
KEŞAN ESKİ HAMAM			PAFTA NO: 8
DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ			ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 29. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi C-C Kesiti

EK-2. (devam) Analiz Paftaları

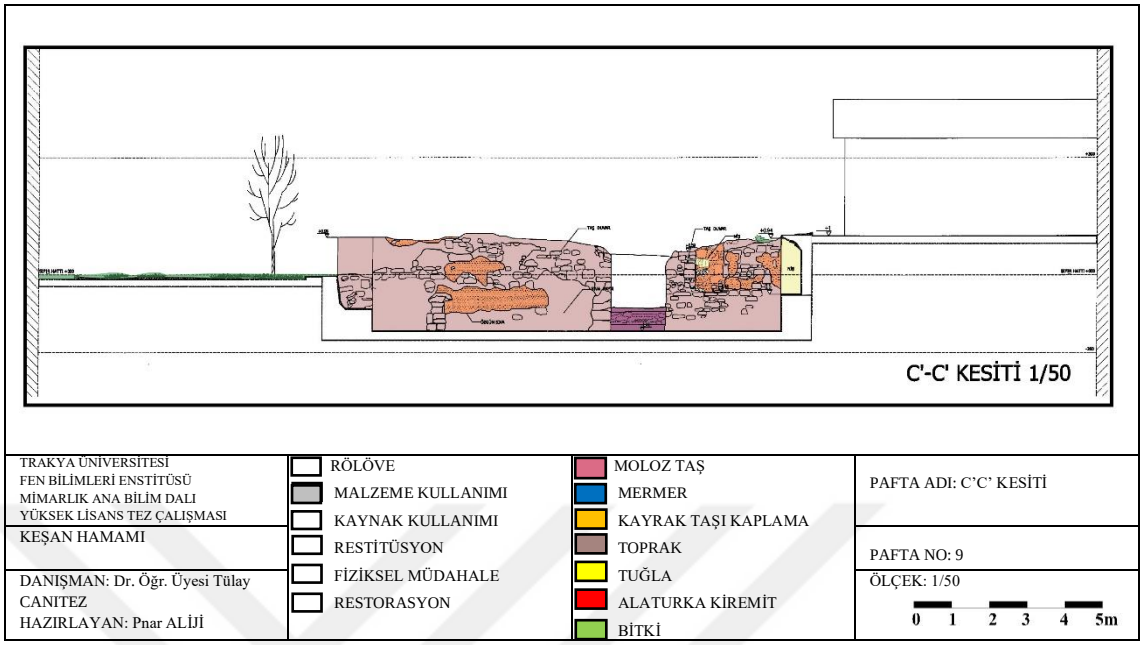

Şekil 1. 30. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi C'-C' Kesiti

EK-2. (devam) Analiz Paftaları

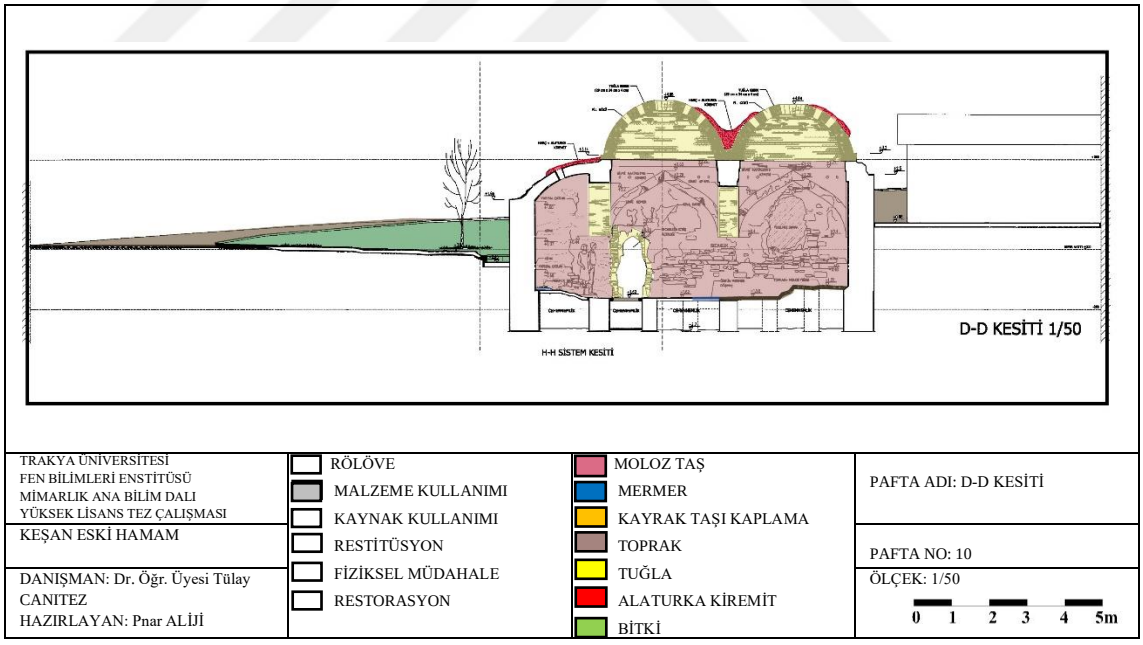

Şekil 1. 31. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi D-D Kesiti

EK-2. (devam) Analiz Paftaları

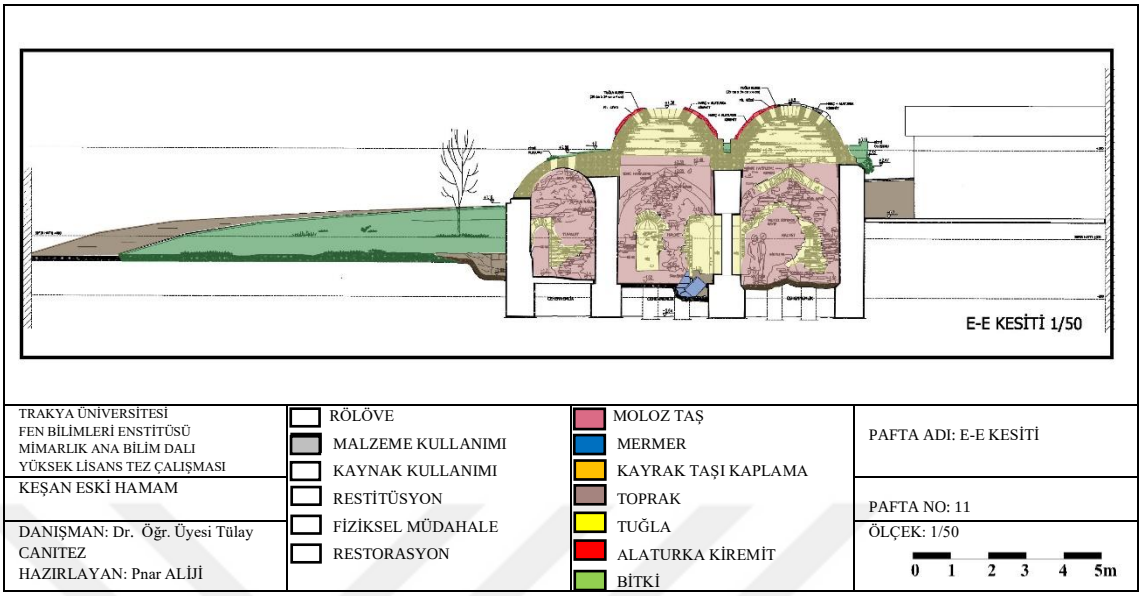

Şekil 1. 32. Keşa Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi E-E Kesiti

EK-2. (devam) Analiz Paftaları

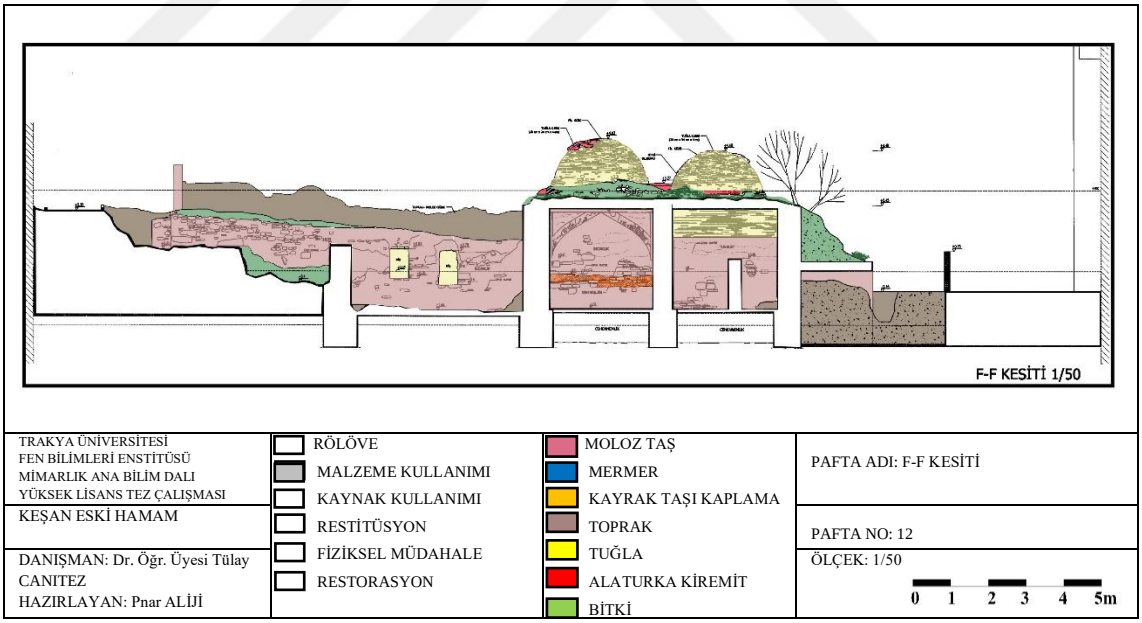

Şekil 1. 33. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi F-F Kesiti

EK-2. (devam) Analiz Paftaları

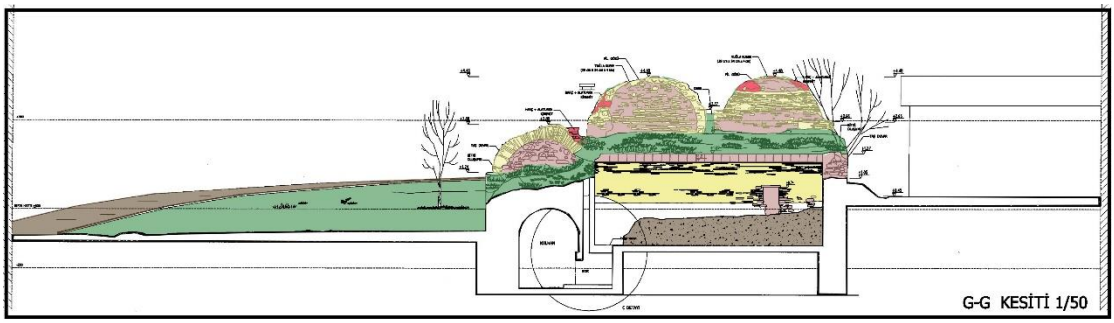

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	MOLOZ TAŞ MERMER KAYRAKTAŞI KAPLAMA TOPRAK TUĞLA ALATURKA KİREMİT BİTKİ	PAFTA ADI: G-G KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 13
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 34. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi G-G Kesiti

EK-2. (devam) Analiz Paftaları

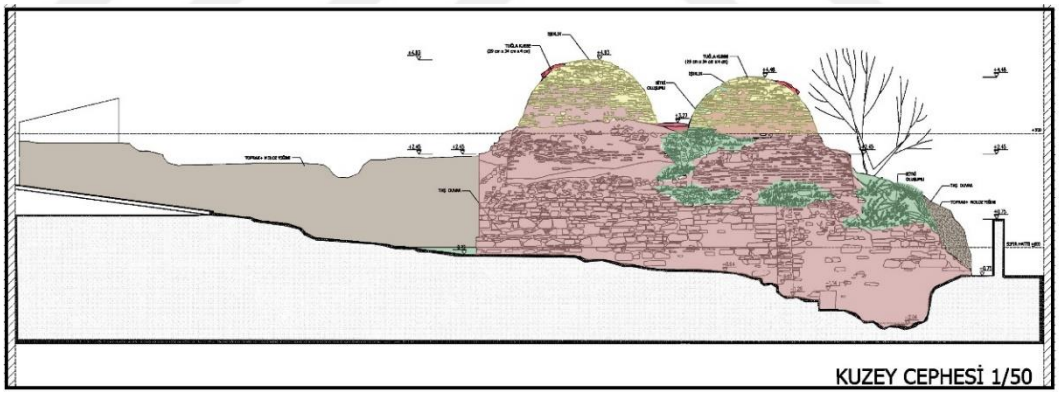

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	MOLOZ TAŞ MERMER KAYRAKTAŞI KAPLAMA TOPRAK TUĞLA ALATURKA KİREMİT BİTKİ	PAFTA ADI: KUZEY CEPHESİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 14
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 35. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi Kuzey Cephesi

EK-2. (devam) Analiz Paftaları

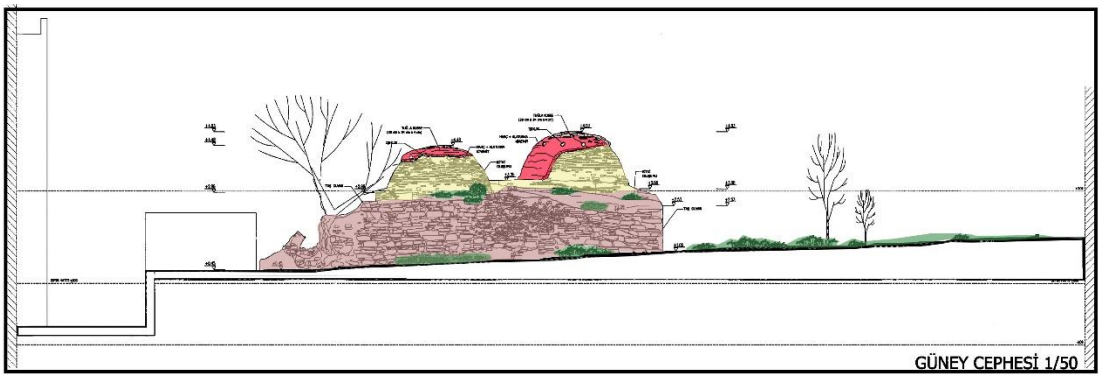

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	MOLOZ TAŞ MERMER KAYRAK TAŞI KAPLAMA TOPRAK TUĞLA ALATURKA KİREMİT BİTKİ	PAFTA ADI: GÜNEY CEPHESİ
			PAFTA NO: 15
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 36. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi Güney Cephesi

EK-2. (devam) Analiz Paftaları

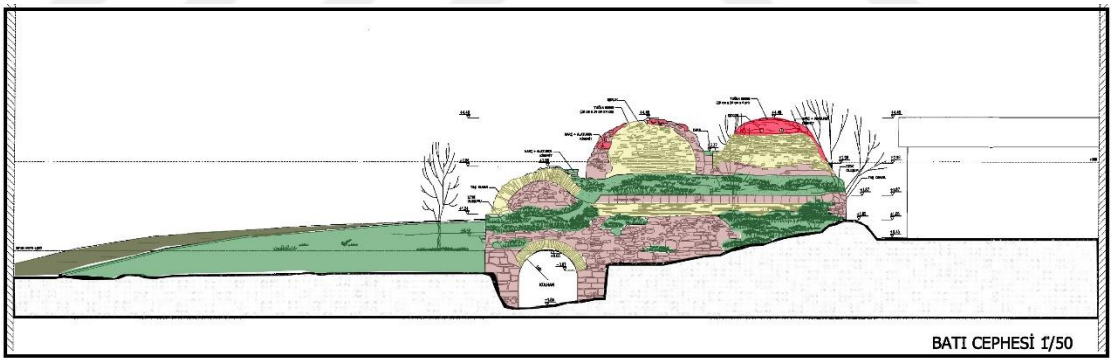

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	MOLOZ TAŞ MERMER KAYRAKTAŞI KAPLAMA TOPRAK TUĞLA ALATURKA KİREMİT BİTKİ	PAFTA ADI: BATI CEPHESİ
			PAFTA NO: 16
	DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 37. Keşan Eski Hamam Malzeme ve Bozulma Analizi Batı Cephesi

EK-3. Keşan Eski Hamam Fotoğrafları

Şekil 1. 38. Keşan Eski Hamam Yakın Çevresi (Yücel, 2018).

Şekil 1. 39. Keşan Eski Hamam Doğu Cephesi (Aliji, 2021).

Şekil 1. 40. Keşan Eski Hamam Kuzey Cephesi (Aliji, 2021).

Şekil 1. 41. Keşan Eski Hamam Batı Cephesi (Aliji, 2021).

Şekil 1. 42. Keşan Eski Hamam Güney Cephesi (Aliji, 2021).

Şekil 1. 43. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekanına Giriş Açıklığı (Aliji, 2021).

Şekil 1. 44. Keşan Eski Hamam Güney Cephesi Z01 Soyunmalık Mekanının Beden Duvar Kalıntıları (Aliji, 2021).

Şekil 1. 45. Keşan Eski Hamam Z01 Soyunmalık Mekanının Soyunma Odaları Duvar İzleri (Aliji, 2021).

Şekil 1. 46. Keşan Eski Hamam Kuzey Cephesi Z01 Soyunmalık Mekanının Beden Duvar Kalıntıları (Aliji, 2021).

Şekil 1. 47. Keşan Eski Hamam Z01 Soyunmalık Mekanının Orta Bölümünde Bulunan Havuz İzi (Aliji, 2021).

Şekil 1. 48. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekanına Giriş Açıklığı (Aliji, 2021).

Şekil 1. 49. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekânı Sivri Kemer Geniş Açıklığı (Aliji, 2021).

Şekil 1. 50. Keşan Eski Hama Z02 Sıcaklık Mekânı Güney Cephesi Duvarı Kubbe Geçiş Elemanları Olan Pandantif ve Sivri Kemer (Aliji, 2021).

Şekil 1. 51. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekânı Güney Duvarı Kurna İzleri (Aliji, 2021).

Şekil 1. 52. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekânı Sal Taşı Döşeme (Aliji, 2021).

Şekil 1. 53. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekânı Sal Taşı Döşeme ve Cehennem Ayakları (Aliji, 2021).

Şekil 1. 54. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekânı Kuzey Duvarı Künk İzleri (Aliji, 2021).

Şekil 1. 55. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekânı Kuzey Duvarı Tonoz Üst Örtüsü (Aliji, 2021).

Şekil 1. 56. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Mekânı Üst Östü Kubbeleri (Aliji, 2021).

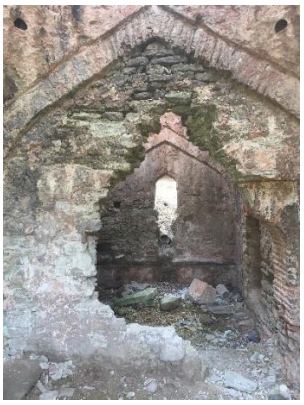

Şekil 1. 57. Keşan Eski Hamam Z03 Halvet Mekanına Geçiş Sivri Kemer Açıklığı (Aliji, 2021).

Şekil 1. 58. Keşan Eski Hamam Z03 Halvet Mekânı Z04 Halvet Mekânı ile Ortak Duvarı Olan Kuzey Duvarındaki Niş ve Su Kanalı İzi (Aliji, 2021).

Şekil 1. 59. Keşan Eski Hamam Z03 Halvet Mekânı Güney Duvarı Kurna İzi (Aliji, 2021).

Şekil 1. 60. Keşan Eski Hamam Z03 Halvet Mekânı Batı Duvarı Z06 Su Deposu Mekânı ile Ortak Duvarında Bulunan Kontrol Penceresi ve Kurna İzi (Aliji, 2021).

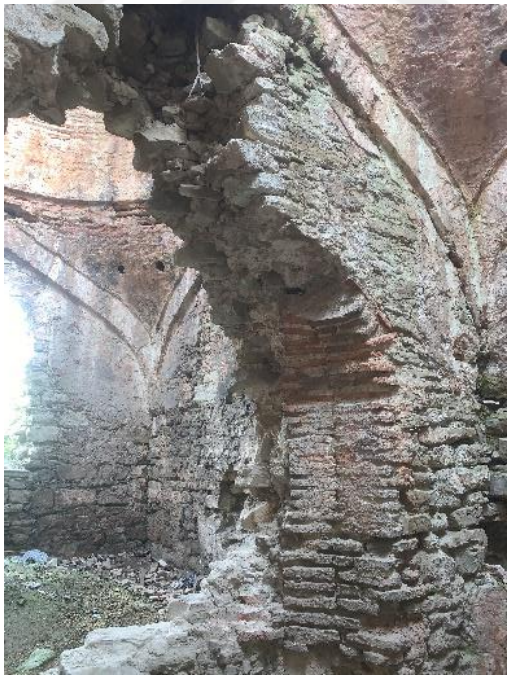

Şekil 1. 61. Keşan Eski Hamam Z03 Halvet Mekânı Z02 Sıcaklık Mekanı ile Ortak Duvarında Bulunan Niş İzi (Aliji, 2021).

Şekil 1. 62. Keşan Eski Hamam Z03 Halvet Mekânı Kubbe Üst Örtüsü (Aliji, 2021).

Şekil 1. 63. Keşan Eski Hamam Z04 Halvet Mekanına Giriş Açıklığı (Aliji, 2021).

Şekil 1. 64. Keşan Eski Hamam Z04 Halvet Mekânı, Z03 Halvet Mekânı ile Ortak Olan Güney Duvarında Bulunan Niş (Aliji, 2021).

Şekil 1. 65. Keşan Eski Hamam Z04 Halvet Mekânı, Z02 Sıcaklık Mekânı ile Ortak olan Doğu Duvarında Bulunan Niş (Aliji, 2021).

Şekil 1. 66. Keşan Eski Hamam Z04 Halvet Mekânı, Batı Cephesi Duvarı Kurna İzi (Aliji, 2021).

Şekil 1. 67. Keşan Eski Hamam Z04 Halvet Mekânı Kubbe Üst Örtüsü (Aliji, 2021).

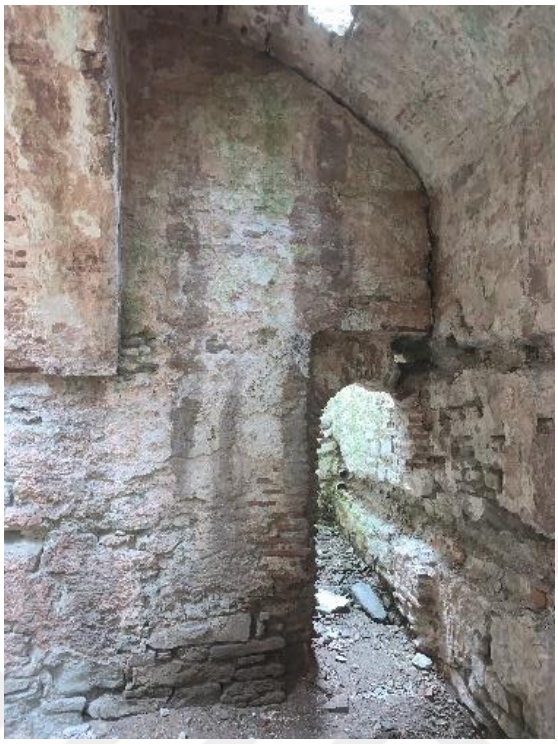

Şekil 1. 68. Keşan Eski Hamam Z02 Sıcaklık Eyvanından Z05 Tuvalet Mekanına Geçiş Açıklığı ile Kuzey Duvarında Bulunan Künk İzleri (Aliji, 2021).

Şekil 1. 69. Keşan Eski Hamam Z05 Tuvalet Mekânı, Batı Duvarı Helaya Geçiş Açıklığı ile Kuzey Duvarında Görülen Künk İzleri (Aliji, 2021).

Şekil 1. 70. Keşan Eski Hamam Z05 Tuvalet Mekânından Z02 Sıcaklık Mekânı ile Ortak Duvarında Bulunan Tromp ile Geçiş Açıklığı (Aliji, 2021).

Şekil 1. 71. Keşan Eski Hamam Z05 Tuvalet Mekânı Tonoz Üst Örtüsü (Aliji, 2021).

Şekil 1. 72. Keşan Eski Hamam Z06 Su Deposu Mekânı Yan Parselden Çekilen Batı Duvarı (Aliji, 2021).

Şekil 1. 73. Keşan Eski Hamam Z06 Su Deposu Mekânı Günümüze Ulaşamayan Tonoz Boşluğu (Aliji, 2021).

Şekil 1. 74. Keşan Eski Hamam Z07 Külhan Mekânı Tonoz Üst Örtüsü (Aliji, 2021).

Şekil 1. 75. Keşan Eski Hamam Yan Parselden Görünüşü (Aliji, 2021).

Şekil 1. 76. Keşan Eski Hamam Yan Parselde Biriken Kubbe Örtüsü Tuğla Malzeme Kalıntıları (Aliji, 2021).

Şekil 1. 77. Keşan Eski Hamam Günümüze Ulaşamayan Z01 Soyunmalık Mekanının Bahçedeki Kalıntıları (Aliji, 2021).

Şekil 1. 78. Keşan Eski Hamam Günümüze Ulaşamayan Z01 Soyunmalık Mekanının Duvar İzi (Aliji, 2021).

Şekil 1. 79. Keşan Eski Hamam Günümüze Ulaşamayan Z01 Soyunmalık Mekanının Yan Parselden Çekilmiş Güney Duvarı (Aliji, 2021).

Şekil 1. 80. Keşan Eski Hamam Günümüze Ulaşamayan Z01 Soyunmalık Mekanının Yan Parselde Bulunan Duvar Kalıntıları (Aliji, 2021).

EK-4. Kaynak Kullanım Paftaları

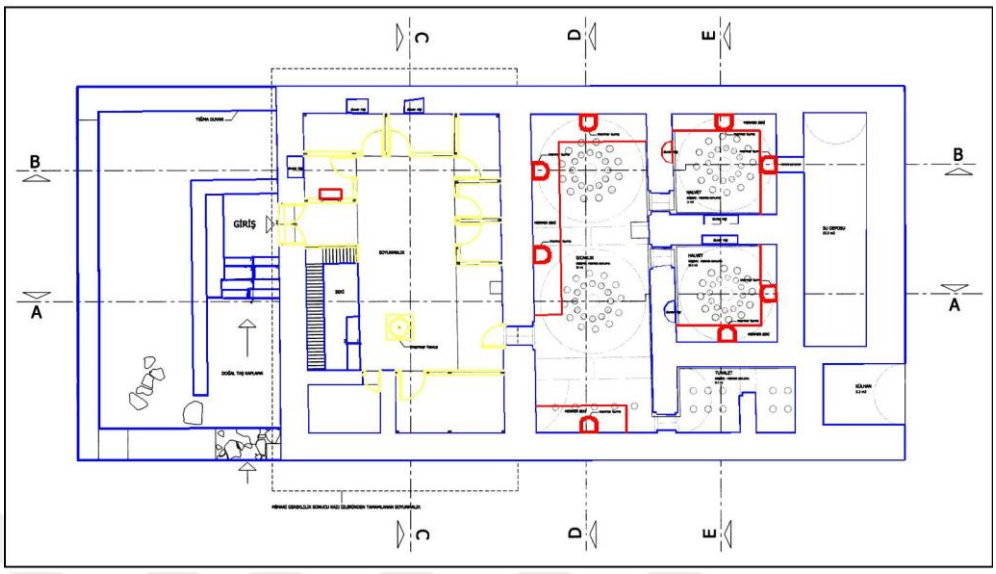

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: ZEMİN KAT PLANI
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 1
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m
A)Yapıdan elde edilen bilgiler İzi olan, varlığı ve özellikleleri yapıdaki diğer örneklerden tespit edilen bilgiler,		B)Karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler İzi olan, tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edillen bilgiler, İzi olan, varlığı olmayan tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler	

Şekil 1. 81. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi

EK-4. Kaynak Kullanım Paftaları

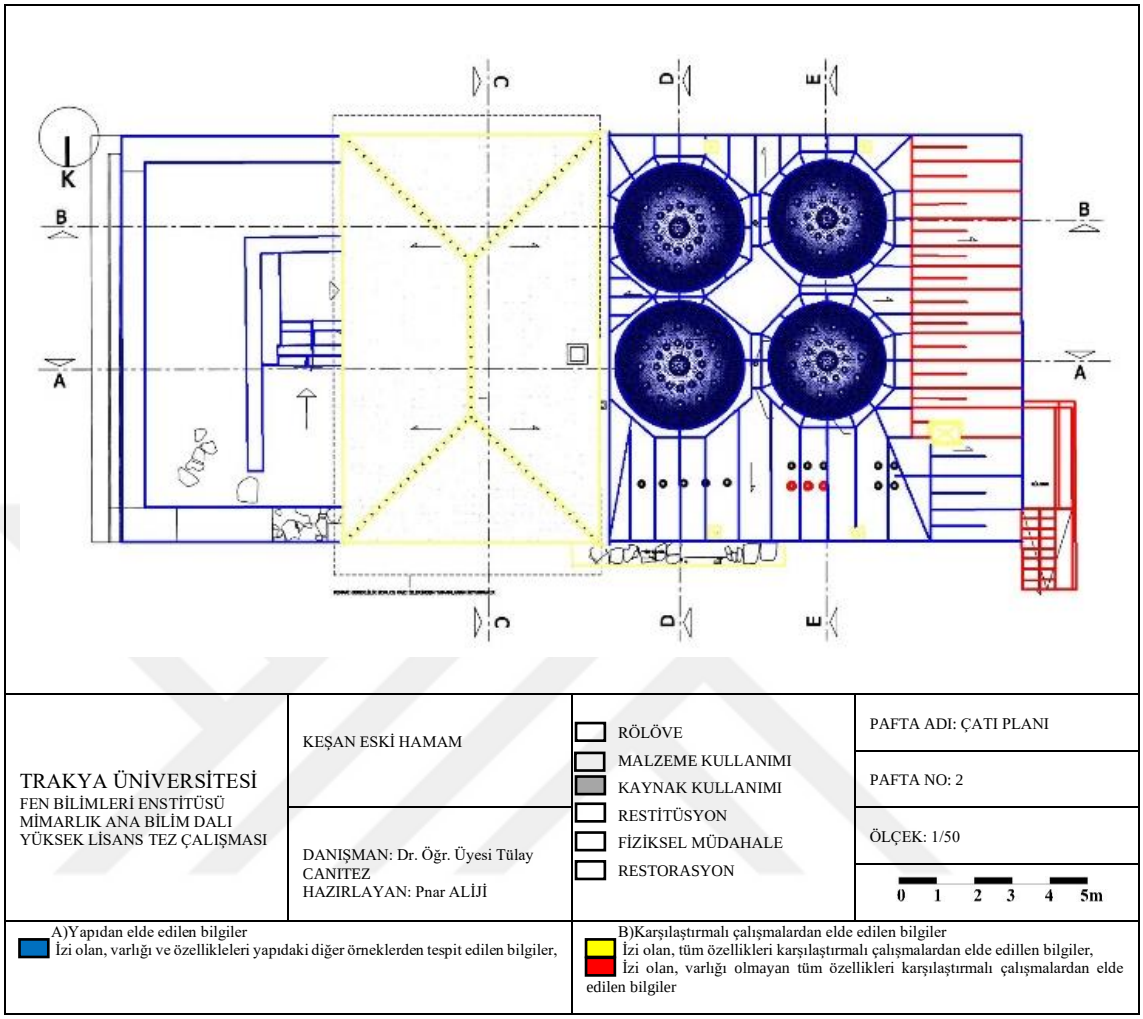

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: ÇATI PLANI
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 2
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m
A)Yapıdan elde edilen bilgiler İzi olan, varlığı ve özellikleleri yapıdaki diğer örneklerden tespit edilen bilgiler,		B)Karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler İzi olan, tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edillen bilgiler, İzi olan, varlığı olmayan tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler	

Şekil 1. 82. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi

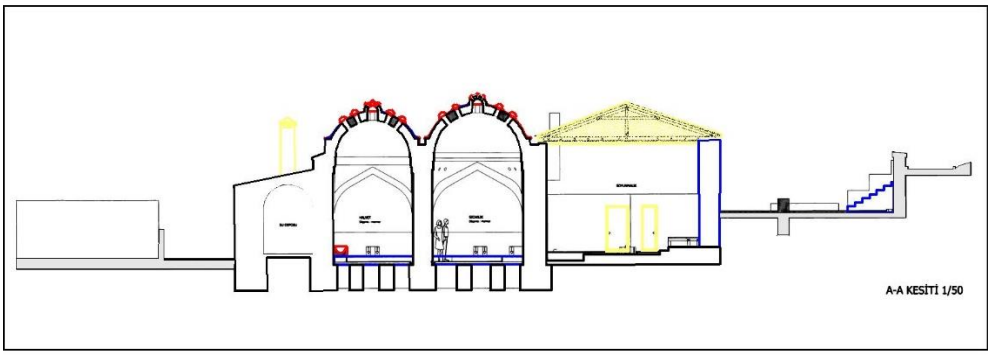

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: A-A KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 3
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m
A)Yapıdan elde edilen bilgiler İzi olan, varlığı ve özellikleleri yapıdaki diğer örneklerden tespit edilen bilgiler,		B)Karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler İzi olan, tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edillen bilgiler, İzi olan, varlığı olmayan tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler	

Şekil 1. 83. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi

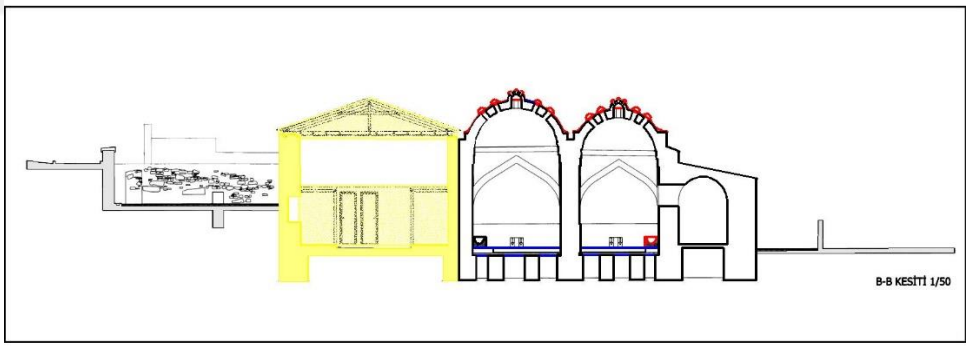

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: B-B KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 4
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m
A)Yapıdan elde edilen bilgiler İzi olan, varlığı ve özellikleleri yapıdaki diğer örneklerden tespit edilen bilgiler,		B)Karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler İzi olan, tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edillen bilgiler, İzi olan, varlığı olmayan tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler	

Şekil 1. 84. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi

EK-4. (devam) Kaynak Kullanım Paftaları

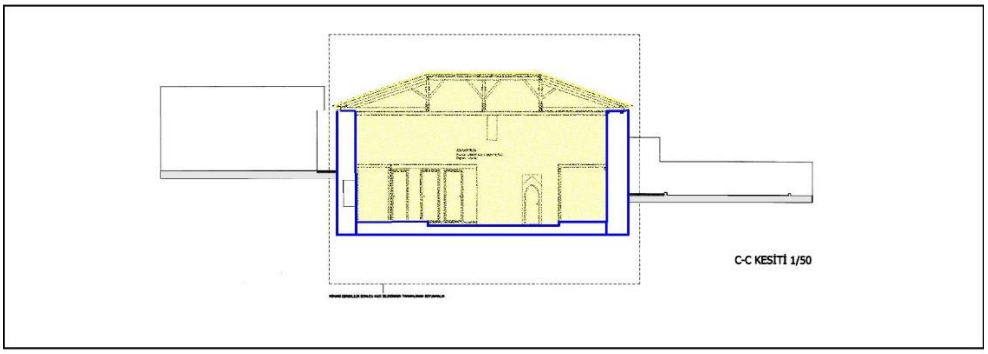

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: C-C KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 5
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

A)Yapıdan elde edilen bilgiler
İzi olan, varlığı ve özellikleleri yapıdaki diğer örneklerden tespit edilen bilgiler,

B)Karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler
İzi olan, tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edillen bilgiler,
İzi olan, varlığı olmayan tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler

Şekil 1. 85. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi

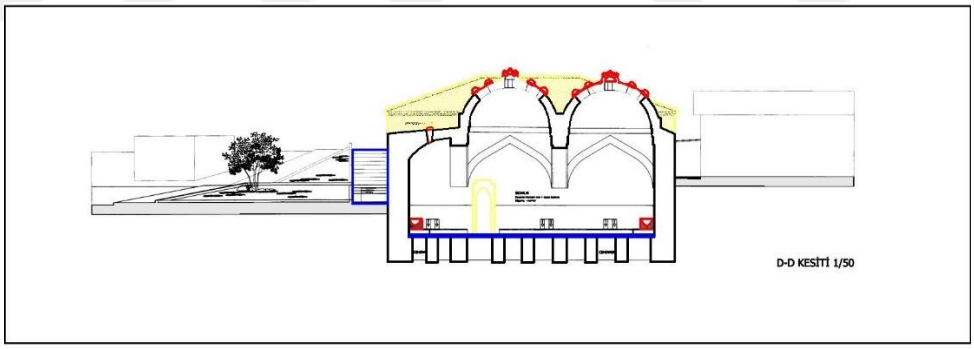

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMA	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: D-D KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 6
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

A)Yapıdan elde edilen bilgiler
İzi olan, varlığı ve özellikleleri yapıdaki diğer örneklerden tespit edilen bilgiler,

B)Karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler
İzi olan, tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edillen bilgiler,
İzi olan, varlığı olmayan tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler

Şekil 1. 86. Keşan Eski Hama Kaynak Kullanım Analizi

EK-4. (devam) Kaynak Kullanım Paftaları

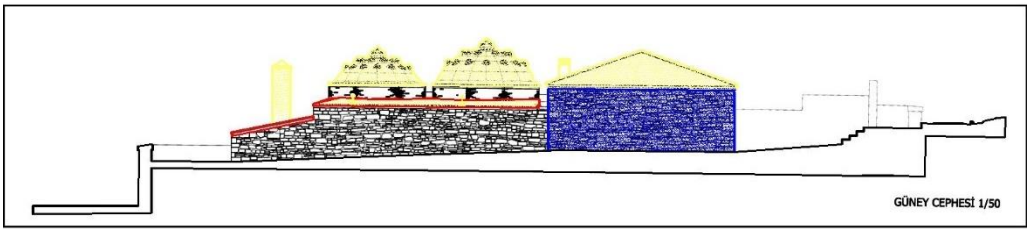

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: GÜNEY CEPHESİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 7
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

A)Yapıdan elde edilen bilgiler
İzi olan, varlığı ve özellikleleri yapıdaki diğer örneklerden tespit edilen bilgiler,

B)Karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler
İzi olan, tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edillen bilgiler,
İzi olan, varlığı olmayan tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler

Şekil 1. 87. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi

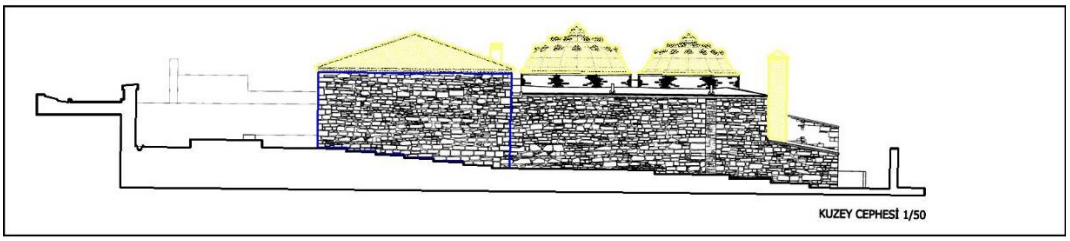

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: KUZEY CEPHESİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 8
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

A)Yapıdan elde edilen bilgiler
İzi olan, varlığı ve özellikleleri yapıdaki diğer örneklerden tespit edilen bilgiler,

B)Karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler
İzi olan, tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edillen bilgiler,
İzi olan, varlığı olmayan tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler

Şekil 1. 88. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi

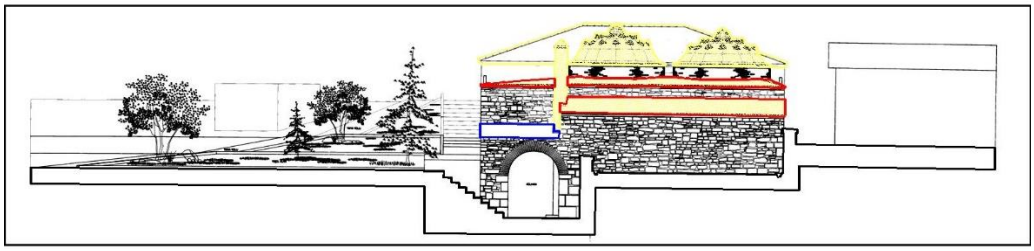

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: BATI CEPHESİ PAFTA NO: 9 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m
A)Yapıdan elde edilen bilgiler İzi olan, varlığı ve özellikleleri yapıdaki diğer örneklerden tespit edilen bilgiler,		B)Karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler İzi olan, tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edillen bilgiler, İzi olan, varlığı olmayan tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler	

Şekil 1. 89. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi

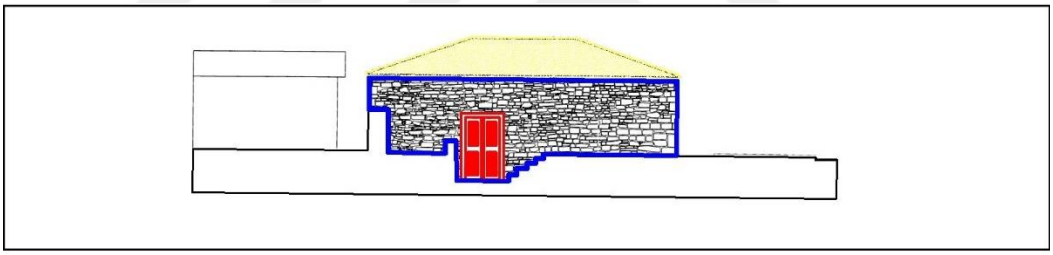

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: DOĞU CEPHESİ PAFTA NO: 10 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m
A)Yapıdan elde edilen bilgiler İzi olan, varlığı ve özellikleleri yapıdaki diğer örneklerden tespit edilen bilgiler,		B)Karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler İzi olan, tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edillen bilgiler, İzi olan, varlığı olmayan tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler	

Şekil 1. 90. Keşan Eski Hamam Kaynak Kullanım Analizi

EK-5. Restitüsyon Çizimleri

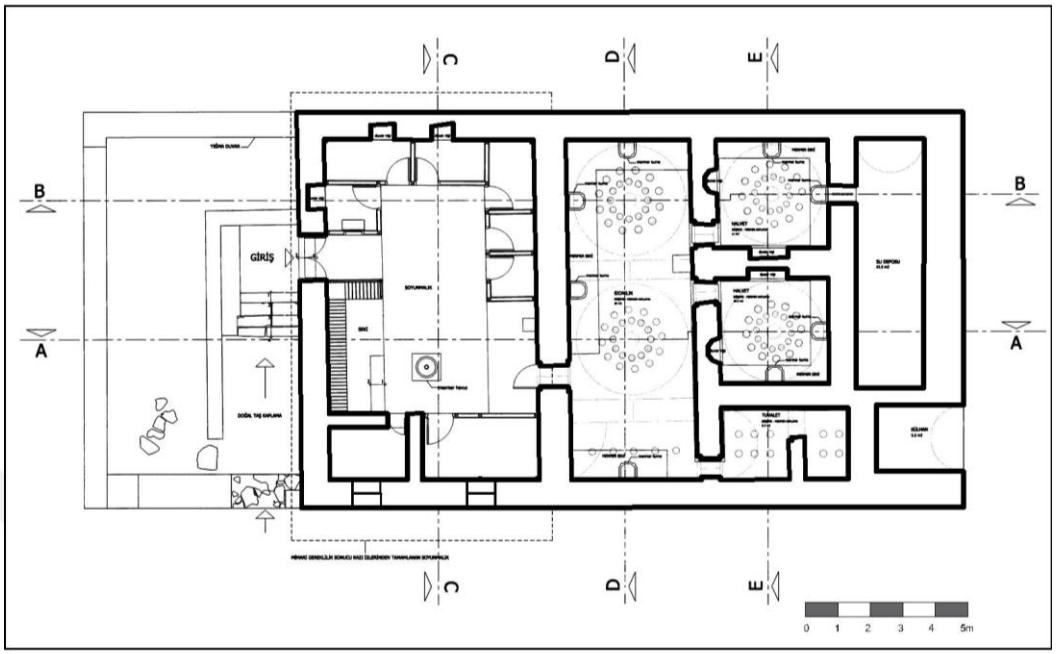

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: ZEMİN KAT PLANI
			PAFTA NO: 1
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 91. Keşan Eski Hamam Zemin Kat Plânı

EK-5. (devam) Restitüsyon Çizimleri

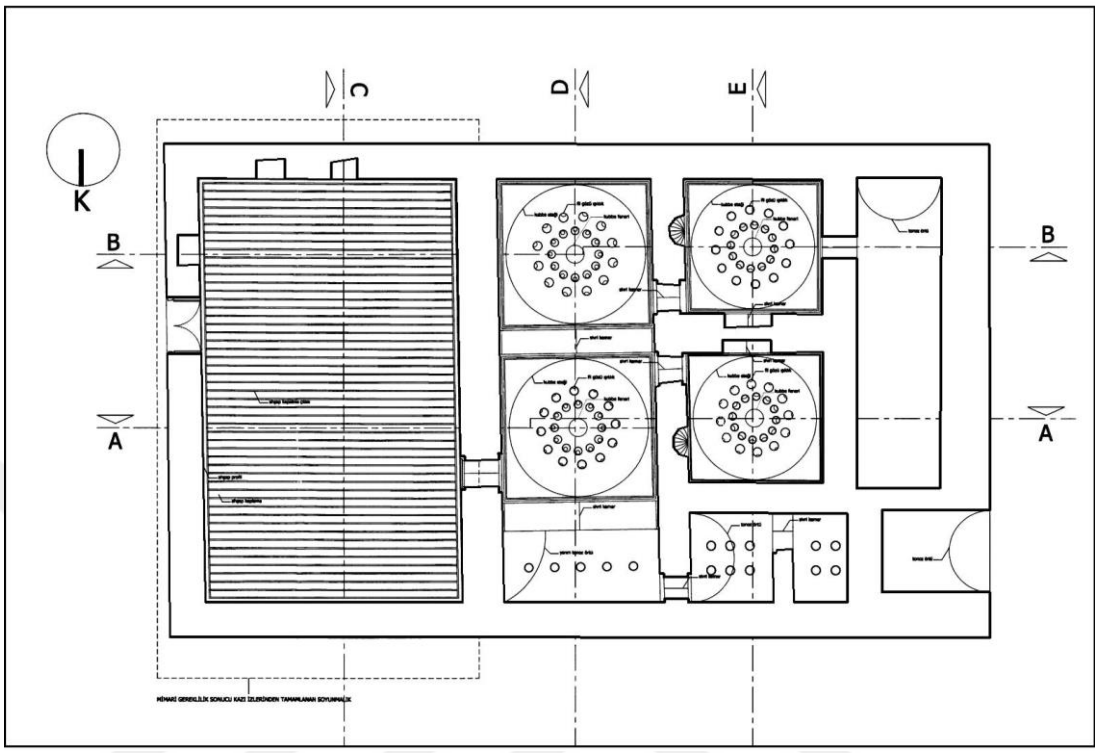

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: TAVAN PLANI
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 2
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 92. Keşan Eski Hamam Tavan Plânı

EK-5. (devam) Restitüsyon Çizimleri

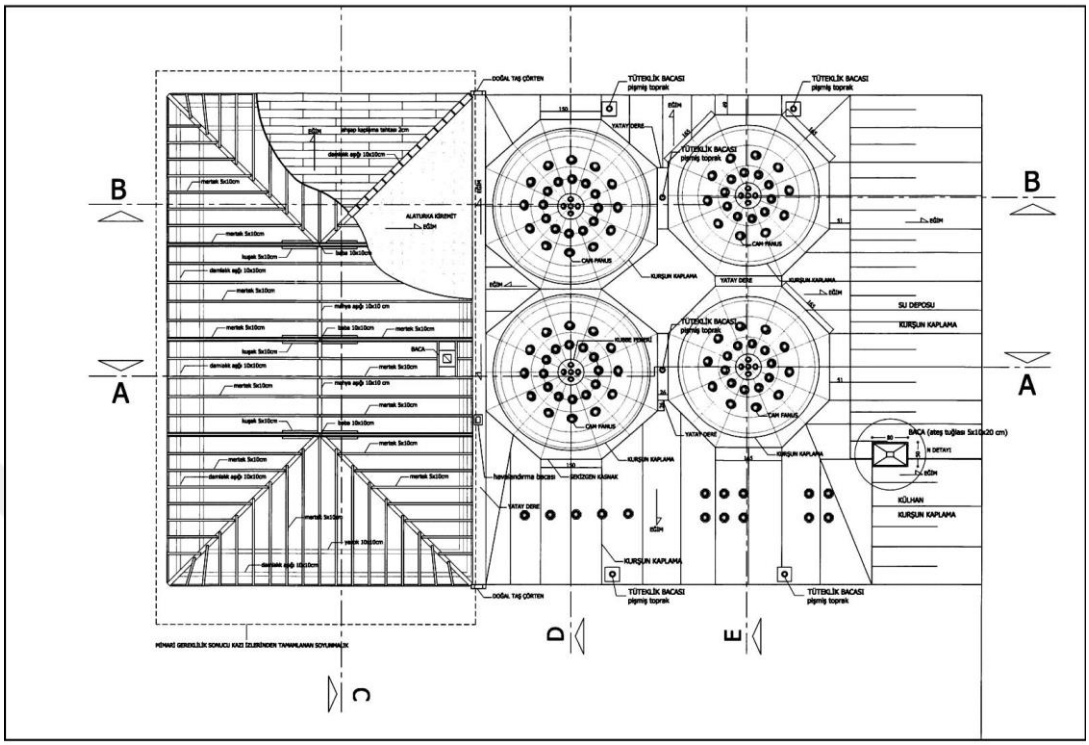

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☒ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: ÇATI PLANI
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 3
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 93. Keşan Eski Hamam Çatı Plânı

EK-5. (devam) Restitüsyon Çizimleri

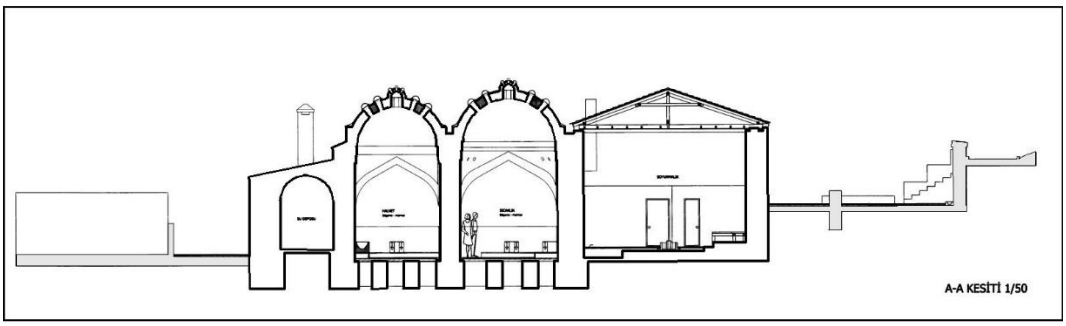

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: A-A KESİTİ
			PAFTA NO: 4
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 94. Keşan Eski Hamam A-A Kesiti

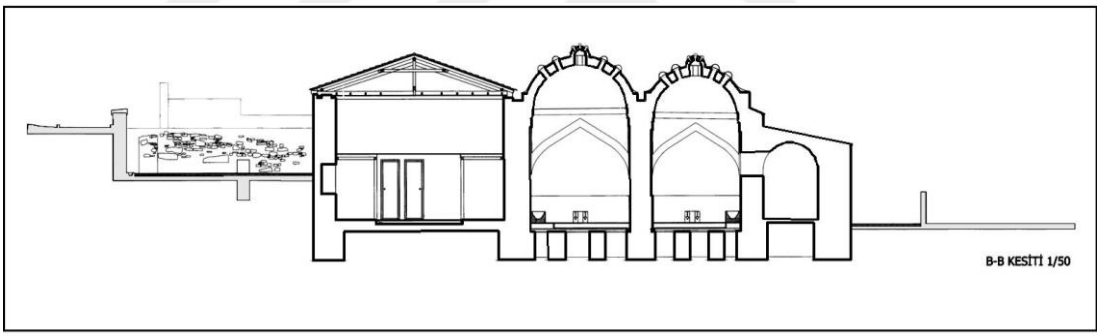

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: B-B KESİTİ
			PAFTA NO: 5
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 95. Keşan Eski Hamam B-B Kesiti

EK-5. (devam) Restitüsyon Çizimleri

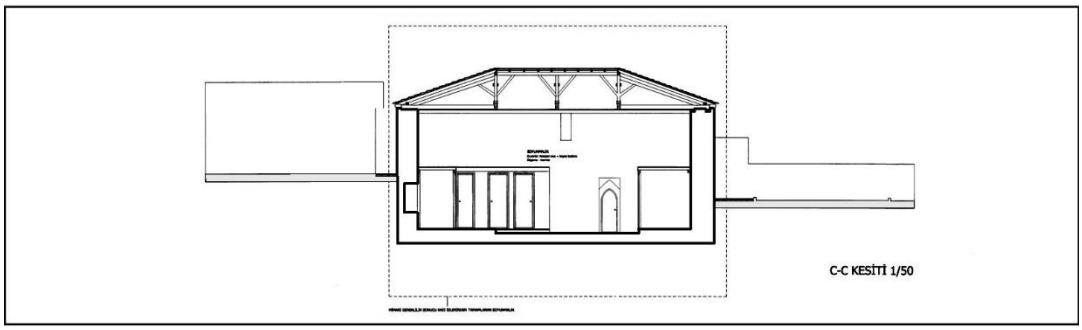

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: C-C KESİTİ
			PAFTA NO: 6
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 96. Keşan Eski Hamam C-C Kesiti

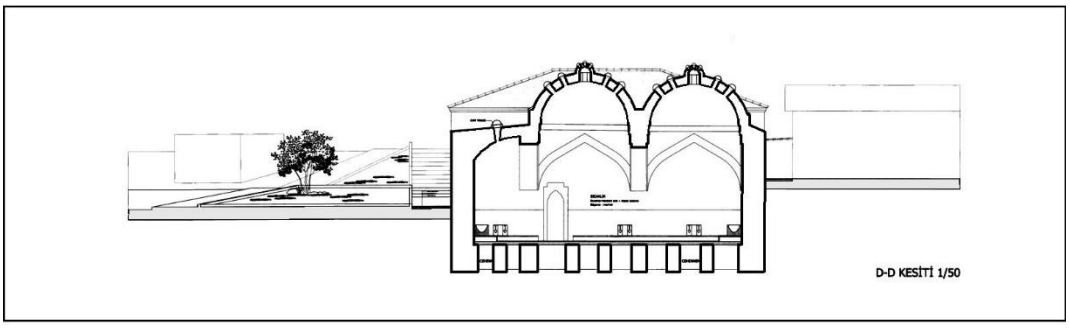

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: D-D KESİTİ
			PAFTA NO: 7
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 97. Keşan Eski Hamam D-D Kesiti

EK-5. (devam) Restitüsyon Çizimleri

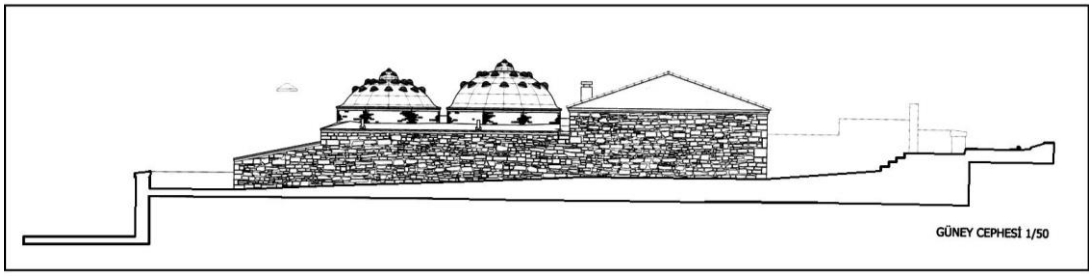

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: GÜNEY CEPHESİ
			PAFTA NO: 8
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 98. Keşan Eski Hamam Güney Cephesi

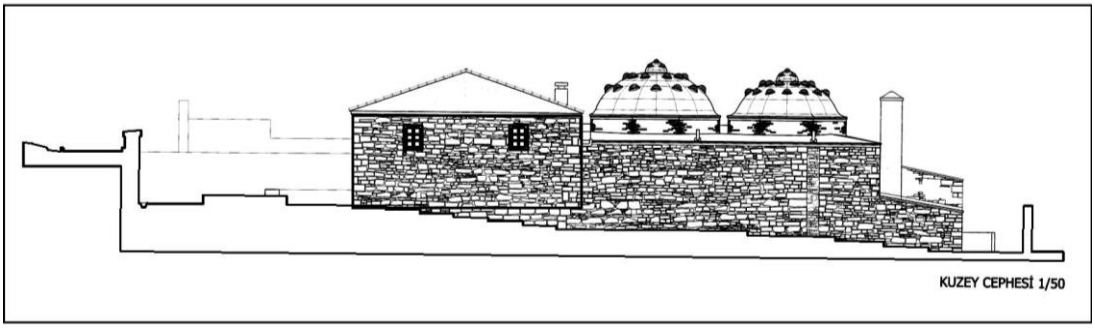

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: KUZEY CEPHESİ
			PAFTA NO: 9
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 99. Keşan Eski Hamam Kuzey Cephesi

EK-5. (devam) Restitüsyon Çizimleri

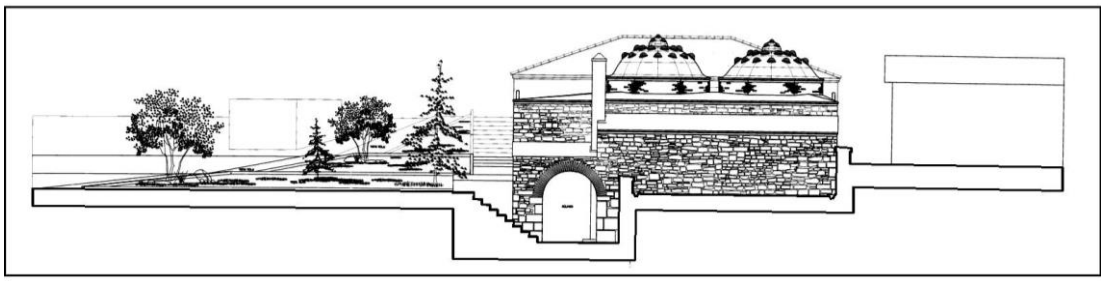

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: BATI CEPHESİ
			PAFTA NO: 10
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 100. Keşan Eski Hamam Batı Cephesi

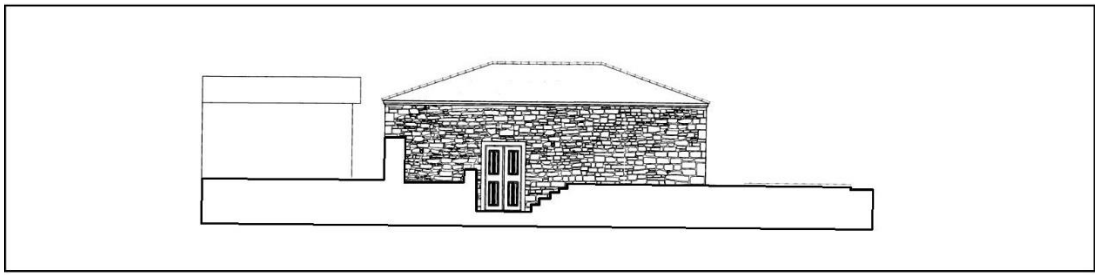

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: DOĞU CEPHESİ
			PAFTA NO: 11
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 101. Keşan Eski Hamam Doğu Cephesi

EK-6. Fiziksel Müdahale Paftaları

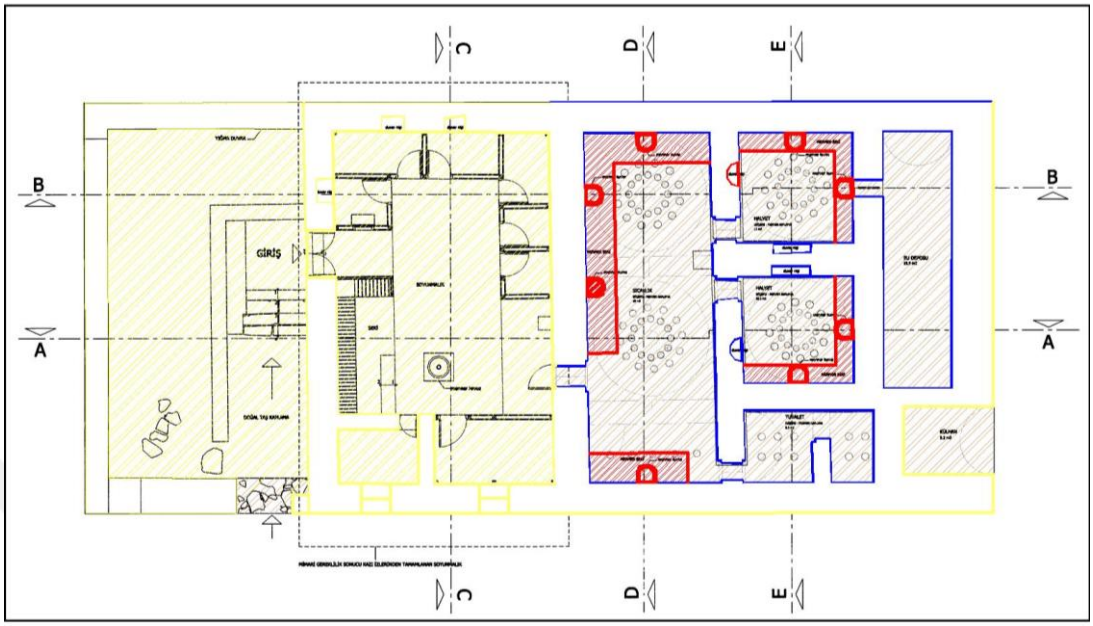

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: ZEMİN KAT PLANI PAFTA NO: 1 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Doğal etkenler kaynaklı bozulmalar için müdahaleler:	Diğer nedenelere bağlı bozulmalar için müdahaleler:
☐ Aşınma ve yüzey kaybı olan taşlar kimyasal malzeme ile sağlamlaştırılacak. Hasar çok ise özgün biçim ve malzemedeki taşlarla değiştirilecek. ☐ Harç boşalması olan yerler özgün malzeme ile doldurulacak. ☐ Sıva ayrışması ve kabarması olan yerler, mekanik raspa ile temizlenecek ve özgün malzeme ile tamamlanacak. ☐ Sıva dökülmesi olan yerler, özgün malzeme ile tamamlanacak. ☐ Renk değişimi için kimyasal temizleyici uygulanacak. ☐ Bitkiler, kimyasal malzeme ile kurtulacak, mümkünse temizlenecek. ☐ Toprak-moloz yığını kaldırılacak.	☐ Yok olan noktasal elemanlar, özgün biçim ve malzeme ile tamamlanacak. ☐ Derin oyuk ve delikler özgün harç ve malzeme ile kapatılacak. ☐ Strüktürel çatlklar, kimyasal bağlayıcı takviyeli harç ile enjeksiyon yapılarak sağlamlaştırılacak. ☐ Yok olan elemanlar tamamlanacak.

Şekil 1. 102. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi

EK-6. (devam) Fiziksel Müdahale Paftaları

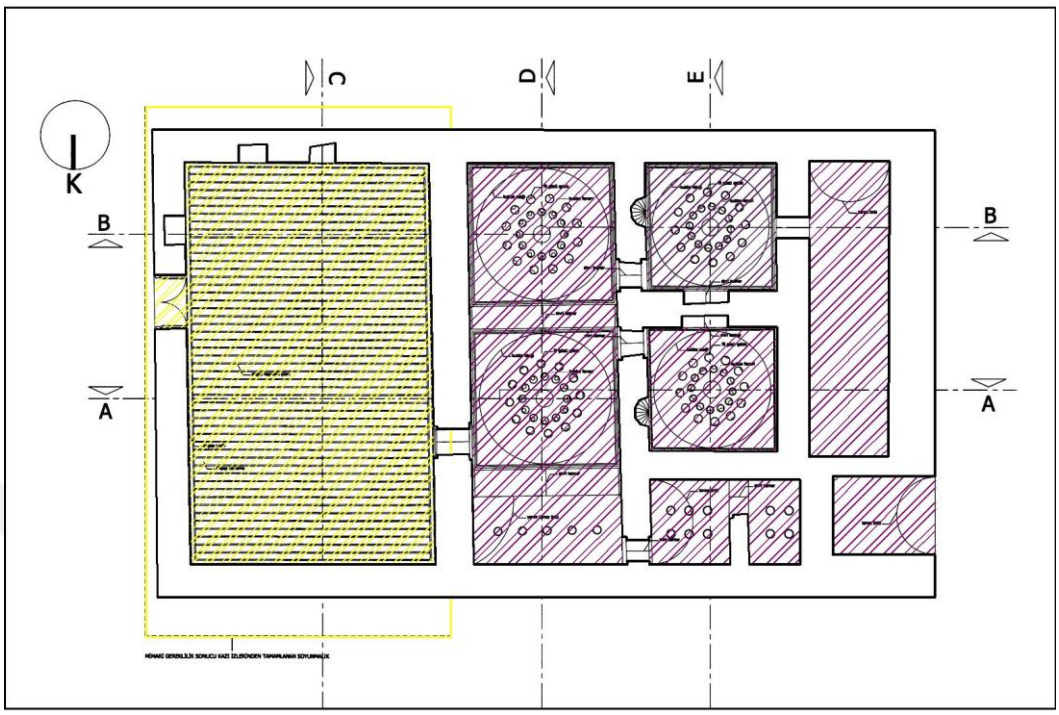

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: TAVAN PLANI
			PAFTA NO: 2
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Doğal etkenler kaynaklı bozulmalar için müdahaleler:	Diğer nedenelere bağlı bozulmalar için müdahaleler:
☐ Aşınma ve yüzey kaybı olan taşlar kimyasal malzeme ile sağlamlaştırılacak. Hasar çok ise özgün biçim ve malzemedeki taşlarla değiştirilecek. ☐ Harç boşalması olan yerler özgün malzeme ile doldurulacak. ☐ Sıva ayrışması ve kabarması olan yerler, mekanik raspa ile temizlenecek ve özgün malzeme ile tamamlanacak. ☐ Sıva dökülmesi olan yerler, özgün malzeme ile tamamlanacak. ☐ Renk değişimi için kimyasal temizleyici uygulanacak. ☐ Bitkiler, kimyasal malzeme ile kurtulacak, mümkünse temizlenecek. ☐ Toprak-moloz yığını kaldırılacak.	☐ Yok olan noktasal elemanlar, özgün biçim ve malzeme ile tamamlanacak. ☐ Derin oyuk ve delikler özgün harç ve malzeme ile kapatılacak. ☐ Strüktürel çatlklar, kimyasal bağlayıcı takviyeli harç ile enjeksiyon yapılarak sağlamlaştırılacak. ☐ Yok olan elemanlar tamamlanacak.

Şekil 1. 103. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi

EK-6. (devam) Fiziksel Müdahale Paftaları

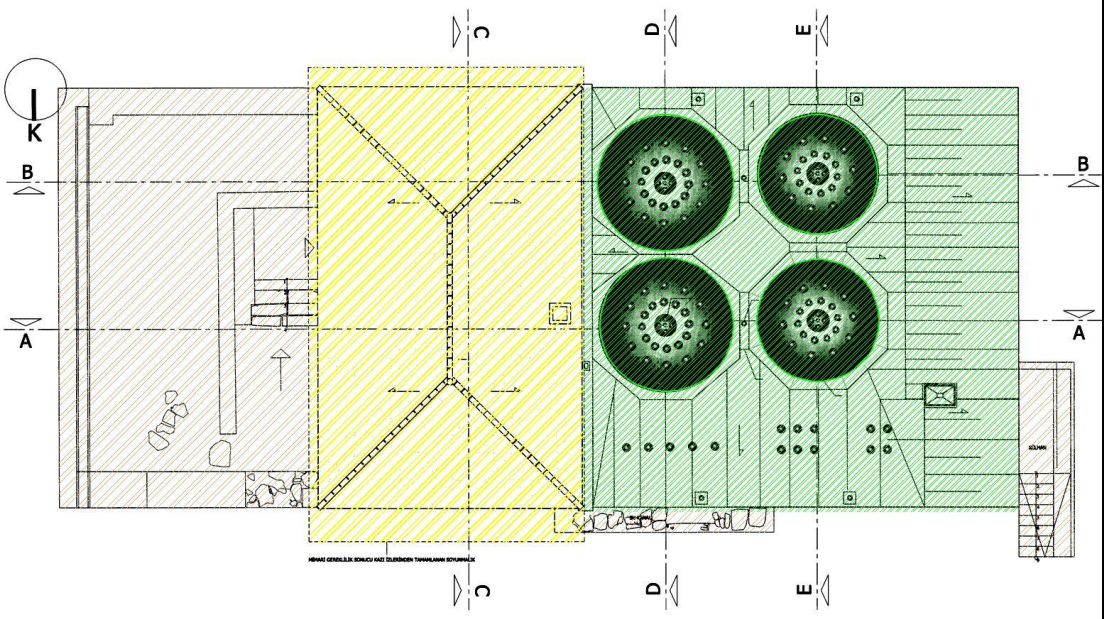

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ■ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: ÇATI PLANI
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 3
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Doğal etkenler kaynaklı bozulmalar için müdahaleler:

☐ Aşınma ve yüzey kaybı olan taşlar kimyasal malzeme ile sağlamlaştırılacak. Hasar çok ise özgün biçim ve malzemedeki taşlarla değiştirilecek.
☐ Harç boşalması olan yerler özgün malzeme ile doldurulacak.
▨ Sıva ayrışması ve kabarması olan yerler, mekanik raspa ile temizlenecek ve özgün malzeme ile tamamlanacak.
☐ Sıva dökülmesi olan yerler, özgün malzeme ile tamamlanacak.
☐ Renk değişimi için kimyasal temizleyici uygulanacak.
▨ Bitkiler, kimyasal malzeme ile kurtulacak, mümkünse temizlenecek.
▨ Toprak-moloz yığını kaldırılacak.

Diğer nedenelere bağlı bozulmalar için müdahaleler:

▨ Yok olan noktasal elemanlar, özgün biçim ve malzeme ile tamamlanacak.
☐ Derin oyuk ve delikler özgün harç ve malzeme ile kapatılacak.
☐ Strüktürel çatlklar, kimyasal bağlayıcı takviyeli harç ile enjeksiyon yapılarak sağlamlaştırılacak.
▨ Yok olan elemanlar tamamlanacak.

Şekil 1. 104. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi

EK-6. (devam) Fiziksel Müdahale Paftaları

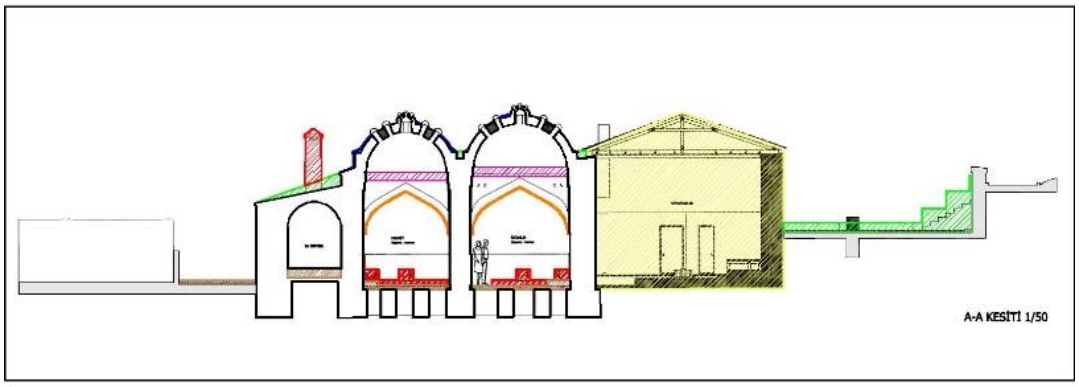

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: A-A KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: nar ALİJİ		PAFTA NO: 4
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Doğal etkenler kaynaklı bozulmalar için müdahaleler: Aşınma ve yüzey kaybı olan taşlar kimyasal malzeme ile sağlamlaştırılacak. Hasar çok ise özgün biçim ve malzemedeki taşlarla değiştirilecek. Sıva ayrışması ve kabarması olan yerler, mekanik raspa ile temizlenecek ve özgün malzeme ile tamamlanacak. Bitkiler, kimyasal malzeme ile kurtulacak, mümkünse temizlenecek. Toprak-moloz yığını kaldırılacak.	Diğer nedenelere bağlı bozulmalar için müdahaleler: Yok olan noktasal elemanlar, özgün biçim ve malzeme ile tamamlanacak. Strüktürel çatlaklar, kimyasal bağlayıcı takviyeli harç ile enjeksiyon yapılarak sağlamlaştırılacak. Yok olan elemanlar tamamlanacak.

Şekil 1. 105. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi

EK-6. (devam) Fiziksel Müdahale Paftaları

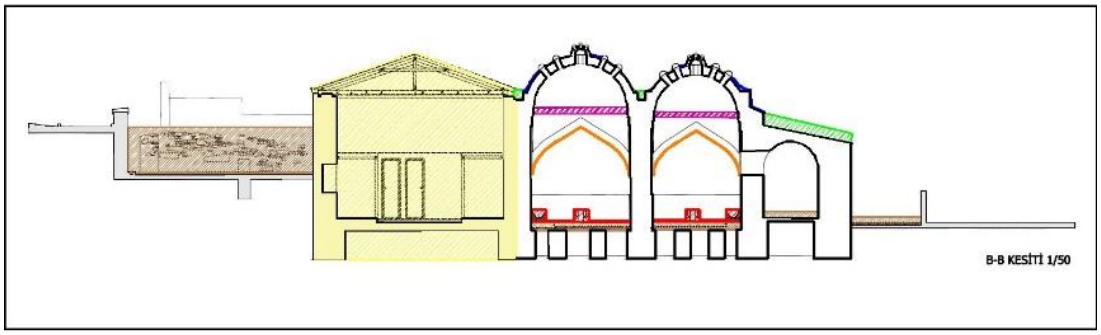

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: B-B KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: nar ALİJİ		PAFTA NO: 5
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Doğal etkenler kaynaklı bozulmalar için müdahaleler: Aşınma ve yüzey kaybı olan taşlar kimyasal malzeme ile sağlamlaştırılacak. Hasar çok ise özgün biçim ve malzemedeki taşlarla değiştirilecek. Sıva ayrışması ve kabarması olan yerler, mekanik raspa ile temizlenecek ve özgün malzeme ile tamamlanacak. Bitkiler, kimyasal malzeme ile kurtulacak, mümkünse temizlenecek. Toprak-moloz yığını kaldırılacak.	Diğer nedenelere bağlı bozulmalar için müdahaleler: Yok olan noktasal elemanlar, özgün biçim ve malzeme ile tamamlanacak. Strüktürel çatlaklar, kimyasal bağlayıcı takviyeli harç ile enjeksiyon yapılarak sağlamlaştırılacak. Yok olan elemanlar tamamlanacak.

Şekil 1. 106. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi

EK-6. (devam) Fiziksel Müdahale Paftaları

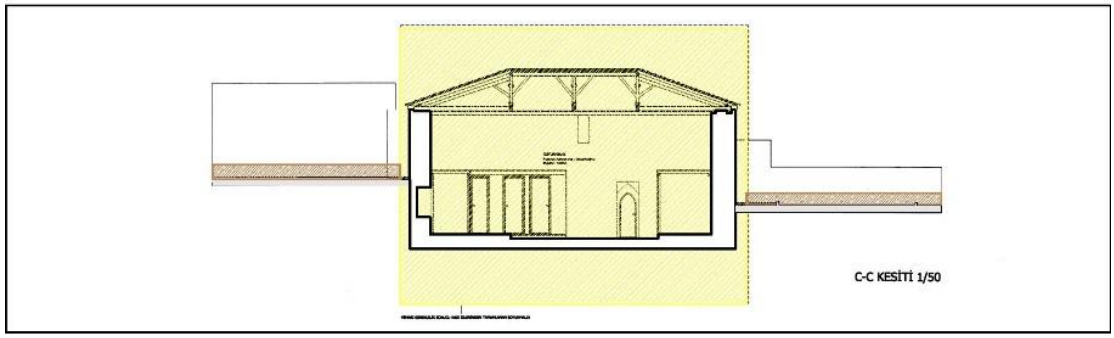

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: C-C KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 6
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Doğal etkenler kaynaklı bozulmalar için müdahaleler: Aşınma ve yüzey kaybı olan taşlar kimyasal malzeme ile sağlamlaştırılacak. Hasar çok ise özgün biçim ve malzemedeki taşlarla değiştirilecek. Sıva ayrışması ve kabarması olan yerler, mekanik raspa ile temizlenecek ve özgün malzeme ile tamamlanacak. Bitkiler, kimyasal malzeme ile kurtulacak, mümkünse temizlenecek. Toprak-moloz yığını kaldırılacak.	Diğer nedenelere bağlı bozulmalar için müdahaleler: Yok olan noktasal elemanlar, özgün biçim ve malzeme ile tamamlanacak. Strüktürel çatlaklar, kimyasal bağlayıcı takviyeli harç ile enjeksiyon yapılarak sağlamlaştırılacak. Yok olan elemanlar tamamlanacak.

Şekil 1. 107. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi

EK-6. (devam) Fiziksel Müdahale Paftaları

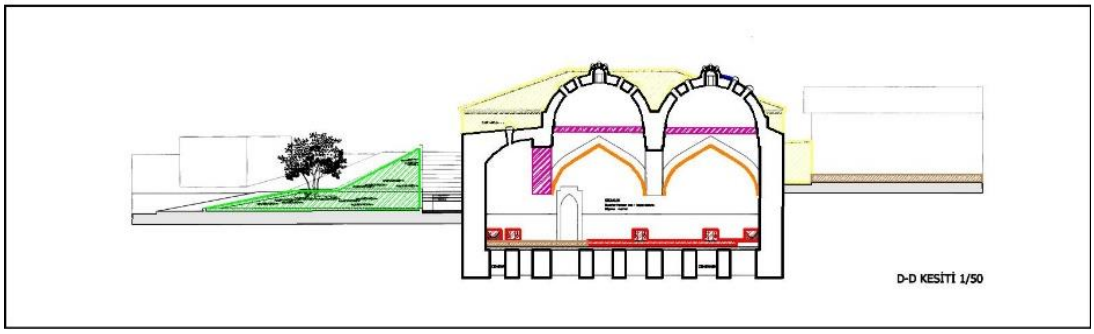

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ▨ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: D-D KESİTİ
			PAFTA NO: 7
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Doğal etkenler kaynaklı bozulmalar için müdahaleler: Aşınma ve yüzey kaybı olan taşlar kimyasal malzeme ile sağlamlaştırılacak. Hasar çok ise özgün biçim ve malzemedeki taşlarla değiştirilecek. Sıva ayrışması ve kabarması olan yerler, mekanik raspa ile temizlenecek ve özgün malzeme ile tamamlanacak. Bitkiler, kimyasal malzeme ile kurtulacak, mümkünse temizlenecek. Toprak-moloz yığını kaldırılacak.	Diğer nedenelere bağlı bozulmalar için müdahaleler: Yok olan noktasal elemanlar, özgün biçim ve malzeme ile tamamlanacak. Strüktürel çatlaklar, kimyasal bağlayıcı takviyeli harç ile enjeksiyon yapılarak sağlamlaştırılacak. Yok olan elemanlar tamamlanacak.

Şekil 1. 108. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi

EK-6. (devam) Fiziksel Müdahale Paftaları

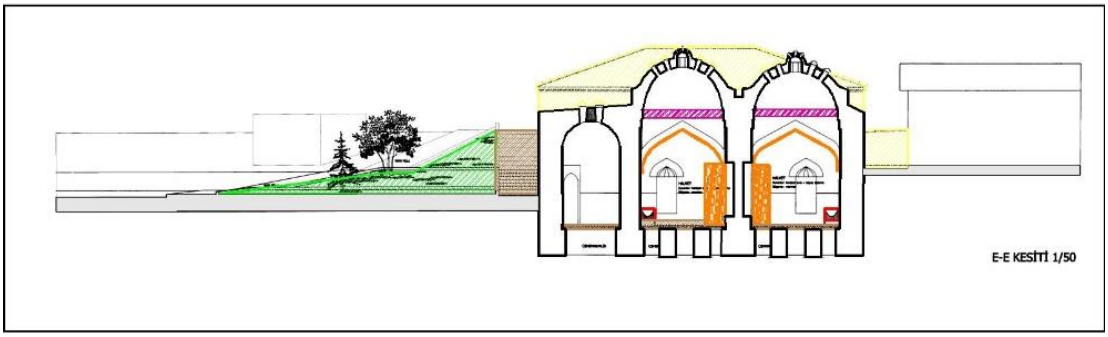

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: E-E KESİTİ
			PAFTA NO: 8
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Doğal etkenler kaynaklı bozulmalar için müdahaleler: Aşınma ve yüzey kaybı olan taşlar kimyasal malzeme ile sağlamlaştırılacak. Hasar çok ise özgün biçim ve malzemedeki taşlarla değiştirilecek. Sıva ayrışması ve kabarması olan yerler, mekanik raspa ile temizlenecek ve özgün malzeme ile tamamlanacak. Bitkiler, kimyasal malzeme ile kurtulacak, mümkünse temizlenecek. Toprak-moloz yığını kaldırılacak.	Diğer nedenelere bağlı bozulmalar için müdahaleler: Yok olan noktasal elemanlar, özgün biçim ve malzeme ile tamamlanacak. Strüktürel çatlaklar, kimyasal bağlayıcı takviyeli harç ile enjeksiyon yapılarak sağlamlaştırılacak. Yok olan elemanlar tamamlanacak.

Şekil 1. 109. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi

EK-6. (devam) Fiziksel Müdahale Paftaları

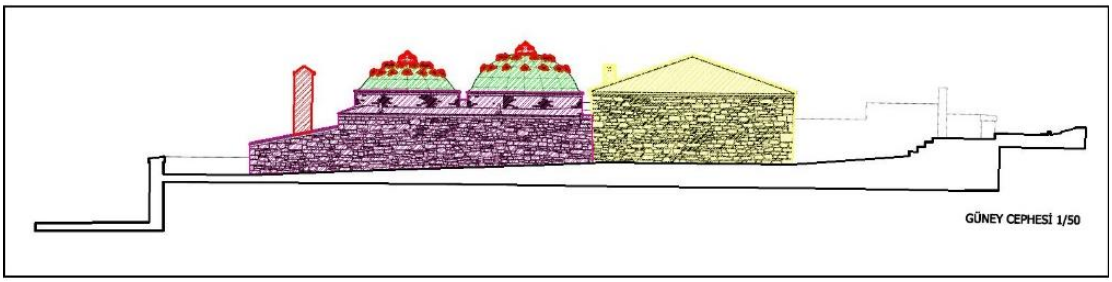

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: GÜNEY CEPHESİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 9
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Doğal etkenler kaynaklı bozulmalar için müdahaleler:
Aşınma ve yüzey kaybı olan taşlar kimyasal malzeme ile sağlamlaştırılacak. Hasar çok ise özgün biçim ve malzemedeki taşlarla değiştirilecek.
Sıva ayrışması ve kabarması olan yerler, mekanik raspa ile temizlenecek ve özgün malzeme ile tamamlanacak.
Bitkiler, kimyasal malzeme ile kurtulacak, mümkünse temizlenecek.
Toprak-moloz yığını kaldırılacak.

Diğer nedenelere bağlı bozulmalar için müdahaleler:
Yok olan noktasal elemanlar, özgün biçim ve malzeme ile tamamlanacak.
Strüktürel çatlaklar, kimyasal bağlayıcı takviyeli harç ile enjeksiyon yapılarak sağlamlaştırılacak.
Yok olan elemanlar tamamlanacak.

Şekil 1. 110. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi

EK-6. (devam) Fiziksel Müdahale Paftaları

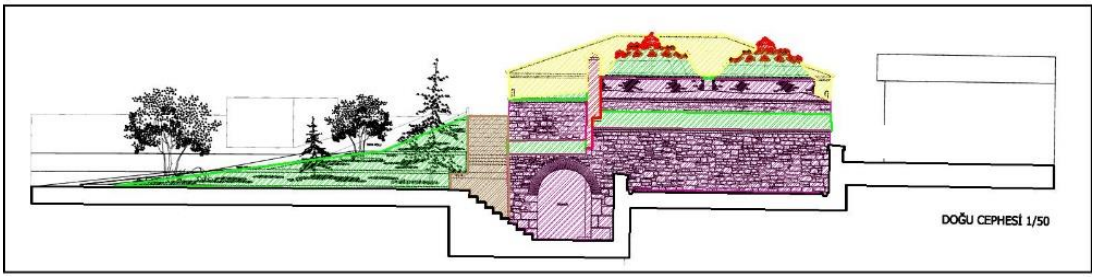

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: BATI CEPHESİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 10
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Doğal etkenler kaynaklı bozulmalar için müdahaleler: Aşınma ve yüzey kaybı olan taşlar kimyasal malzeme ile sağlamlaştırılacak. Hasar çok ise özgün biçim ve malzemedeki taşlarla değiştirilecek. Sıva ayrışması ve kabarması olan yerler, mekanik raspa ile temizlenecek ve özgün malzeme ile tamamlanacak. Bitkiler, kimyasal malzeme ile kurtulacak, mümkünse temizlenecek. Toprak-moloz yığını kaldırılacak.	Diğer nedenelere bağlı bozulmalar için müdahaleler: Yok olan noktasal elemanlar, özgün biçim ve malzeme ile tamamlanacak. Strüktürel çatlaklar, kimyasal bağlayıcı takviyeli harç ile enjeksiyon yapılarak sağlamlaştırılacak. Yok olan elemanlar tamamlanacak.

Şekil 1. 111. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi

EK-6. (devam) Fiziksel Müdahale Paftaları

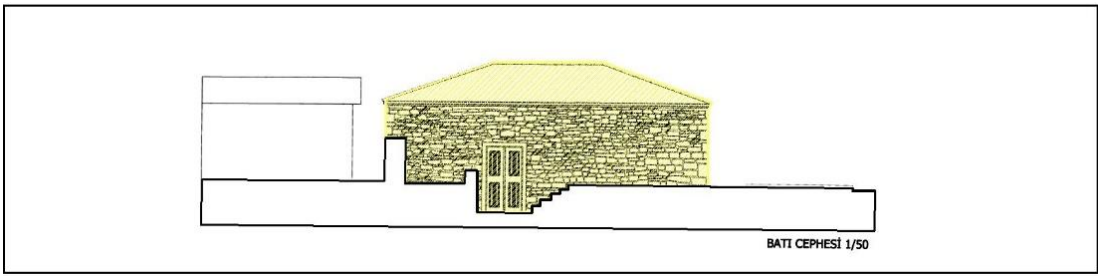

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: DOĞU CEPHESİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 11
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Doğal etkenler kaynaklı bozulmalar için müdahaleler: Aşınma ve yüzey kaybı olan taşlar kimyasal malzeme ile sağlamlaştırılacak. Hasar çok ise özgün biçim ve malzemedeki taşlarla değiştirilecek. Sıva ayrışması ve kabarması olan yerler, mekanik raspa ile temizlenecek ve özgün malzeme ile tamamlanacak. Bitkiler, kimyasal malzeme ile kurtulacak, mümkünse temizlenecek. Toprak-moloz yığını kaldırılacak.	Diğer nedenelere bağlı bozulmalar için müdahaleler: Yok olan noktasal elemanlar, özgün biçim ve malzeme ile tamamlanacak. Strüktürel çatlaklar, kimyasal bağlayıcı takviyeli harç ile enjeksiyon yapılarak sağlamlaştırılacak. Yok olan elemanlar tamamlanacak.

Şekil 1. 112. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi

EK-6. (devam) Fiziksel Müdahale Paftaları

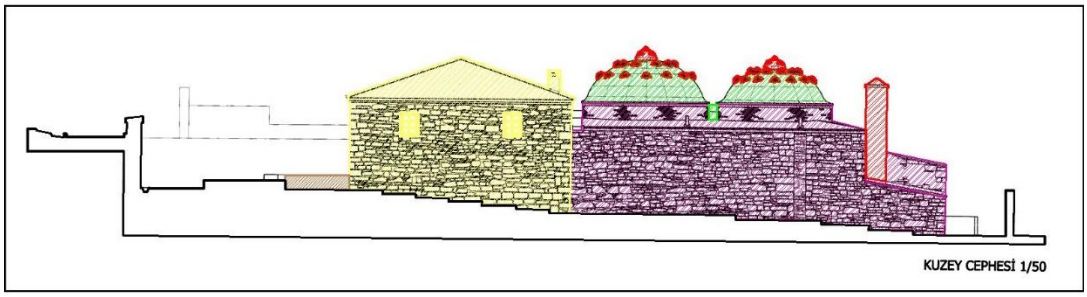

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: KUZEY CEPHESİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 12
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Doğal etkenler kaynaklı bozulmalar için müdahaleler:
Aşınma ve yüzey kaybı olan taşlar kimyasal malzeme ile sağlamlaştırılacak. Hasar çok ise özgün biçim ve malzemedeki taşlarla değiştirilecek.
Sıva ayrışması ve kabarması olan yerler, mekanik raspa ile temizlenecek ve özgün malzeme ile tamamlanacak.
Bitkiler, kimyasal malzeme ile kurtulacak, mümkünse temizlenecek.
Toprak-moloz yığını kaldırılacak.

Diğer nedenelere bağlı bozulmalar için müdahaleler:
Yok olan noktasal elemanlar, özgün biçim ve malzeme ile tamamlanacak.
Strüktürel çatlaklar, kimyasal bağlayıcı takviyeli harç ile enjeksiyon yapılarak sağlamlaştırılacak.
Yok olan elemanlar tamamlanacak.

Şekil 1. 113. Keşan Eski Hamam Fiziksel Müdahale Analizi

EK-7. Restorasyon Çizimleri

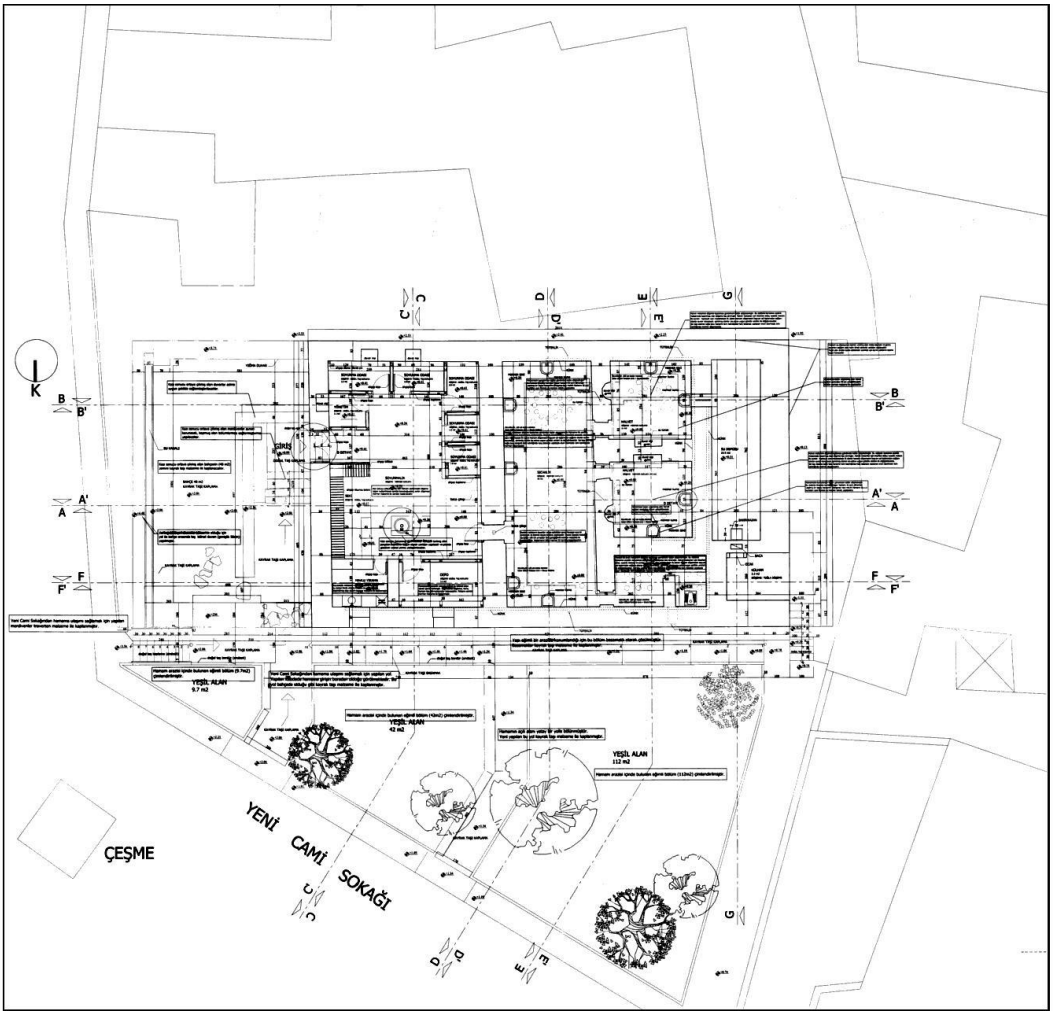

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: ZEMİN KAT PLANI
			PAFTA NO: 1
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 114. Keşan Eski Hamam Zemin Kat Plânı

EK-7. (devam) Restorasyon Çizimleri

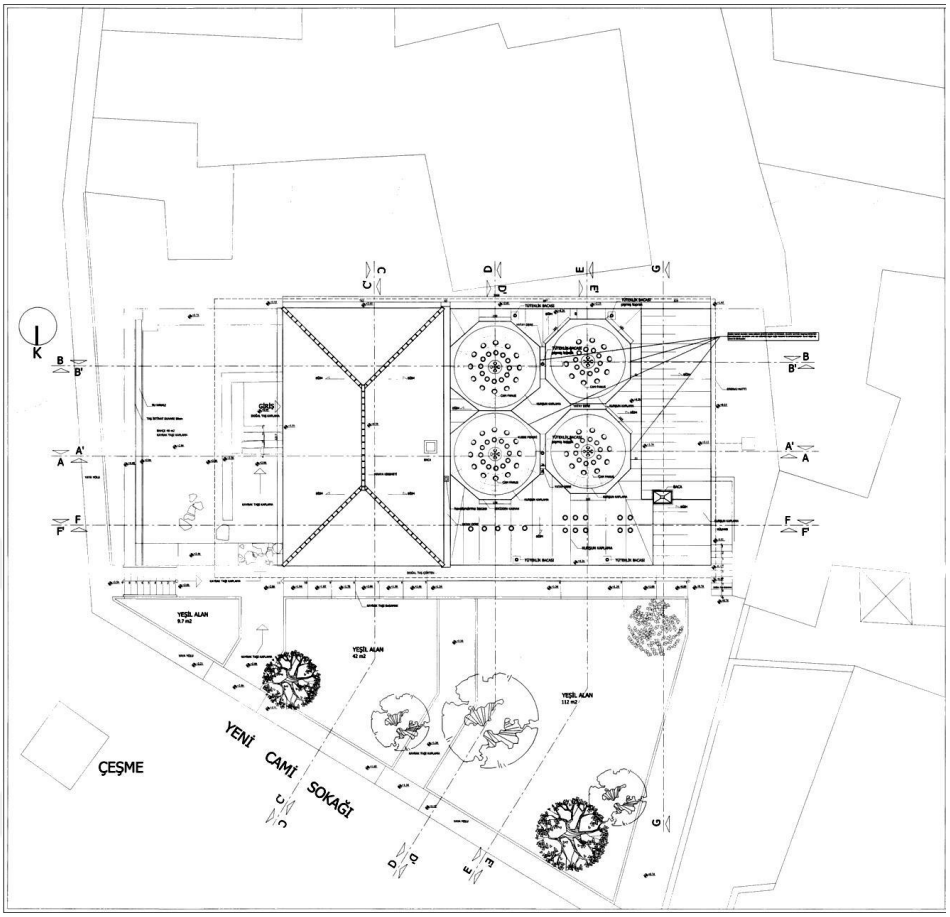

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ■ RESTORASYON	PAFTA ADI: ÇATI PLANI
			PAFTA NO: 2
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 115. Keşan Eski Hamam Çatı Plânı

EK-7. (devam) Restorasyon Çizimleri

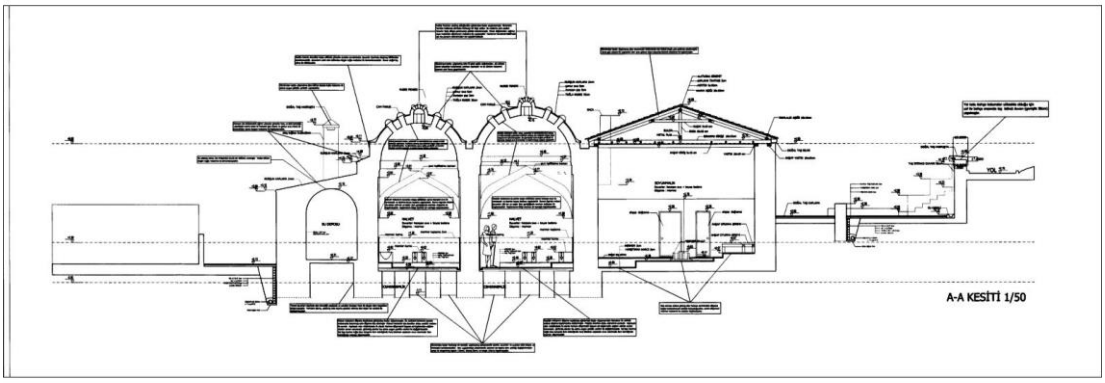

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ■ RESTORASYON	PAFTA ADI: A-A KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 3 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 116. Keşan Eski Hamam A-A Kesiti

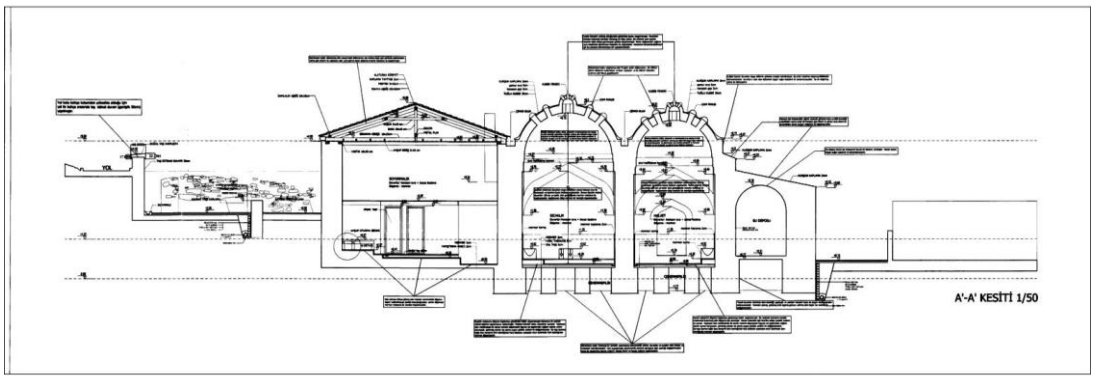

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ DEĞİŞİM ve BOZULMALAR ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ■ RESTORASYON	PAFTA ADI: A'-A' KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 4 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 117. Keşan Eski Hamam A'-A' Kesiti

EK-7. (devam) Restorasyon Çizimleri

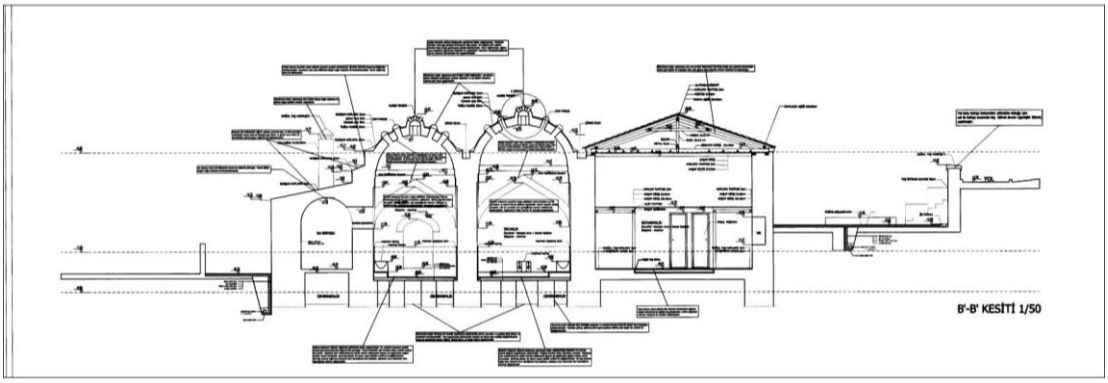

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: B-B KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 5
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 118. Keşan Eski Hamam B-B Kesiti

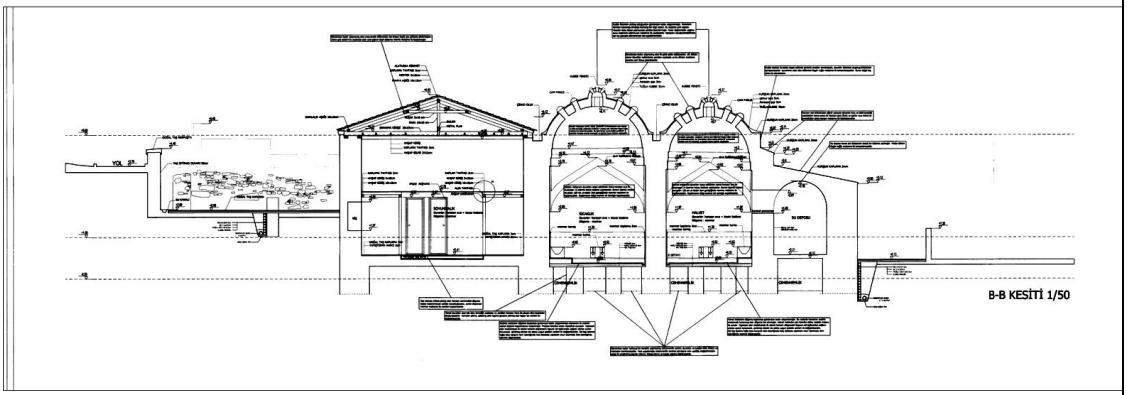

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: B'-B' KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 6
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 119. Keşan Eski Hamam B'-B' Kesiti

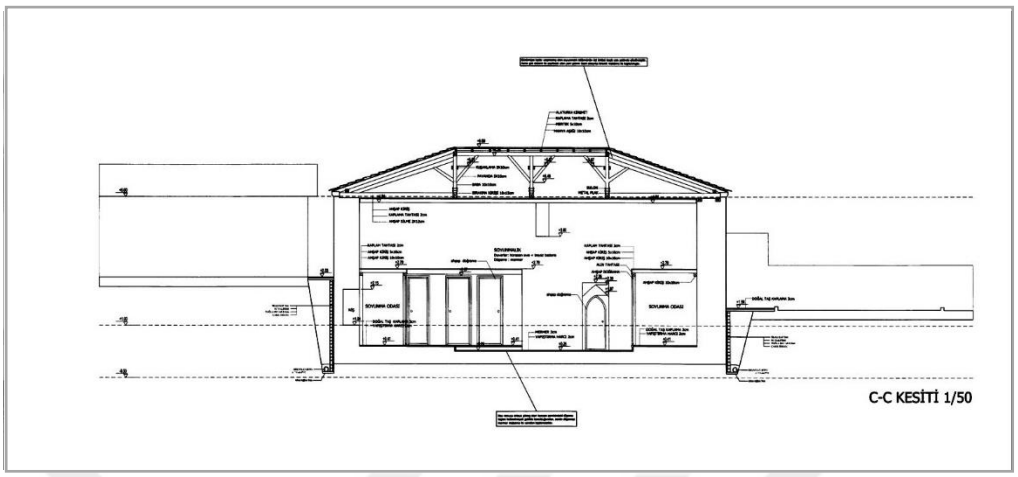

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: C-C KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 7 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 120. Keşan Eski Hamam C-C Kesiti

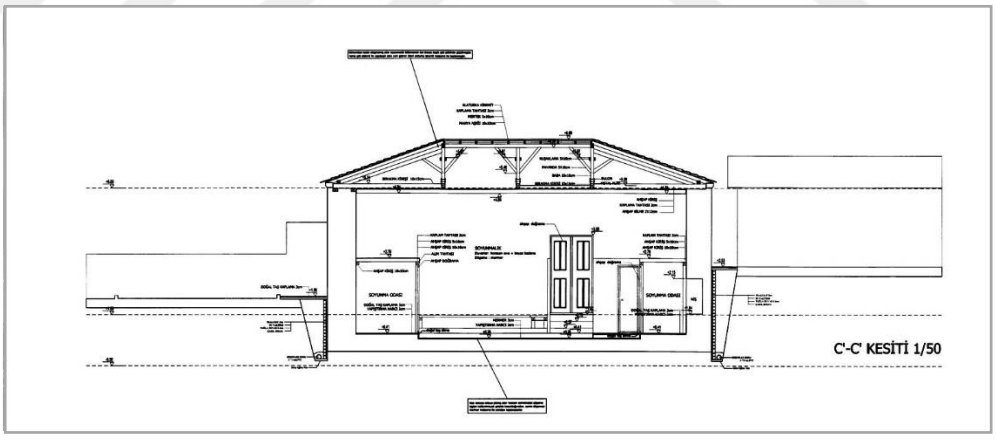

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: C'-C' KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 8 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 121. Keşan Eski Hamam C'-C' Kesiti

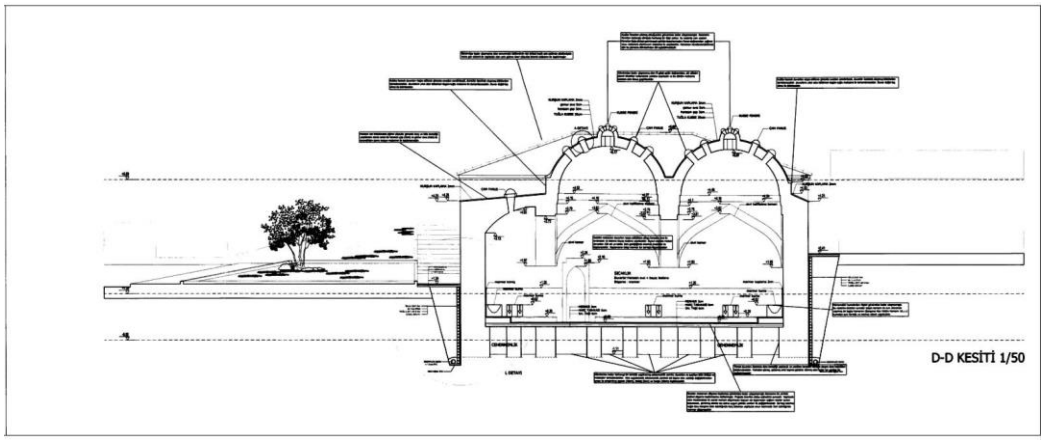

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ■ RESTORASYON	PAFTA ADI: D-D KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 9 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 122. Keşan Eski Hamam D-D Kesiti

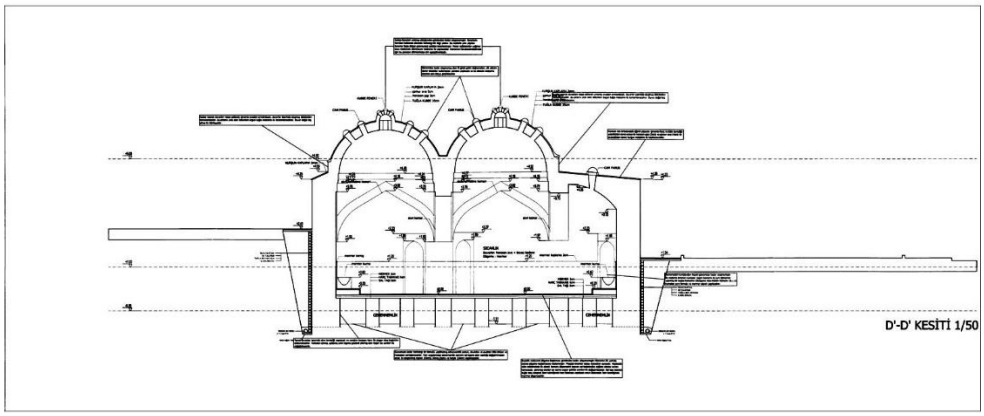

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ■ RESTORASYON	PAFTA ADI: D'-D' KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 10 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 123. Keşan Eski Hamam D'-D' Kesiti

EK-7. (devam) Restorasyon Çizimleri

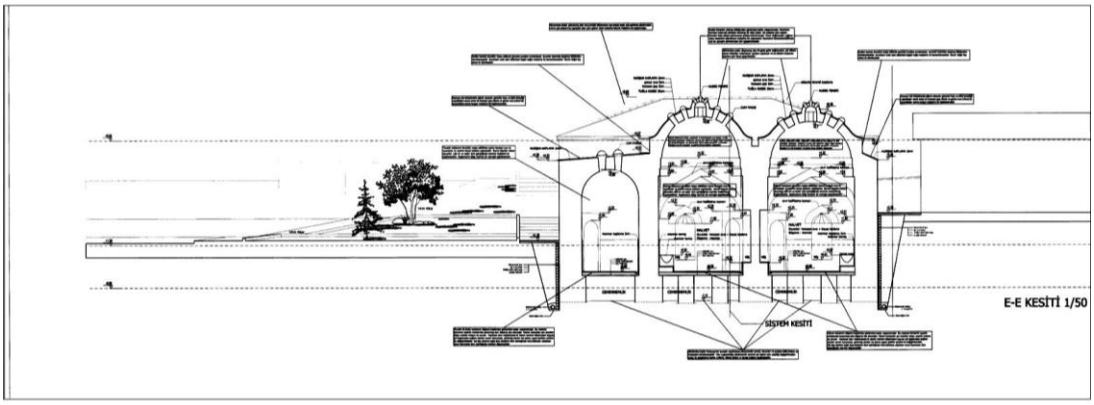

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: E-E KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 11 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 124. Keşan Eski Hamam E-E Kesiti

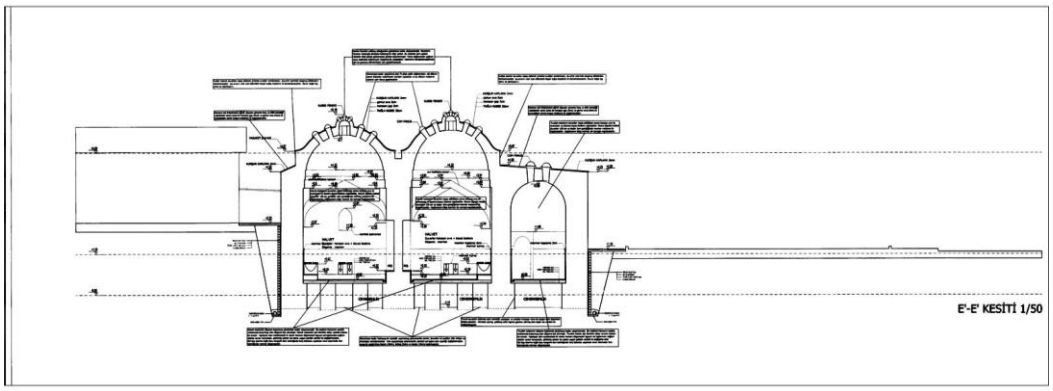

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: E'-E' KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 12 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 125. Keşan Eski Hamam E'-E' Kesiti

EK-7. (devam) Restorasyon Çizimleri

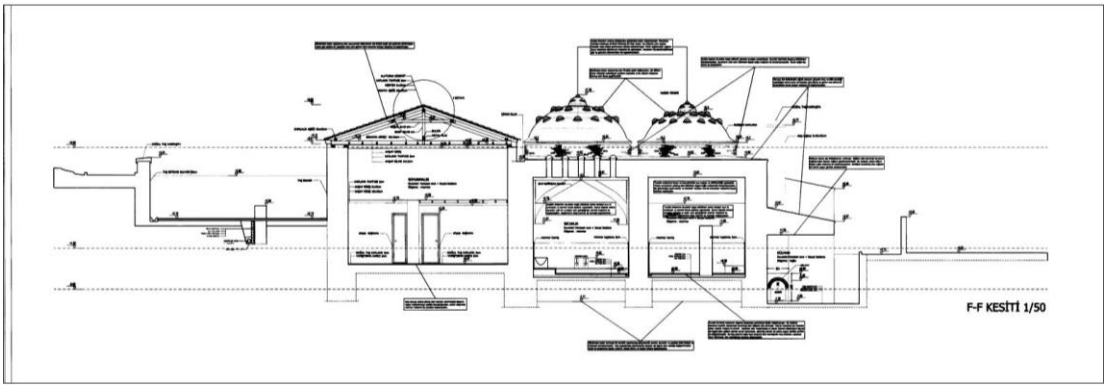

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ■ RESTORASYON	PAFTA ADI: C-C KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 13 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 126. Keşan Eski Hamam F-F Kesiti

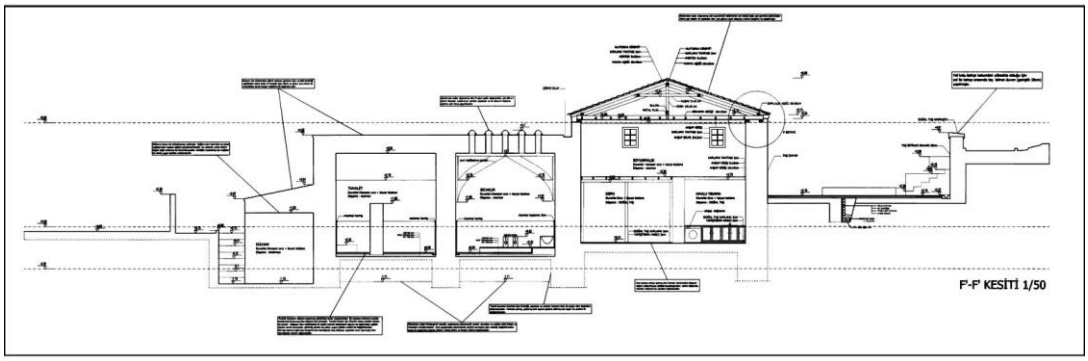

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ■ RESTORASYON	PAFTA ADI: F'-F' KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 14 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 127. Keşan Eski Hamam F'-F' Kesiti

EK-7. (devam) Restorasyon Çizimleri

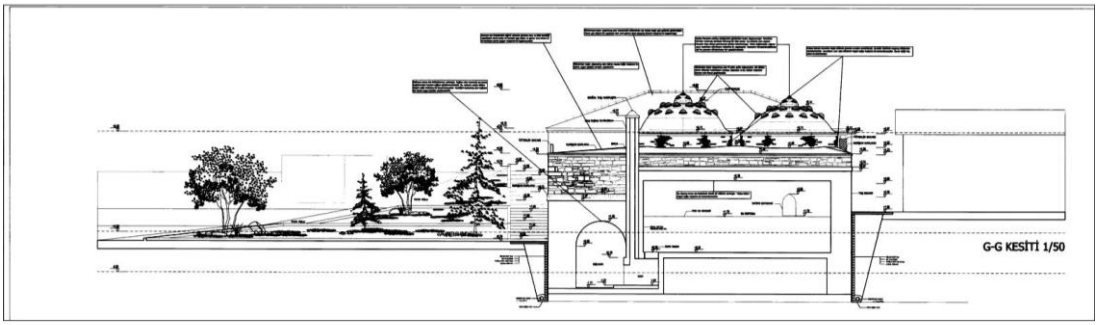

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: G-G KESİTİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 15 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 128. Keşan Eski Hamam G-G Kesiti

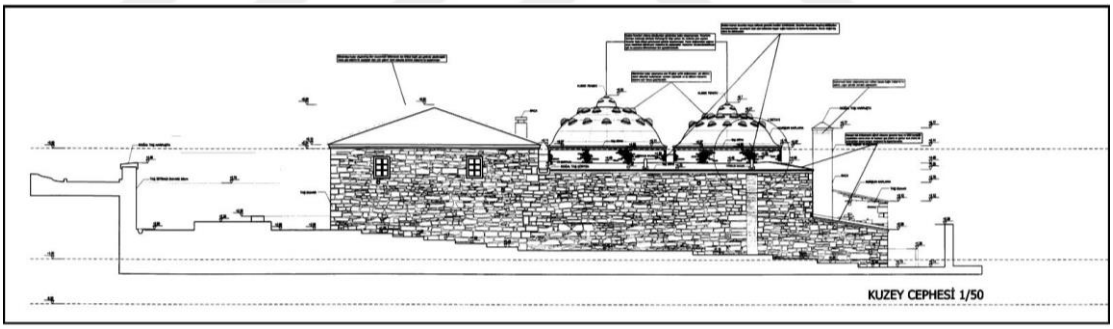

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: KUZEY CEPHESİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 16 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 129. Keşan Eski Hamam Kuzey Cephesi

EK-7. (devam) Restorasyon Çizimleri

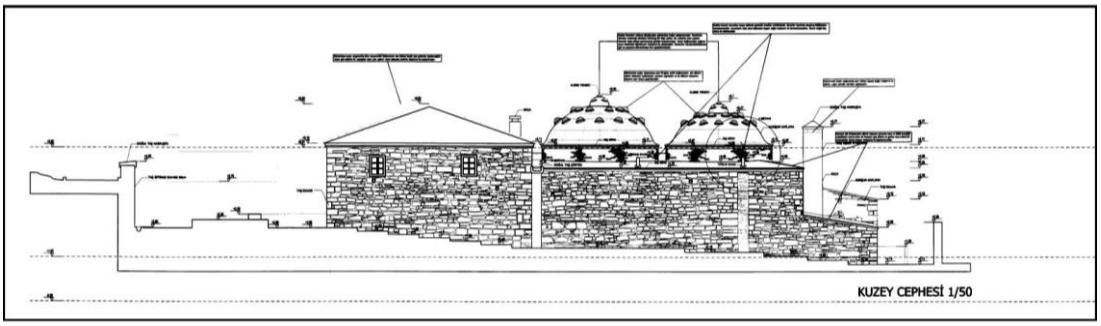

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: GÜNEY CEPHESİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 17
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 130. Keşan Eski Hamam Güney Cephesi

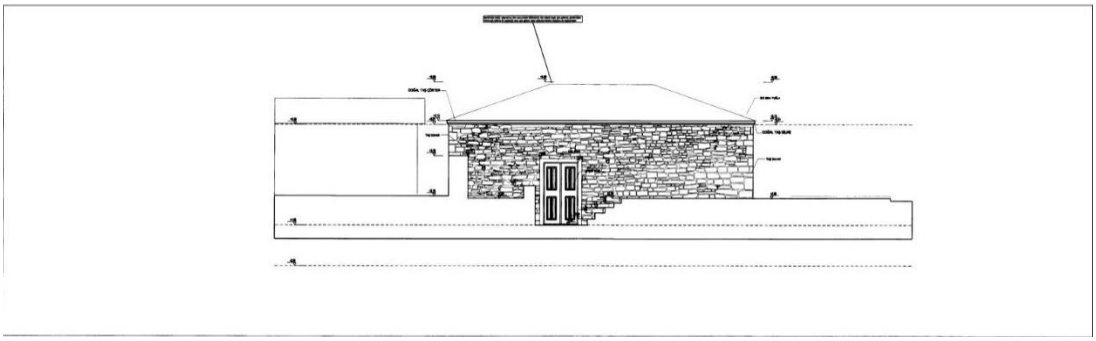

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ☐ RESTORASYON	PAFTA ADI: DOĞU CEPHESİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 18
			ÖLÇEK: 1/50
			0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 131. Keşan Eski Hamam Doğu Cephesi

EK-7. (devam) Restorasyon Çizimleri

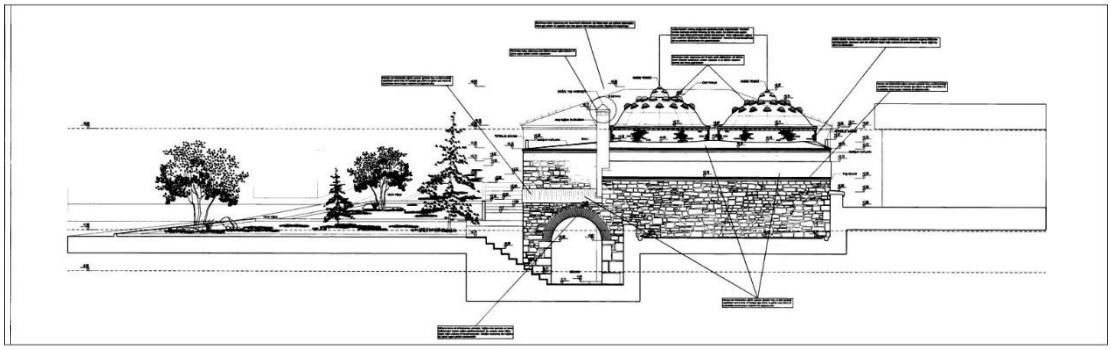

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ■ RESTORASYON	PAFTA ADI: BATI CEPHESİ
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 19 ÖLÇEK: 1/50 0 1 2 3 4 5m

Şekil 1. 132. Keşan Eski Hamam Batı Cephesi

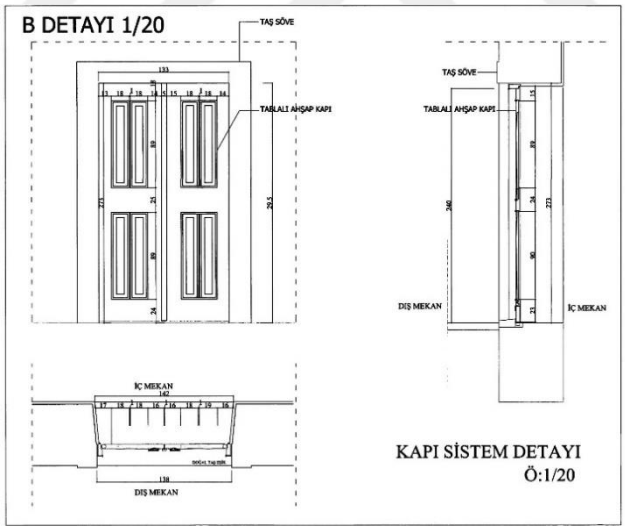

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ■ RESTORASYON	PAFTA ADI: KAPI DETAYI
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 20 ÖLÇEK: 1/20 0 10 20 30 40 50 m

Şekil 1. 133. Keşan Eski Hamam Giriş Kapısı Detayı

EK-7. (devam) Restorasyon Çizimleri

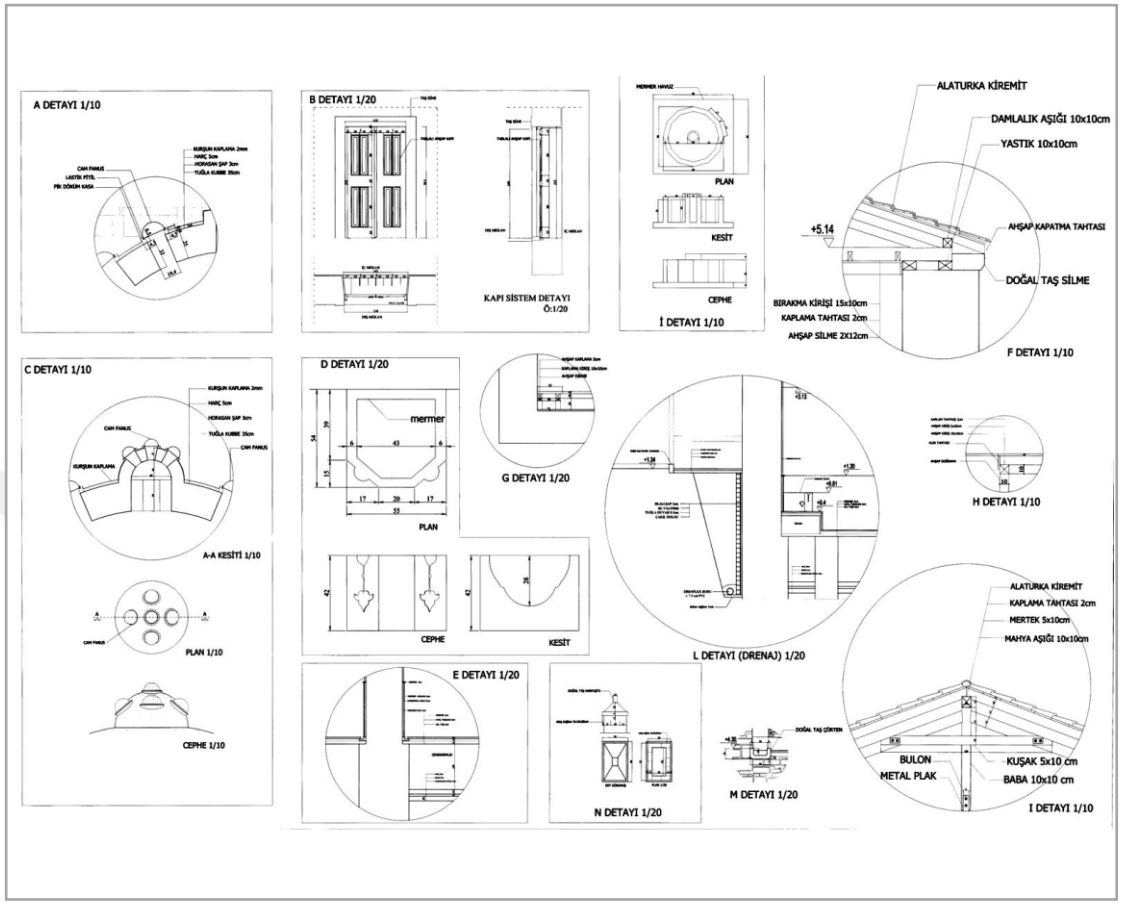

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	☐ RÖLÖVE ☐ MALZEME KULLANIMI ☐ KAYNAK KULLANIMI ☐ RESTİTÜSYON ☐ FİZİKSEL MÜDAHALE ■ RESTORASYON	PAFTA ADI: DETAYLAR
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 21
			ÖLÇEK: 1/20
			0 10 20 30 40 50 m

Şekil 1. 134. Keşan Eski Hama Detaylar

EK-7. (devam) Restorasyon Çizimleri

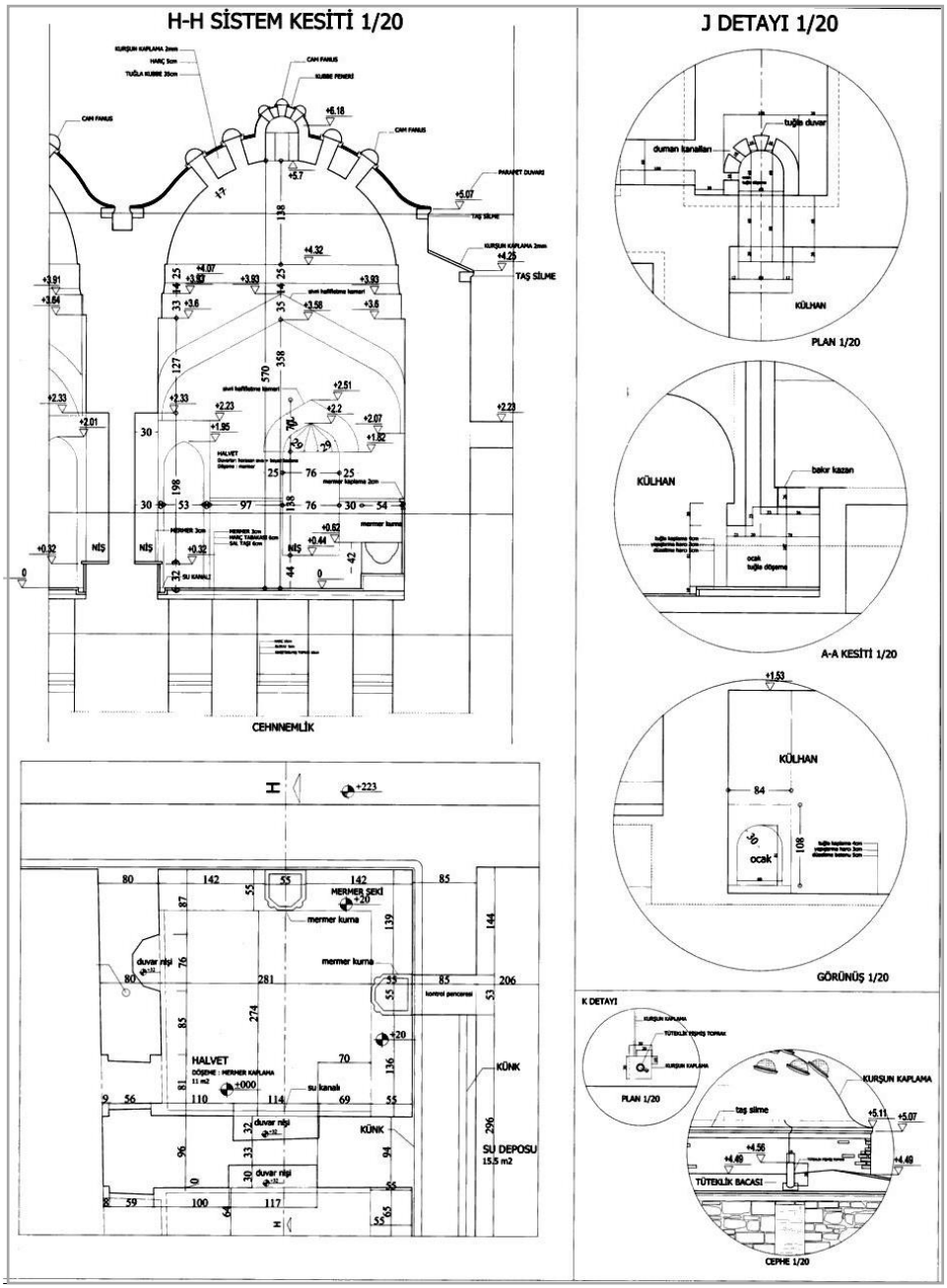

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI	KEŞAN ESKİ HAMAM	RÖLÖVE MALZEME KULLANIMI KAYNAK KULLANIMI RESTİTÜSYON FİZİKSEL MÜDAHALE RESTORASYON	PAFTA ADI: DETAYLAR
	DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tülay CANITEZ HAZIRLAYAN: Pnar ALİJİ		PAFTA NO: 22
			ÖLÇEK: 1/20
			0 10 20 30 40 50 m

Şekil 1. 135. Keşan Eski Hamam Detaylar

EK-8. Keşan Eski Hamam Restorasyon Önerisi Model Çalışması

Şekil 1. 136. Keşan Eski Hamam Model Çalışması (Aliji, 2022).

EK-8. Keşan Eski Hamam Restorasyon Önerisi Model Çalışması

Şekil 1. 137. Keşan Eski Hamam Model Çalışması (Aliji, 2022).

EK-9. Keşan Eski Hamamı Tescil Kararı Belgesi

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	ANIT	ENVANTER NO: 35
TÜRKİYE	KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA GENEL MÜD.		HARİTA NO:

İLİ: EDİRNE	İLÇESİ: KEŞAN	MAHALLE : MERKEZ MAHALLESİ	KORUMA DERECESİ	ANIT SAL. 1 2 3
SOKAK VE KAPI NO: Yeni Cami Sokağı		KADASTRO: 491 ADA - 1 PARSEL		ÇEVRE SEL. 1 2 3

ADI: KEŞAN HAMAMI	YAPTIRAN: -	YAPAN: -	MİMARİ ÇAĞI:
	YAPIM TARİHİ 16 yy	KİTABE: -	VAKFİYE: -

GENEL TANIM: Taş ve tuğla malzeme ile inşa edilen hamam günümüzde harap durumdadır.

KORUMA DURUMU: A İYİ B ORTA C FENA — TAŞIYICI A B C — DIŞ YAPI A B C — ÜST YAPI A B C — İÇ YAPI A B C — SÜSLEME ELEMAN A B C — RUTUBET A YOK B İZİ VAR C ÖNEMLİ

VAZİYET PLANI:

GÖZLEMLER:

BUGÜNKÜ SAHİBİ: Vakıflar Genel Müdürlüğü	BAKIMINDAN SORUMLU OLAN Vakıflar Genel Müdürlüğü

TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON

YAPILAN OARIMLAR:

ORİJİNAL KULLANIMI: Hamam

AYRINTILI TANIM:
Doğu batı yönlü konumlandırılmış olan hamam erkekler hamamı olarak yapılmıştır. Soyunmalık bölümü dikdörtgen planlı bu bölümün ortasında sekizgen planlı havuz bulunmaktadır Soyunmalık bölümünden sivri kemerli bir açıklıkla sıcaklık bölümüne geçilmektedir sıcaklık bölümünün üzeri kubbe ile kapatılmış olup kubbede 24 adet fil gözü pencere bulunmaktadır sıcaklık bölümünde halvet hücrelerine geçilmekte olup bu kısımlarda kubbe örtülüdür. Kubbe geçişleri pandantiftir. Yapının su deposu ve külhan kısmı batı bölümdedir.

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Edirne Kültür ve Tabiat Varlıkları

BUGÜNKÜ KULLANIMI: Hamam

ÖNERİLEN KULLANIMI: Hamam

HAZIRLAYANLAR:
Yusuf ŞAMİLOĞLU : Sanat Tarihçisi
Mehtap GÖREN : Şehir Plancısı
Figen BAYRAKTAR : Arkeolog
Kurtuluş ÖZÇELİK : Harita Mühendisi

KONTROL EDEN: Ömer EREN K.T.V.Y.B.K. Müdür V.

YAYIN DİZİNİ:	EKLER	
	RAPOR	
	FOTOĞRAF	
	RÖLEVE PROJESİ	
	HARİTA	
	KİTABE	

KURUL ONAYI:

UYGUNDUR
Ömer EREN
MÜDÜR V.

REVİZYON:

E.R.T.K.Y. Encümeninin 06.01.2011 tarih ve 3616 sayılı kararı ile tescil edilmiştir.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ALİJİ, Pınar

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Trakya Üniversitesi / Mimarlık Fakültesi / MimarlıkBölümü	2018
Yüksek Lisans	Trakya Üniversitesi / Mimarlık Fakültesi / Mimarlık Bölümü	Devam

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2018-2019	Plus-3 İng/Gostivar	Mimar
2019-2022	Yılmaz Grup İnşaat/Edirne	Mimar

Yabancı Dil

İngilizce, Makedonca, Arnavutça